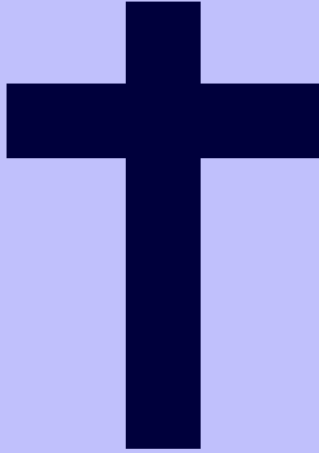

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South
Sudan

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South Sudan

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Morokodo

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
b81b7ca7-810b-5cb2-913f-b28f08d9c01d

Contents

Matayo	1
Marako	34
Yowani	56
Loo 'ba vo Lituwë	82
Yemisi	114
Yowani	118

Kò'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Matayo ayöru

Zutu 'ba Yësu

¹ Nenyé zutu 'ba Yësu Korisito kozo 'ba Dawidi, kozo 'ba Abarayama.

² Abarayama ra o'jo Yisika, Yisika ra o'jo Yakoba,

Yakoba ra o'jo Yuda, öndu ni ëti.

³ Yuda ra o'jo Pereze Zera aba,

ma zë ra Tamara, Pereze ra o'jo Ezerona,

Ezerona ra o'jo Rama,

⁴ Rama ra o'jo Aminadaba,

Aminadaba ra o'jo Nasona,

Nasona ra o'jo Salamono,

⁵ Salamono ra o'jo Bowoza,

ma mo ra Raba.

Bawoza ra o'jo Obede,

ma mo ra Ruta.

Obede ra o'jo Jese.

⁶ Jese ra o'jo Dawidi vo damöku.

Dawidi ra o'jo Solomono

ma mo ra lu'bë pëti Uriya.

⁷ Solomono ra o'jo Rebama,

Rebama ra o'jo Abiya,

Abiya ra o'jo Asa.

⁸ Asa ra o'jo Yesopata,

Yesopata ra o'jo Yorama,

Yorama ra o'jo Uziya.

⁹ Uziya ra o'jo Yotama,

Yotama ra o'jo Aza,

Aza ra o'jo Ezikiya.

¹⁰ Ezikiya ra o'jo Manase,

Manase ra o'jo Amona,

Amona ra o'jo Yosiya.

¹¹ Yosiya ra o'jo Yekoniya zë 'dö

öndu ni ëti kadra 'ba kirí vidi tí'bë Ba-balöni.

¹² Tapëti kirí vidi tí'bë Babalöni ne.

Yekoniya ra o'jo Salatele,

Salatele ra o'jo Zerobabele,

¹³ Zerobabele ra o'jo Abiyuda,

Abiyuda ra o'jo Elikima,

Elikima ra o'jo Azora,

¹⁴ Azora ra o'jo Zadoka,

Zadoka ra o'jo Akimo,

Akimo ra o'jo Eliyuda,

¹⁵ Eliyuda ra o'jo Elizara,

Elizara ra o'jo Matana,

Matana ra o'jo Yakoba,

¹⁶ Yakoba ra o'jo Yosepa

kora 'ba Mariya ma 'ba

Yësu ma ako'jo Korisito ne.

¹⁷ Here kozo ëdi kazi Abarayama zi

Dawidi 'butë domosowo, ëdi kazi Dawidi

ma i'bënni mi Babalöni 'butë domosowo le mi ko'jo 'ba Korisito.

Ko'jo Yësu

¹⁸ Nenyé hala kö'du ko'jo 'ba Yësu Korisito. Alivö ma mo zi koze zi Yosepa, mora gba adro'bo rë nni dë mo ayölo rë nni mo ömo ku kyigo 'ba Lawo Kölö Laka aba.

¹⁹ Mora kora 'bomo Yosepa vo kö'du laka kö'do mo omba dë zi gburu mo komo vidi kayo. Mo asösu gbo zi kinga mo liwo.

²⁰ Mora mati mo ëdi kö'du ne sösu mo here ne, malayika 'ba Yere ayada rë ni zi mo tëmi wiri, iya henyé, "Yosepa Kozo 'ba Dawidi, ere dë ta bi Mariya kiri zi yi na mbara 'béyi, ga kö'du wisi mi mo ne Lawo Kölö Laka ra i'di mo ömo.

²¹ Mo ako'jo na wisi kora akako'jo ru mo Yësu ga kö'du mo ra akakonyi vidi 'bëni 'e tëmi kö'du kyënyë 'bëzë."

²² Kö'du ne biya o'do rë ni zi tëdi kaa Wirí i'di me'do mo ku kyere zi nëbi, iya henyé,

²³ Wu'jë maako gba na wu'jë ngulu ako'jo wisi kora akako'jo ru mo Imanowele, mi me'do ne iya henyé, "Wirí ëdi ze aba."

²⁴ Mora Yosepa ongo here oze Mariya gbo kaa malayika 'ba Wirí iya zi mo.

²⁵ Mati gba zë iri dë nni dë Mariya aba mo o'jo wisi ëni ne na kora, mora mo i'di ru mo gbo Yësu.

2

Tayi 'ba vo yölo me'do'e

¹ O'jo Yësu ku Beteleme mi dakanjo 'ba Yudiya mi kadra 'ba Heroda vo damöku. Mora vo me'do yölo maako'e ayinni ta humirë ökonni Yerusalem.

² Zë ako'jonní henyé, "Wisi ma o'jo kinye na yere 'ba Yuda'e ne, mo ëdi kila? Dongo kyëlu ömo ma ayi ta humirë ne dayi ze zi mo yeto."

³ Mati Heroda owo kö'du ne here, mi mo ënyi umbë gbo mora vidi 'ba Yerusalem maako'e mi zë umbë kpa.

⁴ Mora mo ako'jo vo da karasa'e 'dö vo komoyandi 'ba kö'du kida'e gbo ti'de mayinni zi ni, mora mo ako'jo hë zë, mo iya henyé, "Kodo here, Korisito ne ako'jo kila?"

⁵ Zë aya'banni da me'do iyanni henyé, "Ako'jo Korisito ne mi Beteleme mi dakanjo 'ba Yudiya, ga kö'du nëbi maako ayöru kö'du ne ku kyere iya henyé,

⁶ 'Mi, Beteleme, mi dakanjo 'ba Yudiya, anza dë tisiwa aba mi yere 'ba Yuda ne.

Vidi ma kyedre atasi ndö tëmi 'e mora mo akagaga vidi 'bama 'ba Yiserele.'"

⁷ Mora Heroda ako'jo vo kö'du yölo ne'e gbo liwo tayinni zi ni mo ako'jo kadra 'ba tasi 'ba kyëlu nani kazi zë.

⁸ Mora mo utu zè gbo Beteleme kò'du kira neny'e aba, "Ì'bè oma'e bi liya na laka kò'du wisi ne, èzè ì'ja'e mo ku ayi iya'e kò'du mo zi ma, tì'bè kpa mo yeto."

⁹ Mati zè owonni me'do kiya 'ba Heroda ne ku zè ènyinni gbo tì'bè. Zè ongonni te kyèlu ma zè ongonni ta humirè ne. Kyèlu ne alaga nduwè dagba zi zè le ì'bè orò ga bi ma wisi Yèsu èdi do mo ne.

¹⁰ Mati zè ongonni ku here ne, zè gbo mi kyèyi kyedre aba.

¹¹ Zè òdunnì gbo ì'bè ì'janni wisi ne èdi loko ani 'dò ma mo aba. Mora zè alimanni gbo akaño zi mo yeto. Zè uponni ha anboro 'benni ì'dinni waki'di 'benni gbo zi Yèsu. Waki'di mora dahabo, wa kyèzi ngutru, owò teme maako ako'jonnì ru mo "murè."

¹² Wiri ayada zi zè tèmì wiri, ma'banni dekpe hulèhu ta da Heroda. Mora zè a'ba ì'benni gbo dakaño 'benni ta gèri mènzè maako.

Taho mi Ezipeto

¹³ Mati zè ì'benni ku, malayika 'ba Yere alaya zi mo tèmì wiri iya henye, "Heroda omba zi wisi ne kofo. Ènyì oba wisi ne 'dò ma mo aba aho ì'bè Ezipeto. Alima ani le ma kiya zi yi a'ba."

¹⁴ Yosepa ènyì gbo mi yondò nani, oba wisi ne ma mo aba aho gbo mi Ezipeto.

¹⁵ Zè ì'bè alimanni Ezipeto ani le mi kadra 'ba koli 'ba Heroda.

Lima 'bèzè ani ne èdi ku kaa kò'du 'ba Wiri iya zi nèbi iya henye, "Ma ko'jo wisi ama ku ta Ezipeto."

Kofo 'ba gisi kora mi Beteleme

¹⁶ Mati Heroda ayòlo ku vo kò'du yòlo ne'e andèndènni, ni ku, mi mo ènyì ata gbo. Mo utu vo kanya 'benniye gbo tì'benni mi dakaño ti'de 'ba Beteleme gisi kora kofo a'ba ti'de vo halinjo aba. Zè ma okonni dè gba koo riyò, ga kò'du kadra ma vo kò'du yòlo ne'e ayadanni zi mo.

¹⁷ Kò'du ne o'dò rè ni tinyò kaa nèbi Yeremaya iya henye,

¹⁸ "Kporò kudu èdi mi Rama, kporò 'ba kudu 'e 'dò kuyè aba, Rayile ra èdi kudu ga kò'du gisi èniye. Zè olinni ku ti'de mo omba dè zi vidì maako yata ni ta bi kudu."

Ta'ba mi Ezipeto

¹⁹ Tapèti koli 'ba Heroda, malayika 'ba Yere alaya tèmì wiri zi Yosepa mi Ezipeto iya zi mo henye,

²⁰ "Ènyì, oba wisi ne ma mo aba, ì'bè hulèhu mi dakaño 'ba Yiserele, ga kò'du zè ma ì'di rè nnì zi wisi ne kofo, olinni ku."

²¹ Here Yosepa ènyì oba wisi ne ma mo aba ì'bè gbo hulèhu mi Yiserele.

²² Mora here, mati Yosepa owo Arakerosi ìrì pèti 'bu ni Heroda ku na yere 'ba Yudiya, mo na tere zi tì'bè ani. Ayandi mo tèmì wiri, here mo mi'bè gbo mi dakaño 'ba Galilaya.

²³ Mora o'dò linjo èni gbo mi gawo 'ba Nazereta. Here kò'du ma nèbiye iyanni ne ayi ku tinyò. "Akako'jo mo vidì 'ba Nazereta."

3

Yowani Bapatisi

¹ Mi kadra nani 'e Yowani Bapatisi ayi da lipi 'ba Yudiya. Ayeto kò'du yeti,

² iya henye, "Otò'e de 'e tèmì kò'du kyènyè kò'do 'be'e ga kò'du damòku 'ba Wiri èdi ku kara."

³ Yowani ra Yisaya nèbi 'ba Wiri iya me'do ku kyere, ga kò'du mo iya henye, "Here vidì maako èdi mbere mi da lipi iya henye, ako'jo 'e gèri zi Yere. Adoro'e gèri mbiyi zi mo."

⁴ Bongo 'ba Yowani o'dò tèmì yövu 'ba jemele. Mo ida kò'di wana ra götò ni na gasi. Wakonyo 'bomo ra wòmì yazi 'ba woro aba.

⁵ Vidì olo ì'benni zi mo mi Yerusalema, tèmì dalinjo 'ba Yudiya ti'de kpa tèmì linjo ma kara kara ha ranga 'ba Yeredene ne.

⁶ Zè odrò hè nnì ga kò'du kyènyè 'benni mo a bapatisi zè gbo mi ranga 'ba Yeredene.

⁷ Mati Yowani ongo vidì ma ako'jo ru zè Farasiye ne, 'dò Sadeke ma kayo ne èti tayinni zi ni zè bapatisi, mo iya zi zè henye, "È gisi 'ba wiri ne'e, èyi ra o'ba 'e zi taho kazi riti ma èdi tayi de 'e ne?"

⁸ O'dò'e wa ma akayada otò'e de 'e ku tèmì kò'du kyènyè 'be'e.

⁹ Asòsu 'e dè henye, ataho'e kazi riti ma Wiri omba kutu ne kya mo aba henye, Abarayama ne zutu 'be'e ra. Mayada zi ye Wiri akiri yitò nenyee a kò'do na kozo zi Abarayama.

¹⁰ Logo èdi ku nzo zi kaga ma ana logo dè ne kiga mo akaño ku'du mo mi wa'do."

¹¹ "Mèdi 'bama bapatisi kò'do nje de 'e toto wini aba zi yada otò'e de 'e ku. Vidì ma atayi ta pèti ma ne, akabapatisi 'e Lawo Kòlò Laka wa'do aba. Mo mbiri kyedre ta da ma mèdi le kamoka 'ba ndi mo mo'bo dè kinjè. Mo akì'di bapatisi de 'e Lawo Kòlò Laka 'dò wa'do aba.

¹² Mo èdi sèri èni aba zi kahi nyenyo. Mo akakyitò kòru ma laka mora akì'di nyenyo èni gbo mi lo'bi, mo ako'bo turu mo yaga mi wa'do ma kazi tòlu ne."

Bapatisi 'ba Yèsu

¹³ Yèsu ayi tèmì Galilaya oko ha ranga 'ba Yeredene zi Yowani ni bapatisi.

¹⁴ Yowani omba yata mo iya henye, “Ayi zi ma kaa ma ra ma ti'bê zi yi ko'do bapatisi da ma?”

¹⁵ Yësu aya'ba do mo iya henye, “I'di mēdi tiko here, ga kō'du zi rē ni kō'do kaa komba 'ba Wiri ma laka here.” Mora Yowani ēlēzē gbo go mo.

¹⁶ Mati i'di bapatisi ku da Yësu, mo ēdi ku tasi yaga tēmi wini, komoriyē ayēhu rē ni zi mo. Mo ongo Lawo Kōlō Laka 'ba Wiri ēdi tayi akaño dē ni ta komoriyē kaa atu'bu here.

¹⁷ Kporo aa ta komoriyē iya henye, “Yi ra na Wisi 'bama mowo yi ku pe. Ma mi kyeyi kyedre aba ga kō'du 'bēyi.”

4

Yonzō 'ba Yësu

¹ Mora Lawo Kōlō Laka ika Yësu gbo mōku da lipi zi Satani mo yonzō.

² Mati mo oro hē ni ku kadra 'butēsowō 'dō yondō aba kazi wakonyo maako, mo ēdi ku na o'bo.

³ Mora Satani ayi gbo zi mo iya henye, “Ezē ēdi na wisi 'ba Wiri ame'do zi i'di ne'e mofō rē nni zi yi na mangolo'bo.”

⁴ Yësu aya'ba do mo iya henye, “Ayōru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, vidī alima dē nje ra, wakonyo toto kō'du ma ēdi tasi ta ha Wiri.”

⁵ Mora Satani ika Yësu le ti'bē mi Yerusalema gawo laka, ēnyi i'di mo ku le da tolo yēkēlu 'ba Wiri.

⁶ Mo iya zi mo henye, “Ezē ēdi na Wisi 'ba Wiri umē rē yi akaño ga kō'du ayōru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, mo aki'di me'do zi malayika ēniye ga kō'du 'bēyi zi zē kako yi kazi otra ndi yi ra i'di.”

⁷ Yësu aya'ba do mo iya henye, “Ayōru ku iya henye, ayonzō Yere Wiri 'bēyi dē.”

⁸ Mora Satani ika mo lōhu da dōku ma konda riyē mora ayada damōku 'dō teme mo aba ti'de zi mo,

⁹ iya henye, “Wa ne ti'de maki'di zi yi ēzē alodro ku akaño ma yeto.”

¹⁰ Yësu aya'ba do mo zi mo iya henye, “Ehe yaga tara ma Satani. Ga kō'du ayōru iya henye, 'Nje Yere Wiri 'bēyi amōtu.”

¹¹ Satani ila mo gbo mora malayika ayinni akonyinni mo gbo.

Loo ko'do 'ba Yësu

¹² Mati Yësu owo i'di Yowani ku mi kamba, mo ēnyi i'bē gbo Galilaya.

¹³ Mo alima dē Nazereta ēnyi i'bē mi Kaparanamo, gawo ha fōfō 'ba Galilaya mi dakaño 'ba Zebolona 'dō Napatali aba.

¹⁴ O'do rē ni ku kaa Yisaya nēbi 'ba Wiri iya ne here. Mo iya henye,

¹⁵ “Tu'dē maako'e mi dakaño 'ba Zebolona 'dō Napatali aba,

'dō vidī ma ha gēri 'ba fōfō kyedre kayo ha ranga 'ba Yeredene vidī 'ba Galilaya dakaño 'ba vo leze'e,

¹⁶ zē vidī ma ēdi alimanni mi mandōlu 'ba koli ne.”

¹⁷ Mi kadra nani, Yësu ayeto kō'du kise 'bēni yēti zi vidī, iya henye, “Oto'e de 'e tēmi kō'du kyēnyē 'be'e ga kō'du damōku 'ba Wiri ēdi ku kara.”

Yësu ako'jo kora vo kyenze kiriyē sowo

¹⁸ Mati Yësu ēdi alasi ta da gōti 'ba fōfō 'ba Galilaya, mo i'ja ōndu vo kyenze kiriyē riyō Simona ma ako'jo Petero ōndu ni Anderiya aba. Edinni kyenze kirī tēmi fōfō ōndu aba.

¹⁹ Yësu iya zi zē henye, “Ayiye zi ma, ma kayandiye zi vidī kika mo zi Wiri.”

²⁰ Here kandi ila ōndu 'bēnni ne, i'bēnni gbo mo aba.

²¹ Mo i'bē nduwē dagba i'ja ōndu ma kyamo'e riyō, Yemisi ni Yowani aba gisi 'ba Zebedeyo zē edinni mi tōṅbō ēnni 'bu nni Zebedeyo ēti ōndu ēnni ko'jo mo nzo. Yësu ako'jo zē.

²² Mora kandi zē ilanni tōṅbō ne 'bu nni aba, ēnyi i'bēnni gbo mo aba.

Yësu ayandi kō'du vidī ko'jo aba

²³ Yësu ēnyi alasi biya tēmi Galilaya, kō'du yandi aba mi bi 'ba mōtu'e yōyō yōyō laka 'ba damōku 'ba Wiri aba, zi vidī ma edinni dakyinē 'ba koo ma 'beri'beri rakoo ko'jo aba.

²⁴ Kō'du yōyō ga kō'du mo apere rē ni biya tēmi dakaño 'ba Siriya, mora here, vidī ikanni zi mo zē ma na rakoo riti aba tēmi kyinē 'ba dakoo ne'e biya, vidī maako'e ndi keje aba Yësu ako'jo zē biya.

²⁵ Vidī kayo alō'bōnni ga ndi mo tēmi Galilaya a'ba Gawo 'Butē, tēmi Yerusalema, Yudiya dakaño kapa 'ba Yeredene ma aga mo.

5

Kō'du kise 'ba Yësu da dōku

Vo rakyenyiye ra

¹ Mati Yësu ongo vidī kayo ne'e, mo ēnyi i'bē ēkyi da dōku mora alima gbo akaño. Vo lō'bō 'bomo'e atoto rē nni kpo ro mo,

² mo ayeto gbo zē yandi iya henye, ³ Vo rakyenyiye ra vidī wiri lumē aba, ga kō'du damōku 'ba Wiri 'bēzē ra.

⁴ Vo rakyenyiye ra vidī ma kudu aba, ga kō'du akayēyi zē.

⁵ Vo rakyenyiye ra vidī ma dakumbē aba, ga kō'du akirinni drivu 'ba dakaño.

⁶ Vo rakyenyiye ra vidī ma na o'bo a'ba kodro aba tūnyō,

ga kō'du zē atovonni.

⁷ Vo rakyenyiye ra vidī ma mi kyeyi aba, ga kō'du zē aki'janni mi kyeyi.

⁸ Vo rakyenyiye ra vidi ma di'di ze n̄bala, ga kō'du zē akongonni Wiri.

⁹ Vo rakyenyiye ra vidi ma vo wayata, ga kō'du akako'jo zē na gisi 'ba Wiri.

¹⁰ Vo rakyenyiye ra vidi ma ayaza zē ga kō'du t̄nyō 'bēzē ra, ga kō'du damōku 'ba Wiri 'bēzē ra.

¹¹ Vo rakyenyiye ra vidi ma alidiye, ayaza'e, o'do'e na kyenyē dakyinē kō'du 'ba Satani yada mo na ndondo ru'e aba ga kō'du 'e vo ga ndi ma.

¹² Ēdiye rakyenyi aba ga kō'du biriti kyedre ēdi na sesi asesi zi biye komoriyē. Nenyē ēdi hala nēbi ma alimanni dagba kazi komo'e ayaza zē.

Yō'do bikanyi aba

¹³ 'E kaa yō'do zi vidi kōndu 'ba dakaño ne biya. Mora ēzē yō'do ayaña yoko n̄i ku, ata'ba akayoko hala? Anza kpe na laka, here aku'du yaga mōku mora vidi akutunni do mo ta bi lasi.

¹⁴ 'E kaa bikanyi 'ba damōku ne biya. Gawo ma uvō da lutu oho rē n̄i dē.

¹⁵ Vidi maako owi lamba dē mora ki'di mo hu siko, ta go mo mo i'di da wa tōo 'ba lamba, i'di bikanyi gbo zi vidi 'ba m̄i loko ne biya.

¹⁶ Tēmi gēri kōlō ne, bikanyi 'be'e ma yanyi ga bi dagba komo vidi, here ne zi zē kongō kō'du laka ma o'do 'e zi yeto 'bu komoriyē.

Kō'du yandi 'ba kō'du ki'di

¹⁷ Asōsu 'e dē henye ere, mayi ne zi kō'du ki'di 'ba Mosa ne koba mo 'de, a'ba kō'du yandi 'ba nēbiye. Mayi dē zi zē koba mo 'de, mayi zi kō'du yandi 'bēzē ne kinde mo.

¹⁸ Miya kō'du t̄nyō ra ze'e, dakaño komoriyē aba alaya dekke, mora gbi le nje i'jō kō'du ki'di ma tisi wa aba ōlu dē. Kō'du ki'di akinde rē n̄i.

¹⁹ Here ēzē vidi ma o'wo gbi dē le nje kō'du ma tisi wa ne a'ba okanni 'e yandi mo zi ko'do kpa here, atēdi nje tisiwa aba m̄i damōku 'ba Wiri. Ta gēri ma kyamo, vidi ma owo kō'du ki'di a'ba ayandi oka 'e zi ko'do mo kpa here, akatēdi na kyedre m̄i damōku 'ba Wiri.

²⁰ Mayada zi ye, henye ere, akato'bo 'e tōdu damōku 'ba Wiri nje ēzē ēdi 'e koma aba kyo ta da vo kō'du ki'di 'ba vo komoyandiyē n̄i Farasi ēti tēmi wa ma Wiri omba zi ko'do mo.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba kamo

²¹ Owo 'e henye, ayada zi vidi kyere naniye, "Ofo vidi dē. Ēzē vidi ma ofo vidi ku, aki'ja riti."

²² Mora yaanya aba mayada zi ye, vidi ma na kamo ōndu n̄i aba akika mo bi 'ba riti. Mo ma ako'jo ōndu n̄i iya henye, "Yi wayawa ra," akika mo komo vurē ma

kyedre 'ba Yuda'e. Mo ma iya zi ōndu n̄i, "Yi vo lökyi," aku'du mo m̄i wa'do 'ba gehena ma ōlu dē.

²³ Here ēzē omba ku zi waki'di 'bēyi ki'di zi Wiri da karasa asōsu ōndu yi ēdi kō'du aba rē yi,

²⁴ ila waki'di 'bēyi ne ani komo bi 'ba wakumu, i'bē inde kō'du ne yaga tēmi kutē'e ōndu yi aba, mora a'ba 'da waki'di 'bēyi ne ki'di mo zi Wiri.

²⁵ Ēzē vidi maako asusu yi m̄i gēri 'ba kō'du ki'di, oba yi bi 'ba vurē, inde 'e kō'du ne mo aba ēzē ndi kadra gba kazi toko bi 'ba vurē. Ēzē ēdi 'e ku ani, mo aki'di yi zi vo vurē kikyē mora mo akidra yi zi turu da kōndu mora aki'di yi gbo m̄i kamba.

²⁶ Mayada zi yi akalima ani le ēzē opi ndundu kōhi 'ba kō'du litē 'bēyi ne ku.

Kō'du yada ga kō'du 'ba ndoro

²⁷ Owo 'e ku iya henye, "O'do ndoro dē."

²⁸ Mora yaanya aba ne mayada zi ye, bi 'ba wakumu zi Wiri, vidi ma ongō bi da mbara maako omba mo zi tēdi zi n̄i, o'do ndoro ku mo aba m̄i di'di n̄i.

²⁹ Mora here, ēzē komo yi ma tiri o'do yi zi kō'du kyenyē ko'do, oba yaga u'du mōku. Ēdi na laka zi, kya 'ba rē yi koba 'de yaga ta da yi ku'du biya ida rē yi aba m̄i gehena.

³⁰ Ēzē kala yi ma tiri o'do yi zi kō'du kyenyē ko'do ikye u'du mōku. Ēdi na laka zi kya 'ba rē yi ma kōlō koba mo 'de ta da ida rē yi biya zi ti'bē m̄i gehena ma ōlu dē.

³¹ Iya kpa henye, "Vidi mati ayēyi mbara 'bēni m̄i'di zi mo waraga 'ba rakinga."

³² Yaanya aba ne mayada zi ye henye, ēzē kora ma inga mbara 'bēni ga kō'du ma 'beri anza ndoro dē, ēzē mbara ne i'bē oze kora maako, mo o'do ndoro ku. Kora ma oze mo ne o'do ndoro kpa ku.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba lömu

³³ Owo 'e kpa henye ayada zi vidi ma alaganni kyere ne'e henye, apere m̄i lömu 'bēyi dē, o'do wa ma o'do lömu mo ne zi Yere zi ko'do.

³⁴ Mora mayada zi ye o'do 'e lömu maako dē komoriyē aba ga kō'du bi lima 'ba Wiri.

³⁵ Alōmu rē yi dē dakaño aba, ga kō'du bi ndi kutu 'bomo ra. Alōmu rē yi dē Yerusalemaba ga kō'du gawo kyedre 'ba Wiri ra.

³⁶ Alōmu dē dē yi aba ga kō'du o'bo dē zi yēvu ma kōlō ko'do na kanyi mandere na kōndu.

³⁷ Iya nje henye, "Jo mandere e'e. Wa ma iya 'e 'beri ne ayi kazi Satani."

Kō'du yandi ga kō'du 'ba dasolo

³⁸ Owo'e ku iya henye, komo, komo aba, yingo ha, yingo ha aba.

³⁹ Yaanya aba miya zi ye henye, “Aya’ba da kö’du kyënyë dë zi vidî ma o’do kö’du kyënyë zi yî.

⁴⁰ Èzë vidî maako isa lo’bo yî ma datîri, mo misa lo’bo yî ma da gali kpa.”

⁴¹ Èzë vidî maako îri yî na wehe zi wa ’bëni kumbë, wîri kölö, injë wîri riyö.

⁴² Èzë vidî maako ako’jo wa kazi yî, i’dî zi mo. Èzë vidî maako omba wa koba kazi yî dero, i’dî zi mo.

O’do lovo vo wehe oka yiye

⁴³ Owo ’e iya henye, “O’do lovo oka yî ’e biya. Mora oyi vo wehe ’bëyi ’e.”

⁴⁴ Yaanya aba mayada zi ye, o’do lovo vo wehe ’bëyiye amötu ga kö’du zë ma o’dönni yî na kyënyë.

⁴⁵ Zi yada ’e tēdi na gisi ’ba ’bu ma komoriyë, ga kö’du mo i’dî kadra ëni zi bi yanyi da vidî kyënyë’ e dō ma laka ëti, i’dî mürë zi zë ma o’dönni kö’du laka kpa zi zë ma o’dönni kö’du kyënyë.

⁴⁶ Hala Wîri aki’dî biriti zi yî ezë o’do nje lovo vidî ma o’do nni lovo yî? Vidî ’ba ’be’bele kö’du ’e o’dönni kpa here.

⁴⁷ Èzë ame’do nje zi aboka yiye, here ne o’do ku ndra ta da vidî ma ayolo Wîri dë ne.

⁴⁸ Èdi na laka ta ga kadra biya kaa ’bu yî ’ba komoriyë.

6

Waki’dî zi vo leri

¹ Andiyë re ’e laka o’do’e kö’du laka ’be’e dë komo vidî zi kongö mo, ezë o’do’e ku here, i’ja’e wa ma kölö maako dë kazi ’bu’e ma komoriyë.

² Èzë yî maako ëdi ki’dî wa zi vo leri, iya kö’du mo dë zi vidî maako kaa vo komo kandiye ëdinni ko’do mo mî bi ’ba mötu’e, a’ba da gëri zi vidî koronni. Na laka miya zi ye biriti ’bëzë ku nje here.

³ Èzë ëdi waki’dî zi vo leri, i’dî vidî ma kara rë yî ne ma yolo dë.

⁴ I’dî toto liwo. Èzë ’bu Wîri i’ja wa ma o’do ku liwo ne mo aki’dî biriti mo zi yî.

Mötu ko’do

⁵ Èzë ëdiye amötu anza’e dë kaa vo komo kandiye, kö’du zë o’dönni lovo tɔɔ mötu ko’do aba mî bi ’ba mötu’e ta da gëri zi vidî nni kongö. Mayada zi ye, tinyö biriti ’bëzë go mo ra ku nje ne.

⁶ Èzë omba mötu ödu kutu yî aba loko ’bëyi isi haloko gë yî a mötu zi ’Bu yî, zi Wîri mati ongo ro mo dë ne. Wa mati o’do’e ku liwo ne, ’Bu’e aki’dî biriti mo zi ye.

⁷ Èzë ëdiye ku amötu adele’e mî me’do dë kaa vidî ma ayolo Wîri dë, ga kö’du zë asösu ’bënni henye akowonni ga kö’du mötu konda ’bënni ne.

⁸ Anza’e dë kaa zë, ga kö’du ’bu’e ayolo wa ma, omba’e ne ku kyere gba kazi ako’jo ’e dë.

⁹ Nenyë ëdi hala aka mötu’e.

’Bu ze ma komoriyë nani, ru yî mëdi na koro.

¹⁰ I’dî damöku ’bëyi mayi,

kö’du ’bëyi ’ba dakaŋo kinye mo’do rë nî kpa kaa ’ba komoriyë ne here.

¹¹ I’dî wakonyo ’ba kadra ma ndenye ne zi ze.

¹² Ila ze ga kö’du yaŋa ’beze kaa dëdi kila oka ze ’e

ga kö’du yaŋa zë o’dönni zi ze ne here.

¹³ Ika ze dë mî wayonzo, asesi ze laka kazi Satani.

¹⁴ Èzë ila’e vidî ga kö’du ma zë ayaŋanni zi ye ne, ’bu’e ma komoriyë ne akila ’e kpa ga kö’du yaŋa ’be’e.

¹⁵ Èzë ila’e vidî dë ga kö’du kyënyë, ’bu’e ma komoriyë ne ila ’e kpa dë ga kö’du kyënyë ’be’e.

Hakoro

¹⁶ Èzë ëdiye he ’e koro, ayaŋa’e da komo’e dë kaa vo komo kandiye ëdinni ako’do. Zë afufu rë nni vonyö vonyö zi yolo mo nëdinni hë nni koro. Tinyö miya zi ye biriti i’dî ku nzo ndo zi zë.

¹⁷ Èzë ëdi he ’e koro, akaka’e komo’e osa’e yëni re ’e,

¹⁸ kazi vidî maako’e ayolonni ëdiye he ’e koro, nje ’bu’e ma ongo ro mo dë ne, mo ra nje ma yolo wa ma o’do’e na liwo ne mo aki’dî biriti mo zi ye.

Watoo rë yî

¹⁹ Ulu ha wa dë zi ye dakaŋo kinye, bi ma malödö ëdi yaŋa wa ti’de zi mo ne, wa ma ëdi lëndrë ne, mora vo logo ëdinni logo wa ta do mo ne.

²⁰ Wa ma laka ulu ku zi ye komoriyë, ga bi ma malödö ayaŋa wa dë ta do mo, wa lëndrë, vo logo alogo wa dë ta do mo ne.

²¹ Ga kö’du, bi ma ulu ha wa ku do mo ne di’di yî atëdi nburu do mo.

²² Komo yî ra, na lamba ’ba rë yî. Èzë komo yî ëdi na laka ida rë yî ti’de akatëdi ndo mî bikanyi kyedre.

²³ Èzë komo yî na kyënyë rë yî ti’de atëdi ga bi köndu. Èzë bikanyi anza dë mî yî di’di yî ndo na bi köndu.

Wîri ’dö kôhi aba

²⁴ Vidî maako o’bo dë zi litu zi yere riyö, mo atowo nje ma kölö, mo akoyi ma kölö. O’bo dë zi litu zi Wîri kpa zi damöku?

²⁵ Mî kadra kö’do kölö ne mëdi kiya zi ye alima’e dë kö’du sösu aba ga kö’du ’ba wakonyo, wa kuwë, bongo ga kö’du lawo oo ndra ta da wakonyo. Mora kö’du ida ra oo ndra ta da bongo.

²⁶ Ong'o'e aliye te, zē isi nnī wa dē, zē umunnī wa dē kī'dī mo mī l'bi. 'Bu 'ba komoriyē ne ēdī zē kulu. Here anza'e dē kyedre ta da aliye? Asōsu 'be'e 'e ra dē kyedre ta da aliye?

²⁷ Vīdī maako tēmī 'e atō'bo lima tisi konda, kō'du sōsu aba kō'du mo?

²⁸ Kō'du a'di ēdiye alima kō'du sōsu aba ga kō'du bongō? Ong'o'e dōru 'ba mōku te zē urunnī bongō dē, o'dōnnī lōō dē zi nnī.

²⁹ Tīnyō miya zi ye, Solomono ēdī le wa dakayo aba usu bongō ma teme alaga dōru 'ba mōku dē.

³⁰ Ēzē Wīrī ēdī kusu bongō ra dōru ma ēdī alo'bo ato'bo'e dē bongō kusu re 'e, vīdī ma kō'du koma aba ne.

³¹ Miya zi ye alima'e dē kō'du sōsu aba kiya mo henye, "Ma konyo wa ndenyē ta kila? Ma kuwē wa ndenyē ta kila? Ma ki'ja bongō ta kila?"

³² Vīdī ma ayōlo Wīrī dē ne ēdī nje taho ga wa 'ba dakaŋo ne. 'Bu 'e ma komoriyē nani mo ayōlo, wa ma omba'e ne, mo aki'dī zi ye.

³³ Oma mī damōku 'ba Wīrī dagba 'dō tīnyō 'bomo aba, wa ma omba ne mo aki'dī zi yī.

³⁴ Asōsu kō'du wa 'ba mīndō aba dē, ga kō'du mīndō ēdī kō'du sōsu 'bēnī aba kutu, kadra 'ba mīndō ēdī kpa kō'du 'bēnī aba kutu.

7

Vurē ko'do nje

¹ O'do vurē 'ba vīdī maako dē na mbērē. Ēzē o'do ku, ako'do vurē 'bēyī kpa here.

² Gērī ma ēdī ko'do vurē 'ba vīdī mo aba ne, ako'do vurē 'bēyī kpa mo aba. Ndī mē'do ma ēdī yeri mo ra vīdī ne akayerī 'bēyī kpa here.

³ Kō'du a'di ongo bi da wa mati komo ōndu yī, kazi bi kongō da kulugbu kyedre ma komo yī ne.

⁴ Hala akiya zi ōndu yī, "Ī'dī ma yago ngayo nenyē yaga ta komo yī," mora ēdī 'bēyī gbī kulugbu aba komo yī?

⁵ Yī vo komo kandi nenyē, ayago kulugbu ne dero dagba yaga ta komo yī, zi bi kongō na laka zi yago ngayo yaga ta komo ōndu yī.

⁶ Ī'dī wa 'ba Wīrī dē zi wīhiye. U'du wa ma teme 'bēyī dē da komo wa'do 'e akalasinī ta dō mo, akizannī mī yī sisisi yaga.

Oma aki'ja

⁷ Ako'jo akī'dī zi yī, oma aki'ja, akōkō, akayēhu haloko zi yī.

⁸ Zē ma ti'de ako'jonnī akī'dī zi zē. Zē ma ti'de omannī, akī'jannī. Zē ma akōkōnnī akayēhu.

⁹ Ēyī ra ēzē wisi 'bomo ako'jo mangolo'bo, mo ēnyī ĩrī yītō ĩ'dī zi mo?

¹⁰ Ēzē wisi maako ako'jo kyenze ma mo akīrī wiri kī'dī zi mo.

¹¹ Vo kō'du kyēnyē ko'do'e, ēzē ĩ'dī 'e wakī'dī 'be'e zi gisi 'be'e. 'Bu 'ba komoriyē akī'dī wa ma laka ndra kyo zi ye.

¹² Wa ma omba oka yī 'e ko'do mo zi yī ne o'do kpa zi zē, nenyē kō'du kise 'ba kō'du kī'dī 'dō nēbī kō'du ētī.

¹³ Ōdu 'e ta ha resi ma tisi ne, ha resi ma kyedre ne ĩ'bē bi 'ba koli. Gērī ma kyedre ne, vīdī ma ēdī tī'bēnnī ta go mo ne zē na kayo.

¹⁴ Ha loko ma ēdī tī'bē bi 'ba dīdī ma ŋburu ŋburu ne nje tisiwa. Vīdī ma ĩ'jannī ne, toto tisiwa.

¹⁵ Ī'dī 'e komo'e mandi laka, kazi nēbī kō'du 'ba Wīrī mambērē ne'e, ga kō'du usunnī bongō ma o'do tēmī yēvu 'ba tīmēlē ne ta rē nnī yaga, mora mī di'di zē na tuku wōliwōli ma kyēnyē.

¹⁶ Akayolo'e zē tēmī wa ma zē ēdinnī ko'do mo. Kaga kono ana oha dē, ana kyēlu dē.

¹⁷ Mora kpa here, kaga laka ana gbī logō laka. Mora kaga ma kyēnyē ana gbī logō kyēnyē.

¹⁸ Kaga laka ana logō kyēnyē dē. Kaga kyēnyē ana logō laka dē.

¹⁹ Kaga ma ti'de ana logō ma laka dē ne akiga akaŋo aku'du mī wa'do.

²⁰ Akayolo zē nje tara logō 'bēzē ma ana ne.

²¹ Anza vīdī biya ma ēdinnī ko'jo ma, "Yere Yere," ne akatōdunnī mī damōku 'ba Wīrī, nje zē ma o'dōnnī wa ma 'Bu ma komoriyē omba zē zi ko'do.

²² Mī kadra 'ba vurē nani, vīdī ma kayo akiyanni zi ma henye, Yere, Yere, ze ra dēdī kumē kō'du dakyikyī kore aba yaga tara vīdī mī ru yī?

²³ Ma kaya'ba, ma kiya zi zē henye, "Ma yolo 'e dē. Ī'bē'e yaga tara ma, 'e vo kō'du kyēnyē ko'du ne'e."

Vo loko ko'ba'e riyō

²⁴ Ēzē vīdī ma owo kō'du yandi 'bama ku koro mo aba, atēdī kaa vo kō'du yolo ma o'ba loko ēnī da rī'dī.

²⁵ Ēzē mirē a'di wini oso le, ēzē buluku aluku le akyetī rē nī le ra loko nani alōru dē, ga kō'du o'ba hu mo ku da rī'dī.

²⁶ Ēzē vīdī ma owo kō'du yandi 'bama ne dē koro mo aba, atēdī kaa vo lumē ma o'ba loko ēnī da yayi.

²⁷ Mirē a'di wini oso, buluku aluku ra loko nani alōru ku na lōru kyēnyē.

²⁸ Mati Yēsu inde kō'du yētī ku zi vīdī kayo nani 'e zē ku na rakaga ga kō'du wa yandi 'bomo ne.

²⁹ Ga kò'du mo èdì kala konda aba. Anza dè kaa vo komoyandi 'ba vo kò'du kida'e.

8

Yèsu ako'jo vo mönyu

¹ Mati Yèsu asi akaño ta da dökü ne, vidì kayo alò'bönnì gò mo.

² Vo mönyu maako ayi alòdrò, akaño komo Yèsu, iya henye, "Yere, èzè omba ku ako'jo ma ñbala."

³ Yèsu iza kala nì gbo ise ra vere nani, iya henye, "Momba do mo ku." Mo iya henye, "Èdì na ñbala." Ako'jo yì ku, mora rakoo ìla vere nani gbo kandi.

⁴ Yèsu ise gò mo zi mo, iya henye, "Ì'bè iya me'do nenye dè zi vidì maako, ì'bè zi vo karasa 'e ma nyelinnì rè yì, ì'dì wakumu 'ba wa kò'jo ma Mosa ì'dì kò'du mo ne, zi yada yì zi vidìye ti'de ako'jo yì ku."

Kyedre 'ba da vo kanya

⁵ Yèsu ödu mì Kaparanamo kyedre 'ba vo da kanya maako 'ba Roma vo da wehe lamikölò ayi ako'jo ha Yèsu ga kò'du wa konyi.

⁶ Iya henye, "Yere, vo kalima 'bama èdì rakoo aba liño na kenje na riti."

⁷ Yèsu iya henye, "Ma ti'bè liño 'bèyì zi mo kò'jo."

⁸ Kyedre 'ba vo da kanya nani iya henye, "Yere, o'bo dè zi yì tayi liño 'bama. Iya nje hè yì akako'jo vo kalima 'bama ne,

⁹ ga kò'du mayòlo kala konda 'bèyì èdì gbì kaa 'bama, mèdì kala konda 'dò vo kanya èti hu ma. Èzè ma me'do zi ma kölö, miya henye, 'Ì'bè,' mo ì'bè gbì. Èzè ma me'do zi maako, miya henye, 'Ayi,' mo ayi gbì. Èzè ma me'do zi vo kalima 'bama, o'do wa nenye mo o'do gbì."

¹⁰ Mati Yèsu owo me'do 'ba vere ne ku, aga gbo rò mo. Mo iya zi vo gèniye iya henye, "Tìnyò miya zi ye, mi'ja vidì maako dè 'de tèmì vidì 'ba Yiserele, ma èdì kò'du koma aba kaa vere ne.

¹¹ Èdì na laka mèdì kiya zi ye, ma kayo mo atayinnì tèmì dakaño kapa 'ba humirè 'dò da lèrè aba zi dròkò rè nnì ra Abarayama, Yisika, Yakoba èti mì damòku 'ba Wiri.

¹² Gisi 'ba Yiserele ma kayo, ma ako'jo damòku ga kò'du zè aku'du zè mì bi köndu 'ba kudu ha konyo aba."

¹³ Yèsu aya'ba do mo iya zi vo da kanya nani, iya henye ì'bè liño ako'do rè nì kaa wa ma oma ne. Mora vo kalima 'ba da vo kanya ne ako'jo gbo mì kadra nani.

¹⁴ Yèsu ì'bè ödu loko 'ba Petero i'ja wese 'ba Petero zöyì aba o'ba rè nì ku da sora.

¹⁵ Mo ise kala mo, zöyì ìla mo gbo. Here mo ènyì gbo litu zi mo.

¹⁶ Mì da hutaga nani aba, ikannì vidì kayo maakowe èdinnì nökyì aba zi mo. Mo ore dakyikyì yaga ta rè zè me'do aba. Mo ako'jo vidì ma rakoo aba ne'e ti'de.

¹⁷ Mo o'do here zi tèdì kaa ma Yesaya nèbì vo me'do 'ba Wiri iya ne. Mo iya henye, "Ma gogo makinjè rakoo yaga."

¹⁸ Yèsu ongo vidì kayo èdinnì ku kpo ta rè nì mo ame'do zi vo lò'bò gèniye zi zè kumu kafo föfò ma agamo. Mo ame'do gbo zi vo lò'bò gèni 'e zi zè kumu ti'bè kafo ranga ma agamo.

¹⁹ Vo komoyandi maako ayi zi mo iya henye, vo komoyandi. Bi ma ì'bè zi mo. Ma kusu gèyì.

²⁰ Yèsu aya'ba do mo, iya henye, "Uhwavòdò 'e èdinnì ogo ènnì aba, ali 'e èdinnì loko ènnì aba. Wisi 'ba Vidì anza dè liño aba na bi 'ba ralawo."

²¹ Vere maako na vo lò'bò gò mo iya henye, "Kyedre 'bama, ì'dì ma 'ba dero 'bu ma kusu."

²² Yèsu iya zi mo henye, "Usu ga ma, ìla yöku 'e musunnì yöku ènnì."

²³ Yèsu èkyì gbo mì tònjbò 'dò vo lò'bò gèni èti

²⁴ tisi yaa buluku ènyì gbo aluku da föfò nani. Buluku alima ku tònjbò kòho zi liko kaño. Yèsu èdì ako'do.

²⁵ Zè ì'bènnì alironnì mo, iyannì henye, "Yere, akonyi ze, dèdì ku kara zi koli."

²⁶ Mo iya zi zè henye, "Èdiye atere ga a'di? Èdiye koma tisi aba." Mo ènyì amo da buluku wini kagba aba, mati oronnì ne, bi gbo liwo.

²⁷ Zè ti'de na rakaga iyannì henye, "Vere ne, èyì ra? Buluku 'e wini kagba aba owonnì do mo."

Vo nökyì nnì wa'do èti

²⁸ Mati Yèsu umu da föfò ì'bè mì dakaño 'ba Gadora ne, vidì riyò maako'e zè dakyikyì aba andosi dè nnì mo aba. Vidì ne'e ènyinnì na ngang. Vidì maako o'bo dè zi laga ta ga bi nani, dakyikyì ne'e ayaza rè nnì zi Yèsu.

²⁹ Zè apinnì na kyembe, iyannì henye, "Yi Wisi 'ba Wiri nenye, a'di ra omba kazi ze ayi ku de ze kinde gba kazi kadra mo toko?"

³⁰ Wa'do kayo 'ba liño èdinnì wakonyo kara ra liño da lutu.

³¹ Dakyikyiyi ayaza rè nnì zi Yèsu, iyannì henye, "Èzè omba ku kore ze, utu ze zi wa'do nani 'e."

³² Mo iya zi zè, henye, "Ì'bèè." Zè ì'bènnì öduunnì mì wa'do kayo naniye, mora wa'do naniye ènyinnì gbo ti'de ataho bi lunyì 'ba föfò mora aluyinnì gbo ti'de mì wini.

³³ Vo yako wa'do nani 'e aho iyannì mì gawo. Ayadannì kò'du ma o'do rè nì nani

ti'de, kö'du mati o'do rë ni zi kora dakyikyini ne'e.

³⁴ Vidî 'ba mi gawo nani 'e olonni gbo ti'de tayi Yësu kongɔ. Zë i'janni mo ako'jonnî ho mo zi mo tÿnyî ti'bë yaga tÿmî dakaŋo ënnî.

9

Yësu ako'jo kora vo keŋe maako
(Mk. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Here Yësu ëkyî mi tɔŋbɔ i'bë hulëhu kyëti 'ba föfɔ mi gawo 'bëni.

² Ani kya 'ba vidî maako'e ikanni zi mo kora vo keŋe akaŋo ne ëdi ako'do da sora. Mati Yësu ongo hala kö'du koma 'bëzë ëdi, mo iya zi kora keŋe ne henye, "Akyigo rë yî, wisi ama, kö'du kyënyë 'bëyi ila ku."

³ Mora here, kya 'ba vo komoyandi 'ba vo kö'du kida'e ame'donni na bi dë nni, iyanni henye, "Kora nenyë, ëdi me'do 'dasi ra kiya."

⁴ Mora here, Yësu ayɔɔ kö'du sɔsu 'bëzë, ne a'ba iya henye, "Kö'du a'di ëdi 'e kö'du kyënyë mahere ne sɔsu mo?"

⁵ Mavala ra zi kiya, ila yî ku ga kö'du kodɔ kyënyë 'bëyi, kodɔ zi kiya henye, "Ënyî riyë alasi?"

⁶ Mako'do tÿnyɔ zi ye yɔɔ, Wisi a Vidî ëdi kyigo aba dakaŋo zi kö'du kyënyë kila." Mora here, mo iya zi kora keŋe ne henye, "Ënyî riyë, injë sora 'bëyi ne, i'bë liŋɔ!"

⁷ Kora ne ënyî riyë i'bë gbo liŋɔ.

⁸ Mati vidî kayo ongonni ne, zë na tere Wirî yeto aba ga kö'du kyigo kaa mahere ne ki'di mo zi vidî.

Yësu ako'jo Matayo
(Mk. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Here Yësu ila bi nani, ma mo i'bë dagba, mo ongo kora vo 'be'bele kö'du ru mo Matayo, ëdi alima bi 'ba 'be'bele kö'du, mo iya zi mo henye, "Alö'bö ga ma." Matayo ënyî alö'bö gbo go mo.

¹⁰ Mati Yësu ëdi wakonyo mi liŋɔ a Matayo, vo 'be'bele kö'du kyo, a'ba kya 'ba vo kö'du kyënyë ko'do'e ayi onyonni wa Yësu aba a'ba, vo lö'bö 'bomo'e ëti da tarabiza kölö.

¹¹ Kya 'ba Farasiye ongonni kö'du ne here, ako'jonnî ha vo lö'bö 'bomo'e, "Kö'du a'di vo komoyandi 'be'e ëdinni wakonyo vidî mahere ne ëti?"

¹² Yësu owo kö'du 'bëzë ne, aya'ba do mo iya henye, vidî ma rë zë na laka kazi kɔɔ, i'bënnî dë zi vo ɔwɔ, nje zë ma na rakɔɔ.

¹³ I'bë oma'e mi kö'du ya'ba ma kö'du yöru iya ne." Ëdi kö'du laka ma momba, ra anza ngötu kumu. Mayi dë kö'du vidî laka'e, mayi ga kö'du vidî 'ba kö'du kyënyë'e.

Kö'du ako'jo kö'du 'ba hakoro
(Mk. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

¹⁴ Here vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ayinnî zi Yësu, ako'jonnî kö'du iyanni henye, "Kö'du a'di ze Farasi ëti, dëdi he ze koro mora vo lö'bö 'bëyiye, oro hë nni dë go mo?"

¹⁵ Yësu aya'ba do mo iya henye, omba 'be'e yingɔ ma ëdinni mi kyërë 'ba oze, zi tÿdi na rasɔsu ëzë 'biyësi ëdi zë ëti? Anza here dë. Here kadra mo akatokɔ, ëzë omba ku 'biyësi koba 'de kazi zë mora atehenni 'da hë nni koro.

¹⁶ "Vidî maako uru bongo ma kyiyi dë zi kɔ'jo bongo ma kɔɔ, ga kö'du bongo ma kyiyi ako'do wogo kyedre mi bongo ne.

¹⁷ Vidî maako ope a'ji ma kyiyi dë mi losɔ wana makɔɔ, ga kö'du losɔ wana akiha a'ji akalödi yaga, mora losɔ wana ne akayaŋa rë ni. Here a'ji makyiyi mope gbî mi losɔ wana makyiyi a'ba 'dö riyö atëdinni na laka."

Wu'jë 'ba kyedre 'ba Yuda'e nni mbara ma ise ra bongo 'ba Yësu
(Mk. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

¹⁸ Mati Yësu ëdi kö'du nenyë kiya, vidî mi turu 'ba Yuda'e ayi zi mo alomvo akaŋo komo mo iya henye, "Wu'jë 'bama oli ku yaanya ayi i'di kala yi do mo zi mo tÿdi na didi."

¹⁹ Yësu ënyî riyë alö'bö gbo go mo mora vo lö'bö 'bomo'e i'bënnî gbo mo aba.

²⁰ Mbara maako ëdi na riti, kö'du yama ëdi taho ta ro mo kɔɔ 'butë dömoriyö, ayi ta kafo Yësu ise da ha bongo 'bomo gbo.

²¹ Mo iya na bi dëni henye, "Ëzë mise gbî le nje ra 'bongo ɔmo, akakɔ'jo ma."

²² Yësu opi rë ni ongo mo, iya henye, "Ëdi na kyigo wu'jë ama! Koma 'bëyi ako'jo yî ku." Tÿmî kadra ne mbara ne ako'jo rë ni gbo na laka.

²³ Mati Yësu ödu mi loko 'ba turu kyedre ne, mo i'ja vidî kayo ëdinni kyëzu 'ba da koli kome.

²⁴ Mo iya zi zë henye, "Vidî biya asiye yaga. Wu'jë tisi ne oli dë mo ëdi nje ako'do!" Here zë biya ongonni mo gbo.

²⁵ Kandi ma ti ore vidî ne'e ku yaga, Yësu i'bë mi loko ma yöku wu'jë do mo ne, i'ri kala mo mo ënyî gbo riyë.

²⁶ Kö'du yöyö ne apere rë ni biya tÿmî dakaŋo nani.

Yësu ako'jo vo komoköndu riyö

²⁷ Yësu ila bi nani ëdi ku ati'bë, vo komoköndu riyö ayetonni lö'bö ga ndi mo. Zë agbögbönnî hë nni, iyanni henye, i'di miyi mëyi re ze, "Asösu kö'du ze, Wisi 'ba Dawidi!"

²⁸ Mati Yësu ödu loko, vo komoköndu riyö ne ayinnî zi mo, mo ako'jo hë zë

iya henye, "Oma'e ku zi mato'bo 'e ko'jo?" Zê aya'banni da me'do, iyanni henye, "Oo Yere."

²⁹ Yêsu ise komo zê, iya henye, "Mo'do rê ni kaa ma oma'e"

³⁰ komo zê ayêhu rê ni gbo. Yêsu ise go mo zi zê iya henye, "Ayada'e kö'du nenyê dë zi vidî maako!"

³¹ Mora zê i'bê a yêlenni kö'du ne ta ga bi nani ti'de.

Yêsu ako'jo kora ma o'bo dë zi me'do

³² Mati vidî kora ne'e êdinni ati'bê, kya, vidî maako'e ikanni kora maako zi Yêsu, mo o'bo dë zi me'do ga kö'du mo êdi dakyikyî aba.

³³ Mora kandi ma ti ore dakyikyî ku yaga, kora ne ayeto me'do mora vidî biya na rakaga. Zê iyanni henye "Gba dongo kö'du ma hee ne dë mi Yiserele."

³⁴ Mora Farasiye iyanni henye, "Ne yere 'ba dakyikyîye ra i'di kyigo ne zi Yêsu zi dakyikyîye kore yaga."

Yêsu asôsu rê ni ga kö'du vidî

³⁵ Yêsu ênyî i'bê biya lasi aba tēmi gawo daliŋo aba. Mo ayandi kö'du mi bi 'ba mōtu'e, kö'du yöyō laka 'ba damōku 'ba Wirî yēti aba, mora ako'jo vidî kayo dakyinê 'ba koo aba.

³⁶ Mati mo ongo vidî kayo, di'di mo oso kyō kö'du sōsu aba ga kö'du zê na kö'du sōsu, wakonyi kpa anza dë kaa timêlê kazi vo yako.

³⁷ Here mo iya zi vo lō'bō 'bēnniye henye, "Wa mi yaka êdi kyō, mora vo lōo ko'do'e ayonni dē.

³⁸ Amōtu zi vo kyeti yaka nenyê, mo mutu yaga vo lō'e zi wa 'bomo toto mo ta yaka."

10

Vo Litu 'butē dōmoriyō

(Mk. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

¹ Yêsu ako'jo vo lō'bō 'butē dōmoriyō 'bēniye bi kōlō i'di kyigo zi zê kore dakyikyî yaga, zi ko'jo koo rakoo aba biya.

² Nenyê'e ru 'ba vo litu, butē dōmoriyō ne'e ma dagba Simona (ma ako'jo Petero) ōndu mo: Anderiya, Yemisi ōndu ni Yowani aba, gisi 'ba Zebedeyo.

³ Pilipo, Baratolomoya, Toma, Matayo, vo 'be'bele kö'du, Yemisi wisi 'ba Alipayo Tadōyōsu,

⁴ Simona vo dakaŋo 'ba Kanana zê Yudasi Sikereto ma asōsu Yêsu aba.

Lōo 'ba vo lō'bō 'butē dōmoriyō

(Mk. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Vidî kora 'butē dōmoriyō ne'e, Yêsu utu zê kö'du kira nenyê aba. "I'bê'e dë mi dakaŋo 'ba vo leze'e mandere mi gawo 'ba Samaronae."

⁶ Omba zi ye ti'bê zi timêlê 'ba Yiserele ma ôlu.

⁷ I'bê'e ayētiye, 'Damōku 'ba Wirî êdi ku kara.'

⁸ Ako'jo'e vo koo, ayōmō'e yöku löhu na didi, ako'jo'e zê ma na riti koo mōnyu aba, ore'e dakyikyî yaga. I'ja'e kazi ma na mbiya, here i'diye kpa zi zê na mbiya.

⁹ Injê'e dahabo ako dë, kōhi mandere menje kōhi mi bōngo re 'e.

¹⁰ Injê'e aŋboro 'ba wa lenze dë ta bi ti'bê 'be'e, oba'e nje bōngo kamoka ma êdiye akusu ne. Oba'e mōvo 'ba lasi dë, vo lō'e aki'di zi zê wa ma zê ombanni."

¹¹ "Èzê ayiye mi gawo, i'bê'e bi koma kö'du vidî ma akiriye kala kyedre aba, alima'e mo aba le zi ye bi nani kila.

¹² Èzê i'bê'e mi liŋo iya'e henye, 'Rakyēyi mēdi eti.'

¹³ Èzê vidî mi liŋo nani iriye kala kyedre aba, i'diye wa mētē 'be'e 'ba rakyēyi malima, èzê zê irinni 'e dë kiri kala kyedre aba, oba'e wa mētē'e hulēhu.

¹⁴ Èzê kya 'ba liŋo mandere gawo omba dë bi 'e kiri kala kyedre aba mandere kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani akityō'e turufu 'de ta ndiye zi mo na lömu rê zê.

¹⁵ Mayada zi ye tynyō, mi kadra 'ba vurē aba atēdi na kyēnyē ndra kö'du gawo nani ta da gawo 'ba Sodomo, Gomora aba."

Yêsu ame'do kö'du 'ba riti

(Mk. 13:9-13; Lk. 21:12-17)

¹⁶ "Owo'e te, mēdi 'e kutu yaga kaa timêlê mi kutē wōliwōli. Here êdiye ŋbala kaa wiriye. Mora êdiye kpa kaa atu'bu o'donni kö'du kyēnyē dē.

¹⁷ Ongō'e re 'e laka, ga kö'du vidî maako atēdinni ani zê akiri ni 'e akika bi 'ba vurē mora zê aku'bōnni 'e mi bi 'ba mōtu'e.

¹⁸ Kö'du ma, akika 'e bi 'ba vurē komo vo dakaŋo yere eti, zi kö'du yöyō laka ne yada zi zê zi vo leze'e.

¹⁹ Èzê ikanni 'e bi 'ba vurē, asōsu'e dë a'di ra ati'bê'e zi kiya, mandere hala akonyo'e. Mi kadra nani mo oko ku, aki'di zi ye a'di akiya'e.

²⁰ Ga kö'du me'do ma akame'do 'e atanza dë 'be'e, zê atayinni kazi Lawo Kōlō Laka 'ba 'bu'e akame'do kpuru kazi 'e."

²¹ "Ondu'e atēnyinni akpa da ōndu'e zê ki'di zi kōfo. 'Bu'e atēnyinni akpa da gisisi 'bēnniye zê ki'di zi kōfo. Gisisiye ako'donni wehe akpa vo ko'jo zê aba akutu zê zi kōfo.

²² Vidî biya akiyiye ga kö'du ma. Mora vidî ma nduwē na kyigo le mi ndundu mo, akayōmo mo.

²³ Èzê o'do'e na kyēnyē mi gawo maako, aho'e mi gawo ma agamo. Ma yada zi ye tynyō, inde'e lōo ne'e mi gawo biya 'ba Yiserele ne dë, gba kazi Wisi a Vidî toko.

²⁴ Vo kô'du ko'jo anza kyedre ta da vo komoyandi 'bëni. Vo yasa anza kyedre ta da vo kyedre 'bëni.

²⁵ Here vo kô'du ko'jo mo'bo zi tēdi kaa vo komoyandi 'bëni, vo lō'bō kaa vo kyedre 'bëni. Èzē vo da dakota ako'jo Belezobulu, vo dakota 'ba liŋo'e ako'jo ru kyēnyē aba."

*Atere ēyi
(Lk. 12:2-7)*

²⁶ "Here ere'e vidī dē. Yaanya aba, wa ma ayōfu do mo, akayēhu, kō'du koho biya ako'do na yolo.

²⁷ Wa mati mēdi ayada zi ye mī mandōlu, akayada'e mī bikanyi kyedre, wayawaya 'be'e akame'do ta da tolo 'ba loko.

²⁸ Ere'e dē kazi vidī ma ēdinni ida ra kofo, ofonni lawo dē. Ere'e Wiri ma akato'bo yaŋa 'dō ida ra lawo aba mī wa'do gehena.

²⁹ Nje tarifa kolō akato'bo silo kogo riyō. Here silo ma kolō alēpi dē akaŋo kazi da kō'du komba 'ba 'bu'e.

³⁰ Ga kō'du yēvu biya ma de 'e ne, ēdi akiti.

³¹ Here ere'e dē ēdiye na laka ndra ta da silo kayo."

*Kō'du kyēnyē yasi Yēsu komba dē aba
(Lk. 12:8-9)*

³² "Here kō'du zē ma iyanni mī vidī kayo zē 'bama, mako'do kpa here komo 'bu ma komoriyē.

³³ Mora here, èzē vidī maako omba ma dē ta komo vidī kayo, ma komba mo kpa dē ta komo 'bu ma komoriyē."

*Anza rakyēyi ra dē wa ne kulu ra
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ "Asōsu'e dē henye ere, mayi zi rakyēyi ra kika mī damōku. 'E'e, mayi dē zi rakyēyi ra kika, kulu ra.

³⁵ Mayi zi gisi kora'e tēnyinni wehe aba da 'bu nni, gisi münzō'e tēnyinni wehe aba da ma nni, mbara koze atēnyinni wehe aba da wese nni.

³⁶ Vo wehe kyēnyē 'be'e, atēdi akpa vidī 'ba dakota 'be'e.

³⁷ "Zē ma o'donni lovo 'bu nni, mandere ma nni ndra ta da ma, o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama. Zē ma o'donni lovo gisi kora 'bënni, mandere wisi wu'jē o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama.

³⁸ Zē ma injenni taka 'bënni dē riyē zi lō'bō ga ndi ma, o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama.

³⁹ Zē ma o'donni lovo didinni ndra ta da lovo ma, akayōlunni. Zē ma ayōlunni didinni ga kō'du ma, aki'janni didi lōhu."

*Biriti
(Mk. 9:41)*

⁴⁰ "Vidī ma iriye kala kyedre aba iri ne ma ra, mora vidī ma iri ma kala kyedre aba, iri ne vidī ma utu ma ne.

⁴¹ Vidī ma iri nēbi kala kyedre aba ga kō'du mo nēbi, aki'ja mī wakinye 'ba biriti 'ba nēbi. Vidī ma iri vidī ma laka kala kyedre aba ga kō'du mo na laka, aki'ja mī wa yanya 'ba biriti 'ba vidī laka.

⁴² Èzē vidī ma i'di gbi le nje siko 'ba wini kyēyi, zi vidī ma kolō 'ba ga ndi ma, vidī nani aki'ja biriti rē ni."

11

*Vo litu'e kazi Yowani Bapatisi
(Lk. 7:18-35)*

¹ Mati Yēsu inde kō'du nenye'e yada mo zi vo lō'bō 'bëni 'butē dōmoriyō ne'e, mo ila bi nani i'bē kō'du yandi yēti aba mī gawo 'ba Galilaya'e.

² Mati Yowani Bapatisi owo mī kamba, kō'du Korisitō ēdi ako'do ne, mo utu kya 'ba vo lō'bō 'bëniye zi mo.

³ Zē ako'jōnni ha Yēsu iyanni henye, "Ayada zi ze, yi ra kora ma omba tayi kodo dida ze bi vidī maako?"

⁴ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "I'bē'e a'ba'e hulēhu ayada'e zi Yowani kō'du ma ēdi akowo'e kongo mo aba.

⁵ Vo komokōndu ato'bo bi kongo, vo keŋe ato'bo lasi, zē ma ēdinni na riti kazi koo mōnyu o'do zē n̄bala, vo mbilikisi owo kō'du, yōku vidī ēnyinni lōhu na didi, kō'du yōyō laka ēdi yēti mo zi vo leriye.

⁶ Rakyenyi ēdi zi zē ma anza nni dē dajiji aba ga kō'du ma."

⁷ Mati vo lō'bō a Yowani ēdi ati'bënni, Yēsu ame'do kō'du mo zi vidī kayo: "Mati i'bē'e yaga zi Yowani mī da lipi, a'di ra omba'e zi kongo? Rakidē 'ba mbili loma mī buluku?"

⁸ A'di ra i'bē'e yaga zi kongo? Vidī kora usu rē ni mī bōngo laka? Vidī ma usu rē nni kaa mahere ne alimanni mī loko kyedre a yere.

⁹ Ayada'e zi ma a'di ra i'bē'e yaga zi kongo? Nēbi ra? Oo ongo'e ndra ta da nēbi.

¹⁰ Here kō'du yōru ra iya kō'du ga kō'du mo, 'Ma kutu vo lō'bō ama dagba komo yi zi gērī yēhu zi bi yi.'

¹¹ Ma yada zi ye tūnyō, Yowani Bapatisi ēdi kyedre ta da vidī maako, mo maako ma tisiwa mī damōku 'ba Wiri kyedre ta da Yowani.

¹² Mī kadra ma Yowani Bapatisi ayēti kō'du 'bëni le mī ko'do nenye damōku 'ba Wiri ēdi tōvu kyedre kyigo aba. Kora vo wehe ko'do'e i'di rē nni zi kuru mo na gbōrōkōtō.

¹³ Here le mī kadra 'ba Yowani nēbiye biya kō'du ki'di 'ba Mosa ame'do kō'du 'ba damōku.

¹⁴ Ēzē omba'e zi koma mi kō'du kise 'bēzē, Yowani mo Eliya, ma kō'du tayi 'bomo ayēti.

¹⁵ Owo'e kō'du ne ēzē ēdiye mbili aba!"

¹⁶ "Yaanya aba, kaa a'di ma kiya ga kō'du vidī ma ēdinni mi kō'do ma ndenye ne? Zē kaa gisisi ma ēdinni alima mi bi 'ba wakogo. Gbongō ma kōlō akagbōgbō hē nni zi maako'e akiya.

¹⁷ 'Henyē, dolo kudī 'ba rakoze zi ye, mora olo'e dē.

Daya'bi ze ngala 'ba dakoli, mora udu'e dē.'

¹⁸ Mati Yowani ayi, mo oro hē nī uwē a'ji dē vidī biya iyanni henye, 'Mo ēdi dakyikyī aba.'

¹⁹ Mati Wisi a Vidī ayi, mo onyo wa, uwē a'ji. Mora vidī iyanni henye, ongo'e bi te da kora ne. Mo onyo wa takanyi. Uwē a'ji kpa takanyi mo aboka 'ba vo 'be'bele kō'du'e vo kō'du kyēnyē kō'do'e ēti. Mora kō'du yolo a Wirī ēdi na yada zi tēdi tūnyō tēmi wa ma o'do rē nī."

Vidī 'ba gawo naniye owonni kō'du dē (Lk. 10:13-15)

²⁰ Vidī ma mi gawo ma Yēsu o'do kō'du kō'do kyedre ēni mi zē ne, 'de oto dē nni dē tēmi kō'du kyēnyē 'bēnni, here mo iya zē na kyēnyē.

²¹ "Atēdi zi ye kyēnyē Korozini! Atēdi zi ye kyēnyē Beteseyida! Ēzē kō'du kō'do ma o'do mi ye ne o'do mi Tiyere, Sidoni aba kani vidī nani usunni bongō 'ba lubē ku rē nni zi yada henye ere zē otōnni dē nni ku tēmi kō'du kyēnyē 'bēnni.

²² Ma yada zi ye henye, mi kō'do 'ba vurē aba, Wirī akila vidī 'ba Tiyere, Sidoni aba tada'e.

²³ Yi Kaparanamo! Omba'e zi re 'e kīnjē komoriyē? Aku'du'e akaṅo mi wa'do 'ba gehena. Ēzē kō'du kō'do ma o'do mi ye ne mo'do mi Sodomo, atēdi zo kadra ndenye aba.

²⁴ Akato'bo yolo'e henye, mi kō'do 'ba vurē aba Wirī rasōsu ndra kō'du Sodomo tada'e!"

Ayiye zi ma zi lawo (Lk. 10:21-22)

²⁵ Mi kadra nani Yēsu iya henye, "Bu Yere 'ba komoriyē dakaṅo aba! Mo'do ōwō'di zi yi ga kō'du zi vo kazi kō'du yolo'e, wa ma oho kazi vo kō'du yolo'e vo yandi ēti ayada ku zi gisisiye.

²⁶ Zo, 'bu, nenye hala wa ma omba kani zi rē nī kō'do.

²⁷ 'Bu ma i'di wa ku biya zi ma. Vidī maako ayolo Wisi dē nje 'Bu. Vidī maako ayolo 'bu dē nje Wisi, zē ma Wisi inzi zi nni yada."

²⁸ "Ayiye zi ma 'e biya ma na riti kazi wayeto kīnjē maki'diye alawo.

²⁹ O'do 'e loo 'bama, ayandi 'e kazi ma, ga kō'du ma vo watowo raya'ba aba. Here aki'ja'e ralawo.

³⁰ Loo 'bama ayeto dē. Kīnjē mo na pēlē."

12

Kō'du ko'jo ga kō'du kō'do 'ba ralawo (Mk. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Anza na kowo ta go mo, Yēsu ēdi gbo ti'bē kpuru tēmi yaka 'ba nyenyo mi kō'do 'ba ralawo aba. Vo lō'bō 'bomo'e gbo na o'bo, here ayetōnni da mbili nyenyo kowe i'jō mo konyo.

² Mati Farasi ongonni kō'du ne here, zē iyanni zi Yēsu henye, "Ongo te, anza na laka mi kō'du ki'di 'beze zi vo lō'bō 'bēyiye kō'du mahere ne, kō'do mi kō'do 'ba ralawo!"

³ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo'e kō'du ma Dawidi o'do mi kadra nani ma mo vidī 'bēni ēti na o'bo ne dē?"

⁴ Mo i'bē ōdu mi loko 'ba Wirī, mo nni vidī 'bēni ēti onyonni mangolo'bo koro ma i'di zi Wirī, ēdi le mi kō'du ki'di anza dē zi zē konyo mo, nje vo karasa ra akila zi konyo mo.

⁵ Kodo ako'jo'e dē mi kō'du ki'di 'ba Mosa iya henye, tēmi kō'do 'ba ralawo biya vo kō'du yēti mi yēkēlu 'ba Wirī zē orōnni kō'do 'ba ralawo dē, here zē anza nni dē na litē?

⁶ Ma yada zi ye henye, wa maako ēdi kinye kyedre ta da yēkēlu.

⁷ Kōdu yōru iya henye, momba ngōtu kumu dē, momba 'e zi tēdi na mikuku. Ēzē ayolo'e mi kō'du nenye ku, o'bo'e dē zi vurē kikye ra vidī ma o'donni kō'du kyēnyē ako dē.

⁸ Wisi a Vidī Yere 'ba kō'do 'ba ralawo ra."

Kora vo kala keṅe (Mk. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Yēsu ila bi nani ēnyī i'bē bi 'ba mōtu.

¹⁰ Kora maako ēdi ani na vo kala keṅe. Kya 'ba vidī maako'e ēdinni ani ombanni zi Yēsu susu ga kō'du kyēnyē kō'do ako'jōnni ho mo iyanni henye, "Ēdi na kyēnyē mi kō'du ki'di 'beze zi vidī kō'jo mi kō'do 'ba ralawo?"

¹¹ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "A'di, ēzē vidī ma kōlō tēmi 'e ēdi tīmēlē aba alēpi mi wogo yōndu mi kō'do 'ba ralawo, akasōsu kō'du mo dē zi koto mo yaga?"

¹² Vidī kōndu ra laka ndra ta da tīmēlē! Here ne, kō'du ki'di 'beze ila ze zi vidī maako konyi mi kō'do 'ba ralawo aba."

¹³ Here mo iya zi kora 'ba kala keŋe ne henye, "Iza ga kala yi yaga." Mo iza go mo yaga, gbo na laka löhu kaa agamo ne.

¹⁴ Here Farasiye i'bënni o'donni mala zi Yësu kofo.

Vo litu kinzi a Wirī ra Yësu?

¹⁵ Mati Yësu owo kö'du mala rë nī ne, mo i'bë 'de ta bi nani, mora vidī kayo alö'bönni gbo ga ndi mo aba. Mo ako'jo vidī ma zë na rakoo ne'e biya,

¹⁶ mo ise go mo zi zë iya henye, mayadanni kö'du nī dë zi vidī maako'e.

¹⁷ Mo o'do here zi rë nī ko'do kaa kö'du ma nëbi Yisaya ayi ku tinyö.

¹⁸ "Kinye ëdi vo lö'bö ama ma minzi.

Mo ma mo'do lövo mo.

Kö'du mo, ma na rakyenyi.

Ma kutu Lawo Kölö Laka ama do mo,

mo akayöyö kö'du vurë ama zi vidī.

¹⁹ Mo awasa mandere ha gbögbö dë mandere me'do na gu nberere da gëri.

²⁰ Mo owe loma ma idë rë nī ku ne dë, mandere yölu lamba ma omba ku kara toro kazi lëru.

Mo atëdi nduwë, le mo ako'do vurë ma laka 'ba kpiliri.

²¹ Tu'dë biya aki'di kö'du sösu 'bënni mi mo."

Yësu Belezobulu aba

(Mk. 3:20-30; Lk. 11:14-23)

²² Here kya 'ba vidī maako'e ikanni kora vo komoköndu maako zi Yësu, o'bo dë zi me'do ga kö'du mo ëdi dakyikyī aba. Yësu ako'jo kora ne, here mo o'bo zi me'do bi kongö aba.

²³ Vidī biya na rakaga tëmī kö'du ma Yësu o'do ne. Zë ako'jonnī kö'du iyanni henye, "Mo atëdi Wisi 'ba Dawidi ra?"

²⁴ Mati Farasiye owonni kö'du ne, aya'banni do mo iyanni henye, "Mo ore dakyikyī ne'e yaga, ga kö'du vo dë zë Belezobulu ra, i'di kyigö ne zi mo zi ko'do here."

²⁵ Yësu ayolo kö'du ma zë ëdinni asösu, mo iya zi zë henye, "Dakaŋo ma inye rë nī na gbongo gbongo wehe ko'do oka ani aba, alima na konda dë. Gawo maako, mandere dakota ma inye rë nī na gbongo gbongo wehe ko'do oka maako aba akalëpi.

²⁶ Here ëzë gbongo ma kölö ëdi wehe ko'do oka nī vere aba mi damöku a Satani, nenye kö'du ya'ba aba henye, inye rë nī ku nzo na gbongo gbongo kandi apere rë nī.

²⁷ Iya'e henye, mo ore dakyikyī yaga kyigö 'ba Belezobulu aba, mora ëyi ra i'di zi vo ga ndi yiye kyigö ne zi zë kore yaga? Zë atëdi na vo vurë 'bë 'e.

²⁸ Èzë mora dakyikyī kyigö 'ba Lawo 'ba Wirī, here damöku a Wirī ayi ku de 'e."

²⁹ "Vidī maako o'bo dë tödu mi loko 'ba kora ma na kyigö zi wasisi omo koba, nje

ëzë mo ida kora kyigö ne dagba atehe 'da loko omo kolö."

³⁰ "Vidī ma anza dë 'bama, mo ëdi tinyö kö'du aba ra ma. Vidī ma akönyi ma dë zi toto, ëdi tinyö pere mo.

³¹ Ma yada zi ye henye, ato'bo vidī kila ga kö'du kyënyë mati o'donni, kö'du kyënyë kiya aba, mora vidī mati iya kö'du kyënyë ra Lawo Kölö Laka, ila mo dë.

³² Vidī mati iya kö'du kyënyë ra Wisi a Vidī akila mo, vidī mati iya kö'du kyënyë ra Lawo Kölö Laka ila mo dë yaanya aba nburu."

Kaga logö nī aba

(Lk. 6:43-45)

³³ "Zi tëdi logö laka aba ëdi kaga ma laka aba. Èzë ëdi kaga ma kyënyë aba atëdi logö ma kyënyë aba. Kaga akayolo tara dakyinë 'ba logö ma ana.

³⁴ 'E wiri ne'e, hala akiya'e kö'du ma laka, mora 'e Satani? Ha akiya wa ma ëdi. Ndö mi didi mo aba.

³⁵ Vidī ma laka akodo gbi wa ma laka ga kö'du laka ëni, vidī ma kyënyë akodo gbi kö'du kyënyë ga kö'du kyënyë ëni.

³⁶ Ayolo'e henye kadra 'ba vurë aba, vidī biya na kölö kölö akayëti kö'du kyënyë ma mo iya.

³⁷ Me'do hë yi ra, akpa ako'do vurë mo aba rë yi, zi yolo yi vo kö'du laka kodö vo kö'du kyënyë."

Kö'du ko'jo ga kö'du ko'do

(Mk. 8:11-12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Here kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di maako'e, kya 'ba Farasi maako'e ëti, ame'donni riyë iyanni henye, "Vo komoyandi, domba zi yi kongö ta bi kö'du ko'do ko'do."

³⁹ Mo aya'ba do mo zi zë iya henye, "Hala vidī kyënyë 'ba kazi wiri ëdinni kadra ndenye aba. Ako'jo'e ha ma ga kö'du ko'do? 'E'e! Kö'du ko'do ma akayada zi ye atëdi nje kö'du ko'do 'ba nëbi Yona.

⁴⁰ Tëmī gëri kölö ne Yona o'do kadra wota yondo aba mi kyenze, here Wisi a Vidī ako'do kadra wota yondo aba mi hu kaŋo yöndu ne.

⁴¹ Mi kö'do 'ba vurë aba, vidī 'ba Ninëwë atënyinni riyë akasusunni 'e ga kö'du zë otönni dë nni ku tëmī kö'du kyënyë 'bënni, ma owonni kö'du yëti 'ba Yona ne. Ma yada zi ye, wa kyedre maako ëdi kinye ta da Yona.

⁴² Mi kö'do 'ba vurë aba yere mbara 'ba dalinö 'ba Seba atënyī riyë 'e susu ga kö'du mo i'bë tëmī gëri ne biya tëmī kaŋo 'bëni kö'du me'do yolo yandi 'ba yere Solomonu kowo. Miya zi ye henye, wa ëdi kinye kyedre ta da Solomonu!"

Ta'ba 'ba dakyikyiyi

(Lk. 11: 24-26)

⁴³ “Èzè dakyikyiyi asi ku yaga tara vidi, i'bě lasi aba dakaŋo maako bi lawo koma. Èzè i'ja dè,

⁴⁴ akiya na bi dèni henye, ‘Ma ta'ba hulèhu liŋo ama ma mila ne.’ Here i'bě hulèhu i'ja loko na mbiya, ŋbala na laka.

⁴⁵ Here ènyi i'bě yaga ika aboka niye madomoriyò dakyikyiyi maako'e na kyènyè ta da ni, zè ayinni alimanni gbo ani. Èzè inde rè ni ku, vidi nani èdi mi riti kyènyè ta da ma dagba. Nenyè èdi kò'du ma ako'do rè ni zi vidi ma kyènyè'e mi ko'do nenyè.”

Ma 'ba Yèsu öndu mo èti

(Mk. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

⁴⁶ Mati Yèsu èdi gba ame'do zi vidi kayo, ma mo öndu mo èti okonni gbo. Zè oronni yaga kò'du ko'jo zi me'donni zi mo.

⁴⁷ Here vidi maako tëmi vidi naniye iya zi mo henye, “Ongo te ma yi, öndu yi èti èdinni atoro yaga, ombanni zi me'do zi yi.”

⁴⁸ Yèsu aya'ba da me'do iya henye, “Èyi 'bèni ma ma? Èyiye ra öndu ma'e?”

⁴⁹ Mo ènyi ayada bi da vo lö'bò 'bèniye, iya henye, “Ongo te! Kinye ma ma öndu ma èti.

⁵⁰ Vidi ma o'do wa ma 'bu ma komoriyè omba mo zi ko'do mo ne, mo ra na öndu ma, èmi ma ma ma.”

13

Mala 'ba vo kofo kilii

(Mk. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Mi ko'do kòlò, Yèsu ila liŋo ènyi i'bě da göti 'ba föfö alima gbo akaŋo.

² Vidi kayo ma atoto rè nni kpo ta ro mo gbo kyo, mo èkyi mi tönbö alima gbo mi mo, vidi kayo oro 'bènni yaga da göti.

³ Mo alima kò'du yèti zi zè kyo tëmi mala. Yèsu iya henye, “Kadra maako aba kora maako i'bě kofo kilii.

⁴ Mati mo ili kofo mi yaka, kya mo alèpi da gèri, ali ayi onyonni 'de.

⁵ Kya mo alèpi mi kaŋo ma ri'di, kaŋo ma laka nje tisiwa aba, kandi kofo ne ötu ga kò'du kaŋo ne alo dè.

⁶ Mati kadra ese o'bo wevo ma luru ne'e, ga kò'du ngar'a'da ödu dè gbo na laka, kandi wevo ne'e akyi'tu gbo.

⁷ Kya 'ba kofo alèpi mi kutè kono, övu mora ofo wevo mo.

⁸ Kya 'ba kofo alèpi mi kaŋo ma laka wevo mo ana i'jò, kya mo lamikölò, aga mo'e 'butèmodaka, mora aga mo'e 'butèwota.”

⁹ Yèsu inde kò'du 'bèni iya henye, “Owo'e kò'du ne, èzè èdi 'e mbiliye aba!”

Mi i'jò 'ba mala ne

(Mk. 4:10-12, Lk. 8:9-10)

¹⁰ Vo lö'bò'e ayinni zi Yèsu ako'jonni ho mo iya henye, “Kò'du a'di èdi 'bèyi ame'do zi vidi tëmi mala?”

¹¹ Yèsu ènyi aya'ba do mo iya henye, “Kò'du koho 'ba damòku 'ba Wiri i'di ku zi ye, anza dè zi zè.

¹² Mora here, vidi ma wa aba aki'di zi mo ndra, here mo atèdi mo aba kyo ta da ma èdi. Mora vidi mati anza wa aba dè, akoba 'de kazi mo gbì le ma tisi ma mo èdi mo aba ne.

¹³ Mi kò'du ma mèdi ame'do zi zè tëmi mala èdi henye,

‘Zè ongonni bi mora i'janni dè,

zè o'je mbili nni.

Mora owonni mandere ayolonni dè.’

¹⁴ Kò'du kumè 'ba Yisaya ga kò'du 'bèzè ne henye,

‘Vidi nenyè'e akowonni nje na kowo

mora ödu dè, dè zè.

Zè akongonni bi akongo

mora 'de i'janni dè.

¹⁵ Didì vidi nenyè'e na kyigo.

Mbili vidi nenyè'e yaanya aba na kisi.

Zè ombanni dè zi kò'du tinyò kongò.

Èzè mbili zè anza dè na kisi,

zè akongonni komo nni aba, akayolonni dè nni aba mora akoto dè nni zi ma hulèhu,

mora akako'jo zè.”

¹⁶ “Mora kò'du'e ne laka ga kò'du komo'e i'ja ku, mora mbiliye owo kpa ku.

¹⁷ Èdi na laka miya zi ye nèbi kayo mora vidi kayo a Wiri ombanni zi ki'ja wa ma i'ja 'e ne, mora 'de i'janni dè, mora zè ombanni zi kowo wa ma owo'e ne, mora 'de owonni dè.

Yèsu ayada mi mala 'ba vo kofo kilii

(Mk. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

¹⁸ “Owo'e ayandiye mi kò'du 'ba vo kofo kilii ne.

¹⁹ Zè mati owonni kò'du kise 'ba damòku ne, mora ayolonni dè èdinni kaa kofo mati alèpi da ga gèri. Satani ayi iri me'do ne yaga tëmi di'di zè.

²⁰ Kofo mati alèpi dakaŋo ma ri'di aba, èdi zè ma owonni kò'du ne rakyenyi aba, kandi ma owonni.

²¹ ‘De ödu dè gbo mi di'di zè, mora èhinni dè na konda. Here mati kò'du kyènyè maako ayi ga kò'du kise ne, akilanni 'de kandi.

²² Kofo ma alèpi mi kono ne, ga kò'du zè ma owonni kò'du kise ne, kò'du sösu ga kò'du wa 'ba dakaŋo, lovo wa kyo ila kò'du kise ne dè tödu mi di'di zè, du ananni lovo dè.

²³ Kofo ma ili mi kaŋo ma laka, èdi kò'du zè ma owonni kò'du kise ne, irinni gö zè ra ananni lovo, kya mo lamikölò, agamo'e 'butèmodaka mora agamo'e 'butèwota.”

Mala kô'du 'ba nyangölu

²⁴ Yësu ayada mala ma kya mo zi zë. “Damöku 'ba Wirî ëdi kaa henye. Kora maako ilî kofu ma laka mî yaka ëni.

²⁵ Yɔndɔ kôlô maako aba, mati vidî o'donnî ku biya vo wehe ayi ilî kofu nyangölu mî kutë wana, mora i'bë wëni 'de.

²⁶ Mati wevo mo övu, mbili mo omba ku zi rë nî kî'dî. Nyangölu alaya gbɔ.

²⁷ Vo kalima a kora ne ayi zi mo iya henye, 'Kyedre, kofu laka ra ilî mî yaka 'bëyi ne. Nyangölu ne ayi 'bëni ta kila?’

²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo, iya henye, 'Ne vo wehe maako ra o'dô kô'du ne.' Zë ako'jonnî hɔ mo iyannî henye, 'Omba zi ze tî'bë nyangölu ne koto mo 'de yaga?’

²⁹ Mo aya'ba da me'do, iya henye, 'E'e, ga kô'du ëzë atoto'e nyangölu ne akoto'e kya wana 'dô zë ëti.

³⁰ Ila'e wana 'dô nyangölu aba mövunnî bi kôlô le kadra 'ba wakumu ta yaka aba. Ma kayada zi vo lɔɔ'e, zi nyangölu koto dagba, hɔ mo kida na kulu zë ko'bo, mora da wana toto zi kî'di mo mî lo'bi.' ”

Mala 'ba kofu masatada
(Mk. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Yësu ayada mala ma aga mo zi zë, “Damöku 'ba Wirî ëdi henye: Kora maako oba kofu masatada i'yi mî yaka ëni.

³² Kofu matisiwa aba ta da kofu biya, mati övu ri'yë, gbɔ na kyedre ta da wevo biya, övu na kaga, ali ayinnî uvô loko ënnî mî ngora mo.”

Mala kô'du 'ba langa
(Lk. 13:20-21)

³³ Yësu nduwë mala maako yada mo zi zë iya henye, “Damöku 'ba Wirî ëdi henye: Mbara maako oba langa asusë mî tele 'butësowɔ 'ba lunzu i'di gbɔ tɔ'bu.”

³⁴ Yësu ayada kô'du nenyee zi vidî kayo tēmî mala. Mo iya kô'du ako dë zi zë kazi mala.

³⁵ Mo o'dô kô'du ne here zi kô'du kija 'ba nëbî tayi tînyô: “Ma kô'dô mala ëzë ma me'do zi zë. Ma kayada zi zë wa mati ayolonnî dë kyere ma damöku i'di rë nî ne.”

Yësu ayada mî mala 'ba nyangölu

³⁶ Mati Yësu ila vidî kayo ödu loko, vo lö'bô 'bɔmowe ayinnî zi mo, iyannî henye, “Ayada dero zi ze mî mala 'ba nyangölu mî yaka ne a'di?”

³⁷ Yësu aya'ba do mo, iya henye, “Kora ma ilî kofu ma laka ne Wisi a Vidî.

³⁸ Yaka damöku, kofu ma laka ne, mora vidî ma 'bënnî 'ba damöku ne. Nyangölu ra vidî ma 'bënnî 'ba Satani.

³⁹ Vo wehe ma ilî kofu ne mo ra Satani. Wa kumu ta yaka mora ndundu 'ba daliŋɔ, mora vo kumumo'e zë ra malayika'e.”

⁴⁰ “Here kaa ma nyangölu atoto do mo o'bo mî wa'do, kô'du ne ako'dô rë nî here mî ndundu 'ba daliŋɔ aba.

⁴¹ Èdi here, Wisi a Vidî akutu yaga malayika ëniye, zi toto tēmî damöku ëni yaga, vidî ma biya ëdinnî vidî kî'di zi kô'du kyënyë ko'do, biya agamo'e ma ëdinnî kô'du kyënyë ko'do.

⁴² Zë aku'dunnî zë mî wa'do, zë akudunnî hë nnî konyo aba.

⁴³ Vidî a Wirî atanyinnî kaa kadra mî damöku a 'bu nni, owo'e kô'du ne, ëzë ëdi 'e mbili aba.”

Mala kô'du 'ba wa koho

⁴⁴ “Damöku 'ba Wirî ëdi henye, kora maako i'ja wa na koho mî yaka. Mo ayöfu do mo gbɔ löhu. Mo na rakyenyi, i'bë wogo wasisi mati mo ëdi mo aba yaga, i'bë hulëhu wogo yaka nani gbɔ.

Mala 'ba ateŋe

⁴⁵ “Damöku 'ba Wirî ëdi kpa kaa henye. Kora maako ëdi bi koma kô'du dahabo ma laka.

⁴⁶ Mati mo i'ja, mo i'bë wogo wasisi mati mo ëdi mo aba biya yaga, wogo dahabo nani gbɔ.

Mala 'ba kirî kyenze

⁴⁷ “Damöku 'ba Wirî ëdi kpa kaa henye, kya 'ba kora vo kyenze kirî u'du wa 'ba kyenze kirî ënnî yaga mî föfö, mora irî dakyinë 'ba kyenze biya.

⁴⁸ Mati wa 'ba kyenze kirî ëdi ku ndo, zë otonnî yaga da göti alimannî gbɔ akaŋo zi mî kyenze ne yanya, ma laka ne i'dinnî mî baga ënnî, mati anza na laka u'dunnî zë 'de möku.

⁴⁹ Atëdi mî ndundu 'ba daliŋɔ aba kaa nenyee. Malayika atî'bënnî yaga akako'donnî vidî ma kyënyë'e tēmî ma laka

⁵⁰ Aku'du zë mî wa'do 'ba koli ani zë akudunnî hë nnî konyo aba.”

Kô'du kyî ma kɔɔ aba

⁵¹ Yësu ako'jo hë zë, iya henye, “Ayolo'e kô'du nenyee'e ku?” Zë aya'bannî do mo iyannî, “ɔɔ.”

⁵² Here mo aya'ba do mo zi zë iya henye “Vo komoyandî 'ba kô'du kî'di ma ayandi zë kô'du 'ba Damöku 'ba Wirî, kaa vo kyeti 'ba loko mati oba wa ma kyî ma kɔɔ aba, yaga tēmî lo'bi ëni.”

Omba Yësu dë mî Nazereta

(Mk. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Mati Yësu inde yada mala nenyee'e ku, mo ila bi nani

⁵⁴ ɛnyɪ i'ɓɛ hulɛhu mɪ gawo 'bɛni Naz-ereta. Mo ayɛti kɔ'du mɪ bi 'ba mɔtu, mora zɛ ma owonni kɔ'du yɛti 'bɔmo ne, zɛ rakaga aba. Zɛ ako'joni kɔ'du, iyanni henye, "Here mo i'ja kɔ'du yɔlo mahere ne ta kila? Mora kɔ'du ko'do 'bɔmo ne'e?"

⁵⁵ Mo ra dɛ wisi 'ba vo wakisɛ? Mariya ra dɛ ma mo, Yemisi, Yosepa, Simona, mora Yudasi, zɛ ra dɛ na ɔndu mo'e?"

⁵⁶ ɛmi mo'e ra dɛ ɛdinni alima kinye ne? Mo i'ja kɔ'du nenye biya ta kila?"

⁵⁷ Mora here, zɛ ombanni mo dɛ. Yɛsu iya zi zɛ henye, "Nɛbi oro ta ga bi ne biya nje mɪ gawo 'bɔmo vo dakota 'bɔmo ɛti."

⁵⁸ Mo o'do kɔ'du ko'do dɛ ani, ga kɔ'du zɛ anza nni dɛ kɔ'du koma aba."

14

Koli 'ba Yowani Bapatisi
(Mk. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

¹ Mɪ kadra nani Heroda vo dakaɲo owo kɔ'du Yɛsu mo ayada zi vo mɪ
² turu ɛniye henye, "Tɪnyɔ Yowani Bapatisi ra ɛnyɪ ku na didi." "Kɔ'du nere ra mo ɛdi kyigo nenye aba, zi kɔ'du ko'do ne'e ko'do mo."

³ Kɔ'du Heroda ra kyere i'di kɔ'du zi Yowani kiri kida mo nyɔri aba ku'du mɪ kamba. Mo o'do kɔ'du ne ga kɔ'du Herodiya mbara 'ba ɔndu mo Pilipo.

⁴ Mɪ kadra maako aba, Yowani Bapatisi ayada zi Heroda, iya henye, "Anza na laka zi yi Herodiya koze."

⁵ Here Heroda omba zi mo kofo, mora ere kazi vidi 'ba Yuda'e ga kɔ'du zɛ asɔsu 'bɛni Yowani ne nɛbi ra.

⁶ Here mɪ kadra ko'jo 'ba Heroda aba wujɛ 'ba Herodiya ɔlo komo vidi kayo. Heroda gbo rakyenyi aba

⁷ alɔmu zi mo, iya henye, "Malɔmu ku zi ki'di zi yi wa ma ako'jo kɔ'du ga kɔ'du mo."

⁸ Here tɛmi kɔ'du sɔsu 'bama mo, mo ako'jo ho mo, iya henye, "I'di zi ma kinye yaanya aba da Yowani Bapatisi da gbenje ne."

⁹ Yere gbo kazi rakyenyi ga kɔ'du lɔmu ma mo o'do ta da komo yingɔ 'bɛni ne'e biya ne, mo i'di kɔ'du zi wujɛ ne, da kɔ'du wa ko'jo 'bɔmo omba ku.

¹⁰ Here mo i'di kɔ'du ikye da Yowani gbo mɪ kamba,

¹¹ do mo ne ika mɪ gbenje mora i'di gbo zi wujɛ ne, mo oba ika gbo zi ma ni.

¹² Vo lɔ'bɔ a Yowani ayi injenni yoku mo usu, mora zɛ i'ɓɛ ayadanni kɔ'du mo gbo zi Yɛsu.

Yɛsu i'di wakonyo zi vidi kayo
(Mk. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

¹³ Mati Yɛsu owo kɔ'du Yowani, mo ɔɔo ani mɪ tɔɲbɔ, ɛnyɪ i'ɓɛ ga bi mbiya na

bi dɛni. Here vidi owonni kɔ'du mo ɛnyɪ ilanni gawo 'bɛni, i'bɛni ga ndi mo aba ta akaɲo.

¹⁴ Yɛsu ɛnyɪ asi yaga tɛmi tɔɲbɔ, mati mo ongo vidi kayo ne'e, di'di mo oso gbo ndo na kɔ'du sɔsu ga kɔ'du zɛ, mo ako'jo zɛ ma na rakoo ne'e gbo.

¹⁵ Hutaga nani aba, vo lɔ'bɔ 'bɔmo ayinni zi mo iyanni henye, "Bi ku ra hutaga bi nenye bi mbiya ra, utu vidi ne'e linjo mɪ'bɛni wakonyo kogo zi nni."

¹⁶ Yɛsu aya'ba da me'do zi zɛ iya henye, "Zɛ mɪ'bɛni dɛ. 'E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zɛ konyo."

¹⁷ Zɛ aya'banni da me'do, iyanni henye, "Wa biya ma dɛdi mo aba kinye mangolo'bo muyi kyenze riyo."

¹⁸ Yɛsu iya zi zɛ henye, "Ika'e zɛ zi ma kinye."

¹⁹ Mo i'di kɔ'du gbo zi vidi ne'e limanni akaɲo da loma, mo oba mangolo'bo muyi kyenze riyo ne aba, ongo bi riye o'do ɔwɔ'di zi Wiri. Mo owe mɪ mangolo'bo ne'e i'di zɛ gbo zi vo lɔ'bɔ'e, vo lɔ'bɔ i'di zɛ gbo zi vidiye.

²⁰ Vidi biya onyo ɔvɔnni mora vo lɔ'bɔ obanni бага 'butɛ dɔmoriyɔ ndo na kɔɔo wa ma ɔɔo.

²¹ Watiti 'ba vidi kora ma onyɔnni wa ne, ɛdi kpulukumuyi vidi, mbara gisisi ɛti iti dɛ.

Yɛsu alasi ta da wini
(Mk. 6:45-52; Yn 6:15-21)

²² Here Yɛsu i'di vo lɔ'bɔ'e tɛkyinni mɪ tɔɲbɔ ti'bɛni dagba kapa fɔfɔ mɔto, mora mo iya vidi ne'e mɪ'bɛni 'de.

²³ Ta pɛti utu vidi ne'e ku, mo i'ɓɛ da lutu riye kuti ni aba amɔtu. Mati hutaga ɔko, Yɛsu ɛdi gbo ani kuti ni aba.

²⁴ Mɪ kadra ne tɔɲbɔ ɛdi ku na kɔwo mɪ kutɛ wini 'ba fɔfɔ rɛ ni kɔho kazi wini kagba, ga kɔ'du buluku ɛdi aluku zo ki'di zi mo.

²⁵ Tɛmi kutɛ kadra wota, modaka aba mɪ da mindɔ, Yɛsu ayi zi vo lɔ'bɔ'e lasi aba ta da wini.

²⁶ Mati zɛ ongonni mo ɛdi alasi ta da wini, zɛ na tere. Zɛ iyanni kudu aba na tere henye, "Ne gililɔ 'ba yoku ra."

²⁷ Yɛsu ame'do kandi zi zɛ iya henye, "Uku mɪ ye, ne ma ra, ere'e dɛ."

²⁸ Here Petero ame'do riye iya henye, "Yere ɛzɛ ɛdi tɪnyɔ yi ra i'di kɔ'du zi ma ti'ɓɛ ta da wini zi yi ani."

²⁹ Yɛsu aya'ba da me'do iya henye, "Ayi." Petero asi yaga tɛmi tɔɲbɔ ayeto gbo ti'ɓɛ ta da wini zi Yɛsu.

³⁰ Mati mo ongo buluku kyigo ne, mo na tere ayeto zi lɛndi akaɲo mɪ wini. Mo udu "Ayɔmɔ ma Yere."

³¹ Kandi Yēsu akako Petero kala nī aba, iya zi mo henye, “Ēdī kō'du koma aba tisiwa. Kō'du a'di dē yī jijiji gō mo?”

³² Here zē 'dō riyō ēkyinnī mī tōṅbō, buluku oṛo gbo.

³³ Here zē ma mī tōṅbō ne'e ayetonni Yēsu, iyanni henye, “Tīnyō yī Wisi 'ba Wiri ra.”

*Yēsu akō'jo vo rakōw mī Genesereta
(Mk. 6:53-56)*

³⁴ Zē umunni kyētī 'ba fōfō ayinni gawo 'ba Genesereta,

³⁵ ani vidī ayolonni Yēsu gbo, zē utunni kō'du zi vidī 'ba rakō'e biya kpo tara gawo nani, ikanni zē gbo zi Yēsu.

³⁶ Zē alenzenni mo zi kila zē mati kōw aba ne, gbī nje zi ha bōngō omo kisa, zē biya ma isenni ne, akō'jo zē gbo ṅbala.

15

*Kō'du yandi 'ba wa ṅbala ti'da aba
(Mk. 7:1-13)*

¹ Kya 'ba Farasiye nni vo komoyandi 'ba kō'du ki'di eti, ayinni ta Yerusalema zi Yēsu, akō'jonnī ho mo, iyanni henye,

² “Kō'du a'di vo lō'bō 'bēyiye oṛonnī kō'du ki'di ma kyedre 'beze ilanni zi ze ne dē? Akaka kala nni dē tēmi gēri ma laka gba kazi wakonyo.”

³ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Mora kō'du a'di oṛo'e kō'du a Wiri dē, iriye ga ndi kō'du yandi 'be'e?”

⁴ Kō'du Wiri iya henye, “Oṛo 'bu yī ma yi aba. Vidī ma asēnē 'bu nī mandere ma nī akī'di mo zi kofo.”

⁵ Mora ayandi 'e henye, ēzē vidī maako ēdī wa aba, mo mo'do zi 'bu nī konyi mandere ma nī. Mora iya henye, nenye 'ba Wiri.

⁶ Mo omba dē zi 'bu nī tōwō. Tēmi gēri ne oṛo'e kō'du ki'di a Wiri dē, ga kō'du zi ga ndi kō'du yandi 'be ra kīri.

⁷ 'E vo komokandi ne'e, kō'du 'ba Yisaya ēdī tīnyō, kaa ma mo iya kō'du ga kō'du kō'do 'be'e.”

⁸ Wiri iya henye, “Vidī nenye'e oṛonnī ma me'do hē nni aba, di'di zē tīnyō na kōwō tara ma.

⁹ Here anza na laka zi zē ma yeto, ga kō'du ēdinnī kō'du ki'di 'ba vidī kōndu ra yandi mo kaa kō'du ki'di ama.”

*Wa mati ēdī vidī kō'do na ti'da
(Mk. 7:14-23)*

¹⁰ Yēsu akō'jo vidī kayo zi nī iya zi zē henye, “Owo'e, ayolo'e.

¹¹ Anza dē wa ma i' bē ta ha vidī mī mo ra o'do mo na ti'da, wa ma asi yaga ta ho mo ra o'do mo na ti'da”

¹² Here vo lō'bō omo ayinni zi mo iyanni henye, “Ayolo'e ku henye ere, Farasi anzanni dē na rakyenyi mī kō'du kiya 'bēyi ne?”

¹³ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “Wevo mati 'bu komoriyē ra dē yī akoto 'de.”

¹⁴ “Asōsu'e kō'du zē dē. Zē vo dagba 'ba vo komokōndu. Ēzē kora vo komokōndu maako akoko vo komokōndu agamo, zē 'dō riyō akalēpinni mī wogo.”

¹⁵ Petero ēnyī ame'do riyē iya henye, “Ayada mī i'jō me'do ne te zi ze.”

¹⁶ Yēsu iya zi zē henye, “Anza'e dē gba ndrē na komokandi ta da oka'e.

¹⁷ Ayolo'e dē? Wa ma i' bē ta ha vidī i' bē mī mo mora gbo yaga tēmi ida ro mo.

¹⁸ Mora wa ma asi yaga ta ha, ayi tēmi di'di, ne wa ma o'do vidī na ti'da

¹⁹ Tēmi di'di mo ayi kō'du sōsu ma kyēnyē, ma akī'di mo zi wa kofo, ndoro kō'do, kō'du kyēnyē maako'e kō'do mo aba, zi wakolo, ndondo, kō'du kyēnyē kiya ra oka'e.

²⁰ Nenyē'e wa ma ēdinnī vidī kō'do na ti'da, zi wakonyo kazi kala'e kaka, kaa ma zē iyanni ne, o'do vidī dē na ti'da.”

*Koma 'ba mbara tēmi Kanana
(Mk. 7:24-30)*

²¹ Yēsu ila bi nani ēnyī i' bē dakaṅo ma kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere nni Sidoni aba.

²² Mbara 'ba Kanana maako ma alima bi nani ayi zi mo. Ēnyī udu riyē, iya henye, “Wisi 'ba Dawidi, akonyi ma kyedre. Wu'jē ama ēdī dakyikyī aba, mī riti kyedre.”

²³ Yēsu iya me'do ako dē zi mo. Vo lō'bō 'bomo ayinni zi mo alenzenni mo iyanni henye, “Ore mo 'de, mo ēdī ga ndi ze kīri kpoṛo nenye kō'do aba.”

²⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Utu ma nje zi vidī 'ba Yiserele'e ma olunni.”

²⁵ Mati here ne, mbara ne ayi alēpi ndi mo. Mo iya henye, “Akonyi ma Yere.”

²⁶ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Anza dē na laka zi wakonyo a gisisiye ku'du mo zi wihiye.”

²⁷ Mo aya'ba dō mo iya henye, “Ne tīnyō Yere, wihi ēdinnī kpa wakonyo ma oṛo alēpi ta da tarabiza 'ba kyedre 'bēzē 'e ne konyo.”

²⁸ Yēsu aya'ba dō mo zi mo iya henye, “Yi mbara 'ba kō'du koma kyedre aba. Mī kadra tisi nani wu'jē omo akō'jo rē nī gbo.”

Yēsu akō'jo vidī kyo

²⁹ Yēsu ila bi nani ēnyī i' bē na konda ta da kapa fōfō 'ba Galilaya. Mo ēkyi da lutu alima akaṅo.

³⁰ Vidī kayo ayinni zi mo, ikanni aba, vo keṅe, vo komokōndu, vo ka'bo, vo ha

ngulu vidī rakoo maako'e kyo ma i'dinni zē ndi Yēsu, mo ako'jo zē gbo.

³¹ Vidī ne'e na rakaga ma ongonni vo ha ngulu ēdi ku ame'do, vo ka'bo ku na laka, ma keje ēdi ku alasi, vo komokōndu ēdi ku bi kongō, ayetonni Wiri 'ba Yiserele gbo.

Yēsu i'di wakonyo zi vidī kyedre kayo (Mk. 8:1-10)

³² Yēsu ako'jo vo lō'bō 'bēniye zi nū iya zi zē henye, "Ma rasōsu aba ga kō'du vidī nenye'e, ga kō'du zē ēdinni ku ma aba, kō'do wota aba yaanya aba anzanni dē waako aba zi konyo. Momba dē zē kutu kazi wakonyo, ga kō'du atēdinni na riti ta da gērī 'bēzē liṅo."

³³ Here vo lō'bō 'bomo ako'jonnī ho mo iyanni henye, "Da ki'ja ze wakonyo kyo mi da lēpī nenye zi ki'di zi vidī kayo nenye'e ta kila?"

³⁴ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ēdiye mangolo'bo aba ndō?" Aya'banni dō mo iyanni henye, "Mangolo'bo madomoriyō nzoyi, kyenze ēdi tisiwa."

³⁵ Yēsu iya kō'du gbo zi vidī kayo ne zi limanni akaṅo dakaṅo.

³⁶ Mo oba mangolo'bo madomoriyō kyenze ne aba o'do ōwō'di zi Wiri, owe mi zē i'di zē zi vo lō'bō'e, vo lō'bō'e i'di zē zi vidī ne'e.

³⁷ Zē onyonnī mora ɔvonnī. Here vo lō'bō obanni koṛi madomoriyō ndoṅdo na nzoyi ma ɔso.

³⁸ Watiti 'ba vidī kora ma onyonnī ēdi 4,000 vidī mbara gisisi ēti iti dē.

³⁹ Mati Yēsu utu vidī ne'e ku 'de, ēkyi mi tōṅbō i'bē mi dakaṅo 'ba Magadoni.

16

Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba kō'du ko'do (Mk. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

¹ Kya 'ba Farasiye nni Sadeke eti ayinni zi Yēsu ombanni zi mo yonzo ako'jonnī ho mo kō'du ko'do ko'do mo zi zē, zi yada Wiri ra omba da kō'du zi mo.

² Mora Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ēzē kadra ēdi ku loso, iya 'e henye, 'Dēdi ku ti'bē zi komo bi laka ki'ja, ga komo bi ēdi na kahi."

³ Nbo da mūdō aba, iya 'e henye, 'Omba ku zi ta'di, ga kō'du komo bi na kahi a'ba na kōndu.' Aka me'do'e kō'du 'ba komo bi ne bi kongō aba komoriyē, mora ɔ'bo'e me'do dē kō'du kyinē 'ba kadra ne'e.

⁴ Hala kō'du kyēnyē vidī ma ndenye ne kazi Wiri. Ako'jo 'e ha ma ga kō'du ko'do? 'E'e, kō'du ko'do ma aki'di zi ye nje kō'du ko'do 'ba Yona." Here Yēsu ila zē ēnyī i'bē wēni 'de.

Langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti (Mk. 8:14-21)

⁵ Mati vo lō'bō'e umu ni kyēti fōfō maaga mo, kō'du mangolo'bo ōlu ta dē zē zi kobanni aba.

⁶ Yēsu iya zi zē henye, "Andire'e ēdi 'e bi kida aba kō'du langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti."

⁷ Zē ayetonni gbo me'do na ga rē nni iyanni henye, "Mo iya kō'du ne ga kō'du doba 'e mangolo'bo maako dē."

⁸ Yēsu ayolo kō'du ma zē ēdinni kiya ne, here mo ako'jo hē zē iya henye, "Kō'du a'di ēdiye ame'do na ga re 'e kō'du mangolo'bo ma anza dē? Hala ēdiye koma tisi aba.

⁹ Gba ayolo'e dē? Mangolo'bo mumi ma minye mi mo kō'du vidī kora kpulukumuyi ne dē? Koṛi ndō ma oso'e?

¹⁰ Mora ēdi hala kō'du mangolo'bo madomoriyō kō'du vidī kora kpulukusowo ne? Koṛi ēdi ndō ma oso'e?

¹¹ Hala ayolo'e dē manza dē ame'do zi ye kō'du 'ba mangolo'bo? Ong'e ga re 'e kazi langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti.

¹² Here vo lō'bō ayolonni mo anza dē kō'du ne kiya zi ga rē nni kongō kazi mangolo'bo ma o'do langa aba, wēni ga kō'du yandi 'ba Farasiye nni Sadeke eti."

Petero Iya Yēsu ra Korisito (Mk. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Yēsu ēnyī i'bē daliṅo ma kara ra gawo 'ba Kasariya Filipino, bi ma mo ako'jo ha vo lō'bō 'bēniye iya henye, "Ēyi ra vidī ēdinni akiya mo Wisi a Vidi?"

¹⁴ Zē aya'banni dō mo iyanni henye, "kya vidī maako'e iyanni henye, Yowani Bapatisi ra." "Agamo'e iyanni Eliya ra, mora agamo'e iya 'bēni Yeremaya ra mandere kya 'ba nēbi maako."

¹⁵ Mo ako'jo hē zē iya henye, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma ēyi?"

¹⁶ Simona Petero ēnyī aya'ba dō mo iya henye, "Yi Korisito ra, Wisi 'ba Wiri widi."

¹⁷ Yēsu ēnyī aya'ba dō mo iya henye, "Laka, Simona wisi 'ba Yona ga kō'du, tīnyō nenye ayi dē zi yi kazi vidī kōndu maako. I'di mbiyi zi yi kazi 'bu ma komoriyē."

¹⁸ Here mayada zi yi Petero, mako'ba kanisa a ma mora gbi le koli ɔ'bo dē zi dō mo kohe.

¹⁹ Maki'di gbalaka 'ba Damōku 'ba Wiri zi yi, kō'du ma ida dakaṅo kinye, akida kpa komoriyē, kō'du ma inga dakaṅo kinye, akinga kpa komoriyē."

²⁰ Here Yēsu ise go mo zi vo lō'bō 'bēni ne'e mayadanni dē zi vidī kōlō maako nī Korisito ra.

Yēsu ame'do kō'du riti 'bēni koli aba (Mk. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)

²¹ Mi kadra nani zo dagba Yēsu ayeto kiya kō'du riti 'bēni koli aba zi vo lō'bō

'beniye kazi koho, iya henye, "Makati' bē mī Yerusalema mora matēdī riti aba kazi kyedre'e, vo da karasa'e vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dī ētī. Akī'dinnī ma zi kofo, mora ta pētī ko'do da wota aba, matēnyī na didī."

²² Here Petero oba mo tisi dakapa ayeto gbo mo wasa iya henye, "Anza here Yere, kō'du ne mo'do rē nī dē zi yī."

²³ Yēsu opi komo nī da Petero iya henye, "Ēnyī 'de ta ra ma, Satani. Yi ra na wayata mī gērī ama, ga kō'du sōsu 'bēyī ne ayi dē kazi Wiri, mora kazi kō'du ko'do 'ba vidī kōndu."

²⁴ Mora here, Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēnniye henye, "Ēzē vidī maako omba tayi zi ma, kō'du mo mōlu ta do mo, minjē taka 'bēnī malō'bō ga ma.

²⁵ Vidī ma omba zi didī 'bēnī yomo akayōlu mora vidī ma ayōlu didī nī kō'du ma aki'ja.

²⁶ Vidī atēdinnī wa aba ēzē zē irinnī damōku ne biya mora ayōlu didī nni? Anza here dē. Waako anza ani dē zi kī'dinnī zi didī nni ya'ba mo aba.

²⁷ Kō'du Wisi 'ba Vidī omba ku zi tayi mī bikanyi kyedre 'ba 'bu nī malayika ēnī ētī, mora mo akī'dī biriti zi vidī maako mī kō'du ko'do 'bomo.

²⁸ Miya zi ye henye, kya vidī maako'e ēdinnī kinye akolinnī dē, zē akongonni bi tayi 'ba Wisi 'ba Vidī mī damōku 'bēnī."

17

Yēsu ofo rē nī

(Mk. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

¹ Tapētī ko'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi ōndu nī Yowani aba, ēnyī i'bēnnī riyē da dōku konda na bi dē nni.

² Mati zē ēdinnī bi kongō rakofō ayi zi Yēsu, komo mo ēdī alaka kaa kadra, bongō 'bomo ofo rē nī na kanyi.

³ Vo lō'bō wota ne'e, ongōnnī Mosa nni Eliya aba, ēdī ame'donnī Yēsu ētī.

⁴ Petero ame'do riyē zi Yēsu, iya henye "Yere, ēdī na laka ze kinye. Ēzē omba, ma kuvō gōvō wota kinye. Kōlō zi yī, kōlō zi Mosa, mora kōlō zi Eliya."

⁵ Mati mo ēdī gba ame'do, fōli laaka ayi o'ro riyē dē zē, gu aa tēmi fōli iya henye, "Nenye gogo wisi ama ra, ma na rakyenyi mo aba. Owo'e do mo."

⁶ Mati vo lō'bō owonnī me'do ne, zē na tere umē rē nni na mi yōfu dakaŋo.

⁷ Yēsu ēnyī ayi ise rē zē, iya henye, "Ēnyīye riyē, ere 'e dē."

⁸ Here zē ongōnnī bi riyē i'jannī vidī maako dē, du Yēsu kuti nī aba.

⁹ Mati zē ēdī tasinnī akaŋo ta da dōku, Yēsu iya zi zē henye, "Ayada'e dē zi vidī

maako kō'du mati ongō'e ne, le ēzē Wisi a Vidī ēnyī ku tēmi koli."

¹⁰ Vo lō'bō ako'jonnī ha Yēsu iyannī henye, "Kō'du a'di vo komoyandi 'ba kō'du kī'diye, iyannī henye ere, Eliya ra atayi dagba?"

¹¹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Eliya ra ēdī tayi dagba, mo akako'jo wasisi nzo.

¹² Mayada zi ye henye, Eliya ōko ku nzo, vidīye ra ayōlonni mo dē o'donnī mo kaa zē omba nni. Tēmi gērī kōlō ne zē ako'donnī Wisi 'ba Vidī kpa here."

¹³ Vo lō'bō ēnyī ayōlonni mo ēdī ame'do zi nni ne, kō'du 'ba Yowani Bapatisi.

Yēsu ako'jo wisi kora dakyikyī aba

(Mk. 9:14-29; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zē a'bannī zi vidī kayo ne'e, kora maako ayi zi Yēsu alodro da womo nī aba akaŋo komo Yēsu,

¹⁵ iya henye, "Yere, i'dī miyī mēyi ra wisi ama ne. Mo ēdī koo nōkī aba na kyēnyē, ēdī mo kumē kadra maako aba mī wa'do, mandere mī wini.

¹⁶ Miika mo zi vo lō'bō 'bēyiye, o'bōnnī dē mo ko'jo."

¹⁷ Yēsu aya'ba do mo, iya henye, "E vidī kazi koma kō'du kyēnyē aba ne'e, omba 'e zi ma tēdī ētī le ndala aba? Omba'e zi ma lima ētī le ndala aba? Ika 'e wisi ne zi ma."

¹⁸ Yēsu i'dī kō'du zi dakyikyī ne, ēnyī asi gbo yaga tara wisi ne, mī kadra nani ako'jo mo gbo.

¹⁹ Vo lō'bō ayinnī zi Yēsu liya ako'jonnī ho mo, iyannī henye, "Kō'du a'di dore ze dakyikyī dē go mo yaga?"

²⁰⁻²¹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Miya zi ye henye, ēzē ēdiye koma aba kaa kofo masatada ma tisi, akiya'e zi lutu nenye henye, 'T'bē ta kinye nani!' atī'bē. Ako'do'e wa biya."

Yēsu ame'do lōhu ga kō'du koli 'bēnī

(Mk. 9:30-32; Lk. 9:43b-45)

²² Mati vo lō'bō 'ba Yēsu ayi atoto rē nni ku biya mī Galilaya, Yēsu iya zi zē henye, "Wisi 'ba Vidī omba ku kī'di mo zi vidī

²³ akofonnī mo, ko'do da wota aba mo atēnyī na didī tēmi koli." Vo lō'bō'e na rasōsu ga kō'du mati Yēsu iya akofo nī ne.

'Be'bele kopi mī yēkēlu 'ba Wiri

²⁴ Mati Yēsu vo lō'bō 'bēnī ētī ayinnī mī Kaparanamo, vo 'be'bele kō'du 'ba yēkēlu ayi zi Petero ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi 'be'e ēdī 'be'bele loko 'ba Wiri kopi?"

²⁵ Petero aya'ba do mo, iya henye "Ēdī here." Mati Petero i'bē liŋo, Yēsu ame'do dagba, "Simona, kō'du sōsu 'bēyī a'di? Ēyī ra ēdinnī 'be'bele kopi zi yeree 'ba dakaŋo

nenye? Vo gisi 'ba dakaŋo'e ra kodo tu'de maako'e?"

²⁶ Petero aya'ba do mo iya henye, "Vo leze'e ra." Yesu aya'ba do mo iya laka, "Gisi 'ba dakaŋo'e opinni de.

²⁷ Domba de zi vo 'be'bele ko'du ne'e ko'do mo zi tenyinni na kamo. I'be mi fofö kyenze kiri. Oto yaga dagba kyenze mati iri ku ne, ayehu ho mo aki'ja kahi nbiriri kyo ko'du 'be'bele 'bama 'ba loko 'ba Wiri 'beyi aba. Oba ze opi na 'be'bele 'bama 'be'e aba."

18

Eyi ra kyedre ndra?

(Mk. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

¹ Mi kadra nani vo lo'bo ayinni zi Yesu ako'jonn'i ho mo, iyanni henye, "Eyi ra beni na kyedre mi damoku 'ba Wiri?"

² Yesu ako'jo wisi i'di mo atoro komo ze,

³ Mora iya henye, "Miya zi ye tnyo, ezze ofo re 'e de kaa gisisi mi di'diye, odu'e de mi damoku 'ba Wiri.

⁴ Vidi ma kyedre mi damoku 'ba Wiri na mati aya'ba re ni tisi kaa wisi nenye.

⁵ Eze vidi mati iri wisi kaa nenye kala kyedre aba mi ru ma, iri ma ku."

Ko'du yanzö zi ko'du kyenyé ko'do

(Mk. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ "Eze vidi maako o'do wisi kolö temi gisisi nenye'e mo oma mi ko'du kyenyé ko'do, edi na laka ko'du vidi nani zi yito kyedre 'ba wakuhu kida gu mo, zi kuyi mo mi wulu ma yöndu ne.

⁷ Atedi na riti zi vidi 'ba damoku nenye, ko'du wa maako mati edi zi ko'do ze zi ko'du kyenyé ko'do. Wa ne ako'do re ni 'duwi, atedi na riti zi vidi mati i'di ze zi re ni ko'do ne.

⁸ Eze kala yi mandere ndi yi o'do yi zi ko'du kyenyé ko'do, ikye u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi kazi kala, mandere ndi ta da sesi kala 'do riyö, ndi kpa 'do riyö zi ku'du mi wa'do kazi tölu.

⁹ Eze komo yi o'do yi zi ko'du kyenyé ko'do, oto u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi komo aba nje kolö ta da sesi komo 'do riyö zi ku'du mi wa'do 'ba gehena."

Mala ko'du tölu 'ba timelê

(Lk. 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ "Komo'e med'i re 'e, awasa'e de gisisi. Miya zi ye henye, malayika 'bezé edi 'duwi nburu komo 'Bu ma komoriye.

¹² A'di ra asösu 'beyi eze vidi kora edi timelê aba lamikölö, ma kolö ölu temi ze ako'do? Mo akila ma lamikölö 'butemodamosowo domomodamosowo bi wakonyo dakapa lutu, ati'be koma timelê mati ölu ne de ya?"

¹³ Eze mo i'ja ku, mayada zi ye henye, mo atedi rakyenyi aba ndra ko'du timelê kolö ne ta da ma lamikölö 'butemodamosowo domomodamosowo ma ölunn'i de ne.

¹⁴ Temi geri kolö ne, 'Bu'e komoriye omba de zi ma kolö temi ze zi tölu.

Öndu mandere emi ma o'do ko'du kyenyé

¹⁵ "Eze öndu yi o'do ko'du kyenyé zi yi, i'be ayada ko'du kyenyé 'bomo ne zi mo, o'do na liwo, nje temi kut'e. Eze mo owo ko'du 'beyi ne ku, ayomo mo ku temi ko'du kyenyé ko'do.

¹⁶ Eze mo owo ko'du 'beyi ne de, oba kolö mandere riyö vidi kya mo'e yi aba, ko'du wa sösu ne zi vo hu ko'du dorö tedinni riyö, mandere wota kaa mati ko'du yöru iya.

¹⁷ Eze mo owo de ze de, ayada ko'du ne biya zi vidi 'ba kanisa. Ndundu mo aba eze mo owo da vidi 'ba kanisa de, o'do mo kaa vo leze mandere kaa vo 'be'bele ko'du.

Ko'du kida ko'du kinga aba

¹⁸ "Tnyo mayada zi ye henye, ko'du mati ida ku mi dakaŋo kinye, akida kpa komoriye, ko'du mati inga ku dakaŋo kinye, akinga kpa komoriye.

¹⁹ Mayada kyo zi ye, eze vidi riyö temi 'e dakaŋo nenye omba da ko'du wa mati amötu'e ko'du mo, 'bu ma komoriye ako'do zi ye.

²⁰ Eze vidi riyö mandere wota atoto re ni bi kolö mi ru ma, ma med'i ze eti."

Mala 'ba vo kalima kazi ko'du kila zi oka ni

²¹ Petero ayi zi Yesu ako'jo ho mo iya henye, "Yere, eze öndu ma edi nduwé ko'du kyenyé ko'do ra ma makila mo da ndö? Modomoriyö?"

²² "'E'e," Yesu aya'ba do mo iya henye, "Anza madomoriyö, 'butemodomoriyö domomodomoriyö,

²³ ga ko'du damoku 'ba Wiri edi here. Kadra maako aba, yere maako omba zi ko'du kahi 'ba vo kalima 'beniye mati obanni kazi ni kongö.

²⁴ Mati mo ayeto ku zi ko'do mo here, ma kolö temi ze ika 'beni zi mo atiti go mo miliyöni pawono.

²⁵ Vo kalima ne anza wa aba kyo de, zi kahi omo ne kopi. Yere i'di ko'du zi mo kogo 'de kaa vo kalima, mbara 'bomo, gisisi, biya wa mati mo edi mo aba ko'du zi yöngu ne kopi mo aba.

²⁶ Vo kalima ne aldro domo ni aba komo yere, ala'ba re ni iya henye, 'Miyi meyi ra ma, ma kopi wa 'beyi ne biya zi yi.'

²⁷ Yere gbo rasösu aba ko'du mo, ila mo temi yöngu ne, ila mo i'be gbo."

²⁸ “Kora ne ɛnyĩ i’bè andosi dè nni, vo kalima oka nĩ mati oba kɔhi tisiwa aba kazi mo ne, iri mo ta gu mo n̄birĩ, iya zi mo henye, ‘Opi yõngu ama gè yĩ ne.’

²⁹ Vo kalima oka mo ne alodro akaṇo ala’ba rē nĩ zi mo iya henye, ‘Miyĩ mēyĩ ra ma, ma kopi zi yĩ.’

³⁰ Mo omba dè ɛnyĩ u’du mo mi kamba le mo akopi yongu ne.

³¹ Mati kya ‘ba vo kalima maako’e ongɔnnĩ kò’du mati o’do rē nĩ ne, zè rasõsu aba, ɛnyĩ i’bè ayadanni kò’du ne gbɔ biya zi yere.

³² Yere ako’jo vo kalima ne loko iya zi mo henye, ‘Yi vo kalima kyɛnyè ra, mila yĩ kò’du wasisi mati oba kazi ma ne’e biya, nje ga kò’du ala’ba rē yĩ zi ma.

³³ Here kaa atèdĩ mĩkyèyĩ aba ra oka yĩ ne kaa mati mo’do mĩkyèyĩ zi yĩ ne.’

³⁴ Here yere gbɔ na kamo usu vo kalima ne mi kamba zi riti k’di zi mo le èzè mo opi yongu ne ku biya.”

³⁵ Yèsu i’di do mo gbɔ zi zè iya henye “Ne èdĩ kò’du mati ‘bu ma komoriyè ako’do zi ye, èzè ila’e ako’e dè tēmĩ di’diye.”

19

Yèsu ayandi kò’du ga kò’du ‘ba mbara yèyĩ

(Mk. 10:1-12)

¹ Mati Yèsu inde me’do ne’e kiya ku, mo ila Galilaya ɛnyĩ i’bè mĩ dakaṇo ‘ba Yudiya kapa ranga ‘ba Yeredene.

² Vidi kayo alò’bõnnĩ ga ndĩ mo, mo ako’jo zè gbɔ ani.

³ Kya ‘ba Farasi maako’e ayinnĩ zi mo, ayɔnzonnĩ zi mo kuyĩ kò’du ko’jo aba, iyannĩ henye, “Kò’du k’di ‘beze akila vidi kora zi mbara ‘bèni yèyĩ na yawa kaa mo omba?”

⁴ Yèsu aya’ba do mo iya henye, “Ako’jo’e kò’du yõru ne dè, mati iya henye, bi yeto aba Wirĩ i’di vidi kora mbara aba?”

⁵ Wirĩ iya henye, ‘Ga kò’du ne, vidi kora akila ‘bu nĩ, ma nĩ akadroko rē nni mbara ‘bèni aba, zè riyõ ne atèdinnĩ na wa kòlò.’

⁶ Here anzannĩ dè kpe riyõ, atèdinnĩ kòlò. Vidi maako inye mi wa mati Wirĩ adroko ku bi kòlò ne dè.”

⁷ Farasiye ako’jonnĩ ho mo iya henye, “Kò’du a’di Mosa i’di kò’du zi vidi kora waraga ‘ba rayèyĩ yõru, k’di zi mbara ‘bèni mo kore ‘de?”

⁸ Yèsu aya’ba do mo iya henye, “Mosa i’di kò’du zi ye mbara ‘be’e yèyĩ, ga kò’du dè ‘e na kyigɔ zi yandi. Anza dè here, tēmĩ kadra mati bi o’do rē nĩ.

⁹ Mayada zi ye henye, èzè kora maako ayèyĩ mbara ‘bèni ‘berĩ ta da ndoro kò’do, mo o’do ndoro ku, èzè mo iri mbara maako.”

¹⁰ Vo lò’bò ‘bomo’e iyannĩ zi mo henye, “Èzè èdĩ ne kò’du mati mi kutè kora mbara ‘bèni aba, here, vidi moze mbara dekpe.”

¹¹ Yèsu aya’ba da me’do zi zè iya henye, “Kò’du yandi nenyè anza dè zi vidi biya, nje zi zè mati Wirĩ i’di here.

¹² Vidi kora na limu kò’du o’jo zè here. Maako’e vidi ra o’do zè here, maako’e ombannĩ dè mbara koze ga kò’du ‘ba damòku ‘ba Wirĩ. Mo mati ato’bo da kò’du yandi nenyè komba, mo’do here.”

Yèsu i’di ya’da zi gisisiye

(Mk. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

¹³ Kya vidi maako’e ikannĩ gisisi zi Yèsu kala ni k’di dè zè zi mòtu kò’du zè, vo lò’bò ‘bomo ayatannĩ vidi ne’e.

¹⁴ Yèsu iya zi zè henye, “Ila’e gisisi mayinnĩ zi ma, ayata’e zè dè, ga kò’du damòku ‘ba Wirĩ ra kaa nenyè’e.”

¹⁵ Mo i’di kala ni dè zè ila zè i’bè wèni gbɔ.

Wisi kora obi ma wa aba kyo

(Mk. 10:17-31; Lk. 18:18-30)

¹⁶ Kadra maako aba, kora maako ayi zi Yèsu ako’jo ho mo iya henye, “Vo komoyandi, kò’du laka a’di ra ma kò’do zi ma didi n̄buru ki’ja?”

¹⁷ Yèsu aya’ba do mo iya henye, “Kò’du a’di ako’jo ha ma kò’du wa ma laka? Mo ma laka èdĩ nje kòlò. Irĩ ga ndĩ kò’du k’di ne, èzè omba zi tòdu mi didi ma n̄buru.”

¹⁸ Mo ako’jo kò’du iya henye, “Kò’du k’di a’di?” Yèsu ɛnyĩ aya’ba do mo zi mo iya henye, “Ofo vidi dè, o’do ndoro dè, alogo dè, asusu vidi maako dè na ndondo,

¹⁹ ɔwo ‘bu yĩ ma yĩ aba, o’do lovo vo halinɔ oka kaa mati o’do lovo yĩ.”

²⁰ Kora ne aya’ba da me’do iya henye, “Mowo kò’du k’di ne’e ku biya. A’di ra omba gba zi ma kò’do?”

²¹ Yèsu iya zi mo henye, “Èzè omba zi yĩ zi tēdĩ n̄bala, i’bè ogo wa mati èdĩ mo aba ne biya yaga, i’di kɔhi mo zi vo leriye, atēdĩ wa aba kyo komoriyè, ta pēti mo ayi alò’bò ga ma.”

²² Mati kora ne owo kò’du ne here, ɛnyĩ i’bè na rasõsu ga kò’du mo wa aba kyo.

²³ Yèsu iya zi vo lò’bò ‘bèniye henye, “Mayada zi ye, atēdĩ na kyigɔ zi vidi ma wa aba kyo zi tòdu mi damòku ‘ba Wirĩ.

²⁴ Miya lòhu zi ye henye; èdĩ na kyigɔ ndra zi vidi ma wa aba kyo zi tòdu mi damòku ‘ba Wirĩ, ta da jemele tòdu kpuru tēmĩ ogo ‘ba ibira.”

²⁵ Mati vo lò’bò owonnĩ kò’du ne, zè biya na rakaga. Zè ako’jonnĩ kò’du iyannĩ henye, “Mora here ne, èyĩ ra akayomɔ?”

²⁶ Yèsu ongo bi mbiyĩ dè zè aya’ba do mo iya henye, “Wa mahere ne, vidi ɔ’bo dè kò’do. Wirĩ ra ato’bo kò’do mo biya.”

²⁷ Petero ɛnyɛ ame'do riye, mo iya henye, "Ongo te, dila wasisi ku biya kɔ'du lɔ' bɔ gɛ yi. Adi ra datɛdi ze mo aba?"

²⁸ Yɛsu iya zi zɛ henye, "Mayada tinyɔ zi ye Wisi a Vidɛ alima ku da kyiti 'bɛni bikanyi laka 'bomo mi daliɔ kyi. Vo ga ndi ma 'butɛ domoriyɔ 'bama ne, akalima 'e kpa da kyiti 'ba tu'dɛ gisi 'ba Yiserele 'butɛ domoriyɔ ne.

²⁹ Vidɛ mati ila loko, ɔndu'e, ɛmiye, 'bu, ma, gisisi, yaka ga kɔ'du ma aki'ja lami da kyɔ aki'di didi ma nburu nburu zi mo.

³⁰ Yaanya aba zɛ mati kyɔ dagba ne atɛdinni hulɛhu, yaanya aba zɛ ma kyɔ hulɛhu ne, atɛdinni dagba."

20

Mala 'ba vo lɔ ko'dɔ'e mi yaka

¹ "Damɔku 'ba komoriyɛ ɛdi henye. Kora maako ɛdi, mo ɛnyi gbo da mindɔ aba ti'bɛ vidi vo lɔ ko'dɔ'e koma, zi lɔ ko'dɔ mi yaka ɛni.

² Mo omba da kɔ'du zi kɔhi nɔbiriri kopi mo zi zɛ mi ko'do kɔlɔ, utu zɛ gbo lɔ ko'do mi yaka ɛni."

³ "Mo ɛnyi i'bɛ lɔhu bi 'ba wakogo, kadra mamodɔmosowo aba i'ja kya vidi kora maako ɛdinni tɔɔ anɔ ɔnbɔ kazi lɔ.

⁴ Mo ayada zi zɛ iya henye, 'i'bɛ'e kpa lɔ ko'do mi yaka ma kopi kɔhi zi ye na laka."

⁵ 'i'bɛnni gbo. Kadra 'butɛ domoriyɔ kadra wota aba, mo o'do kpa kɔ'du kɔlɔ ne.

⁶ ɛdi kara zi kadra muyi mo ɛnyi i'bɛ bi 'ba wakogo i'ja kya 'ba vidi maako'e ɛdinni gba tɔɔ anɔ ɔnbɔ. Mo iya zi zɛ henye, 'ɛdi 'be'e atɔɔ kadra loso de 'e kinye ɔnbɔ kazi lɔ ga a'di?"

⁷ Zɛ aya'banni dɔ mo iyanni henye, 'Vidi maako i'di lɔ dɛ zi ze.' Mo iya henye, 'Laka i'bɛ'e lɔ ko'do mi yaka ama.' "

⁸ "Mati kadra ɔko ku na hutaga, vo kyeti yaka ayada zi vo da lɔ ko'dɔ'e iya zi mo henye, 'Ako'jo vo lɔ ko'do ne'e opi kɔhi ɛzɛ, ayeto zɛ mati ta da hulɛhu ne, ndundu mo zɛ mati ma dagba."

⁹ Vidɛ kora mati ayetonnɔ lɔ kadra muyi aba ne, opi kɔhi nɔbiriri zi ma kɔlɔ, kɔlɔ.

¹⁰ Kora mati o'donnɔ lɔ dagba ayinnɔ zi kɔhi 'bɛnni kiri, asɔsunnɔ na kirinnɔ ndra, ma kɔlɔ opi kpa kɔhi nɔbiriri kɔlɔ.

¹¹ Zɛ irinnɔ kɔhi 'bɛnni ɛnyinnɔ agbɔɔ vo kyeti yaka aba.

¹² Zɛ iyanni henye, 'Vidi kora nenyɛ'e mati o'donnɔ lɔ ta da hulɛhu nje kadra kɔlɔ, ze dɔ'do lɔ kadra nɔbo da kadra kyɛtu ne, here ne opi kpa zi zɛ kaa mati opi ze ne?" "

¹³ "Vo kyeti yaka aya'ba dɔ mo zi ma kɔlɔ tɛmi zɛ iya henye, 'Owo te aboka ma

mo'ba'e dɛ. 'E biya omba'e da kɔ'du zi lɔ ko'do, kadra kɔlɔ nɔbo da kɔhi nɔbiriri kɔlɔ.

¹⁴ Yaanya aba oba kɔhi 'be'e ne, i'bɛ'e liɔ. Momba zi ki'di zi kora mati o'do lɔ ta da hulɛhu, kpa kyɔ kaa mati mi'di zi ye ne.

¹⁵ Here ne, manza dɛ dangɔlɔ aba zi ko'do wa mati momba ko'do mo kɔhi 'bama aba? Kɔdɔ 'e na mi kumbɛ ga kɔ'du ma na laka?" "

¹⁶ Yɛsu inde me'do 'bɛni kiya mo aba henye, "Here zɛ mati hulɛhu atɛdinni dagba, mora zɛ mati dagba atɛdinni hulɛhu."

Yɛsu ame'do ma da wota mo kɔ'du koli 'bɛni

(Mk. 10:2-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Mati Yɛsu ɛdi ati'bɛnni mi Yerusalema, mo oba vo lɔ' bɔ 'bɛni 'butɛ domoriyɔ dakapa ni, ame'do zi zɛ na liwo. Mati zɛ ɛdi ati'bɛnni, mo ayada zi zɛ iya henye,

¹⁸ "Owo'e te, dɛdi ze ti'bɛ le mi Yerusalema, ani Wisi a Vidɛ aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e nni vo komoyandi 'ba vo kɔ'du ki'di ɛti. Zɛ akikyenni vurɛ rɔ mo zi kɔfo.

¹⁹ Zɛ aki'dinni mo zi vo leze'e ako'donnɔ sawiya rɔ mo, aku'bɔnni mo, akatɔtɔnni mo da taka. Mora ko'do da wota aba, mo atɛnyi lɔhu na didi."

Kɔ'du ko'jo 'ba ma Yemisi nni Yowani aba

(Mk. 10:35-45)

²⁰ Here mbara 'ba Zebedeyo ayi gisi kora 'bɛni aba riyo zi Yɛsu, alɔɔɔrɔ komo mo ako'jo ho mo ga kɔ'du ko'do laka.

²¹ Yɛsu ako'jo ho mo iya henye, "Adi ra omba?" Mo aya'ba da me'do iya henye, "Korisito zi ma gisi kora riyo 'bama nenyɛ'e akalimanni da kala yi ma tiri ma gali aba mi damɔku 'be."

²² Yɛsu aya'ba da me'do zi gisi kora ne'e, iya henye, "Ayɔlɔ'e wa mati ɛdiye kɔ'du ko'jo go mo ne dɛ. Atɔ'bo'e kinjɛ riti mati momba zi kinjɛ ne?" Zɛ aya'banni da me'do iyanni henye, "Dato'bo ze."

²³ Yɛsu ayada zi zɛ iya henye, "Tinyɔ akinjɛ'e riti 'bama ama, mora mo'bo dɛ kyigo aba zi kinzi vidi mati akalima da kala ma ma tiri ma gali aba. Bi nenyɛ'e kɔ'du vidi mati 'bu ma ako'jo zi zɛ."

²⁴ Mati kya 'ba vo lɔ' bɔ 'butɛ owonnɔ kɔ'du ne, zɛ na kamo gisi ɔndu riyo ne ɛti.

²⁵ Yɛsu ako'jo zɛ biya bi kɔlɔ iya henye, "Ayɔlɔ'e ku henye, vo daliɔ 'ba vo leze ne'e ɛdinni kalakonda aba dɛ zɛ, vo dagba'e ɛdinni ndra kalakonda aba.

²⁶ Here gɛri mahere ne, manza dɛ mi kutɛ'e. ɛzɛ vidi maako tɛmi 'e omba zi tɛdi kyedre, mo mɛdi na vo lɔ' bɔ zi oka'e.

²⁷ Èzè vidì maako tëmì 'e omba zi tëdì na vo dagba mo mēdì na vo kalima 'bēyì.

²⁸ Kaa Wisi 'ba Vidì ayi dē zi vidì maako'e loo ko'do zi mo, ayi zi ko'do zi vidì maako'e, didi nì k'ì'dì zi vidì kayo yomo."

*Yēsu ako'jo vo komokōndu riyō
(Mk. 10:46-52; Lk. 18:35-43)*

²⁹ Mati Yēsu vo lō'bō 'bēnì ètì ènyinnì ku t'ì'bē 'de ta Yerikō, vidì kayo ènyinnì ga ndi mo aba.

³⁰ Here kora vo komokōndu riyō mati èdì alimannì dakapa gērì, owonni Yēsu èdì alaga ta da kapa, ayetonni hē nni gbōgbō, "Wisi 'ba Dawidi i'di miyì mēyì re ze."

³¹ Here vidì kayo ne'e o'dōnni sawiya zi zē ayadanni zi zē iyanni henye, alima'e ti. Mora here, zē agbōgbō hē nni ndra na kamo, iyanni henye, "Yere Wisi 'ba Dawidi, i'di miyì mēyì re ze."

³² Yēsu o'ro ako'jo zē, ako'jo hē zē iya henye, "A'di ra omba'e zi ma zi ko'do zi ye?"

³³ Zē aya'banni da me'do iyanni henye, "Yere, domba ze zi bi kongō."

³⁴ Yēsu na rasōsu kō'du zē, ise komo zē kandi ongōnni bi, mora alō'bōnni gbō ga ndi mo.

21

Tōdu 'ba Yēsu mi Yerusalema

(Mk. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Yn. 12:12-19)

¹ Mati Yēsu vo lō'bō 'bēnì ètì okōnni ku kara ra Yerusalema, zē ayinni Betehege da Dōku 'ba Olivo ani Yēsu utu vo lō'bō 'bēnì riyō dagba.

² Kō'du kise nenye aba iya henye, "Ì'bē'e zi dalinjo mati dagba komo'e nani, kandi aki'ja'e mokakya na kida wisi èni aba dakapa ni, inga'e zē ika'e zē zi ma.

³ Èzè vidì maako iya kō'du maako, ayada'e zi mo 'Yere ra omba zē mo akila zē t'ì'bē kandi.' "

⁴ Kō'du ne o'do rē nì, zi kō'du mati nēbì iya ne tayi tinyō.

⁵ "Ayada zi gawo kyedre 'ba Ziyōno, ongo'e vo damōku 'be'e èdì tayi zi ye.

Mo umbē dēnì dē, èdì taho da mokakya, wisi mokakya èdì zē aba."

⁶ Here vo lō'bō ne i'bē o'dōnni kō'du ne te kaa mati Yēsu ayada zi zē zi ko'do mo.

⁷ Zē, ikanni mokakya ne wisi mo aba, o'banni bōngō 'bēnni dē zē Yēsu èkyi gbō do mo.

⁸ Vidì kayo o'ba bōngō 'bēnni da gērì, agamo'e ikyennì da ngora 'ba kaga o'banni zē da gērì.

⁹ Vidì kayo ne alaganni dagba komo Yēsu, zē mati èdì tayi 'bēnni ta go mo, ayetonni hē nni gbōgbō, iyanni henye,

"Wayeto zi wisi a Dawidi.

Wiri i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere, wayeto zi Wiri."

¹⁰ Mati Yēsu òdu mi Yerusalema, da vidì kayo mi gawo kyedre ne biya na wiri wiri. Here vidì ako'jonnì kō'du iyanni henye, "Mo 'bēnì èyì ra?"

¹¹ Vidì kayo aya'banni da me'do iyanni henye, "Nenye nēbì Yēsu ra, tëmì Nazereta mi Galilaya."

Yēsu i'bē òdu mi yēkēlu 'ba Wiri

(Mk. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Yn. 2:13-22)

¹² Yēsu i'bē òdu mi yēkēlu, ore vidì mati èdinnì wakogo ne biya yaga. Mo adu'du da tarabiza 'ba vidì 'ba kōhi kutrē, gba'da 'ba vidì mati èdinnì atu'bu kogo ètì.

¹³ Mora iya zi zē henye, "Èdì na yōru mi kō'du yōru, Wiri iya ku henye, 'Loko 'ba Wiri ama ne ako'jo na loko 'ba mōtu, ofo'e ku na wōru 'ba rakoho 'ba vo logo'e. "

¹⁴ Vo komokōndu vo ka'bo ètì ayinnì zi mo mi yēkēlu 'ba Wiri mo ako'jo zē gbō.

¹⁵ Kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kō'du k'ì'di ètì, ènyinnì na kamo mati zē ongōnni kō'du kō'do mati Yēsu èdì ako'do ne, gisisi èdì hē nni gbōgbō mi yēkēlu, iyanni henye, "Wayeto zi Wisi a Dawidi."

¹⁶ Zē ako'jo nì ha Yēsu iyanni henye, "Owo kō'du mati èdinnì akiya ne ku?" Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Jo, mowo ku. Gba ako'jo'e kō'du yōru nenye dē? 'Ayandiye gisisi, gisisi ètì zi wayeto ma laka k'ì'di.' "

¹⁷ Yēsu ila zē ènyì i'bē yaga tëmì gawo kyedre ne kō'do mi Beteniya.

Yēsu asēnē kyēlu

(Mk. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Tabi ta'ba 'bomo hulēhu mi gawo kyedre njo da mindō vere aba, Yēsu na o'bo.

¹⁹ Mo ongo kaga kyēlu dakapa gērì, i'bē ro mo i'ja waako dē do mo du yēyu mo. Mo iya zi kaga ne henye, "Ana logo dekpe lōhu." Kandi kaga kyēlu ne akyyitru gbō.

²⁰ Vo lō'bō 'bomo ongōnni kō'du ne iyanni henye, "Kaga kyēlu ne akyyitru kandi ga a'di?"

²¹ Yēsu ènyì aya'ba do mo zi zē iya henye, "Mayada zi ye tinyō, èzè oma'e awiri de 'e dē, ato'bo'e kō'do wa mati mo'do zi kaga kyēlu ne. Anza nje ma ne dē, ato'bo'e kpa zi kiya zi lutu nenye, 'Ènyì riyē u'du rē yì mi ranga, ako'do rē nì.' "

²² Èzè oma'e, aki'ja'e wa mati ako'jo'e kō'du mo tëmì mōtu."

Kō'du ko'jo kaga kō'du a Yēsu

(Mk. 11:27-33; Lk. 20:1-8)

²³ Yēsu ayi hulēhu mī yēkēlu, mo ayandi kō'du, kyedre 'ba vo karasa'e nnī vīdī kyedre ētī ayinnī zī mo, ako'jonnī hō mo iyannī henye, "Ayada dero zī ze ēdī wa ne'e kō'do kalakonda vala aba? Ēyī ra i'dī kalakonda ne zī yī?"

²⁴ Yēsu aya'ba da me'do zī zē iya henye, "Ma kako'jo kō'du kōlō ta he 'e, ēzē aya'ba'e dō mo ku zī ma makayada zī ye mēdī kō'du ne kō'do kalakonda 'bēyī aba?"

²⁵ Kalakonda 'ba Yowani mati ēdī bapatisi kī'dī mo aba ne, ayi ta kila, kazi Wīrī kōdō kazi vīdī?" Zē ayetonnī hē nnī wasa na ga rē nnī, iyannī henye, "Dakiya ze a'dī?" Ēzē daya'ba'e dō mo diya'e kazi Wīrī, mo akiya zī ze henye, "Mora kō'du a'dī oma'e dē mī Yowani?"

²⁶ Ēzē diya'e henye, "Kazi vīdī, ze na tere, ga kō'du ze biya dasōsu Yowani ra nēbī."

²⁷ Here zē aya'bannī dō mo zī Yēsu, iya henye, "Dayōlo ze dē." Mo aya'ba dō mo zī zē iya henye, "Mayada dē zī ye kalakonda 'ba a'dī ra mēdī kō'du nenyē'e kō'do mo aba."

Mala kō'du gisi kora riyō

²⁸ "Yaanya aba asōsu'e kō'du a'dī? Kadra maako aba kora ēdī gisi kora aba riyō. Mo ēnyī i'bē zī ma kyedre ne iya zī mo henye, 'Wisi ama i'bē lōo kō'do mī yaka ndenye.' Wisi aya'ba da me'do iya henye,

²⁹ 'Momba dē tī'bē,' yaa, mo asōsu dē nī ēnyī i'bē gbo."

³⁰ "Bu ēnyī i'bē zī wisi agamo onyo kpa kō'du kōlō ne. Wisi ēnyī aya'ba da me'do iya henye, 'Ḷo, kyedre ma tī'bē,' lōo ne kō'do mo, 'de i'bē dē.

³¹ Wisi ma vala tēmī gisi riyō ne'e, o'do wa mati 'bu mo omba?" Zē aya'bannī da me'do iyannī henye, "Wisi ma kyedre." Yēsu iya zī zē henye, "Mayada zī ye, vo 'be'bele kō'du nnī, vo rōnyī ētī, ēdī tī'bēnnī damōku 'ba Wīrī dagba komō'e.

³² Yowani Bapatisi ayi zī yada zī ye gērī ma laka zī ye kīrī, oma e dē mī mo. Vo 'be'bele kō'du vo rōnyī ētī ra omannī mī mo. Mati ongo'e mo gbī le, kpa oto de 'e dē zī koma mī mo."

Mala kō'du vo lōo kō'do'e mī yaka 'ba lu'ju

(Mk. 12:1-12; Lk. 20:9-19)

³³ Yēsu iya henye, "Owo'e mala vere ne, vo kyeti kaṅo maako iyī lu'ju mī yaka, o'do resi kpo ta rō mo, ole wogo 'ba a'ji koto, uvō loko toro 'ba bi kongō. Mo ila yaka ne zī vo lōo'e, i'bē gbo bi yingō.

³⁴ Mati kadra 'ba wa toto ta yaka oko ku, mo utu vo kalima 'bēniye zī vo lōo'e ga kō'du zī mī 'bēni mati inye ne koba."

³⁵ "Vo lōo ne'e irī vo kalima ne'e, u'bōnnī ma kōlō, ofonnī agamo, u'dunnī vere rī'dī aba.

³⁶ Kora vo kyeti yaka ne utu vo kalima lōhu kyo ta da ma dagba, vo lōo kō'do ne'e o'donnī zē kpa kaa ma dagba.

³⁷ Ndundu mo aba mo utu wisi 'bēni zī zē. Mo iya henye, 'Tinyō zē akoronnī wisi 'bama.' "

³⁸ "Mati vo lōo ne'e ongōnnī wisi ne, iyannī henye, 'Nenyē wisi 'ba vo kyeti yaka ra. Ayi dofo'e mo, doba'e wa 'bomo.'

³⁹ Zē irinnī mo u'dunnī mo yaga tēmī yaka, ofonnī mo."

⁴⁰ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Yaanya aba ēzē vo kyeti yaka ne ayi, ako'do a'dī zī vo lōo ne'e?"

⁴¹ Zē aya'bannī da me'do iyannī henye, "Mo akofo kora 'ba kō'du kyēnyē kō'do ne'e, akī'dī yaka ne zī vo lōo kō'do maako'e, mati akī'dinnī zī mo wa mī yaka mī kadra ma laka."

⁴² Yēsu iya zī zē henye,

"Ako'jo'e kō'du mati kō'du yōru iya ne dē? 'Yitō mati vo wa kō'ba ombannī dē, ofo ku na yitō ma laka ndra.

Nenyē Yere ra o'do.

Kongō mo atēdī na laka.' "

⁴³ Yēsu idra dō mo iya henye, "Mayada zī ye, damōku 'ba Wīrī akoba 'de kazi 'e, akī'dī zī vīdī mati akatanannī logo ma laka.

⁴⁴ Vīdī mati alēpī da yitō nenyē, akolowe. Ēzē yitō ne alēpī da vīdī akanzekpe vīdī nani."

⁴⁵ Here kyedre 'ba vo karasa nnī Farasi ētī owonnī mala a Yēsu ne, ayōlōnnī mo ēdī ame'do kō'du nnī,

⁴⁶ zē ayōnzōnnī zī mo kīrī. Mora zē erennī vīdī kayo mati omannī mī Yēsu mo nēbī ra.

22

Mala 'ba karama 'ba oze *(Lk. 14:15-24)*

¹ Yēsu ame'do lōhu zī vīdī tēmī mala iya henye,

² "Damōku 'ba Wīrī ēdī henye. Yere maako ako'jo karama 'ba oze 'ba wisi ēnī.

³ Mo utu vo lō'bō 'bēniye zī yada zī yingō mati omba zē ne zī tayinnī mī karama ne, zē ombannī dē zī tayī."

⁴ "Mo utu kya vo lō'bō ne'e kō'du kise aba zī yingō ne'e, iya henye. 'Karama ama ku nzo yaanya aba. Mofō isa ama ma kyedre, matōno aba ku nzo zī konyo mo. Ayiye mī karama 'ba oze.'

⁵ Yingō mati ako'jo zē ne ombannī dē, i'bēnnī rī mī lōo ēnnī maako'e. Ma kōlō maako i'bēnnī yaka ēnī, ma vere i'bēnnī mī loko wakogō ēnī.

⁶ Agamo'e irinni vo lö'bö ne'e u'bönni zë ofonni zë.

⁷ Vo damöku ënyi na kamo utu vo kanya 'bëniye ofonni vo wa kofo ne'e, o'bo gawo kyedre 'bëzë ne ti'de."

⁸ "Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye iya zi zë henye, 'Karama oze ama ku nzo. Vidi mati mako'jo zë ne anzanni dë na laka tayi.

⁹ Yaanya aba i'bë'e da gëri ma kyedre ako'jo'e vidi kayo mati i'ja'e zë mayinni mi karama."

¹⁰ Vo kalima ënyi i'bënni yaga da gëri atotonni vidi mati zë i'janni biya, ma laka makyënyë mo aba, loko 'ba oze oso kyo vidi aba."

¹¹ "Yere ënyi i'bë loko yingo ëniye kongo, mo i'ja kora maako usu bongö 'ba oze dë. Yere ako'jo ho mo iya henye,

¹² 'Aboka ma ödu hala kinye kazi bongö 'ba oze?' Kora ne 'de onyo kö'du ako dë.

¹³ Yere ayada zi vo lö'bö 'bëniye, iya henye, 'Ida'e kala mo ndi mo aba u'du'e mo yaga mi bi köndu. Ani mo akudu hë ni konyo aba.' "

¹⁴ Yësu i'di do mo iya henye, "Vidi kayo ma ako'jo ne, ma jeli mo ayo dë."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba 'be'bele kopi
(Mk. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Farasi ënyi i'bë o'donni yere zi Yësu kuyi kö'du ko'jo aba.

¹⁶ Zë ënyi utunni kya 'ba vo lö'bö 'bënni, kya 'ba vidi 'ba Heroda ëti. Zë iyanni zi mo henye, "Vo komoyandi dayolo ku ëdi kö'du tünjö ra yada. E'di wa yandi tünjö a Wiri ra yandi zi vidi. Kazi tere kö'du kiya 'ba vidi kyedre maako'e dë.

¹⁷ Ayada zi ze, a'di ra asösu? E'di na laka zi ze 'be'bele kopi zi yere 'ba Roma, kodo anza here dë?"

¹⁸ Yësu ayolo yere kyënyë 'bëzë ne, mo iya zi zë henye, "'E vo komokandi ne'e, kö'du a'di ëdiye ma kuyi kö'du yonzo aba?"

¹⁹ Ayada'e zi ma kahi 'ba 'be'bele mati ëdi kopi." Zë ikanni kahi ne zi mo.

²⁰ Mo ako'jo hë zë iya henye,

²¹ "Komo ëyi ra ru mo aba nenye?" Aya'banni da me'do iyanni henye, nenye komo Siza ra ru mo aba. Yësu iya zi zë henye, "Laka opi zi Siza wa 'ba Siza, opi zi Wiri wa 'ba Wiri."

²² Mati zë owonni kö'du ne, zë na rakaga zë llanni mo ënyi i'bënni gbo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba tënyi tëmi koli
(Mk. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

²³ Sadeke'e ma omanni vidi ënyi dekpe tëmi koli, zë ayanni zi Yësu iyanni henye,

²⁴ "Vo komoyandi, Mosa iya henye ere, kora mati oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, öndu mo moba mbara lu'bë ne, zi zë gisisi ko'jo mi ru 'ba kora mati oli ne.

²⁵ Yaanya aba ne gisi öndu ëdinni madomoriyö kinye, wisi ma kyedre oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, mo ila mbara lu'bë ne zi öndu ni.

²⁶ Kö'du ne o'do rë ni kpa here zi öndu ma riyo ma wota ndundu mo zi zë madomoriyö ne biya.

²⁷ Ndundu mo aba, mbara ne oli gbo.

²⁸ Yaanya aba ne, mi ko'do mati yöku atënyinni na didi, mo atëdi mbara 'bëyi? Zë biya ozenni mo."

²⁹ Yësu aya'ba do mo zi zë iya henye, "Alitë'e ku, ga kö'du ayolo'e wayöru dë mandere kyigo a Wiri.

³⁰ E'zë yöku ënyinni ku na didi, atëdinni kaa malayika'e komoriyë ozenni mbara dë.

³¹ Yaanya aba kaa kö'du tënyi 'ba yöku tëmi koli, ako'jo'e kö'du mati Wiri ayada zi ye ne dë? Mo iya henye,

³² Ma Wiri 'ba Abarayama, Wiri 'ba Yisika, Yakoba aba. Mo Wiri 'ba didi anza 'ba yöku."

³³ Mati vidi kayo ne'e owonni kö'du ne, zë na rakaga tëmi gëri kö'du yandi 'bomo ne.

Kö'du ki'di ma kyedre

(Mk. 12:28-34; Lk. 10:25-28)

³⁴ Mati Farasiye owonni Yësu ayata Sadeke'e, zë ayi atoto rë nni bi kölö.

³⁵ Ma kölö tëmi zë vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di, ako'jo ha Yësu tëmi kö'du yonzo iya henye,

³⁶ "Vo komoyandi, kö'du ki'di ma vala ra kyedre mi kö'du ki'di?"

³⁷ Yësu aya'ba do mo iya henye, "'O'do lövo Yere Wiri 'bëyi di'di yi aba biya, lawo yi aba biya, kö'du yolo 'bëyi aba biya.

³⁸ Nenye kö'du ki'di ma dagba ma kyedre ndra 'ba kö'du ki'di ra.

³⁹ Kö'du ki'di ma riyo ma kyedre mo ëdi kaa mo. O'do lövo vo halinjö oka kaa mati o'do lövo yi.

⁴⁰ Kö'du ki'di 'ba Mosa biya kö'du yandi 'ba nëbi ëti öro da kö'du ki'di riyo ne'e."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito

(Mk. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

⁴¹ Mati kya 'ba Farasi maako'e atoto rë nni ga bi kölö, Yësu ako'jo hë zë iya henye,

⁴² "A'di ra asösu'e kö'du 'ba Korisito? Mo tëmi kozo 'bëyi?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Mo tëmi kozo a Dawidi."

⁴³ Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Kö'du a'di ra Lawo Kölö Laka i'di Dawidi zi ko'jo mo na Yere? Mati Dawidi ëdi ame'do mo iya henye,

⁴⁴ 'Yere iya zi Yere 'bama,

'Alima kinye da tiri ma le mi'di vo wehe 'bëyiye ku midiri ndi yi."

⁴⁵ E'zë Dawidi ako'jo mo 'Yere,' hala Korisito atëdi tëmi kozo 'ba Dawidi?"

46 Vidí maako aya'ba da kò'du ko'jo ne dè zì Yèsu. Ta pèti kò'do nani, vidí maako ako'jo ha Yèsu dekpe.

23

Kò'du kyènyè 'ba Farasiye

(Mk. 12:38-39; Lk. 11:43, 20:45-46)

1 Yèsu ame'do zì vidí kayo ne'e, vo lò'bò 'bèni èti iya henye,

2 "Vo komoyandi 'ba vo kò'du kí'di nni Farasi èti, èdinni kyigò aba zì yèti zì ye kò'du kí'di 'ba Mosa.

3 Owo'e kò'du mati zè iyanni zì ye zì ko'do, kò'du ko'do 'bèzè anza dè na laka zì ye go mo kirí. Zè ayadanni kò'du wa zì ye ko'do mo, zè o'donni dè.

4 Zè i'dinni wa yeto ma kyedre mati vidí o'bo dè zì kinjè mo ne da vidíye. Zè ombanni dè zì konyi zè zì kinjè le nje da gisi kala nni aba."

5 "Zè o'donni wa mati vidí zì kongò. Zè idanni kò'di piri konda ga bongo 'bènni zì yada zè na laka. Zè i'dinni bongo kanyi kòlòkpò gè nni zì yada zè na vo mòtu.

6 Zè o'donni lovo bi ma laka ne, bi 'ba karama, bi lima mati na laka aba mi bi 'ba mòtu.

7 Zè o'donni lovo zì mètènni watowo aba mi bi 'ba wakogo. Zè o'donni lovo zì ko'jo vo komoyandi."

8 "Ako'jo yi dè, 'Vo komoyandi,' ga kò'du 'e biya ta dakota kòlò, vo komoyandi nje kòlò.

9 Ako'jo vidí maako dè dakaño kinye na 'bu,' ga kò'du èdiye nje 'bu kòlò aba komoriyè.

10 Ako'jo yi dè na 'vo komoyandi,' ga kò'du vo komoyandi kòlò 'bèyi ra Korisito.

11 Ma kyedre kòlò mi kutè'e mèdi na vo kalima.

12 Mo mati o'do rè nì na kyedre, maya'ba rè nì hulèhu, mo mati o'do rè nì hulèhu, ako'do mo kyedre."

Yèsu ayada kò'du kyènyè ko'do 'ba vo komoyandiye

(Mk. 12:40; Lk. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 "Hala atèdi na kyènyè zì ye, vo komoyandi 'ba vo kò'du kí'di Farasi èti. 'E vidí komokandi ne'e, isiye ha loko 'ba damòku 'ba Wiri kazi vidí ödunni, kpa ödu'e dè. Ayata'e vidí mati èdi rè nni kí'di zì tòdu ne kpa."

14-15 "Atèdi na kyènyè zì ye vo komoyandi 'ba kò'du kí'di Farasi èti. 'E vo komokandi ra. Umu'e kyèti ranga kayo kpuru tèmi dakaño kutu kutu biya lasi aba, zì vidí maako kí'ja zì gèri 'be'e ne kirí. Èzè i'ja'e vidí ne ku, o'do'e mo ndra na kyènyè tada'e, zì ti'bè mi gehena kaa 'e."

16 "Riti atèdi na kyènyè zì ye, alaga'e dagba zì vidí, mora 'e na vo komokòndu.

Ayandiye iya 'e henye, èzè vidí maako alòmu ru yèkèlu aba, mo anza dè na kida lòmu 'bèni ne aba. Èzè mo alòmu ru dahabo mati mi yèkèlu ne aba, mo ku na kida.

17 'E vo komokòndu lumè'e, vala ra na kyedre, dahabo kòdo yèkèlu ra o'do, dahabo na laka?

18 Ayandiye kpa iya'e henye, 'Èzè vidí maako alòmu ru karasa aba, mo anza dè na kida lòmu 'bèni ne aba. Èzè mo alòmu rè nì ku wa ma i'di da karasa ne aba, mo ku na kida.'

19 'E vo komokòndu ne'e, ma vala ra na kyedre wakí'di kòdo karasa ra, o'do wakí'di na koho?

20 Èzè vidí maako alòmu ru karasa aba, mo èdi lòmu kpa wa mati biya i'di do mo ne.

21 Èzè mo alòmu ru yèkèlu aba, mo èdi lòmu mo aba, ehe Wiri mati èdi alima mi mo.

22 Èzè vidí maako alòmu komoriyè aba, mo èdi lòmu kyiti 'ba Wiri mati mo alima do mo."

23 "Atèdi na riti zì ye vo komoyandi 'ba vo kò'du kí'di nni Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, i'diye zì Wiri 'butè, wokonyo tisiwa kaa kòkòwu. Mora o'do'e wa ma laka ndra 'ba kòdu kí'di dè, kaa tìnyò, mìkyèyi, koma aba.

24 O'do re 'e na vo dagba zì vidí, mora 'e na vo komokòndu, oba'e kòjo tisi yaga tèmi wa kuwè 'be'e, ondro'e jemele."

25 "Atèdi na riti zì ye vo komoyandi 'ba vo kò'du kí'di Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, akaka'e ra siko 'be'e gbenje aba ta ro mo yaga, mi zè ndo na wakoyi mi kumbè aba.

26 Farasi vo komokòndu, akyito wa mati èdi mi siko dagba, ma ta yaga akakyito kpa 'da."

27 "Atèdi na riti zì ye vo komoyandi 'ba vo kò'du kí'di Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, 'e kaa da wogo mati ako'jo rè zè na kanyi, lunzu ri'di kanyi aba, ongò na laka tarè zè yaga, mi zè ndo na yingo keje yòku aba.

28 Tèmi gèri kòlò ne, ta ra'e yaga na laka zì vidí biya, mi ye ndo na komokandi kò'du litè aba."

Yèsu ame'do kò'du riti 'bèzè

(Lk. 11:47-51)

29 "Atèdi na riti zì ye vo komoyandi 'ba vo kò'du kí'di Farasi èti. 'E vo komokandi ne'e, o'ba'e ogo na laka zì nèbiye, ayada'e towo zì wogo zì vidí mati alimanni kyere na lima ma laka.

30 Iya'e henye, èzè èdiye kyere mi kadra 'ba 'bu'e vu'e nani, o'do'e kò'du mati zè o'donni nèbi ne'e, kofo mo go mo ne dè.

³¹ Omba'e do mo tinyö, 'e ra na kozo 'ba vidī ma ofonnī nēbī ne'e.

³² I'bē'e zo dagba wa mati 'bu'e vu'e ayetonni ne kinde mo."

³³ "E wiri ne'e, 'e gisi 'ba wiri ne'e, hala asösu'e zi taho. Kazi vurē re 'e, ati'bē'e biya mi gehena.

³⁴ Mayada zi ye makutu nēbī ne'e, kora vo kö'du yolo, vo komoyandi eti, akofo'e kyamo'e, akatötö'e agamo'e akakpökyiye agamo'e mi bi 'ba mötu'e, akore'e zē tēmi gawo ta da gawo.

³⁵ Riti biya kö'du vidī mbiya mati ofo'e ne akalēpī de 'e tēmi kozo 'ba Abele zi kozo 'ba Zakariya wisi 'ba Berahiya mati ofo'e mi kutē yékēlu karasa aba.

³⁶ Mayada zi ye tinyö, riti biya 'ba wakofu ne akalēpī da vidī 'ba kö'do nenyē."

Yēsu o'do lɔvɔ Yerusalemā
(Lk. 13:34-35)

³⁷ "Yerusalemā, Yerusalemā ofo'e nēbiye, u'du'e vo lö'bö mati Wirī utu zi ye ne rī'di aba. Da ndö momba zi kala ma kī'di mo kpo ra vidī 'be'e biya, kaa ma yēru mati atoto gisisi ēni hu förö ni, ila'e ma dē.

³⁸ Loko 'be'e ne akila na mi mbiya.

³⁹ Tēmi ndenye dagba ani, mayada zi ye henyē, ongō'e ma dekpe löhu le akiya'e henyē, 'Wirī i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere.' "

24

Yēsu ame'do ga kö'du loko 'ba Wirī yaja

(Mk. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Yēsu ēnyi ila bi nani ēdi gbo ati'bē 'de tēmi yékēlu, vo lö'bö 'bomo ayinni zi yada zi mo kuvö 'ba loko 'ba Wirī ne. Mo ēnyi alēzē.

² "Zo. Ongō'e bi biya na laka na wa nenyē'e. Mayada zi ye henyē, yitö ma kölö kinye alima dē ga bi 'bēni zē biya aku'du akaṇo."

Riti vidī yaza aba

(Mk. 13:3-13; Lk. 21:7-19)

³ Mati Yēsu alima da Döku 'ba Olivo, vo lö'bö ayinni na liwo zi mo, ako'jonnī ho mo iyannī henyē, "Ayada zi ze kö'du biya nenyē atēdi ndala aba, a'di ra ako'do rē ni zi yada mo henyē, 'Ku tayi 'bēyi ndundu 'ba daliṇo aba.' "

⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henyē, "Ēdiye komo kī'di aba, ila'e vidī maako mo'ba 'e dē.

⁵ Vidī kayo atayinnī me'do ru ma aba ako'bannī vidī kayo akiyannī henyē, 'Ma, Korisito ra.'

⁶ Akowo'e kporo wehe kara dakapa, kö'du yöyö 'ba wehe aba na kowö, ere'e dē. Wa ne ako'do rē ni, anza dē zi kiya henyē, ndundu mo oko ku.

⁷ Dakaṇo ako'do wehe oka maako aba, damöku akalēpī wehe aba da ma kölö maako. Zöyi atēdi, kinzikinzi atēdi ta ga bi ne biya.

⁸ Wa ne atēdinnī biya kaa dagba too 'ba wisi ko'jo."

⁹ "Akiriye, aki'diye zi ko'do mo na kyēnyē zi kofu. Vidī biya akoyi 'e ga kö'du ma.

¹⁰ Mi kadra nani, vo kö'du komba'e akalēpinnī tēmi kö'du koma 'bēnnī, zē akasusunnī oka maako, akoyinnī oka maako.

¹¹ Nēbī vo ndondo kayo'e akalayanni vidī kayo ko'ba aba.

¹² Ne atēdi rapere 'ba kö'du kyēnyē ko'do, zi vidī kayo lɔvɔ 'bēzē ofo.

¹³ Vidī mati oṛo nduwē na kyigo mi ndundu mo, akayomö mo.

¹⁴ Kö'du yöyö laka nenyē ga kö'du 'ba damöku akayēti zi vidī 'ba dakaṇo ne biya kaa vo hu kö'du doro, ndundu mo atoko 'da."

Wa kyēnyē ma ndra

(Mk. 13:14-23; Lk. 21:20-24)

¹⁵ "Mati ongō 'e wa kyēnyē ma ndra mi loko 'ba Wirī ma ayaṇa, ma nēbī Daniyele ame'do kö'du mo. Atoro bi ma laka. Kö'du nenyē zi vo ko'jo mo: ayolo laka mi kö'du nenyē a'di.

¹⁶ Vidī mati ēdinnī mi Yudiya atahonnī da lutu.

¹⁷ Vidī maako mati ēdi da loko ēni, i'ja kadra dekpe zi tasi akaṇo zi wasisi 'bēni koba ta loko.

¹⁸ Vidī maako mati ēdi mi yaka a'ba dekpe hulēhu zi bongō ēni koba.

¹⁹ Atēdi na kyēnyē mi ko'do naniye zi mbara mati omonnī 'e mbara mati ēdinnī gisiluru aba:

²⁰ Amötu'e zi Wirī kazi aho'e tēmi tona mandere mi ko'do kadra 'ba ralawo.

²¹ Ga kö'du da riti mi kadra nani atēdi na kowö ndra ta da riti, mati ēdi tēmi biyetu 'ba damöku tēmi ko'do ma ndenye ne. Ani, wa maako atanza dekpe kaa mo löhu.

²² Wirī aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye, mo mo'do dē here, vidī maako omö dē. Ga kö'du vidī jeli 'bēniye Wirī akaya'ba mi kadra ko'do nani 'e 'da."

²³ "Ēzē vidī maako iya zi yi henyē, 'Ongō te, Korisito ēdi kinye, mandere mo ēdi nani,' oma dē mi kö'du ne.

²⁴ Ga kö'du Korisito vo ndondo 'e nni nēbī vo ndondo eti akalayanni, zē ako'donnī kö'du ko'do kyedre rakaga aba zi vidī jeli a Wirī ko'ba ēzē zē ato'bōnni.

²⁵ Owo'e te, mayada kö'du nenye zi ye gba kazi kadra mo toko."

²⁶ "Èzè vidi maako ayada zi ye iya henye, ongo'e te, mo edi yaga mi da lipi, i'be'e de ani, mandere ezè zè iyanni henye, ongo'e te, mo edi rè ni koho kinye oma'e de mi kö'du ne.

²⁷ Ga kö'du Wisi a Vidi atayi kaa bikanyi mati alaka komoriyè ta humirè le da mirè.

²⁸ Èzè yöku edi, langa akatoto rè nni."

Tayi 'ba Wisi a Vidi

(Mk. 13:24-27; Lk. 21:25-28)

²⁹ "Kandi ta peti riti 'ba ko'do naniye, kadra akuyi rè ni na mandölu, yehwe anyi dekpe, kyèlu akalèpinni ta komoriyè, wa ma komoriyè akakoho rè nni.

³⁰ Kyinë wa mati akayada kö'du 'ba Wisi a Vidi akalaya komoriyè, vidi biya 'ba dakanjo akudunni ezè ongonni Wisi a Vidi edi atayi temi foli 'ba komoriyè kyigo bikanyi kyedre 'bèni aba.

³¹ Kyedre torombeta akata'a, mo akutu malayika 'bèniye yaga mi bi golo'bo sowo 'ba dakanjo. Zè akatotanni vidi jeli omo'e temi ndundu 'ba dakanjo ne biya."

Kaga kyèlu

(Mk. 13:28-31; Lk. 21:29-33)

³² "Kaga kyèlu ma yandi kö'du yölu zi ye. Èzè ngora mo inzi ku, akofò rè ni na luwè, mbili yöyu makyiyi akayeto gbo tövu, akayolo'e umu ku kara.

³³ Temi geri kölo ne, ezè ongo'e wa ne ku biya, akayolo'e kadra mo ku kara nzo zi rè ni yeto.

³⁴ Mayada tinyö zi ye, wa ne biya ako'do rè ni dagba, kazi vidi ma edinni lima yaanya aba ne, oli de gba biya.

³⁵ Komoriyè dakanjo aba akalaganni, me'do 'bama alaga de."

Vidi maako ayolo ko'do mo kadra aba de

(Mk. 13:32-37; Lk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Vidi maako ayolo ko'do mo kadra aba de. Kpa le malayika komoriyè mandere Wisi ayolonni de, nje 'bu ra akayolo.

³⁷ Tayi 'ba Wisi a Vidi ako'do rè ni kaa mi kadra 'ba Nowa.

³⁸ Mi ko'do gba ta koma wini koso, vidi edinni wakonyo, wa kuwè, vidi kora rè nni koze mbara eti, le mi ko'do mati Nowa i'be ödu mi tönbö,

³⁹ ayolonni kö'du mati edi rè ni ko'do ne de, le wini koso ayi akyito zè biya. Èzè Wisi a Vidi ayi akatedi here.

⁴⁰ Mi kadra nani vidi kora riyö atèdinni loo ko'do mi yaka. Ma kölo akoba, agamo akila hulèhu.

⁴¹ Vidi mbara riyö atèdinni bi 'ba wakuhu, ma kölo akoba, agamo akila hulèhu."

⁴² "Èdiye komo ki'di aba ga kö'du ayolo'e de, mi ko'do vala ra Yere 'be'e atayi.

⁴³ Èzè vo kyeti lijo ayolo kadra mati vo logo atayi, tinyö akayolo'e henye, mo akalima na ngö ila vo logo de zi tödu mi loko èni.

⁴⁴ Here edi 'e kpa 'duwi nzo, ga kö'du Wisi a Vidi atayi mi kadra mati anza'e de komo ki'di aba go mo."

Vo kalima koma vo kazi koma aba

(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ "Eyi ra vo lö'bö laka, kö'du yölu aba? Mo ra mati kyedre 'bomo i'di mo na ga vo lö'bö oka niye kongo wakonyo 'bezè ki'di mi kadra ma laka.

⁴⁶ Rakyenyi atedi zi vo lö'bö ne hala, ezè kyedre 'bomo i'ja mo loo ne ko'do, ezè mo a'ba lijo.

⁴⁷ Mayada tinyö zi ye, kyedre ne aki'di vo lö'bö na vo da wasisi èni biya.

⁴⁸ Èzè mo na vo lö'bö ma kyenyè, mo akayada na bi deni henye, 'Kyedre 'bèni ne ayi dekpe hulèhu kandi,'

⁴⁹ Mo akayeto vo lö'bö okaniye ku'bö zi wakonyo wa kuwè aba na kyenyè.

⁵⁰ Kyedre 'ba vo lö'bö ne atayi ko'do maako aba, mati vo lö'bö ne anza de komo ki'di aba go mo, mi kadra mati mo ayolo de.

⁵¹ Kyedre akasese mo kozokozo 'ba vo komokandi ne zè eti, ani mo akudu hè ni konyo aba."

25

Mala kö'du minzö ngulu 'butè

¹ "Mi kadra nani, damöku 'ba Wiri atedi henye. Minzö ngulu 'butè oba lamba ènni ènyi i'bènni yaga da 'biyèsi kutré.

² Muiyè temi zè na vo lumè, agamo'e muiyè na vo kö'du yölu.

³ Ma vo lumè ne oba lamba 'bènni obanni kya 'ba yèni wa'do de nni aba.

⁴ Ma vo kö'du yölu ne'e, obanni maranjye ndo yèni aba mi mo.

⁵ 'Biyèsi alikö dèni tisi ta bi tayi, minzö ne'e, ayetonni nano o'donni gbo."

⁶ "Edi mi kutè yöndo kudu aa yaga iya henye, 'Biyèsi edi kinye, ayiye do mo kutré.'

⁷ Minzö 'butè ne ènyi alironni, ako'jo lamba ènni gbo.

⁸ Minzö ma lumè ne iyanni zi ma vo kö'du yölu ne'e henye, 'I'diye kya 'ba yèni 'be'e, tisi zi ze, ga kö'du 'beze inde rè ni ku.'

⁹ Vo kö'du yölu ne aya'banni do mo iyanni henye, 'E'e, anza de kyö ga kö'du 'e ehe ze, i'be'e bi 'ba wakogo kyamo kogo ga kö'du'e.'

¹⁰ Minzö ma lumë ne ënyî i'běnnî gbo kya 'ba yëni kogo. Mati ëdinnî tî'bě, 'biyësi oko gbo ta gë zë. Zë mati nzo muyî ne ënyî i'běnnî mo aba mi karama 'ba oze isinnî ha loko gbo.

¹¹ Yaa, minzö agamo ne okonnî, ënyinnî kudu iyannî henye, 'Kyedre, kyedre, ayëhu ha loko zi ze tödu.'

¹² 'Biyësi aya'ba do mo iya henye, 'E'e, mayolo 'e dë.'

¹³ Yësu i'dî do mo iya henye, 'Ëdiye komo ki'dî aba ga kö'du ayolo'e ko'do mo kadra mo aba dë.'

Mala kö'du vo kalima wota

(Lk. 19:11-27)

¹⁴ 'Mi kadra nani aba, damöku 'ba Wiri atëdi henye. Kora maako ëdi omba ku zi tî'bě bi yingo, mo ako'jo vo kalima 'bëni ne'e ise ga wasisi 'bëni zi zë zi tédinnî na vo go mo kongö.

¹⁵ Mo i'dî zi ma kölö wa mati mo akato'bo ko'do mo. Zi ma kölö, mo i'dî kôhi dahabo ñbiriri kpulukumuyî. Zi agamo, mo i'dî kpulukuriyö, zi ma wota mo kpulukukölö, ënyî i'bě gbo bi yingo.

¹⁶ Vo kalima mati oba 'bëni kôhi ñbiriri kpulukumuyî ne kandi i'bě o'do loo mo aba, i'ja do mo kpa kpulukumuyî.

¹⁷ Tëmi gëri kölö ne vo kalima mati oba kpulukuriyö ne, i'ja do mo kpa kpulukuriyö.

¹⁸ Vo kalima mati iri 'bëni kpulukukölö ne, i'bě ole wogo mi kaño oho kôhi 'ba kyedre 'bëni ne gbo mi mo.'

¹⁹ "Go mo ëhi na konda, kyedre 'ba vo kalima ne'e ayi hulëhu alimannî ga kôhi ne kiti mo zë ëti.

²⁰ Vo kalima mati iri kôhi 'bëni kpulukumuyî ne, ödu i'dî kpulukumuyî agamo. Mo iya henye, 'I'dî zi ma kôhi ñbiriri kpulukumuyî, kyedre, ongo te, nenye aga kpulukumuyî vere mati mi'ja.'

²¹ Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka, yi vo kalima 'ba kö'du koma laka ra. Ëdi mi koma aba zi kôhi tisi ne ki'ja mo here, ma ki'dî yi na vo da kôhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mi rakyenyi ne yi aba.'

²² "Vo kalima mati i'dî 'bomo kpulukuriyö ne ayi loko iya henye, 'I'dî zi ma kôhi kpulukuriyö, kyedre ongo te, kinye kya 'ba kpulukuriyö agamo mati mi'ja.'

²³ Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka yi vo kalima 'ba kö'du koma laka ra. Ëdi mi koma aba zi kôhi tisi ne ki'ja mo here, makî'dî yi na vo da kôhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mi rakyenyi ne yi aba.'

²⁴ "Vo kalima mati iri 'bëni kpulukukölö ne, ayi ödu loko iya henye, 'Kyedre, mayolo yi kora vo kala kyigö ra, ëdi

wakumu kpa iyi dë, ëdi wa 'ba yaka toto kpa kazi kofo kilî.

²⁵ Ma na tere, mi'bě moho kôhi 'bëyi ne mi kaño ongo te, kinye wë yi ëdi.'

²⁶ Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'Yi vo kalima vo wëdi kyënyë. Ayolo dë mëdi wakumu kpa miyi dë, wa toto ta yaka kazi kofo kilî?

²⁷ Laka, i'dî kôhi ama ne kyere mi loko 'ba kôhi sesi, ma koba biya hulëhu do mo mati i'ja ne aba ëzë ma'ba ku liño.'

²⁸ "Yaanya aba oba'e kôhi ne 'de kazi mo i'diye zi ma kpuluku'butë aba ne.

²⁹ Ga kö'du vidi biya mati ëdi wa aba, le kyo aki'dî, mo atëdi mo aba kyo. Ta da mati mo ëdi mo aba. Vidi mati anza wa aba dë, gbi le nje ma tisi mati mo ëdi mo aba, akoba 'de kazi mo.

³⁰ Vo kalima lumë ne, u'du'e mo yaga mi bi köndu ani mo akudu hë ni konyo aba.'

Ndundu 'ba vurë

³¹ "Mati Wisi a Vidi ayi mi bikanyi kyedre malayika ëti, mo akalima da kyiti,

³² vidi 'ba damökö ne akatoto biya komo mo. Mo akinye mi zë mi gboko riyo, kaa vo tümëlë yako inye tümëlë tara wanya here.

³³ Mo aki'dî vidi ma laka 'e da kala ni ma tiri, ma kyënyë'e da kala ni ma gali.'

³⁴ "Yere akiya zi vidi ma da kala ni ma tiri ne henye, "Ayiye, 'e mati 'bu ma i'dî ya'da ku zi ye ne. Ayiye mi damökö mati ako'jo ku kyere zi ye, ko'do 'ba dakaño aba.

³⁵ Ma na o'bo, i'diye wakonyo zi ma. Ma na ködro, i'diye wini zi ma kuwë. Ma na vo leze, oba'e ma liño 'be'e.

³⁶ Ma na ga mbirö usu'e bongö ra ma. Ma na rakoo, ongo'e ga ma. Ma mi kamba, ëdiye tî'bě ma kongö.'

³⁷ "Vidi ma laka ne akaya'banni do mo zi mo, akiyannî henye, 'Ndala aba ya Yere, dongö yi na o'bo, didi wakonyo zi yi, mandere ködro aba, didi wini zi yi kuwë?

³⁸ Ndala aba di'ja yi na tu'dë maako diri ze yi liño 'beze, mandere na ga mbirö dusu bongö rë yi?

³⁹ Ndala aba dongö yi na rakoo mandere mi kamba dëdi tî'bě yi kongö?

⁴⁰ Yere akaya'ba zi zë akiya henye, 'Mayada zi ye, ëzë o'do'e kö'du ne gbi le nje zi vidi ma tisi kaa ma nenye'e ne, o'do'e ku zi ma.'

⁴¹ "Mo akiya zi zë ma da galini ne, 'Tî'bě'e 'de tara ma karani 'e mati mi wa sënë a Wiri. 'I'bě'e 'de mi wa'do ma kazi ndundu, mati ako'jo ku zi Satani malayika 'bëni ëti.

⁴² Ma na o'bo i'diye wakonyo dë zi ma. Ma na ködro i'diye wini dë zi ma kuwë.

⁴³ Ma na vo leze, iriye ma dë kala aba mi liño 'be'e. Ma na ga mbirö usu'e bongö dë ra ma. Ma na rakoo mi kamba ongo'e ga ma dë.'

44 “Akaya'bannī dō mo zi mo, akiyannī henye, 'Ndala aba ya Yere, dongō yī na o'bo, na kōdro, na vo leze, na ga mbiřō, na rakō, mī kamba, dakōnyī yī dē?’

45 Yere akaya'ba dō mo akiya henye, 'Mayada zi ye, ēzē omba'e dē zi kōnyī gbī le nje vidī ma tisi nenyē'e ne, omba'e dē ne ma ra kōnyī.'

46 Vidī kyēnyē ne'e atī'bēnnī mī wa'do ma ŋburu ŋburu riti aba, vidī ma laka akatī'bē 'bēnnī mī didī ma ŋburu ŋburu.”

26

Yere ko'do ra Yēsu

(Mk. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

1 Mati Yēsu inde kō'du ne'e yandi mo ku biya, mo iya zi vo lō'bō 'bēniye henye,

2 “Mī ko'do riyo' aba kaa ayolo'e atēdi karama 'ba laga 'ba koli, Wisi a Vidī aki'di zi tōtō mo.”

3 Kyedre 'ba vo karasa nni vidī kyedre'e eti atoto rē nni mī loko kyedre 'ba Kayafa vo da vo da karasa'e.

4 O'dōnni yere zi Yēsu kīri zi kofō mo na liwo.

5 Zē iyanni henye, “Do'dō'e dē mī kadra karama. Kazi vidī ēnyīnni na wehe.”

Ope yēni da Yēsu mī Beteniya

(Mk. 14:3-9; Yn. 12:1-8)

6 Mati Yēsu ēdi mī Beteniya liŋo 'ba Simona, kora mati na riti kōo mōnyu aba ne.

7 Mati Yēsu ēdi wakonyo, vidī mbara ayi zi mo yēni ogo kōhi kyedre aba, mo ope gbō dō mo.

8 Mati vo lō'bō 'bōmo ongōnni kō'du ne here, ēnyīnni na kamo. Zē ako'jōnni kō'du iyanni henye, “Kō'du a'di ayaŋa wa ne biya here gō mo?”

9 Yēni kēzi ngutru nenyē akogo yaga kōhi kyedre aba, ki'di zi vo leriye.”

10 Yēsu ayolo kō'du mati zē ēdīnni kiya ne, iya zi zē henye, “Kō'du a'di ēdiye sawiya ko'do zi mbara ne? Kō'du teme laka ra mo o'do zi ma.

11 Atēdiye 'duwī vo lere eti mī kutē'e, anza'e dē 'duwī ma aba.

12 Kō'du mati mo o'do zi yēni kēzi ngutru nenyē kope ra ma, zi kō'jo ma nzo zi kusu.

13 Yaanya aba mayada zi ye, bi ma yöyo laka nenyē ayēti zi mo mī dakaŋo ne biya, wa mati mo o'do ne atēdi na kō'du sōsu ga kō'du mo.”

Yudasi omba da kō'du zi Yēsu susu.

(Mk. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

14 Ma kōlō tēmi vo lō'bō 'butē dōmoriyō ne ru mo Yudasi Sikereto i'bē zi vo da karasa'e

15 ako'jo hō mo iya henye, “Aki'diye a'di zi ma, ēzē masusu Yēsu zi ye?” Zē itinni kōhi ŋbiriri 'butēwota i'dīnni gbō zi mo.

16 Ta gō mo Yudasi ēdi gēri ma laka koma zi Yēsu ki'di zi zē.

Yēsu onyo wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli

(Mk. 14:12-21; Lk. 22:7-13; 21-23; Yn. 13:21-30)

17 Mī dagba ko'do 'ba karama 'ba laga 'ba koli, vo lō'bō ayinni zi Yēsu ako'jōnni hō mo iyanni henye, “Kila omba ze zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, kō'jo mo nzo zi bi yi?”

18 Mo iya zi zē henye, “I'bē'e zi kora maako ayada'e zi mo henye, 'Vo komoyandi iya henye, kadra ama o'ko ku, ma vo lō'bō 'bama eti dako'do karama 'ba laga 'ba koli liŋo 'bēyi.' ”

19 Vo lō'bō o'dōnni kaa mati Yēsu ayada zi zē, ako'jōnni wakonyo 'ba laga 'ba koli gbō.

20 Kōsi kadra aba, Yēsu vo lō'bō 'butē dōmoriyō ne eti, alimanni gbō akaŋo wakonyo.

21 Mati ēdīnni wakonyo, Yēsu iya zi zē “Mayada zi ye, vidī ma kōlō tēmi 'e akasusu ma.”

22 Vo litu'e na rasōsu ayetonni hō mo kō'jo ma kōlō ta ga oka nī, “Tīnyō, Yere, iya dē ma ra?”

23 Yēsu ēnyī aya'ba dō mo zi zē iya henye, “Ma kōlō mati usu kala nī ma aba mī gbenje ne akasusu ma.

24 Wisi a Vidī akoli kaa mati kō'du yöru iya mo akoli, atēdi na riti zi vidī mati asusu Wisi a Vidī zi kofō ne. Atēdi na laka zi vidī ne lima kazi kō'jo mo.”

25 Yudasi vo susu ēnyī ame'do riye iya henye, “Tīnyō vo komoyandi ayolo anza dē ma ra?” Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Kaa mati iya ne.”

Wakonyo 'ba da hutaga 'ba Yere

(Mk. 14:22-26; Lk. 22:14-20, 1 Kr. 11:23-25)

26 Mati zē ēdīnni wakonyo, Yēsu oba nzo yi mangolo'bo o'do mōtu 'ba öwō'di, owe mī mo i'di zi vo lō'bō 'bēniye. Mo iya zi zē henye, “Oba onyo'e, nenyē ida ra ma ra.”

27 Mo oba kōfō o'do öwō'di zi Wiri, i'di zi zē, iya henye, “Uwē'e, 'e biya ta ge'e.

28 Nenyē yama ma mati na da kō'du ki'di a Wiri, yama mati aliko yaga ko'du vidī kayo kila tēmi kō'du kyēnyē.

29 Mayada zi ye makuwē a'ji nenyē dekke löhu le mī damōku a 'Bu ma.”

30 Aya'bīnni ngala ēnyī i'bēnni gbō da Dōku 'ba Olivo.

Yēsu ame'do kō'du ha kiga 'ba Petero
(Mk. 14:27-31, Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

31 Yēsu iya zi zē henye, “Yondo nenyē aba ataho'e biya akilae ma kaa mati kō'du yōru iya henye, ‘Wiri' akofo vo timēlē yako, timēlē ne akapere rē nni.’

32 Ta pētī tēnyī 'bama tēmī koli, makatī'bē dagba komo'e mī Galilaya.”

33 Petero ēnyī ame'do riyē iya zi Yēsu henye, “Mila yī dē, ēzē ma kayo ne'e, ilanni yī le.”

34 Yēsu iya zi Petero henye, “Mayada zi yī gba kazi zanga ayapa mī yondo ne akiga hē yī, akiya da wota henye ere, ayolo ma dē.”

35 Petero ēnyī aya'ba do mo iya henye, “Ēzē le zi ma koli kō'du yī, mila yī dē.” Vo lō'bō agamo'e iyanni kpa kō'du kōlō ne.

Yēsu amōtu mī Getesemina

(Mk. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

36 Yēsu ēnyī i'bēnnī vo lō'bō 'bēnī ētī mī bi mati ako'jo Getesemina, mo iya zi zē henye, “Alima'e kinye mēdi dero ti'bē dagba amōtu.”

37 Mo oba nī aba Petero, gisi 'ba Zebedeyo riyō. Yēsu kō'du sōsu riti aba,

38 mo iya zi zē henye, “Kō'du sōsu mī di'di ma ne ku na kyedre, omba ku kara zi ma kofo. Alima'e kinye bi kida ma aba.”

39 Mo ēnyī i'bē tisi dagba kowo, umē rē nī na komokomo akaño amōtu iya henye, “‘Bu ma, ēzē ato'bo oba riti ne 'de ta da ma. Anza kō'du komba 'bama, kō'du komba 'beyi ra.”

40 Mo ēnyī a'ba zi vo lō'bō wota ne'e, i'ja zē ako'do, mo iya zi Petero henye, “Hala 'e wota ne o'bo'e dē zi bi kida ma aba gbī le nje kadra kōlō?”

41 Alima'e nzo bi kida mōtu aba, kazi alēpiye mī kō'du yonzō. Di'di ra omba, ida ra kazi kyigo.

42 Yēsu ēnyī i'bē kpa lōhu mī da riyō a mōtu, iya henye, “‘Bu ma, ēzē kōfō 'ba riti nenyē oba dē, ma ki'ja riti mī da kō'du komba 'beyi.”

43 Mo a'ba i'ja vo lō'bō ne'e, kpa lōhu ako'do, zē o'bōnni dē zi lima na ngō.

44 Yēsu ēnyī ila zē lōhu i'bē 'de amōtu ma da wota mo iya kpa kō'du kōlō ne.

45 Mo a'ba zi vo lō'bō'e iya henye, “Ēdiye gba a ko'do re 'e alawo? Ongō'e te, kadra 'ba zi Wisi a Vidi ki'di, zi vidi kyēnyē'e oko ku.

46 Ēnyī di'bē'e. Ongō'e te, kora mati asusu ma ne ēdi nenyē.”

Kiri 'ba Yēsu

(Mk. 14:43-50, Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

47 Mati Yēsu ēdi gba ame'do, Yudasi mo kōlō tēmī vo lō'bō 'butē domoriyō ne'e, oko gbo. Mo aba vidi kayo ēdinni kulu, mozo aba kala nni, kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre eti ra utunni zē.

48 Yudasi o'do dakyinē kō'du maako zi vidi kayo ne'e zi yolo, iya henye, “Kora mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e, iriye mo.”

49 Yudasi i'bē mbiyi zi Yēsu, iya henye, “Rakyēyi mēdi yī aba vo komoyandi,” unzu ho mo gbo.

50 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Aboka ma, o'do kō'du mati ayi go mo kandi.” Zē ayinni, irinni Yēsu anda'banni mo gbo gō.

51 Ma kōlō tēmī vo lō'bō mati Yēsu aba ne, oto kulu 'bēnī tēmī sirikpa iga mbili vo lō'bō 'ba vo karasa, ikye yaga.

52 Yēsu iya zi mo henye, “Aya'ba kulu 'beyi ne hulēhu ga bi mo. Zē biya mati irinni kulu ne, akofo zē kulu aba.

53 Ayolo'e dē makako'jo 'Bu ma kō'du wa konyi, kandi mo akutu kyō ta da malayika kpuluku'butē domoriyō 'ba vo wehe?

54 Kō'du ne ako'do rē nī zi tēdi kaa mati kō'du yōru iya mo'do rē nī.”

55 Yēsu ēnyī ame'do zi vidi kayo ne'e, iya henye, “Ayiye kulu mozo aba kala'e, zi ma kiri mo kaa ma vo kō'du ki'di pere? 'Duwi ma lima akaño kō'du yandi mī yēkēlu, iriye ma dē.

56 Kō'du nenyē biya o'do rē nī zi wa mati nēbiye ayōrunni, mī kō'du yōru zi tayi tūnyō.” Vo lō'bō biya ilanni mo ahowēnni.

Yēsu komo kyedre 'ba vurē'e

(Mk. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Yn. 18:13-14, 19-24)

57 Zē mati irinni Yēsu ne, obanni mo ti'bē mo aba liño 'ba Kayafa kyedre 'ba vo karasa, bi mati vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye nni vidi kyedre eti atoto rē nni ga bi kōlō.

58 Petero usu go mo ta bi kowo le bi 'ba vurē, liño 'ba kyedre 'ba vo karasa. Mo i'bē odu bi 'ba vurē alima gbo akaño vo kanya eti, kongo wa a'di ako'do zi Yēsu.

59 Vo da vo karasa 'e vidi 'ba vurē'e kikye eti ayonzōnni zi mbērē kiga ra Yēsu zi mo kofo,

60 zē i'janni kō'du kyēnyē maako dē, vidi kayo ayinni le ndondo kiga gumu. Ndundu mo aba vidi kora riyō ayinni,

61 iyanni henye, kora nenyē iya henye, “Ma kiha akaño yēkēlu 'ba Wiri ne, yaa ko'do da wota aba ko'ba mo lōhu.”

62 Kyedre 'ba vo karasa ēnyī riyē iya zi Yēsu henye, “Anza da kō'du ya'ba aba dē, ga kō'du wasusu rē yī ne?”

63 Yēsu alima ti. Lōhu kyedre 'ba vo karasa ame'do zi mo, iya henye, “Mī ru 'ba Wiri didi yaanya aba mi'di yī ku mī lōmu,

ayada zi ze ezè yī Korisitò, Wisi 'ba Wiri ra."

⁶⁴ Yèsu aya'ba dɔ mo zi mo iya henye, "Mo ra kaa iya ne. Miya zi ye henye, tēmī kadra ma dagba ani, akongò'e Wisi a Vidi ta bi lima da kala tiri 'ba Wiri kyigo tayi tēmī foli 'ba komoriyè."

⁶⁵ Mati kyedre 'ba vo karasa owo kò'du ne here, ènyī na kamo iza bongo 'bomo iya henye, "Ne kò'du sawiya ra. Domba kya kò'du 'ba vo hu kò'du dɔ rɔ dekpe. Owo'e kò'du sawiya ne ku."

⁶⁶ Asòsu'e a'di ra?" Zè aya'banni dɔ mo iyanni henye, "Mo o'do kò'du kyènyè ku, mofo mo."

⁶⁷ Zè o'binni oro komo mo, u'bønni mo, zè maako'e isanni mo,

⁶⁸ iyanni henye, "Ayada zi ze Korisitò, ezè yī nèbī ra, ayada èyi ra isa yī."

Ha kiga 'ba Petero ta ra Yèsu
(Mk. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Mati Petero èdī lima yaga mī linjo 'ba Kalafa, vo lɔ'bò kòlò tēmī mbara 'ba kyedre 'ba vo karasa ayi zi mo iya henye, "Yi kpa Yèsu aba tēmī Galilaya."

⁷⁰ Mo iga hē nī ta da komo vidi kayo ne'e biya. Mo aya'ba dɔ mo iya henye, "Ma yolo kò'du ma èdī ame'do go mo ne dè,

⁷¹ ènyī asi wèni yaga ha loko bi 'ba vurè. Mbara vo lɔ'bò agamo ongo mo iya zi vidiye henye, mo Yèsu 'ba Nazereta aba."

⁷² Lohu Petero iga hē nī aya'ba dɔ mo iya henye, "Malòmu tìnyò mayolo kora ne dè."

⁷³ Tisi yaa ta go mo vidi kora mati èdinni tɔɔ ani ne, ayinni zi Petero iyanni henye, "Yi ma kòlò tēmī zè, dayolo ze tēmī gèri me'do 'bèyi."

⁷⁴ Petero iya henye, "Ma lòmu kò'du tìnyò ra mèdī ayada, ezè anza dè here, Wiri m'idi riti zi ma. Ma yolo kora ne dè." Zanga ènyī ayapa,

⁷⁵ Petero asòsu kò'du ma Yèsu ayada zi nī iya henye, "Gba kazi yapa 'ba zanga, akiya da wota henye ere, ayolo ma dè." Mo ènyī asi gbo yaga akudu na kyènyè.

27

Oba Yèsu komo Pilato
(Mk. 15:1; Lk. 23:1-2; Yn. 18:28-32)

¹ Kyere 'do da mündò aba nbo, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti i'di kò'du 'bènni ombanni ku zi Yèsu kofo.

² Zè idanni mo nyori aba ikanni mo, i'dinni mo zi Pilato, vo daliɔ mī turu 'ba Roma.

Koli 'ba Yudasi loo 'ba vo lɔ'bò'e

³ Mati Yudasi vo wasusu ayolo ombanni ku zi Yèsu kofo, mo ayasi kò'du litè 'bèni ne, ènyī oba kahi nbiriri 'butèwota ne kika

mo hulèhu zi kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre eti.

⁴ Yudasi iya zi zè henye, "Mo'do kò'du kyènyè ku zi ma kora vo kazi kò'du kyènyè kò'do ne ki'di zi ye zi kofo." Zè aya'banni dɔ mo zi mo iyanni henye, "Anza kò'du 'beze ra dè, kò'du 'bèyi ra."

⁵ Mati Yudasi owo kò'du ne here, odrɔ kahi ne komo zè ani mī yèkèlu, mo ènyī asi i'bè ove gu nī gbo.

⁶ Kyedre 'ba vo karasa akòdu kahi ne iya henye, "Nenye kahi yama ra, mī kò'du ki'di 'beze anza dekpe zi ki'di mī kutè 'ba wa sesi mī loko 'ba Wiri."

⁷ Mati ombanni dɔ mo ku, ogonni yaka gbo kahi ne aba na bi 'ba zi yoku tu'dè maako'e kusu.

⁸ Kò'du nere ra, yaka ne ako'jo na yaka 'ba yama le ndenye.

⁹ Kò'du mati nèbī Yeremaya iya ne, ayi ku tìnyò. "Zè obanni kahi nbiriri 'butèwota, mati vidi 'ba Yiserere ombanni dɔ mo zi kopi ga kò'du mo,

¹⁰ Kahi mo ne zi yaka kogo mo aba kaa mati Yere i'di kò'du mo zi ma."

Pilato ako'jo ha Yèsu
(Mk. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Yn. 18:33-38)

¹¹ Yèsu ɔɔ komo vo daliɔ 'ba Roma, ako'jo ho mo iya henye, "Yi ra Yere vo damòku 'ba Yuda'e?" Yèsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Mo ra kaa iya ne."

¹² Mo ame'do dè na da kò'du ya'ba 'ba vo wa sòsu'e, mati kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre nani eti.

¹³ Pilato iya zi mo henye, "Owo kò'du mati asusunni yī go mo nenye dè?"

¹⁴ Mati Yèsu omba dè zi da kò'du ma kòlò ya'ba ne, o'do Pilato gbo na rakaga.

Ikye vurè ra Yèsu zi kofo
(Mk. 15:6-15; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

¹⁵ Mī kadra 'ba karama 'ba laga 'ba koli aba, vo daliɔ 'ba Roma èdī kò'du aba zi kinga yaga vidi mati vidiye ako'jonnī kò'du mo tēmī kamba.

¹⁶ Mī kadra nani, kora maako èdī mī kamba ru mo Barabasi, mo na yolo ga kò'du ko'do kyènyè.

¹⁷ Mati vidi kayo ne atoto rè nni, Pilato ako'jo hē zè iya henye, "Ma vala ra omba'e zi ma kinga zi ye? Barabasi, kɔdɔ Yèsu mati ako'jo Korisitò?"

¹⁸ Mo ayolo na laka, vo kalakonda 'ba Yuda'e i'dinni Yèsu zi nī ga kò'du zè na mī kumbè.

¹⁹ Mati Pilato èdī gba alima mī loko 'ba vurè, mbara 'bomo utu kò'du kise zi mo iya henye. "O'do kò'du ako dè zi kora vo kazi kò'du yanja ne, wiri ayaza ma mī yondɔ ne aba ga kò'du mo."

²⁰ Kyedre 'ba vo karasa nni vidi kyedre eti alëlunnü da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga, Yësu zi kofo.

²¹ Pilato ako'jo ha vidi kayo ne'e, iya henye, "Ma vala ra temi vidi riyo nenye'e, omba'e ma zi kinga zi ye?" Zë aya'banni do mo iyanni henye "Barabasi."

²² Pilato ako'jo hë zë iya henye, "Mo'do a'di zi Yësu mati ako'jo Korisito ne?" Zë biya aya'banni do mo iyanni henye, "Matötö mo."

²³ Pilato ako'jo hë zë iya henye, "Kö'du kyenyë a'di mo o'do?" Ayetonni hë nni gbögbö gu kyembe aba, "Matötö mo."

²⁴ Mati Pilato ongo kö'du ma zi ni ko'do anza kpe, kazi vidi ne ënyinni na kamo, mo oba wini akaka kala ni ta da komo vidi kayo ne'e, iya henye, "Manza dë mi koli 'ba kora nenye. Ne kö'du ko'do 'be'e ra."

²⁵ Vidi kayo ne'e biya aya'banni do mo, iyanni henye, "Yama koli 'bomo malëpi gbo de ze gisi 'beze eti."

²⁶ Pilato inga Barabasi zi zë, ta pëti mo, u'bö hu Yësu, i'di mo gbo zi tötö.

Vo wehe o'donni sawiya ra Yësu

(Mk. 15:16-20; Yn. 19:2-3)

²⁷ Here vo kanya a Pilato obanni Yësu ti'bënni mo mi loko 'ba vo kanya'e. Vo kanya kayo atoto rë nni kpo ta da kapa mo.

²⁸ Zë otönni bongo 'bomo usunni bongo konda 'ba yere ro mo.

²⁹ Here zë o'donni safo temi kono ayöfunni do mo. I'dinni mövo 'ba yere kala mo ma tiri alödronni da womo nni aba komo mo sawiya ko'do ro mo, zë iyanni henye, "Lima konda zi yi vo damöku 'ba Yuda'e."

³⁰ Zë o'binni oro komo mo, obanni mövo u'bönni do mo.

³¹ Mati zë indenni sawiya ko'do ku ro mo, zë otönni bongo konda ne 'de ta ro mo, usunni bongo omo gbi löhu ro mo. Here zë obanni mo gbo kika mo yaga zi tötö mo.

Atötö Yësu

(Mk. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

³² Mati zë ëdi ti'bënni yaga, zë andosi dë nni kora maako aba temi Sirënë ru mo Simona, vo kanya'e o'donni mo na kamo zi taka a Yësu kinjë.

³³ Zë ayinni bi mati ako'jo Gologota ne, mi kö'du ya'ba aba "Bi 'ba Kiriyingo da."

³⁴ Ani zë i'dinni a'ji zi Yësu na susë wa kata aba kuwë, mati anene ta pëti mo, mo omba dekpe kuwë.

³⁵ Mati zë atötönni mo ku, zë ayanyanni bongo 'bomo temi kutë nni födö ku'du aba zi yolo akalëpi zi ëyi.

³⁶ Tapëti mo, alimanni ani mo kongö.

³⁷ Do mo riye i'dinni wayöru 'ba wasusu iya henye, "Nenye Yësu, yere 'ba Yuda'e"

³⁸ Zë atötönni vo logo riyo dakapa Yësu, ma kölö da kala mo ma tiri ma agamo da kala mo ma gali.

³⁹ Vidi mati ëdi laganni ta da kapa ne, dë nni njili Yësu lidi aba, iyanni henye,

⁴⁰ "Here omba ti'bë yëkëlu ne kiha mo akaño, kuvö mo löhu mi ko'do da wota aba. Ayomo rë yi ëzë yi Wisi 'ba Wirri. Asi akaño ta da taka."

⁴¹ Temi gëri kölö ne, kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni vidi kyedre eti alimanni sawiya ko'do ra Yësu iyanni henye,

⁴² "Mo ayomo oka'e, ayomo rë ni dë. Anza mo ra dë yere 'ba Yiserele? Èzë mo ayi ku akaño ta da taka yaanya aba dakoma 'da mi mo.

⁴³ Mo oma mi Wirri, iya henye, 'Ni Wisi 'ba Wirri ra.' Laka dongo'e te, ëzë Wirri omba zi mo yomo yaanya aba."

⁴⁴ Vo logo mati atötö zë da kapa Yësu ne, alidi mo kpa here.

Koli 'ba Yësu

(Mk. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

⁴⁵ Mi kutë kadra aba mandölu ayöfu dakaño ne biya, inde rë ni le ta pëti kadra wota aba.

⁴⁶ Gba kaa kadra wota aba, Yësu ënyi udu gu kyembe aba iya henye, "Elöyi Elöyi lema sabakatani?" Mi kö'du ya'ba aba iya henye, "Wirri ama, Wirri ama, ila ma ga a'di ya?"

⁴⁷ Kya vidi ma ëdi tönönni ani ne, iyanni henye, "Mo ëdi Eliya ko'jo."

⁴⁸ Vidi ma kölö temi zë aho kandi oba lifa usu mi a'ji i'di da njili mövo, mo yonzo zi kuwë.

⁴⁹ Kyamo'e iyanni henye, "Oro dongo'e te, ëzë Eliya ëdi tayi zi mo yomo."

⁵⁰ Yësu api riye löhu na kyembe ila lawo gbo.

⁵¹ Bongo mati ove mi yëkëlu 'ba Wirri ne mi mo aliza riyo ko ta riye le akaño. Dakaño akoho rë ni, lutu alihanni,

⁵² da wogo ayëhu rë nni biya, vidi kayo a Wirri mati olinni ne, ënyinni gbo na didi temi koli.

⁵³ Zë ilanni da wogo, ta pëti tënyi 'ba Yësu temi koli, ënyi i'bënni mi gawo laka ani vidi kayo ongönni zë.

⁵⁴ Mati vo kyëlu 'ba vo kanya'e mati nni mo aba, ëdinni ga Yësu kongö ne, ongönni kinzikinzi biya wasisi mati o'do rë ni ne, zë na tere iyanni henye, "Mo tynyö Wisi 'ba Wirri ra."

⁵⁵ Mbara kayo mati ëdinni Yësu konyi, usunni go mo ta Galilaya ne, ëdinni atoro ani bi kongö ta bi kowö.

⁵⁶ Mî kutë zë Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi nnî Yosepa aba, mbara 'ba Zebedeyo.

Kusu 'ba Yësu

(Mk. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁵⁷ Mati ëdi ku na hutaga, kora vo wa dakayo maako tëmî Arimataya, ru mo Yosepa oko gbo, mo kpa vo lö'bö 'ba Yësu ra.

⁵⁸ Mo ënyi i'bë ako'jo ha Pilato kö'du yöku Yësu. Pilato i'di kö'du gbo kala konda aba zi yöku ne ki'di zi Yosepa.

⁵⁹ Yosepa olo mî böngö ma kyiyi,

⁶⁰ usu mî wogo ëni mati mo ole mî ri'di, kyigo ne. Mo alulu yitö kyedre ha wogo ne, isi i'bë wëni gbo.

⁶¹ Mariya Magadala nnî Mariya ma agamo ne aba, ëdi limannî ani bi kongö zo da wogo.

Vo kanya 'ba ga da wogo kongö'e

⁶² Mî ko'do 'ba ralawo aba, kyedre 'ba vo karasannî Farasi ëti andosi dë nnî Pilato aba

⁶³ iyannî henye, "Kyedre dasösu ze, mati vo ndondo kyedre ne ëdi gba na widi, mo iya henye, 'Matënyi tëmî koli ko'do da wota aba.'

⁶⁴ I'di kö'du zi ga wogo 'bomo ne kongö na laka le mî ko'do 'ba da wota ne, kazi vo lö'bö 'bomo i'bë alogonnî yöku mo, akayadannî zi vidî henye, ere, mo ënyi ku tëmî koli. Ndundu ndondo ma nenye atëdi ndra na kyënyë ta da dagba."

⁶⁵ Pilato ayada zi zë iya henye, "Oba'e vo kanya'e zi ti'bënnî ga wogo ne kongö tëmî gëri ma laka."

⁶⁶ Zë i'bënnî da wogo a'ba'bannî ga yitö ha wogo ne zi yada vidî maako ayëhu dë. Ilannî vo kanya ani zi gö mo kongö.

28

Tënyi tëmî koli

(Mk. 16:1-10; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Ta pëti ko'do 'ba ralawo aba, mî kano bi kezi da mindö ko'do 'ba ralawo aba, Mariya Magadala nnî Mariya vere aba ënyi i'bënnî bi kongö da wogo.

² Kandi mî kadra nani kinzikinzi kyigo akohö bi. Malayika 'ba Yere ayi akanjo ta komoriyë, alulu yitö ne 'de ta ha wogo alima gbo do mo.

³ Kyinë mo na laka kaa bikanyi, böngö ro mo na kanyi kaa ri'di 'ba mirë.

⁴ Vo kanya ma ëdinnî ga wogo ne kongö ne, zë na tere tese aba, mora a'bannî kaa vidî mati olinnî ku.

⁵ Malayika ame'do zi mbara ne'e, mo iya henye, "Ere'e dë, mayölo ku ëdiye bi koma kö'du Yësu ma atötö ne.

⁶ Mo anza dë kinye, mo ënyi ku, kaa mati mo iya. Ayiye kinye, ongo'e bi mati o'bannî mo zi mo.

⁷ I'bë'e kandi yaanya aba, ayada'e zi vo lö'bö 'bomo'e 'Mo ënyi ku tëmî koli. Yaanya aba mo ëdi ku ti'bë mî Galilaya dagba komo'e, ani aki'ja'e mo. Yaanya aba mayada ku zi ye."

⁸ Kandi ilannî da wogo tere aba, kpa na rakyenyi, ahonnî yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e.

⁹ Kandi Yësu i'ja zë iya zi zë henye, "Rakyëyi mëdi ëti." Zë ayinnî zi mo irinnî mo ta ndi mo amötunnî mo gbo.

¹⁰ Yësu iya zi zë henye, "Ere'e dë, i'bë ayada'e zi öndu ma'e zi ti'bënnî mî Galilaya aki'jannî ma ani."

Kö'du yëti 'ba vo kanya'e

¹¹ Mati mbara ne i'bënnî zi kö'du ne yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e, kya 'ba vo kanya mati ëdinnî ga wogo ne kongö ne, ënyi i'bënnî hulëhu mî gawo ayadannî kö'du mati o'do rë ni ne, biya zi kyedre 'ba karasa'e.

¹² Kyedre 'ba vo karasa'e adröko rë nnî vidî kyedre ëti, zë o'donnî yere 'bënnî i'dinnî köhi kyedre zi vo kanya ne'e.

¹³ Mora iyannî henye, "Iya'e henye, 'Vo lö'bö 'bomo ayinnî yöndo aba alogonnî yöku mo mati ëdiye ako'do.'

¹⁴ Èzë vo daliño owo kö'du ne, dakalëlu ze do mo dakiya henye, mo mi'di riti dë zi ye."

¹⁵ Vo kanya ne'e obannî köhi ne, o'donnî te kaa kö'du mati ayada zi zë zi ko'do mo ne. Mora here, kö'du ne apere rë ni biya mî kutë Yuda'e ko'do ndenye aba ne.

Yësu ayada rë ni zi vo lö'bö 'bëniye

(Mk. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Löö 1:6-8)

¹⁶ Vo lö'bö 'butë dömkölö ne ënyi i'bënnî da lutu mî Galilaya bi mati Yësu ayada zi zë, zi ti'bënnî do mo.

¹⁷ Mati zë ongönnî mo, zë ayetonnî mo. Mora here, kya 'ba vo lö'bö maako'e omannî dë.

¹⁸ Yësu ehe kara, mora iya zi zë henye, "Kalakonda biya 'ba komoriyë dakanjo aba, i'di ku zi ma.

¹⁹ I'bë'e zi vidî biya ta bi ne o'do'e zë na vo lö'bö ama. Abapatisiye zë mi ru 'ba 'Bu, Wisi, Lawo Kölö Laka aba,

²⁰ Ayandiye zë zi koronnî kö'du ki'di mati mi'di zi ye ne biya. Matëdi 'e ëti 'duwi le mî ndundu 'ba daliño aba."

Kò'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Marako ayöru

Kò'du yëti 'ba Yowani Bapatisi
(Mt. 3:1-12; Lk3:1-18; Yn. 1:19-28)

¹ Nenyè kò'du yöyö laka ga kò'du Yësu Korisito, Wisi 'ba Wirì.

² Ayeto rè nì kaa mati Nèbi Yisaya ayöru, “Ma kutu vo litu ama dagba komo yì zi gèrì èyi kò'jo.

³ Vidì maako èdì mbere mì da lipì, Akò'jo'e gèrì nzo zi bi Yere. O'dò'e gèrì mbìyì zi mo zi lasi.”

⁴ Here Yowani alaya mì da lipì bapatisi kì'dì ehe kò'du yëti. Mo ayada zi zè moto dè nnì tèmì kò'du kyënyè zi zè bapatisi, ehe Wirì akila kò'du kyënyè 'bèzè ne.

⁵ Vidì kayo tèmì dakaño 'ba Yuda ehe gawo kyedre 'ba Yerusalema i'bènnì kò'du 'ba Yowani ne kowo. Zè odrò hë nnì tèmì kò'du kyënyè 'bènni ne ehe mo abapatisi zè mì ranga 'ba Yeredene.

⁶ Yowani usu bongò 'bèni o'dò tèmì yèvu 'ba jemele, ida kò'di wana gbò gè nì, ehe wakonyo 'bomo wòmì ehe yazi mòku.

⁷ Mo ayöyö zi vidiye henye, “Kora mati mo atayi ta ga ma ne, atèdì kyedre ta da ma. Manza dè na laka zi ra ma kidè akaño zi kamoka 'bomo kinga.

⁸ Ma bapatisi ye wini aba, mora mo akabapatisi ye Lawo Kòlò Laka aba.”

Bapatisi 'ba Yësu
(Mt. 3:13-4:11; Lk. 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Tèmì kadra nani, Yësu ayi tèmì Nazereta mì dakaño 'ba Galilaya zi Yowani, zi nì bapatisi mì ranga 'ba Yeredene.

¹⁰ Kandi mati Yësu asi yaga tèmì wini, mo ongo komoriyè ayèhu rè nì, ehe Lawo Kòlò Laka ayi alosò do mo kaa atu'bu.

¹¹ Here gu ayi ta komoriyè iya henye, “Yì gogo wisi ama ra. Ma na rakyenyi yì aba.”

¹² Kandi Lawo Kòlò Laka o'dò mo tì'bè mì da lipì,

¹³ ani kò'do 'butèsowò mì wayonzò 'ba Satani. Ngòtu 'ba mòku èdinnì kpa ani, mora malayika'e ayinnì ehe akonyinnì mo.

Yësu akò'jo kora vo kyanze kìrì sowo
(Mt. 4:12-22; Lk. 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Tapèti i'dì Yowani ku mì kamba, Yësu i'bè mì Galilaya ehe ayeto kò'du yöyö laka kazi Wirì ne yëti.

¹⁵ Mo iya henye, “Kadra ma laka oko ku ehe damòku 'ba Wirì ku kara. Oto de 'e tèmì kò'du kyënyè 'be'e ne ehe oma'e mì kò'du yöyö laka ne.”

¹⁶ Mati Yësu i'bè ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja kora vo kyanze kìriye

riyö, Simona öndu nì Anderiya aba, èdinnì kyanze kìrì öndu aba.

¹⁷ Yësu iya zi zè henye, “Ayiye zi ma, makayandi ye zi vidi kika zi ma.”

¹⁸ Kandi ilannì öndu 'bènnì ne, ehe i'bènnì mo aba.

¹⁹ Mo i'bè tisi dagba ani, ehe i'ja öndu maako'e riyö Yemisi, Yowani aba, zè gisi 'ba Zebedeyo. Zè èdinnì mì tönjbò öndu ènnì kò'jo nzo.

²⁰ Here mati Yësu ongo zè, mo akò'jo zè ehe zè ila 'bu nnì Zebedeyo mì tönjbò kora vo lso èti, ehe i'bènnì Yësu aba.

Kora wiri kyënyè aba
(Lk. 4:31-37)

²¹ Yësu vo lö'bò 'bèni èti ayinnì mì gawo 'ba Kaparanamo, mì kò'do 'ba ralawo aba, Yësu i'bè mì bi 'ba mötu, ehe ayeto kò'du yëti.

²² Vidì mati owonnì ne, zè na rakaga tèmì gèrì 'ba kò'du yëti 'bomo ne, kò'du mo anza dè kaa vo komoyandi 'ba vo kò'du kì'diye, ga kò'du mo ayèti kò'du kalakonda aba.

²³ Here kora dakyikyì aba mì nì èdì mì bi 'ba mötu, ehe udu riyè,

²⁴ “Omba a'di kazi ze, Yësu 'ba Nazereta? Yì kinye ne zi yaja ze? Ma yolo ku yì èyi ra, yì vo litu laka a Wirì.”

²⁵ Yësu ame'do na kamo zi dakyikyì ne, “Alima tiyi, ehe asi yaga ta ra kora ne.”

²⁶ Dakyikyì ne akòho kora ne na kyigo, udu na kamo, ehe asi yaga ta ro mo.

²⁷ Vidì biya na rakaga ehe ayetonni me'do na ga rè nnì zi oka maako. “A'di ra here? Ne kya 'ba kò'du yandi kyiyi maako? Kora nenye èdì kalakonda aba zi kò'du kì'di zi dakyikyiyi, ehe zè owonnì ho mo.”

²⁸ Here kò'du 'ba Yësu apere rè nì kandi ta ga bi ne biya mì dakaño 'ba Galilaya.

Yësu akò'jo vidì kayo
(Mt. 8:14-17; Lk. 4:38-41)

²⁹ Yësu, Yemisi, Yowani aba, ilannì bi 'ba mötu, ehe i'bènnì mbìyì linjo 'ba Simona ehe Anderiya.

³⁰ Wese 'ba Simona èdì na rakoo mì sora rakyitu aba, ehe kandi mati Yësu oko, iyannì kò'du mo zi mo.

³¹ Mo i'bè zi mo, iri kala mo ehe akonyi mo riyè. Rakyitu ne ila mo, ehe mo ayeto gbo litu zi zè.

³² Tapèti kadra alosò ku ehe hutaga oko kpa ku, vidì ikannì zi Yësu vo rakoo'e biya ehe zè mati dakyikyì aba.

³³ Vidì biya 'ba mì gawo ne atoto rè nnì ha loko.

³⁴ Yësu akò'jo zè mati kyo na rakoo dakyinë aba biya, ehe ore dakyikyì lakyi yaga. Mo ila vo dakyikyiyi dè zi kò'du

maako kiya, ga ko'du zê ayolonnî ku mo ëyi ra.

*Yësu ayëti kö'du mi Galilaya
(Lk. 4:42-44)*

³⁵ Mî da mindö maako gba kazi bikanyi 'ba kadra Yësu ënyi ila liŋo ehe i'bê yaga tëmî gawo ga bi mbiya amötu.

³⁶ Simona abokani ëti i'bënnî mo koma.

³⁷ Mati zê i'jannî mo, iyannî zi mo henye, "Vidi biya ëdinnî yi koma."

³⁸ Mora Yësu aya'ba da me'do zi zê henye, "Di'bê'e zo dagba zi liŋo maako'e mati gbö kinye ne. Momba kpa zi kö'du yeti mî zê, kö'du nere ra mayi go mo."

³⁹ Here mo i'bê mî Galilaya kö'du yeti aba biya mî bi 'ba mötu ehe dakyikyî kore aba yaga.

*Yësu akö'jo kora vo mönyu
(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)*

⁴⁰ Kora maako ëdi na riti kazi köö mönyu ayi zi Yësu, alomvo akaŋo ehe alenze mo kö'du wakonyi iya henye, "Ëzê omba ku, ato'bo ma kö'do ŋbala."

⁴¹ Yësu kö'du sösu aba, ehe iza kala ni yaga ehe ise ro mo. Mo aya'ba da me'do henye, "Momba ku. Ëdi na ŋbala."

⁴² Kandi mönyu ila kora ne ehe ro mo gbö ŋbala.

⁴³ Here Yësu ise go mo, ehe utu mo 'de kandi,

⁴⁴ iya henye, "Owo te, ayada kö'du ne dë zi vidi ma kölö maako. Mora i'bê zo mbiyi zi vo karasa mayonzo yi, zi yada zi vidiye mönyu 'bëyi inde rë ni ku. I'di wakumu kaa kö'du ki'di 'ba Mosa."

⁴⁵ Mora kora ne i'bê ehe kö'du ne yada ta ga bi ne biya. Mo ame'do takanyi mî kö'du ne, here Yësu o'bo dekpe zi ti'bê mî gawo na dangölö. Mora mo alima akpa yaga ni ga bi mbiya ne'e ehe vidi ayinnî zi mo tëmî ga bi ne biya.

2

*Yësu akö'jo kora keŋe maako
(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)*

¹ Tapëti ko'do yaa, Yësu ënyi i'bê hulëhu mî Kapanamo ehe kö'du yöyö apere rë ni iya mo ëdi liŋo.

² Vidi kayo ayinnî ga bi kölö, ani bi ako ozo dë mî loko, gbî le yaga ha loko bi kpa anza dë. Yësu ëdi kö'du yöyö ne yeti zi zê.

³ Vidi kora sowö okonnî, ëdinnî kora mati eŋe kyere akaŋo ne kinjë kika mo zi Yësu.

⁴ Ga kö'du vidi kayo, zê o'bönnî dë zi kora ne kika mo zi mo. Here zê itinnî bingö ta komo lembe mbiyi bi mati Yësu ëdi. Mati ayëhunnî bi ne ku, zê izannî kora ne akaŋo, ëdi ako'do da laŋba.

⁵ Mati Yësu ongo hala ëdinnî kö'du koma aba, iya zi kora keŋe ne henye, "Wisi ama, kö'du kyënyë 'bëyi ila ku."

⁶ Vo komoyandi 'ba kö'du ki'di maako'e mati ëdi alimannî ani ne, asösunnî kö'du,

⁷ "Hala mo ame'do kaa nenye here?" Ne kö'du sawiya ra. Wiri ra nje kölö ato'bo kila kö'du kyënyë.

⁸ Kandi Yësu ayolo kö'du mati zê ëdinnî asösu ne, here mo iya zi zê, "Ëdiye kö'du mahere ne sösu ga a'di?"

⁹ Ma vala ra anza na kyigo zi kiya zi vo keŋe ne, 'Ila yi ku tëmî kö'du kyënyë 'bëyi,' kodö zi kiya henye, 'Ënyi, injë laŋba 'bëyi ne, i'bê?'

¹⁰ Here zi ye yolo laka Wisi a Vidi ëdi kalakonda 'ba dakaŋo nenye aba zi vidi kila tëmî kö'du kyënyë, miya zi vo keŋe ne,

¹¹ 'Mëdi kiya zi yi, ënyi, injë laŋba 'bëyi ne, i'bê liŋo.' "

¹² Here mo ënyi ta da komo zê, ehe injë laŋba ëni, i'bê gbö. Zê biya na rakaga, zê ayetonni Wiri, iyannî henye, "Wa mahere ne, dongö dë gba kyere."

Yësu ako'jo Lëvi

(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

¹³ Yësu i'bê hulëhu löhu da göti föfö 'ba Galilaya, vidi kayo atoto rë nni zi mo ani, mo ayeto zê yandi.

¹⁴ Mati mo ëdi ti'bê lasi aba, mo i'ja vo 'be'bele kö'du ru mo Lëvi wisi 'ba Alipayo, ëdi alima mî bi 'ba 'be'bele kö'du. Yësu iya zi mo henye, "Alö'bö ga ma." Lëvi ënyi, ehe alö'bö gbö go mo.

¹⁵ Mati Yësu ëdi wakonyo liŋo a Lëvi, vo 'be'bele kö'du kayo ehe vo kö'du kyënyë kayo kö'do'e mati alö'bönnî ga Yësu ne, ma kayo tëmî zê adro'bo rë nni mo aba, ehe vo lö'bö 'bomo ëti wakonyo ga bi kölö.

¹⁶ Vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye ru zê Farasi ne, i'jannî Yësu ëdinnî wakonyo ga bi kölö vo kö'du kyënyë ëti ehe vo 'be'bele kö'du'e. Here zê ako'jonnî ha vo lö'bö 'bomo'e, "Kö'du a'di mo onyo wa vidi mahere ne ëti?"

¹⁷ Yësu owo kö'du 'bëzë ne, aya'ba do mo zi zê, iya henye, "Vidi mati rë zê na laka kazi köö, ombannî dakatorö dë, nje zê ma na rakoo. Mayi dë ga kö'du vidi laka'e, mayi ga kö'du vidi kyënyë'e."

Kö'du 'ba hakoro

(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

¹⁸ Vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ëdinnî hë nni koro. Vidi maako'e ayinnî zi Yësu, ako'jonnî ho mo, "Kö'du a'di vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ëdinnî hë nni koro, mora vo lö'bö 'bëyiye oronnî hë nni dë go mo?"

¹⁹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, “Omba 'be'e yingɔ mati ēdīnni bi 'ba oze ne, zi ti'bēnni kazi wakonyo? Anza here dē. Ēzē kora vo mbara ēdī gba zē aba, zē o'bonni dē zi ko'do here.

²⁰ Kadra mo atɔkɔ ēzē oba kora vo mbara ku 'de kazi zē akoro hē nni 'da.”

²¹ “Vidī maako uru bɔngɔ ma kyiyi dē zi ko'jo bɔngɔ ma kɔɔ. Ēzē o'do here, ma kyiyi ne aya'ba tisiwa aba, ehe akire bɔngɔ ma kɔɔ ne, ehe ako'do ogo kyedre.

²² Vidī maako odrɔ a'ji ma kyiyi dē gbī mī losɔ wana ma kɔɔ. Ēzē o'do here, a'ji ne akiha losɔ wana, ehe a'ji 'dō losɔ wana aba akayaŋa rē nni. Mora laka zi kope a'ji ma kyiyi gbī mī losɔ wana ma kyiyi.”

Kō'du ko'do 'ba ralawo

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

²³ Mī ko'do 'ba ralawo aba, Yēsu ēdī ati'bē kpuru tēmī yaka 'ba nyenyo. Mati vo lō'bō 'bomo'e ēdī ati'bēnni mo aba ne, ayetonni da nyenyo ne kowe zi konyo.

²⁴ Farasiye iyanni zi Yēsu henye, “Ongo te, kō'du a'di vo lō'bō 'bēyiye ēdīnni kō'du mati i'bē dē ga kō'du kī'dī 'ba ko'do 'ba ralawo ne ko'do go mo?”

²⁵ Yēsu ēnyi, aya'ba dō mo zi zē iya henye, “Ako'jo'e kō'du mati Dawidi o'do mī kadra nani dē, mati mo omba wa zi konyo mī kadra mati mo vidī 'bēni ēti na o'bo ne?”

²⁶ Here mo i'bē mī loko a Wiri ehe onyo mangolɔ'bo mati i'di zi Wiri ne. Kō'du ne o'do rē nī mī kadra mati Abiyata ra na vo karasa ma kyedre. Ēdī mī kō'du kī'dī 'beze nje vo karasa'e ra akonyonni mangolɔ'bo ne, mora Dawidi onyo, ehe i'di kpa zi vidī 'bēniye.”

²⁷ Yēsu aya'ba go mo zi zē iya henye, “O'do ko'do 'ba ralawo ne kō'du vidī, o'do vidī dē kō'du ko'do 'ba ralawo.

²⁸ Here Wisi a Vidī ēdī gbī na Yere 'ba ko'do ralawo.”

3

Kora vo kala keŋe

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

¹ Kadra maako aba Yēsu i'bē bi 'ba mötu. Kora maako ēdī ani kala mo eŋe ku.

² Vidī maako'e ēdīnni ani, zē ombanni zi Yēsu susu ga kō'du litē ko'do. Here zē alimanni mo kongɔ kara kɔdɔ mo akako'jo kora ne ndō mī ko'do 'ba ralawo.

³ Yēsu ame'do zi kora vo kala keŋe ne, “Ayi tɔɔ komo ze kinye.”

⁴ Here mo ako'jo ha vidī ne'e iya henye, “A'di ra kō'du kī'dī 'beze ila ze zi ko'do mī ko'do 'ba ralawo? Zi konyi, kɔdɔ zi ko'do na kyēnyē? Zi didi vidī yɔmɔ, kɔdɔ zi yaŋa mo?” Mora 'de iyanni kō'du ako dē.

⁵ Yēsu na kamo mati mo ongo bi dē zē, ga kō'du kazi kō'du kowo. Here mo iya zi kora ne, “Iza ga kala yi ne yaga.” Mo iza yaga, a'ba na laka löhu.

⁶ Here Farasiye ilanni bi 'ba mötu ne, ehe atoto rē nni kandi vidī 'ba Heroda eti, o'donni yeŋe zi Yēsu kofo.

Vidī kayo da kapa föfö

⁷ Yēsu vo lō'bō ēni eti ēdī ti'bēnni ha föfö 'ba Galilaya, vidī kayo alō'bōnni go mo. Vidī ne maako'e ayinni tēmī Galilaya, Yudiya,

⁸ Yeruselema, Edome, ta dakaŋo kafa ranga 'ba Yeredene, Tiyeŋe, Sidoni aba. Vidī ne ayinni biya zi Yēsu ga kō'du wa mati zē owonni mo ēdī ako'do.

⁹ Ga kō'du vidī ayo takanyi, Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye mako'jonnī tɔŋbō nzo zi nī tēkyi mī mo, kazi vidī utunni nī.

¹⁰ Mo ako'jo vo rakɔ kyo, ehe zē mati gba na rakɔ ne nduwē rē nni sikyi dagba ga kō'du zi ro mo kise.

¹¹ Ēzē vidī mati ēdīnni dakyikyī aba mī nni ongonni mo, akalēpinnī akaŋo, akiyanni henye, “Yi wisi 'ba Wiri.”

¹² Here Yēsu iya zi dakyikyī ne'e, mayadanni dē zi vidī ēyi 'bēni nī.

Yēsu inzi vo litu 'butē dōmoriyō

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Here Yēsu i'bē riye da lutu, ako'jo vidī mati mo omba ne tayinni zi nī. Zē ayinni zi mo,

¹⁴ mo inzi 'butē dōmoriyō tēmī zē, i'di ru zē ku vo litu'e, mo ayada zi zē henye, minzi ye ku zi tēdiye ma aba, zi kutu'e kpa yaga ti'bē kō'du yēti,

¹⁵ zi tēdiye kpa kalakonda aba zi dakyikyī kore mo yaga.

¹⁶ Nenye ma 'butē dōmoriyō mati mo inzi, Simona, Yēsu i'di ru mo Petero,

¹⁷ Yemisi öndu nī Yowani aba, zē gisi 'ba Zebedeyo, Yēsu i'di ru dē zē Bonerega kō'du ya'ba aba piwo,

¹⁸ Anderiya, Pilipo, Baratolomoya, Matayo, Toma, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Tadöyösu, Simona mati o'do lovɔ 'ba dakaŋo 'bēni,

¹⁹ Yudasi Sikereto mati asusu Yēsu zi kofo mo ne.

Yēsu Belezobulu aba

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23)

²⁰ Yēsu i'bē ödu loko, vidī kayo atoto rē nni, here Yēsu vo lō'bō 'bēni eti i'janni kadra 'ba zi wakonyo dē.

²¹ Mati vo dakota 'bomo owonni kō'du ne here, i'bēnni zi go mo kongɔ, ga kō'du vidī ēdīnni akiya, “Mo aŋifo ku.”

²² Vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'di maako'e, mati ayinni ta Yeruselema ne, iyanni henye, “Mo ēdī Belezobulu aba mī

nī.” Ne yere 'ba dakyikyiyi ra i'di kyigo ne zi mo zi kore zē yaga.

²³ Here Yēsu ako'jo zē zi nī, ame'do zi zē tēmī mala. “Hala Satani akore Satani yaga?”

²⁴ Ēzē damōku inye rē nī na gbongo gbongo, damōku ne akalēpi.

²⁵ Here ēzē dakota inye rē nī na gbongo gbongo, dakota ne akalēpi.

²⁶ Here ēzē damōku 'ba Satani inye rē nī na gbongo gbongo, o'bo tēhi dē, akalēpi, akinde rē nī.

²⁷ Vidī kōlō maako o'bo dē zi tōdu mī loko 'ba kora vo tembe zi wasisi omo kolo, nje ēzē mo ida kora vo tembe ne ku dagba, atehe 'da wa omo kolo.

²⁸ Miya zi ye tinyō henye, akato'bo vidī kila tēmī kō'du kyenyē 'bēzē ne biya, ehe me'do lasa 'bēzē biya.

²⁹ Here vidī mati akame'do kō'du kyenyē ra Lawo Kōlō Laka ne ila mo dē, ga kō'du mo o'do kō'du kyenyē ma ḡburu ḡburu ne ku.”

³⁰ Yēsu iya kō'du ne here, ga kō'du vidī maako'e ēdinnī akiya “Dakyikyī ra ēdī mo ko'do.”

Ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

³¹ Here ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti o'onnī. Zē o'onnī 'de yaga ta ra loko, utunni kō'du kise kō'du ko'jo ga kō'du mo.

³² Vidī mati ēdinnī alima kpo ta ra Yēsu, iyanni zi mo henye, “Ongo te, ma yi, ōndu yiye ēti ēdinnī yaga, zē ombanni yi.”

³³ Yēsu aya'ba da me'do zi zē, iya henye, “Ēyi 'bēni ma ma? Ēyiye 'bēnnī ōndu ma'e?”

³⁴ Mo ongo bi da vidī mati ēdī alimanni kpo ta ra nī, iya henye, “Ongo'e te, kinye ne ma ma ōndu ma'e ēti.

³⁵ Vidī mati o'do wa mati Wiri omba zi mo ko'do ne, mo ōndu ma, ēmi ma, ehe ma ma.”

4

Mala 'ba vo kofu kilī

(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Kadra maako aba lōhu, Yēsu ayeto kō'du yandi da kapa fōfō 'ba Galilaya. Vidī mati atoto rē nni kpo ta ro mo ne, ēdinnī kyō, here mo ēkyi mī tōḡbō, alima mī mo. Tōḡbō ne ēdī mī fōfō, vidī kayo ne'e o'ro 'bēnnī 'de yaga da gōti 'ba fōfō.

² Mo alima kō'du kayo ne yandi mo zi zē tēmī mala. Mī kō'du yandi 'bomo ne mo iya henye,

³ “Owo'e te. Kora maako i'bē yaga kofu kilī mī yaka.

⁴ Mati mo ilī kofu ne mī yaka, maako'e alēpi da ga gēri, ali ayinnī, onyonnī 'de.

⁵ Maako'e alēpi dakaḡo ma ri'di aba, mati kaḡo nje tisiwa aba ne. Kandi kofu ne ōtu, ga kō'du kaḡo ne ayōndu dē.

⁶ Here kadra ayi riyyē, o'bo wevo ma luru ne, ga kō'du ngara'da mo ōdu dē na laka mī kaḡo.

⁷ Kofu maako'e alēpi mī kutē kono, ōvu ayasi wevo nī, mora 'de ana dē.

⁸ Kofu maako'e alēpi mī kaḡo ma laka ne, wevo mo asi, ōvu, ana i'jō. Maako'e ēdinnī i'jō aba 'butēwota, maako'e 'butēmōdaka, maako'e lamikōlō.”

⁹ Yēsu aya'ba go mo zi zē iya henye, “Mo mati ēdī mbili aba, mowo kō'du ne.”

Kō'du a'di mo ayandi kō'du tēmī mala

(Mt. 13:10-23; Lk. 8:9-15)

¹⁰ Mati Yēsu ēdī kuti nī aba, vidī maako'e mati owonnī kō'du mo ne, ayinnī zi mo vo litu 'butē dōmoriyō ēti, ako'jonnī ho mo zi mī mala ne'e yada.

¹¹ Yēsu aya'ba do mo zi zē, iya henye, “Kō'du koho 'ba damōku 'ba Wiri i'di ku zi ye. Mora zi vidī maako'e kō'du koho akayandi tēmī mala.

¹² Here zē akongonnī akongo, mora 'de kaa ongōnnī dē.

Ēzē o'donnī here akoto dē nni zi Wiri, akila zē.”

Yēsu ayada mī mala 'ba vo kofu kilī

(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

¹³ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, “Ayolo'e mī mala ne dē? Akayolo'e mala maako'e hala?”

¹⁴ Vo kofu kilī ne ilī kō'du me'do 'ba Wiri.

¹⁵ Vidī maako'e kaa kofu mati alēpi da ga gēri. Kandi ēzē owonnī kō'du me'do ne, Satani ayi oba 'de.

¹⁶ Vidī maako'e kaa kofu mati alēpi da ri'di. Kandi ēzē owonnī kō'du me'do ne, irinnī na rakyenyi.

¹⁷ Mora ōdu dē gbo mī zē, here ne o'bo limannī 'diri dē. Ēzē riti maako mandere wakofu ayi ga kō'du me'do ne, zē akilannī 'de.

¹⁸ Vidī maako'e ēdinnī kaa kofu mati ilī mī kutē kono. Ne ēdī zē mati owonnī me'do ne,

¹⁹ kō'du sōsu, lo'vo 'ba kōhi, lo'vo kō'du wakyō, akakōho me'do ne, mora anannī i'jō dē.

²⁰ Vidī maako'e ēdinnī kaa kofu mati ilī mī kaḡo laka. Zē owonnī me'do ne, ombannī do mo, anannī i'jō maako'e 'butēwota, maako'e 'butēmōdaka, maako'e lamikōlō.”

Lamba hu sora

(Lk. 8:16-18)

²¹ Yēsu alima nduwē kiya zi zē henye, “Vidī maako here ne, oba lamba ndō kika

mo hu siko mandere hu sora? Anza here dē, i'di lamba da tarabiza.

²² Wa mati ēdi 'de kowɔ na koho akika yaga hikanyi. Wa mati ayōfu dɔ mo ne, akayēhu dɔ mo yaga.

²³ Owō'e kō'du ne, ēzē ēdiye mbili aba."

²⁴ Mo iya kpa zi zē henye, "Kō'du mati mēdi akiya zi ye ne, oze mbiliye na laka zi kowo mo. Wa yeri mati ēdi ako'do'e zi oka'e, ako'do kpa zi ye.

²⁵ Vidi mati ēdi mo aba, aki'di zi mo kyo. Vidi mati anza mo aba, akoba 'de kazi mo."

Mala kō'du tövu 'ba kofu

²⁶ Yēsu nduwē kiya mo aba zi zē, iya henye, "Damōku 'ba Wirī ēdi henye. Kora maako ili kofu mi yaka ēni.

²⁷ Mati mo o'do yondɔ aba, ēnyī kadra aba, kofu ne biya ēdinni ku mbili ki'di, ēdinni kpa ku tövu. Mo ayɔlɔ dē hala o'do rē ni here.

²⁸ Kaɲo ra o'do wevo ne na bi dēni zi tövu, zi ta na lɔgo. Dagba biriti mo ma luru ne akalaya, mbili mo, ehe ndundu mo mbili ma ndo i'jō aba.

²⁹ Mati i'jō ne alotri ku, kora ne ayeto kumu mo kulu aba, ga kō'du mo ayɔlɔ kadra mo okɔ ku."

Mala kō'du kofu 'ba masatada

(Mt. 13:31-32,34; Lk. 13:18-19)

³⁰ Yēsu ako'jo kō'du henye, "Dakiya ze damōku 'ba Wirī ēdi kaa a'di? Mala a'di dako'do ze zi yada mo?

³¹ Ēdi kaa kofu 'ba masatada, kofu mati tisi riri mi dakaɲo ne.

³² Ta go mo yaa, övu riyē, ayi kyedre ta da wevo ne'e biya. I'di ngora ni ma kyedre mo'e yaga, ali ayinni, uvō loko ēnni mi galli mo."

³³ Yēsu ayēti kō'du kise 'bēni tēmi mala maako'e. Mo ayada zi zē kyo, kō'du zi zē to'bo yɔlɔ mo.

³⁴ Mo o'bo dē me'do zi zē kazi mala. Ēzē mo ēdi vo lō'bō 'bēni ēti, mo akayada kō'du ne'e biya zi zē.

Yēsu adɔɔ buluku da wini

(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ Mi da hutaga mi ko'do nani, Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye, "Ēnyī di'bē'e kyēti 'ba föfö."

³⁶ Here zē ilanni vidi kayo ne'e, ehe vo lō'bō'e ēkyinni mi tōɲbō, mati Yēsu ēdi alima nzo mi mo, obanni mo nni aba. Tōɲbō maako'e alō'bōnni kpa ga ndi mo.

³⁷ Truku'du buluku kyigɔ aluku riyē kagba 'ba wini, ayeto ku liko riyē mi tōɲbō, here omba ku kara zi koso wini aba.

³⁸ Yēsu ēdi 'de hulēhu mi tōɲbō ako'do dē ni taka gara aba. Vo lō'bō 'bomo'e alironni mo iyanni henye, "Vo komoyandi, asōsu 'bēyi kō'du dē, ze hiya kara zi koli?"

³⁹ Yēsu ēnyī riyē, ame'do na kamo zi buluku, iya zi wini kagba ne henye, "Ɔro, ti!" Buluku nni wini kagba aba ɔronni, bi gbo liwo.

⁴⁰ Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye henye, "Kō'du a'di ēdiye atere go mo? Anza'e dē koma aba?"

⁴¹ Zē tere kyedre aba, ako'jo ha oka maako, "Kora nenye ēyi? Buluku wini kagba aba, ɔwōnni mo?"

5

Yēsu ako'jo kora dakyikyī aba

(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

¹ Yēsu vo litu 'bēni ēti ēnyī i'bē okōnni kyēti kapa föfö 'ba Galilaya mi dakaɲo 'ba Gerasa.

² Kandi mati Yēsu asi yaga tēmi tōɲbō, andosi dē nni kora maako aba, asi tēmi wogo 'ba da wogo ani ne. Kora ne ēdi dakyikyī aba mi ni.

³ Mo ēdi alima mi kutē da wogo. Vidi ako o'bo dekpe zi sesi mo na kida nyori aba.

⁴ Da kyo ndi mo kala mo aba ēdi na kida, mora ta ga kadra ne biya mo akisi nyori ne, ehe akikyē mi kōhi ne ta ndi ni na nzoyi. Mo embe 'beri, vidi maako o'bo dē zi mo kiri.

⁵ Kadra yondɔ aba mo ēdi lima alasi tēmi da wogo kpuɔ ta da lutu, kudu aba rē ni kumu yitō aba.

⁶ Mo na kowɔ mati ongɔ Yēsu, here aho alodɔɔ domo ni aba akaɲo komo Yēsu.

⁷ Here mo alōrō na kyembe, iya henye, "Yēsu wisi 'ba Wirī omba a'di kazi ma? Lōmu mi ru Wirī, ma lenze yi, i'di riti dē zi ma."

⁸ Mo iya kō'du ne ga kō'du Yēsu ēdi akiya henye, "Dakyikyī asi 'de yaga ta ra kora ne."

⁹ Here Yēsu ako'jo ho mo iya henye, "Ru yi ēyi?" Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Ru ma 'Gboko,' ga kō'du dēdi ze kyo."

¹⁰ Mo zo nduwē Yēsu lenze kazi ore dakyikyī ne'e yaga ta dakaɲo nani.

¹¹ Ani wa'do kayo ēdinni kara dakapa lutu wakonyo.

¹² Here dakyikyī ne'e zo rē nni la'ba zi Yēsu, iyanni henye, "Utu ze zi wa'do ne'e, zi ze ti'bē tödu mi zē."

¹³ Mo ila dakyikyī ne'e ti'bē, ödunni gbo mi wa'do ne'e. Wa'do ne'e ēdinni biya kaa kpulukuriyō, ahonni akaɲo mi föfö, ehe aluyinni.

¹⁴ Kora mati ēdinni ga wa'do ne'e kongɔ, ahonni 'de, ayōyōnni kō'du ne mi gawo mi halinɔ kō'du mati o'do rē ni ne, yada zi vidi. Vidi ēnyī i'bēnni biya kō'du mati o'do rē ni ne kongɔ.

¹⁵ Mati ayinnī zi Yēsu, zē ongōnnī kora mati ēdī kani gboko 'ba dakyikyī ētī mī nī ne, mo ēdī alima ani bōngō aba rē nī, do mo ku na laka, zē biya na tere.

¹⁶ Zē mati ongōnnī komonni aba, ayadanni zi vidiye kō'du mati o'do rē nī zi kora mati dakyikyī aba ne, ehe kō'du 'ba wa'do ne'e.

¹⁷ Here zē ako'jonnī ha Yēsu zi tēnyī atī'bē 'de tēmi dakaŋo ēnnī.

¹⁸ Here mati Yēsu omba ku zi tī'bē zi tēkyī mī tōŋbō, kora mati ēdī kani dakyikyī aba mī nī ne, alenze mo iya henye, "Dī'bē ze yī aba."

¹⁹ Yēsu ila mo dē zi tī'bē ta go mo, iya zi mo henye, "I'bē liŋo zi vo dakota 'bēyīye, ayada zi zē hala kō'du mati Yere o'do zi yī, laka 'bomo zi yī ēdī hala."

²⁰ Here kora ne ēnyī i'bē biya kpuru tēmi Gawo 'Butē ne'e, kō'du mati Yēsu o'do zi nī ne yada mo aba. Vidī mati owonni kō'du ne biya na rakaga.

Wu'jē 'ba Yayiro nni mbara mati ise ra bōngō 'ba Yēsu

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

²¹ Yēsu ēnyī i'bē hulēhu kyētī kapa 'ba fōfō vere. Ani da kapa fōfō, vidī kayo atoto rē nni kpo ta da kapa mo.

²² Here vere maako ru mo ēdī Yayiro, mo ra na vo dagba 'ba bi 'ba mōtu ani, mati mo oko, ongo Yēsu, mo umē rē nī akaŋo ndī mo,

²³ alenze mo kō'du komba aba, iya henye, "Wu'jē tisi 'bama na rakoo. Ako ayi, i'di kala yī do mo, here zi mo tēdi na laka, na didi."

²⁴ Yēsu ēnyī i'bēnnī mo aba.

Here vidī kayo mati ēdinnī atī'bē Yēsu ētī ne, ēdinnī mo diri ta da kapa biya.

²⁵ Here mbara maako ēdī ani, na riti ga kō'du yama ēdī taho ta ro mo kazi toro koo 'butē domoriyō.

²⁶ Dakatōrō kayo ēdinnī le owo kī'di zi mo. Mo ayaŋa kōhi 'bēni biya, mora here ne zi ta'ba na laka anza dē, ēdī wēni zo rē nī kidra dagba ta ga kadra biya.

²⁷ Mo owo kō'du Yēsu, ēnyī ayi kafa mo mī kutē vidī kayo ne.

²⁸ Mo iya na bi dēni henye, "Ēzē mise gbi le nje bōngō ro mo ne, matēdi na laka."

²⁹ Mo ongo here ise bōngō ro mo ne, kandi yama oro, mo ayolo ku mī ida rē nī henye, na ko'jo rē nī ku tēmi riti kyedre 'bēni ne.

³⁰ Yēsu kandi ayolo henye, kyigo asi ku ta rē nī yaga. Mo opi rē nī kpo tēmi kutē vidī kayo ne, ako'jo kō'du henye, "Ēyī ra ise ra bōngō ama?"

³¹ Vo lō'bō 'bomo aya'banni da me'do zi mo henye, "Ongo te vidī kayo mati ēdinnī

yī kuru ne, kō'du a'di ako'jo 'bēyi kō'du go mo henye ere, 'Ēyī ra ise ra ma?"

³² Yēsu zo nduwē lima bi kongō kpo ta rē nī zi yolo ēyī ra o'do kō'du ne.

³³ Here mbara ne ayolo kō'du mati o'do rē nī zi nī ne, mo ayi tese aba na tere, alodro ndi mo, ayada kō'du tinyō mati o'do rē nī ne biya zi mo.

³⁴ Yēsu aya'ba da me'do zi mo henye, "Wu'jē ama, koma 'bēyi o'do yī ku ŋbala. I'bē na rakyēyi, mako'jo yī tēmi riti ne."

³⁵ Mati Yēsu ēdī kō'du ne kiya, Vidī maako'e ayinnī ta liŋo 'ba Yayiro, ayadanni zi mo henye, "Wu'jē 'bēyi oli ku. Kō'du a'di kpe zi riti kī'di ra vo komoyandi ne go mo?"

³⁶ Yēsu oze mbili nī dē da kō'du mati iyanni ne, mo aya'ba zi Yayiro henye, "Ere dē, nje kōlō koma."

³⁷ Here mo ila vidī ma kōlō maako dē zi tī'bē nī aba dagba, nje Petero, Yemisi, ōndu nī Yowani aba.

³⁸ Mati zē okonni liŋo 'ba Yayiro, Yēsu ongo bi apere rē nī ku na yawa, owo kuyē riyē kudu rala'ba aba.

³⁹ Mo ēnyī i'bē ōdu loko, iya henye zi zē "Kō'du a'di bi apere rē nī go mo na yawa here? Kō'du a'di ēdiye kudu go mo? Wu'jē tisi ne oli dē, ēdī ŋbō ako'do."

⁴⁰ Here zē ogonni mo. Mora here mo ore zē biya yaga, oba 'bu 'ba wu'jē tisi ne, ma mo, vo lō'bō 'bēniye wota. Mo ēnyī i'bē ōdu mī loko mati yōku wu'jē tisi ne o'ba 'do mo.

⁴¹ Mo iri kala mo, iya zi mo henye, "Talita Kumu." Kō'du ya'ba aba henye, "Wu'jē tisi, miya zi yī, ēnyī riyē."

⁴² Here mo ēnyī, alasi kpo. Koo 'bomo ēdī 'butē domoriyō. Mati kō'du ne o'do rē nī, zē biya na rakaga.

⁴³ Yēsu i'di kō'du kise anza dē zi zē yada zi vidī kōlō maako, ehe mo iya henye, "I'diye wa zi mo zi konyo."

6

Omba Yēsu dē mī Nazereta

(Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

¹ Yēsu ēnyī ila bi nani, ehe i'bē hulēhu mī gawo 'ba dakaŋo 'bēni. Vo lō'bō 'bomo'e i'bēnnī mo aba.

² Mī ko'do 'ba ralawo aba, mo ayeto kō'du yandi mī bi 'ba mōtu. Vidī kayo ēdinnī ani, mati zē owonni kō'du mo, zē biya na rakaga. Zē ako'jonnī kō'du iyanni henye, "Here mo i'ja kō'du ne biya ta kila? Kō'du yolo 'ba a'di ra here mati i'di zi mo ne? Hala mo ēdī kō'du koro ne'e ko'do mo?"

³ Mo anza vo kaga kīsē, wisi 'ba Mariya, ōndu 'ba Yemisi, Yosepa, Yudasi, Simona aba? Anza dē ēmī mo'e ra ēdinnī alima kinye ne?" Here zē ombanni mo dē.

4 Yēsu ɛnyī iya zi zē henye, “Nēbī ɔwo ta bi ne biya, nje vidī mī gawo liŋɔ 'bomo, karo mo'e, vo dakota 'bomo ɛtī ra ombannī mo dē.”

5 Mo omba dē zi kō'du koro ako'e ko'do ani, mo i'dī kala nī nje da vidī 'ba rakoo gbongo maako'e, ehe ako'jo zē gbɔ.

6 Mo rakaga kyedre aba ga kō'du vidī anzanni dē kō'du koma aba.

Yēsu utu vo litu 'butē domoriyō yaga (Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

Yēsu ɛnyī i'bē kpo ta ra dakaŋo nani komo vidī yandi aba.

7 Mo ako'jo vo litu 'butē domoriyō ne'e bi kōlō, utu zē yaga na riyō riyō. Mo i'dī kalakonda ndra ta da dakyikyī ne'e.

8 Mo ise go mo zi zē, “Oba'e waako dē 'e aba ta bi t'i'bē 'be'e ne, mangolo'bo manza dē, aŋboro 'ba wa lenze manza dē, kōhi manza kpa dē mī bongo re 'e, nje mo'vo.

9 Usu'e kamoka, ehe injē'e kya 'ba bongo dē ɛtī.

10 Ɛzē ɔdu'e mī liŋɔ, alima'e mī liŋɔ nani le ila'e gawo nani.

11 Ɛzē gawo mati ayiye mī mo vidī ombannī dē 'e kīrī kala kyedre aba, mandere ombannī dē zi kō'du 'be'e kowo, ila'e bi nani, akyto'e turufu ne 'de ta ndiye. Ne atēdī zi zē na wasēnē.”

12 Here zē ɛnyī i'bēnnī yaga kō'du yēti aba zi vidī dē nnī koto tēmī kō'du kyenyē 'bēnnī ne'e.

13 Zē ɔrennī dakyikyī yaga, apisinnī yēni ra vo koo'e, ako'jo zē gbɔ.

Koli 'ba Yowani Bapatisi (Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

14 Yaanya aba Yere Heroda owo kō'du ne, ga kō'du wa komba 'ba Yēsu inde bi biya. Vidī maako'e iyannī henye, “Yowani Bapatisi ra ɛnyī ku na didī tēmī koli, kō'du nere ra mo ɛdī kyigo nenye aba zi tēdī kō'du koro ne'e ko'do mo.”

15 Vidī maako'e iyannī henye, “Mo Eliya ra.” Agamo'e iyannī henye, “Mo nēbī ra, kaa tēmī ma kōlō mati ɛdinnī kani kyere nani.”

16 Mati Heroda owo kō'du ne, iya henye, “Mo, Yowani Bapatisi, mati mikye do mo 'de nere ra ɛnyī tēmī koli.”

17 Heroda ra na bi dēnī i'dī kō'du zi Yowani kīrī, kida mo, ku'du mo mī kamba. Heroda o'do kō'du ne here ga kō'du mo oze Herodiya, mo le na mbara 'ba ɔndu mo Pilipo ne.

18 Yowani Bapatisi zo nduwē kō'du ne yada mo zi Heroda. “Anza dē na laka zi yi mbara 'ba ɔndu yi koze.”

19 Here Herodiya iri kō'du ra Yowani, omba zi mo kofo. Mora mo o'bo dē,

20 ga kō'du Heroda ere Yowani, ga kō'du mo ayolo Yowani ne, mo vidī laka ra, ehe

agaga go mo. Heroda ɛdī le kō'du yēti 'ba Yowani sōsu, mora mo omba zo nduwē zi kowo mo.

21 Ndundu mo aba Herodiya i'ja gērī laka 'bēnī. Ɛdī mī ko'do ko'jo kadra 'ba Heroda, mo o'do kyere, ise vidī kyedre 'ba turu'e biya, vo wehe'e, vidī kyedre 'ba Galilaya ɛtī.

22 Mati wu'jē 'ba Herodiya ne ayi, olo komo vidīye, kō'du ne eme ra Heroda nnī yingo 'bomo ɛtī.

Here Yere Heroda iya zi wu'jē ne henye, “A'di ra omba zi tēdī zi yī? Maki'di zi yī wa mati omba.”

23 Ha kī'dī lōmu aba mo iya zi wu'jē ne henye, “Mīya henye, maki'di wa mati ako'jo kō'du mo ne zi yī, ɛzē ɛdī le kyedre kaa kutē damōku 'bama.”

24 Here wu'jē ne asi i'bē zi ma nī yaga. Ako'jo ho mo, “A'di ra makako'jo kō'du mo?” Ma mo aya'ba da me'do iya henye, “Ako'jo kō'du ga da Yowani Bapatisi.”

25 Here wu'jē ne aho kandī hulēhu zi t'i'bē kō'du ne kīya zi Yere Heroda, iya henye, “Momba zi yī kī'dī zi ma kinye yaanya aba ne da Yowani Bapatisi mī kakpa ne.”

26 Mati Yere Heroda owo kō'du ne here, o'do mo na rasōsu. Mo o'bo dekpe zi komba dē zi wu'jē ne, ga kō'du mo o'do ku na lōmu ta da komo yingo 'bēnī ne'e biya.

27 Here mo utu vo kanya 'bēnī kō'du kī'dī aba zi t'i'bē da Yowani kika mo. Vo kanya ɛnyī i'bē mī kamba, ikye da Yowani 'de.

28 Mo ika mī kakpa, i'dī zi wu'jē ne, ehe mo i'dī gbɔ zi ma nī.

29 Mati vo lō'bo 'ba Yowaniye owonnī kō'du ne, zē ayinnī, obannī yōku mo, i'bē usunnī.

Yēsu i'dī wakonyo zi vidī kpulukumuyi (Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

30 Mati vo litu i'ja rē nnī Yēsu ɛtī, a'bannī wa mati zē o'donnī, yandinnī ne yada mo zi Yēsu.

31 Here vidī kayo ɛdī tayinnī ehe ɛdī t'i'bēnnī, here Yēsu vo litu 'bēnī ɛtī, i'jannī kadra 'ba zi wakonyo dē. Here mo iya zi zē henye, “Ɛnyī dī'bē'e 'de bi maako na bi de ze kutu ze aba, zi ye re 'e lawo tisi.”

32 Here zē ɛnyinnī, ayetonnī tēkyī mī tōŋbō t'i'bē yaga na bi dē nnī bi mbiya maako.

33 Mati vidī kayo ne'e ongonnī zē ɛdinnī atī'bē, kandī ayolonnī zē, here ɛnyī i'bēnnī biya tēmī gawo ne'e, ahonnī dagba ta dakaŋo, okonnī dagba bi nani ta komo Yēsu vo litu 'bēnī ɛtī.

34 Mati Yēsu asi yaga tēmī tōŋbō, mo ongo vidī kayo ne'e, di'di mo oso ndo na kō'du sōsu ga kō'du zē, ga kō'du zē kaa

timelē ma kazi vo yako. Here mo ayeto zē yandi kō'du kyo aba.

³⁵ Mati kadra omba ku zi loso, vo lō'bō 'bomo'e ayinnī zi mo iyannī henye, "Ongo te, kadra anza kpe bi nenyē na mōku.

³⁶ Utu vidī nenyē'e zi zē tī'bēnnī mī liṅo mati ēdinnī kpoko kinye zi zē wakonyo kogo zi konyo."

³⁷ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zē zi konyo." Zē ako'jonnī ha Yēsu, "Kohi ne vidī ako'do loo yehwe modomowota zi ki'ja. Omba zi ze tī'bē yaṅa kōhi lamiriyō ne da mangolo'bo zi to'bo zē?"

³⁸ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ēdiye mangolo'bo aba ndō? I'b'e te kongō." Mati i'jannī, iyannī kō'du mo zi mo henye, "Mangolo'bo ēdī muyi, kyenze riyō."

³⁹ Yēsu iya zi vo litu 'bēniye zi kiya zi vidī ne'e biya zi rē nni kinye na gbongo gbongo, ma limannī akanjo da loma kyekpe ne.

⁴⁰ Here vidī ne'e biya alimannī na ratoto gbongo gbongo lamikolō maako'e 'butēmuyi.

⁴¹ Yēsu oba mangolo'bo muyi ehe kyenze riyō ne, ongo bi komoriyē, o'do owō'dī zi Wiri. Mo owe mī mangolo'bo ne, i'di zi vo lō'bō 'bēniye zi yanya mo zi vidīye. Mo inye mī kyenze riyō ne kpa ta gē zē biya.

⁴² Vidī biya onyonnī, ehe ononnī gbo.

⁴³ Vo lō'bō'e atotonnī koso mangolo'bo kyenze aba mati oso ne mī бага 'butē domoriyō.

⁴⁴ Watiti 'ba vidī mati onyonnī wa ne kpulukumuyi.

Yēsu alasi ta da wini

(Mt. 14:22-33; Yn. 6:15-21)

⁴⁵ Kandi Yēsu i'di vo lō'bō'e tēkyinnī mī tōṅbō tī'bēnnī dagba komo nī mī Bete-seyida ta kafo fōfō, mora here mo iya kō'du zi vidī kayo ne'e mī'bēnnī liṅo.

⁴⁶ Ta ga kō'du kiya 'bomo zi vidī kayo ne'e, i'b'e e gbo, mo ēnyī i'bē da lutu amōtu.

⁴⁷ Mati hutaga oko, tōṅbō ēdī ku 'de mī kutē 'ba fōfō, mora Yēsu nje kutu nī aba da gōti.

⁴⁸ Mo ongo vo lō'bō 'bēniye ēdinnī ku rē nni kī'di zi ko'do mo ngari aba, ga kō'du ēdinnī akopi ta ga bi tayi 'ba buluku. Kutē yondo aba mo i'bē zi zē, lasi aba ta da wini. Mo omba zi laga ta da kapa zē,

⁴⁹ mora mati ongonnī mo ēdī alasi ta da wini ne, asōsu 'bēnnī iyannī wakoro ra, ehe a'bannī hē nni gbōgbō lōrō aba.

⁵⁰ Mati ongonnī mo ne, zē biya na tere. Mora Yēsu ame'do zi zē kandi, iya henye, "Uku mī ye, ne ma ra. Ere'e dē."

⁵¹ Here mo ēnyī ēkyi rē zē mī tōṅbō ehe, buluku oro. Vo lō'bō'e biya na rakaga,

⁵² ga kō'du koro 'ba mangolo'bo mati mo o'do zi vidī kpulukumuyi konyo mo ne, odu dē gba dē zē.

Yēsu ako'jo vo koo'e mī Genesereta (Mt. 14:34-36)

⁵³ Zē ēnyī umunnī kyēti fōfō da gōti 'ba Genesereta, ehe idannī tōṅbō ani.

⁵⁴ Mati ilanni tōṅbō ne, vidī ayolonnī Yēsu.

⁵⁵ Here zē ēnyī ahonnī ta bi ne biya. Ēzē owonnī bi mati mo ēdī 'domo, injēnnī vidī 'ba rakoo'e da lanba kika mo zi mo.

⁵⁶ Bi mati biya Yēsu i'bē ta 'domo ne, mī gawo, mī daliṅo maako'e, vidī ako'bannī zē mati na rakoo ne, ga bi 'ba wakogo. Akalenzenni mo gbi nje zi zē ha bongō 'bomo kise, zē mati biya isenni ne, ako'jo zē na laka.

7

Yandi kō'du 'ba ti'da ṅbala aba

(Mt. 15:1-9)

¹ Here Farasi maako'e nni vo komoyandi 'ba kō'du kī'di mati ayinnī ta Yerusalem ne, atoto rē nni kpo da kapa Yēsu.

² Zē ongonnī kya 'ba vo lō'bō 'bomo maako'e ēdinnī wakonyo kala aba na ti'da kazi kaka.

³ Farasiye Yiserere'e eti onyonnī wa dē here, nje ēzē akaka kala nni ku tēmi gēri 'ba 'bu nniye.

⁴ Zē onyonnī wa maako mati ayi ta bi 'ba wakogo, nje ēzē akakannī ro mo ku dagba. Ehe irinnī ga ndi gēri kyo 'ba 'bu nniye, kaa siko kaka, kyere kaka, tele kaka aba.

⁵ Here Farasiye vo kō'du kī'di 'ba komoyandiye eti ako'jonnī ha Yēsu, "Kō'du a'di vo lō'bō 'bēniye irinnī ga ndi kō'du yandi mati i'di zi ze akaṅo kazi 'bu ze dē, mora ēdinnī wakonyo kala aba na ti'da."

⁶ Yēsu aya'ba da me'do zi zē, iya henye, "E vidī 'ba komokandi nenyē, Yisaya ra ayolo kō'du kiya ga kō'du 'be'e, ayōru, iya henye,

'Vidī nenyē'e oronnī ma, Yere Wiri, nje hē nni aba,

mora di'di zē na kowo ta ra ma.

⁷ Mōtu 'bēzē na yawa zi ma, kō'du yandi 'bēzē ayi nje kazi vidīye.'

⁸ I'diye kō'du kī'di 'ba Wiri da kapa, ehe owo'e kō'du yandi 'ba vidī."

⁹ Yēsu zo nduwē, "Ēdiye gēri 'ba kō'du kī'di 'ba Wiri kombā dē aba, ga kō'du zi ye kīri kō'du yandi 'be'e ra.

¹⁰ Mosa iya henye, 'Oro 'bu yi ma yi aba, ēzē vidī maako awili 'bu nī mandere ma nī, akī'di mo zi kofō.'

¹¹ Mora ayandiye henye, Vidī mati ēdī wa aba, zi kī'di zi 'bu nī konyi mandere ma nī, mora mo ato'bo kiya, 'Nenyē Korobani,' kō'du ya'ba aba henye, 'ba Wiri ra.'

¹² Ila'e mo dekpe zi konyi 'bu ni mandere ma ni.

¹³ Mi ga geri ne, ko'du yandi 'be'e zi vidi maako'e ne, ayaŋa me'do 'ba Wirī yaga. Wa maako'e edinni kpa kyo kaa ma nenyē, mati ēdi ako'do'e ne."

*Wa mati edinni vidi ko'do na ti'da
(Mt. 15:10-20)*

¹⁴ Here Yēsu ako'jo vidi kayo ne'e kpa löhu tayinni zi ni, ehe iya zi zē henyē, "'E biya, owo'e ko'du 'bama ne, ayolo'e.

¹⁵⁻¹⁶ Waako anza dē zi ti'bē mī vidi ta yaga ako'do mo na ti'da. Wa mati asi yaga tēmi vidi ra, ako'do mo na ti'da."

¹⁷ Mati mo ila vidi kayo ne'e, i'bē ödu loko ne, vo lö'bō 'bomo'e ako'jonnī hō mo zi mī me'do ne yada.

¹⁸ Yēsu iya zi zē, henyē, "Anza'e dē na nŋara ta da oka'e. Ayolo'e dē? Waako anza dē mati ati'bē mī vidi ta yaga ako'do mo na ti'da,

¹⁹ ga ko'du anza dē ti'bē mī di'di mo, mora mī mo, ehe ati'bē zo dagba yaga tēmi ida ra." Mī me'do ne, Yēsu adoro go mo zi zē wakonyo biya ŋbala zi konyo.

²⁰ Mo zo nduwē kiya mo henyē, "Ēdi wa mati asi yaga tēmi vidi ra, ako'do mo na ti'da.

²¹ Tēmi di'di 'ba vidi atayi ko'du sōsu kyēnyē, rōnyī, wa logo, wa kofo, ndoro,

²² mī kumbē, wa kyēnyē, wa ko'ba, rakisi, gu ki'di, ru vidi yaŋa, da kumbē, rakonza.

²³ Wa biya na kyēnyē nenyē'e ayinni ta didi vidi, ehe o'do mo na ti'da."

*Mbara 'ba dakaŋo 'ba Siriya-Ponisiya
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ Here Yēsu ēnyī i'bē bi, mati kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere. Mo ēnyī i'bē ödu loko ehe omba dē zi vidi kölö maako zi yolo zi kiya nēdi ani. Mora mo o'bo dē zi lima na rakoho.

²⁵ Mbara mati wu'jē 'bomo ēdi dakyikyi aba ne, owo ko'du Yēsu, ayi zi mo kandi, alēpi akaŋo ndi mo.

²⁶ Mbara ne ame'do ha Giriŋi, o'jo mo mī Siriya-Ponisiya. Mo alenze Yēsu zi dakyikyi kore mo yaga ta ra wu'jē ēni.

²⁷ Mora Yēsu aya'ba da me'do iya henyē, "Di'diye wakonyo dero dagba zi gisisiye. Anza na laka zi wakonyo 'ba gisisiye koba ku'du mo zi wihye."

²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo iya henyē, "Kyedre, wihī mati alimanni hu tarabiza ne, edinni kpa koso wakonyo 'ba gisisiye mati oso ne konyo."

²⁹ Here Yēsu iya zi mo henyē, "Ga ko'du ya'ba nani, i'bē hulēhu liŋo, akongo dakyikyi ne i'bē ku yaga ta ra wu'jē 'bēyi ne."

³⁰ Mati mo i'bē liŋo, i'ja wu'jē ēni ēdi ako'do da sora, dakyikyi i'bē ku yaga ta ro mo.

Yēsu ako'jo vo mbili kisi

³¹ Yēsu ēnyī tēmi dakaŋo 'ba Tiyere ani, i'bē nduwē kpuru tēmi Sidoni, kpa zi föfo 'ba Galilaya. Mo i'bē ödu mī dakaŋo mati ēdi ako'jo Gawo 'Butē ne.

³² Kya vidi maako'e ikanni kora vo mbili kisi, mati o'bo dē zi me'do, zē alenzenni Yēsu zi kala ni ki'di do mo.

³³ Yēsu oba mo kölö na kowo ta ra vidi kayo ne'e, i'di da wisi kala ni mī mbili kora ne, o'bi oro, ise ndende kora ne gbo.

³⁴ Yēsu ongo bi komoriyē alawo na kyembe, iya zi kora ne henyē, "Epata!" Kö'du ya'ba aba henyē, "Ayēhu riye."

³⁵ Kandi kora ne o'bo zi ko'du kowo. Mo ame'do kpa kazi riti.

³⁶ Yēsu i'di ko'du zi vidi ne'e anza dē zi kö'du ne kiya zi vidi ma kölö maako, mora zē nduwē kiya mo.

³⁷ Vidi biya mati owonni kö'du ne, edinni na rakaga. Zē iyanni henyē, "Hala mo o'do wa biya na laka. Mo i'di vo mbili kisi zi kö'du kowo, vidi mati o'bo dē zi me'do kpa ame'do."

8

*Yēsu i'di wakonyo zi vidi kpulukusowo
(Mt. 15:32-39)*

¹ Kadra ma agamo aba, vidi kayo maako'e ēnyī atoto rē nni, ayinni ga bi kölö. Mati vidi anzanni wa mati oso aba zi konyo, Yēsu ako'jo vo lö'bō 'bēniye zi ni, iya zi zē henyē,

² "Manza dē rakyenyi aba ga ko'du vidi ne'e, ga ko'du zē edinni ma aba ko'do wota aba, mora yaanya aba wa anza dē zi konyo.

³ Ēzē mutu zē liŋo kazi wakonyo ki'di zi zē, akatēdinni kazi kyigo ta bi ti'bē, ga kö'du kya maako'e ayinni ta bi kowo."

⁴ Vo lö'bō 'bomo'e ako'jonnī hō mo iyanni henyē, "Ta kila mī da lipi konye, zi vidi maako zi o'bo wakonyo ki'ja kyo zi ki'di zi vidi nenyē'e?"

⁵ Yēsu ako'jo hē zē iya henyē, "Ēdiye mangolo'bo aba ndo?" Zē aya'banni da me'do iyanni henyē, "Mangolo'bo ēdi madomoriyō."

⁶ Mo i'di kö'du zi vidi ne'e zi limanni dakaŋo. Mo oba mangolo'bo madomoriyō ne'e, o'do öwo'di zi Wirī, owe mī zē, i'di zi vo lö'bō 'bēniye zi yanya zi vidi kayo ne'e. Vo lö'bō 'bomo'e o'donni gbo here.

⁷ Zē edinni kpa kyenze sisiye aba. Yēsu o'do öwo'di ga kö'du ma nenyē'e, ayada zi vo lö'bō'e zi kyenze ne'e yanya mo kpa.

8 Vidi biya mati onyonna, ɔvɔnni. Here vo lɔ'bɔ obanni kɔsɔ mo mati ɔsɔ ne, бага madɔmoriyɔ ndɔnda.

9 Vidi ne ɛdinni ani kaa kpulukusowo here. Here Yɛsu utu vidi ne'e liɲɔ,

10 ehe kandi ɛkyinni mi tɔɲbɔ vo lɔ'bɔ 'bɛni ɛti, i'bɛnni gbo mi dakaɲo 'ba Dala-monota.

Farasi ako'jonnɪ ha Yɛsu ga kɔ'du koro (Mt. 16:1-4)

11 Here kya 'ba Farasiye ayinni zi Yɛsu, ayetonni hɛ nni wasa mo aba. Zɛ ombanni zi Yɛsu yɔnzo, here ako'jonnɪ ho mo zi kɔ'du koro kɔ'dɔ zi yada mo ayi kazi Wiri.

12 Yɛsu oto lawo na konda, iya henye, "Kɔ'du a'di vidi mi kɔ'do ma ndenye ne, ako'jonnɪ kɔ'du ga kɔ'du koro? E'e, mayada zi ye tinyo, anza zi kɔ'du mahere ne, zi ki'di zi vidi nenye'e."

13 Mo ila zɛ, ehe ɛkyi mi tɔɲbɔ, umu gbo kyɛti 'ba fɔfɔ.

Langa 'ba Farasiye ehe 'ba Heroda (Mt. 16:5-12)

14 Here vo lɔ'bɔ'e kɔ'du ɔlu tɛmi zɛ zi koba mangɔlɔ'bo kyɔ, ɛdi nje mangɔlɔ'bo kɔlɔ zɛ ɛti mi tɔɲbɔ.

15 Yɛsu iya zi zɛ henye, "Ongɔ'e re 'e laka kazi langa 'ba Farasi ne'e ehe langa 'ba Heroda."

16 Zɛ ayetonni ame'do na ga rɛ nni, "Mo iya kɔ'du ne ga kɔ'du danza dɛ mangɔlɔ'bo ako aba."

17 Yɛsu ayɔlɔ kɔ'du a'di ɛdinni ame'do go mo, ako'jo hɛ zɛ, "Kɔ'du a'di ɛdiye ame'do ga kɔ'du mangɔlɔ'bo anza dɛ? Ayɔlɔ'e dɛ gba? Di'diye na kyɛndi?"

18 ɛdiye komo'e aba ɔ'bo'e dɛ zi bi kongɔ? ɛdiye mbili aba ɔ'bo'e dɛ zi kɔ'du kowo? ɔ'bo'e kɔ'du sɔsu dɛ?

19 Mati mowe mangɔlɔ'bo muyi kɔ'du zi vidi kpulukumuyi ne'e, бага ɛdi ndɔ na koso mati akɔ'du'e?" Zɛ aya'banni da me'do, iyanni henye, "Butɛ dɔmoriyɔ."

20 Mora Yɛsu iya henye, "Mati mowe mangɔlɔ'bo madɔmoriyɔ zi vidi kpulukusowo ne'e, бага ɛdi ndɔ na koso mati akɔ'du'e?" Zɛ aya'banni da me'do, iyanni henye, "Modɔmoriyɔ."

21 Mo ako'jo hɛ zɛ iya henye, "Mora gba kɔ'du ne ayi dɛ de 'e?"

Yɛsu ako'jo kora vo komokɔndu mi Beteseyida

22 Mati zɛ ɔkɔnni mi Beteseyida, vidi maako'e ikanni kora vo komokɔndu maako zi Yɛsu, alenzenni mo zi ro mo kise.

23 Yɛsu iri kala kora vo komokɔndu ne, akɔkɔ mo, yaga tɛmi liɲɔ. Tapɛti mati o'bi oro komo mo ne, Yɛsu i'di kala ni do mo, ako'jo ho mo, "Ato'bo waako kongɔ?"

24 Here kora ne ongo bi riyɛ, iya henye, "ɔɔ, mɔ'bo vidi kongɔ, mora zɛ alayanni kaa kaga ra ɛdinni alasi."

25 Yɛsu i'di kala ni kpa lɔhu da komo kora ne. Here kora ne obe komo ni kyedre. Komo mo ako'jo rɛ ni, mo ɔ'bo gbo zi wasisi kongɔ biya na laka.

26 Yɛsu iya zi mo, "I'bɛ liɲɔ, i'bɛ dɛ mi gawo."

Petero iya Yɛsu Korisito ra (Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

27 Yɛsu ɛnyi vo lɔ'bɔ 'bɛni ɛti, i'bɛnni mi gawo 'ba Kasariya Filipo. Mati ɛdi ati'bɛnni ta da gɛri ne, Yɛsu ako'jo hɛ zɛ iya henye, "Ayada'e zi ma, vidi ɛdinni akiya ma ɛyi?"

28 Here zɛ aya'banni da me'do iyanni henye, "Maako'e iyanni yi Yowani Bapatisi ra, maako'e iyanni yi Eliya ra, agamo'e iyanni yi kɔlɔ tɛmi kutɛ 'ba Nɛbi ne'e."

29 Mo ako'jo hɛ zɛ, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma ɛyi?" Petero ɛnyi aya'ba do mo iya henye, "Yi Korisito ra."

30 Here Yɛsu i'di kɔ'du zi zɛ, iya henye, "Ayada'e kɔ'du ma dɛ zi vidi kɔlɔ maako."

Yɛsu ame'do ga kɔ'du koli 'bɛni (Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

31 Here Yɛsu ayeto vo lɔ'bɔ 'bɛniye yandi, Wisi a vidi atɛdi riti kyedre aba, ehe vidi kyedre, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba kɔ'du ki'diye akombanni mo dɛ. Ak'i'dinni mo zi kofo, mora kɔ'do da wota aba, mo atɛnyi na didi.

32 Yɛsu ayada kɔ'du mati ako'do rɛ ni ne biya zi zɛ. Here Petero oba mo tisi da kapa, ehe mo iya zi mo kɔ'du 'bo mo ne eme dɛ.

33 Mora here Yɛsu opi rɛ ni kpo, ongo bi da vo lɔ'bɔ 'bɛniye ehe mo iya zi Petero henye, "ɛnyi 'de ta ra ma karani Satani. Kɔ'du sɔsu 'bɛyi ne ayi dɛ kazi Wiri, 'ba vidi ra."

34 Mora Yɛsu ako'jo vidi kayo ne'e vo lɔ'bɔ 'bɛniye ɛti zi ni, ayada zi zɛ henye, "ɛzɛ vidi maako omba zi tayi ma aba, kɔ'du mo mɔlu ta do mo, minjɛ taka 'bɛni, ma lɔ'bo ga ma.

35 Vidi mati omba zi didi ni yomo, akayɔlu. Mora vidi mati ayɔlu didi ni ku ga kɔ'du ma, ehe ga kɔ'du laka 'ba Wiri, akayomo.

36 ɛzɛ vidi maako i'ja wasisi biya mi damoku ne, mora mo ayɔlu lawo ni, anza dɛ na laka zi mo.

37 Waako atanza dɛ zi mo zi to'bo zi kutrɛ lawo ni aba.

38 ɛzɛ vidi maako ɛdi na komokaya ta ra ma, ehe kɔ'du yandi 'bama mi damoku kyɛnyɛ ne, Wisi a vidi atɛdi na komokaya ta ro mo, ɛzɛ mo ayi mi bikanyi 'ba 'Bu ni malayika laka ɛti."

9

Yēsu opi rē nī

(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

¹ Yēsu iya zi zē henye, “Mayada zi ye tinyō damōku 'ba Wīri atayi, aki'ja'e maako'e gba oli ye dē.”

² Tapētī kō'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi, ehe Yowani, i'bēnnī da dōku konda riyē. Ani zē na bi dē nnī. Mati ēdinnī nduwē bi kongō, rakopi ayi zi Yēsu,

³ ehe bongō 'bomo ēdī atanyi na kanyi, na kanyi ndra ta da vidī ako mī dakaṅo nenyē ato'bo kaka mo here.

⁴ Here vo lō'bo wota ne'e ongōnnī Eliya ehe Mosa ēdinnī ame'do Yēsu ēti.

⁵ Petero ame'do zi Yēsu, “Vo komoyandi, hala ēdī na laka zi zē tēdī kinye. Da kuvō ze loko wota, kōlō zi yī, kōlō zi Mosa ehe kōlō zi Eliya.”

⁶ Mo oka nnī ēti na tere, mo ayōlō dē na kiya a'di.

⁷ Here fōli alaya ayōfu zē galilī nī aba, gu ayi tēmī fōli, “Nenyē wisi ama ra.”

⁸ Zē ongōnnī bi kandi gbō, mora 'de ongōnnī vidī ma kōlō ako dē, nje Yēsu zē ēti.

⁹ Mati zē asinnī ku akaṅo ta da dōku, Yēsu ise gō mo zi zē, “Wa mati ongo'e ne, ayada'e dē zi vidī ma kōlō maako, le ēzē Wisi a Vidī ēnyi ku tēmī koli.”

¹⁰ Zē owōnnī kō'du kise 'bomo ne, mora tēmī kutē zē ayetōnnī ame'do na ga rē nī ga kō'du ne, “A'di ra 'bēni tēnyī tēmī koli?”

¹¹ Zē ako'jōnnī ha Yēsu iyannī henye, “Kō'du a'di vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye iyannī Eliya ra atayi dagba?”

¹² Kō'du ya'ba 'bomo ēdī henye, “Eliya ra tinyō ēdī atayi dagba zi wasisi kō'jo nzo. Mora kō'du a'di Buku 'ba Wīri iya nenyē, Wisi 'ba Vidī aki'ja riti ndra, ehe akomba mo dē?”

¹³ Mayada zi ye hala Eliya ayi ku nzo, ehe vidī o'dōnnī mo kaa zē ombannī, kaa mati Buku iya kō'du ga kō'du mo.”

Yēsu ako'jo wisi kora dakyikyi aba

(Mt. 17:4-21; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zē adrōko rē nnī koso vo lō'bo ēti, ongōnnī vidī kayo kpo ta rē nī ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye, ēdinnī me'do zē ēti.

¹⁵ Mati vidī ne'e ongōnnī Yēsu, zē rakaga kyedre aba, ahōnnī zi mo ehe amētēnnī mo.

¹⁶ Yēsu ako'jo ha vo litu 'bēniye iya henye, “A'di ra ēdī me'do'e zē ēti ga kō'du mo?”

¹⁷ Kora maako mī kutē vidī kayo ne'e aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, mika wisi ama zi yī, ga kō'du mo ēdī dakyikyi aba mī nī, o'bo dē zi me'do.”

¹⁸ Ēzē dakyikyi ne ēnyi ku mo kō'do, umē mo akaṅo, amo aba hē nī, hē nī konyo aba, atēdī seserese. Mako'jo ha vo lō'bo 'bēniye zi dakyikyi ne kore mo yaga, mora zē o'bonnī dē.”

¹⁹ Yēsu iya zi zē henye, “E vidī oma'e dē. Hala ma kalima 'diri ēti? Hala matēdī 'diri nduwē na mikuku? Ika wisi ne zi ma.”

²⁰ Ikannī mo zi Yēsu. Kandi mati dakyikyi ne ongo Yēsu, umē wisi ne tere aba, here mo alō'bo akaṅo, alulu gbō amo aba hē nī.

²¹ Yēsu ako'jo ha 'bu mo iya henye, “Mo ēdī here ne, ndala aba?” Mo aya'ba iya henye, “Kyerē mo gba na wisi tisi.”

²² Da kyo dakyikyi ne ēdī yonzo zi mo kofo, mo kumē aba mī wa'do ehe mī wini. Asōsu kō'du ga kō'du ze, akōnyī ze, ēzē akato'bo.”

²³ Yēsu alēzē iya henye, “Iya 'Ēzē mō'bo'e, ' Wa biya akyigo dē zi vidī mati ēdī koma aba.”

²⁴ Here kandi 'bu mo ēnyi udu riyē, “Mēdī koma aba, mora anza dē kyo. Akōnyī ma zi tēdī mo aba kyo.”

²⁵ Here Yēsu ayōlō vidī kayo ne'e ēdinnī ku tayi kara rē nī, here mo i'dī kō'du zi dakyikyi ne. Mo iya henye, “Dakyikyi mati mbili kisi ehe ha ngulu aba, mī'di kō'du zi yī tasi yaga ta ra wisi ne, ehe ōdu dekke mī mo lōhu.”

²⁶ Here dakyikyi ne udu, umē wisi ne tere aba na kyigo, asi gbō yaga. Wisi ne ongo bi kaa yōku vidī, vidī biya na kōlō kōlō iyannī henye, “Mo oli ku.”

²⁷ Yēsu oba wisi ne kala nī aba, akōnyī mo zi tēnyī, mo o'ro gbō riyē.

²⁸ Tapētī Yēsu mati ōdu loko, vo lō'bo 'bomo'e ako'jōnnī hō mo mati zē na ga rē nnī, “Kō'du a'di do'bo dē dakyikyi kore gō mo yaga?”

²⁹ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “Nje mōtu ra ato'bo kyinē nenyē kore mo yaga, waako o'bo dē.”

Yēsu ame'do kō'du koli 'bēni lōhu

(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43b-45)

³⁰ Here Yēsu vo lō'bo 'bēni ēti ilannī bi nani i'bēnnī nduwē kpuru tēmī Galilaya. Yēsu omba dē zi vidī kōlō maako zi yolo nēdī kila,

³¹ ga kō'du mo ēdī vo lō'bo 'bēni ye yandi mo. Mo iya henye, “Wisi a Vidī aki'di zi vidī maako'e, zē akofōnnī mo. Kō'do da wota aba yaa, mo akaliro na didi.”

³² Mora zē ayōlōnnī mī kō'du yandi ne dē, zē na tere ta bi hō mo kō'jo.

Ēyi ra 'bēni na kyedre?

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

³³ Here zē ayinnī Kaparanamo. Tapētī tī'bē 'bēzē loko, Yēsu ako'jo ha vo litu

'bēniye, “Ēdiye ame'do da ga gēri ne ga kō'du a'di?”

³⁴ Mora zē aya'banni da me'do dē zi mo, ga kō'du da ga gēri ne zē ēdinni ame'do na ga rē nni, ēyi ra 'bēni kyedre.

³⁵ Yēsu alima akaŋo, ako'jo vo litu 'butē dōmoriyō ne'e, iya zi zē henye, “Mo mati omba zi tēdi dagba, maya'ba rē ni hulēhu ta da vidī biya, mo mēdi na vo litu zi vidī biya.”

³⁶ Here mo iri wisi kora i'di mo atoro da komo zē. Mo i'di kala ni kpo ta ro mo, iya zi zē henye,

³⁷ “Vidī mati iri wisi ma kōlō tēmī gisisi nenyē'e kalakyedre aba mi ru ma, mo iri ma kalakyedre aba. Vidī mati iri ma kalakyedre aba, iri dē nje ma kalakyedre aba, mora mo mati utu ma ne kpa.”

Vidī mati kō'du ko'do 'bomo anza dē

Na kyēnyē zi ze, mo 'beze

(Lk. 9:49-50)

³⁸ Here Yowani iya zi mo henye, “Vo komoyandi, dongo kora maako ēdi dakyikyī kore mo ru yi aba, dayada ze zi mo zi kila, ga kō'du mo anza dē mi gboko 'beze.”

³⁹ Yēsu ayada zi zē henye, “Ayonzō'e mo doro dē, ga kō'du vidī kōlō maako mati ēdi kō'du koro ko'do mi ru ma, akato'bo dē kandi tapēti mo kō'du kyēnyē kiya ru ma aba.

⁴⁰ Ga kō'du vidī mati kō'du ko'do 'bomo anza dē na kyēnyē zi ze, mo 'beze.

⁴¹ Miya zi ye tūnyō henye, vidī maako mati i'di wini zi ye kuwē ga kō'du'e 'bama, aki'ja biriti rē ni.”

Kō'du kyēnyē yonzō

(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-12)

⁴² “Ēzē vidī ma o'do kō'du zi wisi tisi ma kōlō nenyē'e zi kō'du kyēnyē ko'do mati oma mi ma, atēdi na laka zi vidī nani zi tēdi yitō kyedre kida aba kpo ta gu ni ehe ku'du mo mi ranga.

⁴³⁻⁴⁴ Here ēzē kala yi o'do yi zi kō'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Ēdi na laka zi yi lima kazi kala, ta da kala sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mi gehena mati inde rē ni dē.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ēzē ndi yi o'do yi zi kō'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Ēdi na laka zi yi lima kazi ndi, ta da ndi sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mi gehena mati inde rē ni dē.

⁴⁷ Ēzē komo yi o'do yi zi kō'du kyēnyē ko'do, oba yaga. Ēdi na laka zi yi tōdu Damōku 'ba Wiri komo kōlō aba, ta da komo sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mi gehena,

⁴⁸ mati 'kuru oli dē, ehe wa'do inde rē ni dē.”

⁴⁹ “Vidī na kōlō kōlō akako'jo wa'do aba kaa wakumu ēdi ako'jo yo'do aba.

⁵⁰ Yo'do ēdi laka, mora ēzē ayaŋa yoko ni ku, hala ato'bo ko'do zi yoko lōhu? Ēdiye yo'do 'ba aboka aba mi kutē'e, ehe alima'e mi rakyēyi oka ma kōlō maako aba.”

10

Yēsu ayandi kō'du 'ba mbara yēyi

(Mt. 19:1-12; Lk. 16.18)

¹ Here Yēsu ila bi nani, ēnyi i'bē mi dakaŋo 'ba Yudiya, ehe umu da ranga 'ba Yeredene. Vidī ayinni na kayo zi mo lōhu, mo ayandi zē kaa mati mo ēdi 'duwi ako'do.

² Here kya 'ba Farasiye ayinni zi mo, ayonzōni zi mo kuyi. Zē ako'jōnni ho mo iyanni henye, “Ayada te zi ze, kō'du ki'di 'beze akila vidī zi mbara 'bēni yēyi?”

³ Yēsu aya'ba do mo tēmī kō'du ko'jo iya henye, “Kō'du ki'di a'di ra Mosa i'di zi ye?”

⁴ Da kō'du ya'ba 'bēzē ēdi henye, “Mosa i'di dangōlō zi vidī waraga 'ba rayēyi yōru, ehe kore mbara 'bēni 'de.”

⁵ Yēsu iya zi zē henye, “Mosa ayōru kō'du ki'di ne here zi ye, ga kō'du de 'e na kyigo zi yandi.

⁶ Mora biyeto aba, mi kadra nani mati bi o'do rē ni, Wiri i'di kora mbara aba.

⁷ Mora ga kō'du nenyē, kora akila 'bu ni ma ni, aba akadroko rē nni mbara 'bēni aba,

⁸ ehe zē riyō ne, ata'banni na wa kōlō.

⁹ Inye'e dē wa mati Wiri adroko ku bi kōlō ne.”

¹⁰ Mati zē a'banni lōhu hulēhu loko, vo lō'bō'e ako'jōnni ha Yēsu ga kō'du ne.

¹¹ Here mo iya zi zē henye, “Kora mati ayēyi mbara 'bēni ehe oze mbara vere, mo o'do ndoro ta da mbara 'bēni.

¹² Mi ga gēri kōlō ne, mbara mati ayēyi kora 'bēni, ehe oze kora vere, ne o'do ndoro.”

Yēsu i'di ya'da zi gisisiye

(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Here kya vidī maako'e ikanni gisisiye zi Yēsu, ga kō'du zi mo kala ni ki'di dē zē, mora vo lō'bō'e amonni vidī ne ēti.

¹⁴ Mati Yēsu ayolo kō'du nenyē, mo na kamo ehe iya zi vo lō'bō 'bēniye henye, “Ila'e gisisiye 'bayinni zi ma, ayata'e zē dē, ga kō'du damōku 'ba Wiri ne ēdi kō'du zē kaa ma nenyē'e.

¹⁵ Miya zi ye henye, mo mati iri damōku 'ba Wiri dē kaa wisi tisi, ōdu dē mi mo.”

¹⁶ Here mo iri gisisiye hu fōrō ni, i'di kala ni dē zē, ehe i'di ya'da zi zē.

Kora vo wakayo

(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

¹⁷ Mora kaa Yēsu ayeto ku da gēri 'bēni lōhu, kora maako aho aloro da komo mo, ako'jo ho mo iya henye, “Vo komoyandi

laka, mako'do a'di zi ma didi ma nburu ki'ja?"

¹⁸ Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Kö'du a'di ako'jo ma na laka? Vidi maako anza na laka, nje kölo Wirì.

¹⁹ Ayolo kö'du ki'di ne'e ku. Ofo vidi dë, o'do ndoro dë, alogo dë, asusu vidi maako dë na ndondö, o'ba vidi dë, owo 'bu yi ma yi aba."

²⁰ Kora ne iya henye, "Vo komoyandi, kyere ma gba na obi, mowo kö'du ki'di ne biya."

²¹ Here Yësu ongo bi mbiyi do mo lovo aba, iya henye, "O'do wa kölo dë gba. I'bë, ogo wa mati ëdi mo aba ne biya, i'di kahi mo zi vo leriye, atëdi wa aba kyö komoriyë, ayi alö'bö ga ndi ma."

²² Mati kora ne owo kö'du ne, biköndu aperse rë ni ta komo mo, ehe i'bë 'de na rasösu, ga kö'du mo na vo wakayo.

²³ Yësu ongo bi kpo da vo lö'bö 'bëniye, iya zi zë henye, "Atëdi na kyigö zi vidi 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wirì."

²⁴ Mora here, vo lö'bö'e na rakaga mi me'do ne. Mora Yësu i'bë nduwë kiya mo aba henye, "Gisi ama'e, ëdi na kyigö zi tödu damöku 'ba Wirì.

²⁵ Atëdi na kyigö ndra zi vidi 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wirì, ta da jemele zi ti'bë kpuru ta komo wogo 'ba ibira."

²⁶ Mora here ne, vo lö'bö'e rakaga aba ndra, ako'jonnì oka maako, "Mora here ne, ëyi ra ato'bo yomo?"

²⁷ Yësu ongo bi mbiyi dë zë, aya'ba do mo henye, "Nenye wa mati vidi o'bo dë ko'do mo, mora anza dë na kyigö zi Wirì. Wirì ato'bo wasisi ko'do mo biya."

²⁸ Here Petero ame'do riyë, "Ongo te, dila wasisi ku biya, da'ba dalö'bö ku gë yi."

²⁹ Yësu alëzë oo, iya zi zë henye, "Mayada zi ye henye, vidi maako mo ila lijo, mandere öndu'e, mandere ëmiye, mandere ma'e, mandere 'bu'e, mandere gisisiye mandere yaka'e, ga kö'du ma, ehe ga kö'du yöyo laka,

³⁰ mo aki'ja ndra mi ko'do ma ndenye ne. Mo aki'ja loko lami da kyö, öndu'e, ëmiye, ma'e, gisisiye, yaka'e, ehe riti kpa. Mi ko'do mati atayi ne, mo aki'ja didi nburu.

³¹ Mora vidi kyö mati dagba ne, atëdinnì hulëhu, ehe vidi kyö mati hulëhu ne, atëdinnì dagba."

*Yësu ame'do kö'du koli 'bëni
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)*

³² Yësu vo lö'bö 'bëni ëti, yaanya aba ëdinnì ku da ga gëri mati i'bë le mi Yerusalem. Yësu ëdi ati'bë dagba komo vo lö'bö'e. Zë ndo na rakaga. Vidi mati alö'bö 'bënnì hulëhu ne, na tere. Da kölo löhu Yësu oba vo litu 'butë domoriyö ne'e

dakapa, ame'do kö'du wa mati ako'do rë ni zi ni. Mo iya zi zë henye,

³³ "Owo'e te, dëdi ti'bë'e le mi Yerusalem, ani Wisi a Vidi aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye. Zë akobannì da kö'du zi mo kofo, aki'di mo zi vo leze'e,

³⁴ mati ako'donnì wari ro mo, ko'binnì oro ro mo, aku'bönnì hu mo, ehe akofonnì mo. Mora ko'do da wota aba, mo atënyi na didi."

*Kö'du 'ba Yemisi nni Yowani aba
(Mt. 20:20-28)*

³⁵ Here Yemisi nni Yowani aba zë gisi 'ba Zebedeyo, ayinnì zi Yësu, iyanni henye, "Vo komoyandi, waako ëdi ani domba zi yi kö'do mo zi ze."

³⁶ Yësu ako'jo hë zë iyanni henye, "A'di ra here?"

³⁷ Zë aya'bannì da me'do iya henye, "Ëzë alima ku da kyiti 'ba bikanyi kyedre 'ba damöku 'bëyi, domba yi zi kila ze lima yi aba, ma kölo da kala yi ma tiri, ehe ma kölo da kala yi ma gali."

³⁸ Yësu iya zi zë henye, "Ayolo'e dë, a'di ra ëdiye kö'du ko'jo go mo. Akato'bo'e köfo 'ba riti mati makuwë ne? Akato'bo'e bapatisi tëmi gëri mati abapatisi ma?"

³⁹ Aya'bannì da me'do henye, "Dakato'bo." Yësu iya zi zë henye, "Akuwë'e köfo mati makuwë, ehe akabapatisiye tëmi gëri mati abapatisi ma.
⁴⁰ Mora mo'bo dë zi vidi maako kinzi, ëyi ra akalima da kala ma ma tiri, ehe da kala ma ma gali. Wirì ra aki'di bi nenye'e zi zë mati mo ako'jo ga kö'du zë."

⁴¹ Mati kya 'ba vo litu'e 'butë owonnì kö'du ne, zë na kamo kazi Yemisi Yowani aba.

⁴² Here Yësu ako'jo zë biya zi ni ga bi kölo, iya zi zë henye, "Ayolo'e ku here, yere 'ba vo leze'e ëdinnì yere kyigö'e kalakonda aba.

⁴³ Nenye anza dë gëri mati ëdi mi kutë'e. Ëzë vidi ma kölo tëmiye omba zi ni tedi na kyedre, mo mëdi na vo kalima zi oka'e,

⁴⁴ ehe vidi ma kölo tëmiye omba zi ni tedi dagba, mo mëdi na vo kalima zi oka'e biya.

⁴⁵ Here Wisi 'ba Vidi ayi dë zi vidiye loo kö'do zi mo, mo ra ayi zi ko'do, ehe zi didi ni ki'di zi vidi kayo yomo."

*Yësu ako'jo vo komoköndu Baratamoya
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)*

⁴⁶ Here zë ayinnì mi Yerikö. Mati Yësu ila gawo vo lö'bö 'bëniye ëti ehe vidi kayo ëti, vo komoköndu ru mo Baratamoya, Wisi 'ba Tomasi, ëdi alima da kapa gëri.

⁴⁷ Mati mo owo henye Yësu 'ba Nazereta ra, mo ayeto hë ni gbögbö, "Yësu Wisi 'ba Dawidi akonyi ma."

⁴⁸ Vidi kayo ne'e ɛnyinni mo aba na kamo, iyanni zi mo zi lima ti. Mora mo agbɔgbɔ hɛ ni gbɔ ndra riyɛ, "Wisi 'ba Dawidi akonyi ma."

⁴⁹ Here Yɛsu ɔɔ, iya henye, "Ako'jo mo." Here zɛ ako'jonnɪ kora vo komokɔndu ne gbɔ. Zɛ iyanni henye, "Ɖdi rakyenyi aba, ɛnyi riyɛ, mo ɛdi yi ko'jo."

⁵⁰ Mo umɛ bɔngɔ 'bɛni 'de, ofu riyɛ, ayi zi Yɛsu.

⁵¹ Yɛsu ako'jo ho mo, "A'di ra omba zi ma zi ko'dɔ zi yi?" Kora vo komokɔndu ne, aya'ba da me'do henye, "Vo komoyandi, momba zi bi kongɔ lɔhu."

⁵² Yɛsu iya zi mo, "I'bɛ, kɔ'du koma 'bɛyi ako'jo yi ku." Kandi mo ɔ'bo zi bi kongɔ, alɔ'bɔ gbɔ ga Yɛsu da gɛri.

11

Yɛsu ɔdu mi Yerusalem

(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Yo. 12:12-19)

¹ Mati zɛ ɛdinni ku tokɔ Yerusalem, kara ra gawo 'ba Betehege ehe Beteniya, zɛ ayinni da Dɔku 'ba Olivo. Yɛsu utu vo lɔ'bɔ 'bɛniye riyɔ dagba kɔ'du zi wa maako ko'dɔ.

² Yɛsu iya zi vo lɔ'bɔ'e henye, "I'bɛ'e zi daliɔo mati ɛdi dagba komo'e. Ɖzɛ kandi ɔko'e ku ani, aki'ja'e wisi makakya na kida aho dɛ gba dɔ mo, inga'e, ika'e kinye.

³ Ɖzɛ vidi maako ako'jo he'e kɔ'du a'di ɛdiye mokakya ne koba go mo, ayada'e zi mo Yere ra omba, mo akaya'ba hulɛhu kandi."

⁴ Here zɛ i'bɛnni, i'janni wisi makakya yaga da ga gɛri, na kida kara ha loko. Mati zɛ ɛdinni akinga,

⁵ kya 'ba vidi mati ɛdinni atorɔ dakapa ne, ako'jonnɪ hɛ zɛ henye, "Ɖdiye a'di ko'dɔ here? Kɔ'du a'di ɛdiye makakya ne kinga go mo?"

⁶ Here zɛ aya'banni da me'do kaa mati Yɛsu ayada zi zɛ, here vidi ne'e ilanni zɛ gbɔ ati'bɛ.

⁷ Zɛ ikanni makakya ne zi Yɛsu, umɛnni bɔngɔ 'bɛnni da ngɔtu ne, Yɛsu ɛkyi gbɔ dɔ mo.

⁸ Vidi kayo o'banni bɔngɔ 'bɛnni da ga gɛri, mora agamo'e ikye 'bɛnni mbila kaga mati mi yaka ne, o'banni da ga gɛri.

⁹ Here vidi mati ɛdinni dagba ne, ehe vidi mati alɔ'bɔ 'bɛnni hulɛhu ne, ayeto hɛ nni gbɔgbɔ,

"Wayeto zi Wirɪ, Wirɪ mi'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere.

¹⁰ Wirɪ mi'di ya'da zi damɔku 'ba Yere Dawidi 'bu ze, mati ɛdi atayi ne. Wayeto zi Wirɪ."

¹¹ Mati Yɛsu ɔdu mi Yerusalem, i'bɛ mi yɛkɛlu, ongo bi kpo ta da wasisi ne, mo i'bɛ vo litu ma 'butɛ dɔmoriyɔ ne ɛti mi Beteniya kɔ'du kadra anza dekpe.

Yɛsu asɛnɛ kaga kyɛlu
(Mt. 21:18-19)

¹² Mi ko'do ma ta go mo zɛ ɛdinni ata'ba hulɛhu tɛmi Beteniya, Yɛsu na o'bo.

¹³ Mo ongo kaga kyɛlu ta bi kɔwo ayɔfu dɔ mo mbili yɛyɛ aba. Here mo i'bɛ akongo kɔdɔ na kato'bo ki'ja kɔlɔ dɔ mo. Mora mati mo ayi zi mo ani, mo i'ja nje mbili yɛyɛ, ga kɔ'du anza kadra ma laka 'ba kyɛlu zi tɔvu.

¹⁴ Yɛsu iya zi kaga kyɛlu ne henye, "Vidi kɔlɔ maako onyo kɔlɔ dekpe kazi yi lɔhu."

Yɛsu i'bɛ mi yɛkɛlu

(Mt. 21:12-17; Lk. 9:45-48; Yo. 2:13-22)

¹⁵ Mati ɔkonnɪ mi Yerusalem, Yɛsu i'bɛ ɔdu mi yɛkɛlu, ayeto vidi mati ɛdinni wakogo ne kore mo biya yaga. Mo adu'du tarabiza 'ba vidi mati ɛdinni kɔhi kutrɛ, ehe gba'da 'ba vidi mati ɛdinni atu'bu kogo ne kano.

¹⁶ Mo omba dɛ zi vidi kɔlɔ maako kumbɛ wa maako kpuru tasi mo aba yaga tɛmi yɛkɛlu.

¹⁷ Here mo ayandi vidiye iya henye, "Ɖdi na yɔru Wirɪ iya henye, 'Yɛkɛlu 'bama ne akako'jo loko 'ba mɔtu zi tu'dɛ'e biya,' mora ofɔ'e ku na bi 'ba rakoho 'ba vo logo'e."

¹⁸ Kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba kɔ'du ki'diye owonnɪ kɔ'du ne here, ayetonni gɛri maako koma zi Yɛsu kɔfo. Zɛ na tere kazi mo, ga kɔ'du vidi kayo ne'e biya na rakaga tɛmi kɔ'du yandi 'bomo.

¹⁹ Mati hutaga ɔko, Yɛsu vo litu 'bɛni ɛti, i'bɛnni 'de tɛmi gawo nani.

Kɔ'du yɔlɔ ta ra kaga kyɛlu
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Mi da mɛndɔ vere 'do nɔbo, zɛ ɛdinni ati'bɛ ta da gɛri, ongɔnni kaga kyɛlu ne, oli ku ta riyɛ le ngara'da ni aba akano.

²¹ Petero asɔsu kɔ'du mati o'dɔ rɛ ni ne, ehe iya zi Yɛsu henye, "Ongo te, vo komoyandi, kaga kyɛlu mati asɛnɛ ne, oli ku."

²² Yɛsu aya'ba dɔ mo zi zɛ iya henye, "Ɖdiye kɔ'du koma aba mi Wirɪ.

²³ Miya tinyɔ zi ye henye, mo mati ayada kɔ'du zi lutu nenyɛ tɛnyi riyɛ ehe rɛ ni kumɛ mi ranga, dɔ mo anza dɛ jiri jiri, mora oma mi kɔ'du mati mo iya ne, ako'dɔ rɛ ni zi mo.

²⁴ Ga kɔ'du ne mayada zi ye, ɛzɛ amɔtu'e, ehe ako'jo'e kɔ'du wa, oma aki'ja, aki'di wa mati ako'jo kɔ'du go mo.

25-26 Ēzē ɔɔ riyē amōtu, ila kō'du sisi mati iri ra vidī maako, here 'Bu yi komoriyē akila kō'du kyēnyē mati o'do."

Kō'du ko'jo kō'du kalakonda 'ba Yēsu (Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

27 Zē ɔkonnī kpa lōhu mī Yerusalema. Mati Yēsu ēdī alasi mī yēkēlu, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye, ehe vidī kyedre'e ayinnī zi mo

28 ako'jonnī hō mo iyanni henye, "Ayada zi ze, kalakonda 'ba a'di ra ēdī kō'du nenyē'e ko'do mo aba? Ēyī ra i'dī kalakonda ne zi yī?"

29 Yēsu aya'ba dō mo zi zē iya henye, "Ma kako'jo he'e nje kō'du ko'jo kōlō aba. Ēzē aya'ba'e da kō'du ko'jo ne ku, makayada zi ye kalakonda 'bēyī ra mēdī kō'du nenyē'e ko'do mo aba.

30 Ayada'e zi ma, kalakonda 'ba Yowani mati ēdī vidī bapatisi mo aba ne ayi ta kila, kazi Wirī kōdō kazi vidī?"

31 Zē ayetonni hē nni wasa na ga rē nni iyanni henye, "Dakiya ze a'di? Ēzē daya'ba'e dō mo, diya'e 'Ayi kazi Wirī,' mo akiya henye, 'Kō'du a'di oma'e dē mī Yowani?"

32 Mora ēzē diya 'Ayi kazi vidī...' " Zē erenni vidīye ga kō'du vidī biya na kōlō kōlō omanni mī Yowani, iyanni mo Nēbi ra.

33 Here da me'do ya'ba 'bēzē zi Yēsu ēdī henye, "Dayolo dē." Yēsu iya zi zē henye, "Makayada dē zi ye, kalakonda 'ba a'di ra mēdī kō'du nenyē'e ko'do mo aba."

12

Mala 'ba vo lɔɔ (Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

1 Here Yēsu ame'do zi zē tēmī mala. "Kora maako ēdī ani, isi yaka o'do resi kpo ta rō mo, ako'jo bi zi nyenyo ku'bō dō mo, o'ba loko tɔɔ 'ba zi bi kongɔ. Mo ila yaka ne zi vo lɔɔ ko'do'e, i'bē gbo bi yingɔ.

2 Mati kadra 'ba nyenyo kumu ɔko ku, mo utu vo kalima 'bēni zi vo lɔɔ ko'do ne'e, zi kirī kazi zē mī 'bēni tēmī yaka.

3 Here vo lɔɔ ne'e irinnī vo litu ne u'bōnnī mo, utunnī mo hulēhu kazi wa maako.

4 Here vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, vo lɔɔ ko'do'e u'bōnnī mo dō mo, i'dinnī komokaya dō mo.

5 Vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, ofonnī mo. Mo utu zē kyɔ, ehe zē u'bōnnī maako'e, ofonnī maako'e."

6 "Kɔsɔ mo kōlō mati ɔsɔ zi kutu, nje gogo wisi 'ba kora ne. Ndundu mo aba biya, mo utu wisi 'bēni zi vo lɔɔ'e. Mo iya henye, 'Mayolo ku zē atowōnnī wisi ama.'

7 Mora vo lɔɔ nenyē'e iyanni zi oka maako, 'Nenyē wisi 'ba vo yaka ra. Ayiye, dofo'e mo, wasisi 'bōmo ne'e, atēdī 'beze.'

8 Here zē irinnī wisi ne, ofonnī mo, u'dunnī yōku mo yaga tēmī yaka."

9 Yēsu ako'jo kō'du iya henye, "A'di ra vo kyeti yaka ne ako'do? Mo atayi akofo vo lɔɔ ne'e, akī'di yaka ne zi vo lɔɔ maako'e.

10 Ako'jo'e kō'du yōru nenyē ku. 'Yitō mati vo wa ko'ba'e ombannī dē, opi rē nī ku na i'ri'di ma laka.

11 Nenyē Yere ra o'do, ēdī na rakaga zi ze.' "

12 Here vo dagba 'ba Yuda'e ayonɔonnī zi Yēsu kirī, ga kō'du ze ayolonnī mo ēdī mala ne yada kō'du 'bēnnī. Mora zē na tere kazi vidī kayo ne'e, here zē ilanni mo i'bē gbo.

Kō'du 'ba 'be'bele kopi (Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

13 Yaa, zē utunnī kya 'ba Farasi maako'e, kya 'ba Heroda'e zi Yēsu kirī kō'du me'do ho mo.

14 Zē ayinnī zi mo iyanni henye, "Vo komoyandi, dayolo ku yi kora mati ēdī kō'du tīnyō ra yada. Vidī maako o'ba yi dē, ga kō'du omba da me'do 'beze dē. Mora ēdī kō'du gērī 'ba Wirī ra yandi tīnyō. Ēdī laka zi 'be'bele kopi zi Yere Siza kōdō anza here dē?"

15 Mora here Yēsu onɔ bi kpuru tēmī kō'du yonɔ 'bēzē ne, aya'ba dō mo iya henye, "Kō'du a'di ēdiye re 'e kī'di zi ma kuyi? Ika'e kōhi ŋbiriri ne mongo te."

16 Zē ikanni zi mo kōlō, mo ako'jo hē zē iya henye, "Komo ēyī ra ru mo aba henye?" Zē aya'bannī, iyanni henye, 'ba Yere Siza ra.

17 Here Yēsu iya henye, "Laka i'diye zi Yere Siza wa mati 'ba Yere Siza, ehe i'diye zi Wirī wa mati 'ba Wirī." Zē na rakaga kazi Yēsu.

Kō'du 'ba tēnyī tēmī koli (Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

18 Here kya Sadeke maako'e mati ēdinnī akiya vidī ēnyī dē tēmī koli ne, ayinnī zi Yēsu iyanni henye,

19 "Vo komoyandi, Mosa ayōru kō'du kī'di ne zi ze, iya henye, 'Ēzē kora mati mbara aba oli ila mbara ne kazi wisi, ōndu 'ba kora ne moze mbara lu'bē ne ga kō'du zi zē gisisi ko'jo mī ru 'ba ōndu mati oli ne.' "

20 "Here gisi ōndu'e ēdinnī madomoriyō. Ma kyedre oze mbara ehe oli 'de kazi wisi ko'jo.

21 Mora ōndu ma riyō mo oze mbara ne, ehe mo oli kpa 'de kazi wisi ko'jo. Kō'du ne o'do rē nī kpa zi ōndu ma wota mo.

²² Mora zo zi koso mo ne'e. Gisi öndu madomoriyö ne'e biya ozenni mbara ne, ehe olinni kazi gisi ko'jo. Ndundu mo aba mbara ne oli gbo.

²³ Yaanya aba, ezë vidi mati olinni, enyinni ku na didi mi ko'do 'ba tēnyī tēmi koli aba, mo atēdi 'bēni na mbara 'bēyi? Zē madomoriyö ne biya ozenni mo."

²⁴ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Kö'du a'di o'do'e kö'du litē ne go mo? Ēdi ga kö'du ayolo'e dē, a'di ra kö'du yöru iya? Kodo ayolo we'e kyigo 'ba Wiri dē?"

²⁵ Ga kö'du ezë vidi mati olinni ne enyinni ku na didi, atēdinni kaa malayika'e komoriyē rakeze anza kpe.

²⁶ Yaanya aba ne ga kö'du 'ba yöku zi tēnyī ne, ako'jo'e dē tēmi Buku mati Mosa ayöru kö'du möku lo'bo? Ēdi na yöru ani, Wiri iya zi Mosa henye, 'Ma Wiri 'ba Abarayama, Wiri 'ba Yisika ehe Wiri 'ba Yakoba.'

²⁷ Mo Wiri 'ba didi anza dē 'ba koli. Alitē'e kö'du ku!"

*Kö'du ki'di ma kyedre ndra
(Mt. 22:34-40; Lk. 10:25-28)*

²⁸ Here vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ēdi ani, mo owo me'do ne gbo. Mo ongo Yēsu i'di da me'do ya'ba laka zi Sadeke'e, here mo ayi zi mo, kö'du ko'jo aba. "Kö'du ki'di ma vala ra ēdi na laka ndra, ta dē zē biya?"

²⁹ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma kölo ma laka ndra ēdi henye, 'Owo'e kö'du Yiserele, Yere Wiri 'beze nje Yere kölo.

³⁰ I'di lovo Yere Wiri 'bēyi di'di yi aba biya, lawo yi aba biya, dē yi aba biya, ehe biya kyigo 'bēyi aba.'

³¹ Kö'du ki'di ma riyö ma laka ndra ēdi henye, 'O'do lovo vo halinjo oka kaa mati o'do lovo yi.' Kö'du ki'di ako ndra ta da ma riyö nenye'e anza dē."

³² Vo komoyandi 'ba kö'du ki'di aya'ba do mo zi Yēsu iya henye, "Eme ndö, vo komoyandi. Ēdi ünyo, kaa mati iya henye Wiri nje kölo, Wiri maako anza du mo.

³³ Vidi mo'do lovo Wiri biya di'di ni aba, dē ni aba biya, ehe biya kyigo 'bēni aba, mo mo'do lovo vo halinjo oka kaa, mati mo o'do lovo ni. Ēdi na laka zi kö'du ki'di riyö nenye'e towo mo ta da ngötu ki'di wakumu maako eti zi Wiri."

³⁴ Mati Yēsu ayolo hala da kö'du ya'ba 'bēni ēdi na laka, mo iya zi mo, "Anza dē na kowo ta ra damöku 'ba Wiri." Ta ga ma ne, vidi maako i'di rē ni dekpe zi ha Yēsu ko'jo.

*Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito
(Mt. 24:41-46; Lk. 20:41-44)*

³⁵ Mati Yēsu ēdi kö'du yandi mi yēkēlu, mo ako'jo kö'du iya henye, "Hala vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye o'bōnni akiya henye Korisito atēdi tēmi kozo 'ba Dawidi?"

³⁶ Lawo Kölo Laka i'di me'do zi Dawidi kiyā henye,

'Yere iya zi Yere ama henye,

Alima kinye da tiri ma,

le zi ma vo wehe 'bēyiye ki'di burutu yi.'

³⁷ Dawidi na bi dēni ako'jo mo 'Yere.' Hala Korisito akato'bo tēdi na kozo a Dawidi?"

Yēsu ayada kö'du kyēnyē 'ba vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye

(Mt. 23:1-36; Lk. 20:45-47)

³⁸ Yēsu nduwē kö'du yandi, ehe vidi kayo ēdi mbilinni koze na rakyenyi. Mati mo ayandi zē, mo iya henye, "Andiye re 'e kazi vo komoyandi 'ba vo kö'du kidi ne'e, o'dōnni lovo zi lasi kpo mi bongō konda 'bēnni ne, zē mētē watowo aba mi bi wakogo.

³⁹ Akinzi 'bēnni kyiti ma kyedre mati ako'jo mi bi 'ba mötu ne, ehe bi ma laka mi bi 'ba ratoto.

⁴⁰ I'dinni kö'du ko'do 'bēnni ga kö'du mbara lu'bē ne'e, ehe wēnni wa 'bēzē logo mo ta linjo. Here, zē o'do rē nni zi kongō na laka mötu konda ko'do aba."

*Waki'di 'ba mbara lu'bē
(Lk. 21:1-4)*

⁴¹ Mati Yēsu alima kara ra söndu kōhi 'ba yēkēlu, mo ēdi vidi mati ēdinni kōhi 'bēnni ki'di ne kongō mo. Vidi vo wa aba kyo, i'dinni kōhi kyo.

⁴² Mora mbara lu'bē vo leri ayi i'di tarifa riyö.

⁴³ Mo ako'jo vo lö'bō 'bēniye bi kölo, ehe iya zi zē henye, "Mayada zi ye mbara lu'bē vo leri nenye, i'di waki'di mi söndu ne ndra ta da oka'e biya.

⁴⁴ Vidi mati zē wa aba kyo, i'dinni nje wa mati zē ombanni dē. Mora mo le na vo leri kaa mati mo ēdi ne, i'di 'bēni biya wa mati mo ēdi zi lima ro mo."

13

*Yēsu ame'do kö'du 'ba yēkēlu yanja
(Mt. 24:1-2; Lk. 21:1-6)*

¹ Mati Yēsu ēdi alasi tēmi yēkēlu, vo lö'bō 'bomo iyanni zi mo henye, "Ongo te vo komoyandi, yitō koro a'di ra here, loko ne aba?"

² Yēsu aya'ba da me'do iya henye, Ongo loko kyedre ne'e ku? Yitō ma kölo maako kinye akatoso dē ga bi ni, gē zē biya na kölo kölo aku'du akaŋo."

³ Yaa mati Yēsu ēdi alima da Döku 'ba Olivo, kyēti 'ba yēkēlu, mora Petero, Yemisi, Yowani ehe Anderiya ayinni zi mo na bi dē nni.

⁴ Zê iyannî zi mo henye, “Ayada zi ze ndala aba nenye ako'do rê nî, ehe ayada zi ze a'di ra ako'do rê nî zi yada henye kadra mo ɔko ku ga kö'du zi wasisi ne'e biya zi rê nnî ko'do.”

⁵ Yêsu iya zi zê henye, “Ëdiye komo kî'dî aba, ehe ila'e vidî kôlô maako dê zi ye ko'ba.

⁶ Vidî kayo akî'dî rê nnî me'do ga kö'du ma, akatayi akiyannî henye, ma mo, ehe zê ako'bannî vidî kayo.

⁷ Mora here, anza'e dê na riti êzê owo'e kporɔ wehe kara da kapa ehe kö'du yöyö 'ba wehe na kowo. Kö'du nere'e ako'do rê nnî, mora anza dê zi kiya henye, ndundu 'ba dakaŋo ra ɔko ku.

⁸ Dakaŋo ako'do wehe oka ma kôlô aba, damöku akalêpi da oka maako. Kinzikinzi atêdî ta bi ne biya ehe madöyî atêdî. Wa ne'e atêdinnî kaa dagba tɔɔ 'ba wisi ko'jo.

⁹ 'E na bi de 'e, êdiye komo kî'dî aba. Akîriye, ehe aku'bô'e bi 'ba vurê. Aku'bô'e mî bi 'ba mötu, atorɔ'e komo vo daliŋo'e, ehe yere'e ga kö'du ma, zi yada kö'du yöyö laka ne zi zê.

¹⁰ Mora dagba kazi ndundu mo tɔko, kö'du yöyö laka ma yêti zi vidî biya.

¹¹ Êzê îriye, ika bi 'ba vurê, asôsu'e dê ga kö'du mati akiya'e. Êzê kadra mo ɔko ku, iya'e mati i'dî zi ye. Ga kö'du me'do mati akame'do'e ne, atanza 'be, atayinnî kazi Lawo Kôlô Laka.

¹² Öndu 'e atényinnî akpa da öndu nniye, ehe akî'dinnî zê zi kofo. 'Bu'e atényinnî akpa da gîsisi 'bêniye, ehe akî'dinnî zê zi kofo. Gîsisi ako'donnî wehe akpa 'bu nnî aba, ehe akomannî gëri zi 'bu nnî, ma nnî êti kofo.

¹³ Vidî biya na kôlô kôlô akoyinniye ga kö'du ma. Mora vidî mati êdî mî kuku aba, le mî ndundu mo akayɔmo.”

Tuku kyënyë

(Mt. 24:15-28; Lk. 21:20-24)

¹⁴ “Akongo'e tuku kyedre atorɔ bi mati mo anza dê zi têdî zi mo (kö'du zi vo ko'jo mo, ayɔlo na laka mî kö'du nenye a'di). Mora zê mati mî Yudiya, atahonnî 'de da lutu'e.

¹⁵ Vidî mati êdî da loko 'bêni asi dekpe akaŋo zi wa maako koba mo nî aba.

¹⁶ Vidî mati êdî yaka i'bê dekpe hulêhu, liŋo kö'du bongo 'bêni.

¹⁷ Atêdî na kyënyë mî kadra naniye, zi mbara mati omönnî, ehe zi ma'e mati êdinnî gîsi luru aba.

¹⁸ Amötu zi Wîri kazi kö'du nani o'do rê nî mî tona.

¹⁹ Ga kö'du kyënyë 'ba mî ko'do naniye, atêdî kowo na kyënyë ta da mo biya gba damöku ayɔlo dê biyeto aba, mati Wîri i'dî damöku le mî kadra ma yaanya aba.

Mora ani kö'du ako atanza dekpe kaa ma ne hulêhu.

²⁰ Mora Yere aya'ba ra watiti mî ko'do naniye, êzê mo o'do dê here, ɔo vidî ako omɔ dê. Ga kö'du vidî kinzi 'bomo'e, here mo aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye.

²¹ Mora here êzê vidî kôlô maako iya zi yî, Ongɔ te kinye Korisito êdî ne, mandere ongɔ te nani mo êdî, oma dê mî mo.

²² Ga kö'du Korisito vo ndondo, ehe nêbi vo ndondo'e akalagannî, zê ako'donnî kö'du koro, ehe kö'du rakaga zi vidî ko'ba. Zê ako'donnî kö'du ne zi vidî 'ba Wîri mati mo inzi.

²³ Êdiye na komokandi. Mayada ga kö'du ne ku biya zi ye gba kazi kadra mo tɔko.”

Tayi 'ba Wisi a Vidî

(Mt. 24:28-31; Lk. 21:25-28)

²⁴ “Mî ko'do tapêti kadra 'ba riti nani, kadra akuyî rê nî na köndu, yehwe ayanyi bi dekpe,

²⁵ kyêlu akalêpinni ta komoriyê, ehe kyigo mî ga bi ne'e akore zê ta bi 'bêzê.

²⁶ Mora here, wisi a vidî akalaya ta bi tayi tēmî foli kyigo bikanyi kyedre aba.

²⁷ Mo akutu malayika'e yaga zi bi sowo 'ba bi golo'bo 'ba dakaŋo ne zi vidî kinzi 'ba Wîri toto mo ta ndundu 'ba damöku le kapa ma kyamo.

²⁸ Kaga 'ba kyêlu ma yandi kö'du yolo zi ze. Êzê ngora 'ba kaga kyêlu ne ayi ku na luwê, ehe na 'bolo, ehe yêyu na kyiyî ne ayeto tövu, akayolo henye omo ku kara.

²⁹ Tēmî gëri kôlô ne, êzê ongɔ'e kö'du ne'e êdî rê nnî ko'do, akayolo'e henye, kadra mo ku kara nzo zi rê nî yeto.

³⁰ Asôsu'e henye, kö'du nenye'e biya ako'do rê nnî dagba kazi vidî mati êdinnî na didi yaanya aba ne koli biya.

³¹ Komoriyê dakaŋo aba akalagannî 'de, mora me'do 'bama alaga dê.”

Vidî kôlô maako ayɔlo ko'do mo mandere kadra mo dê

(Mt. 24:36-44)

³² “Here vidî kôlô maako ayɔlo dê ndala aba ko'do mo mandere kadra mo akatoko, le malayika 'ba komoriyê'e mandere wisi, nje 'bu ra akayolo.

³³ Êdiye komo kî'dî tandi aba ga kö'du ayɔlo'e dê, ndala aba kadra ne atoko.

³⁴ Akatêdî kaa vidî maako ënyi ati' bê bi yingo, kowo ta ra liŋo 'bêni, ehe ila vo loo 'bêniye ra na vo ga liŋo kongo. Tapêti mo i'dî zi zê loo 'ba vidî ma kôlô zi ko'do mo, mora tapêti mo ayada kö'du zi vo ha loko kongo, zi têdî nduwê kongo mo.

³⁵ Êdiye komokandi aba ga kö'du ayɔlo'e dê ndala aba vo kyeti liŋo ne atoko. Mandere atêdî hutaga aba, mandere mî kutê

yɔndɔ gba kono bi aba mandere bi loso 'ba kadra aba.

³⁶ Ēzè mo ayi truku'du, mi'ja'e dè ako'do.

³⁷ Kò'du mati miya zi yi ne, miya zi ye biya, èdiye komo k'i'di aba."

14

Kyedre 'ba Yuda'e o'dɔnni yere zi Yèsu kofo

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Here kadra 'ba kyèrè karama 'ba laga 'ba koli ndenye ila ko'do mo ku nje da riyò. Kyèrè 'ba mangolo'bo konyo kazi langa go mo. Here kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba vo kò'du k'i'diye, èdinni gèri koma zi Yèsu kiri na liwo zi kofo mo.

² Zè iyanni henye, "Do'do'e dè mi ko'do 'ba kyèrè kazi vidi ènyinni na koma wehe aba."

Apisi yèni ra Yèsu mi Beteniya

(Mt. 26:6-13; Yn. 12:1-8)

³ Mati Yèsu èdi mi Beteniya liño 'ba Simona, vo mõnyu ne, wakonyo, mbara maako ayi ödu loko maranji 'ba yèni kèzi ngutru aba kyo mi mo, kogo mo kchi kyedre aba. Mo ihiya maranji 'ba yèni kèzi ngutru ne, ehe ope da Yèsu.

⁴ Kya 'ba vidi mati èdinni ani ne, na kamo, ehe iyanni zi oka ma kolò maako henye, "Kò'du a'di 'bèni zi tedi yèni kèzi ngutru ne yaña go mo?"

⁵ Ato'bo kogo mo ndra ta da lamiwota tarifa, ehe kchi mo zi k'i'di zi vo leriye." Here alimanni gbo di'di mbara ne kile mo.

⁶ Mora Yèsu iya zi zè henye, "Ila'e mo kutu ni aba. Kò'du a'di èdiye mi mo kile? Mo o'do kò'du laka teme ne, ga kò'du ma.

⁷ Atèdiye 'duwi vidi vo leri èti, ehe ta ga kadra biya omba zi ye zè konyi. Mora 'duwi atanza'e dè ma aba.

⁸ Mo o'do wa mati mo akato'bo. Mo ope yèni kèzi ngutru ne ra ma zi ko'jo ma dagba ta komo kadra kò'du zi kusu mo."

⁹ Yaanya aba ne miya zi ye tinyò, bi mati biya ayèti Bayibolo zi mo mi damöku ne, wa mati mo o'do ne, akayada mi kò'du sösu kò'du mo.

Yudasi Isikirito omba da kò'du zi Yèsu kogo

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Here Yudasi Sikereto mo kolò tèmi vo litu 'butè domoriyò ne, i'bè zi kyedre 'ba vo karasa'e, ga kò'du zi Yèsu susu mo zi zè.

¹¹ Zè na rakyenyi ga kò'du mati mo omba zi kiya kowo, ehe i'dinni da kò'du zi kchi k'i'di mo zi mo. Here Yudasi Isikirito ayeto gèri ma laka koma mo zi Yèsu k'i'di mo zi zè.

¹² Mi ko'do dagba 'ba kyèrè 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, ko'do mati tímèlè 'ba zi konyo ofo ku, Yèsu vo lö'bò'e ako'jonnì ho mo, omba zi ze ti'bè ze zi wakonyo 'ba kyèrè ne ko'jo nzo zi bi yi.

¹³ Here Yèsu utu riyò tèmi zè kò'du kise nenye aba, "I'bè'e mi gawo akandosi de 'e kora maako èdi tele wini aba dè ni. Alò'bò'e go mo

¹⁴ mi liño mati mo ödu ne, mora iya'e zi vo kyeti liño ne, henye, vo komoyandi iya henye, 'Loko ma vala ra vo lö'bò 'bama'e, mora ma zi ze wakonyo 'ba kyèrè 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, konyo mo 'domo?"

¹⁵ Mora mo akayada zi ye loko toro kyedre, loko ne èdi ku nzo zi bi ye ako'jo'e wakonyo zi 'beze ani."

¹⁶ Vo lö'bò ènyi i'bènni mi gawo, ehe i'janni kò'du ne te kaa mati Yèsu iya zi zè ne, ehe ako'jonnì wakonyo 'ba kyèrè 'ba karama 'ba laga 'ba koli gbo.

¹⁷ Hutaga aba, Yèsu ayinni vo litu 'bèni èti.

¹⁸ Mati èdinni wakonyo da tarabiza, Yèsu iya zi zè henye, "Mayada zi ye, vidi ma kolò tèmiye akasusu ma, mati èdi wakonyo ma aba ne."

¹⁹ Vo litu'e na rasösu ehe ayetonni ho mo ko'jo na kolò kolò, "Ma tinyò manza kò'du aba rè yi."

²⁰ Yèsu aya'ba da me'do zi zè iya henye, "Atèdi vidi kolò tèmi ye 'butè domoriyò mati usu mangolo'bo 'bèni ma aba mi gbenje ne.

²¹ Wisi a vidi akoli kaa mati Biyibolo iya, ako'do rèni here. Mora atèdi na kyènyè zi vidi mati asusu mo ne. Atèdi na laka zi vidi ne èzè gba o'jo mo dè."

Wakonyo 'ba Yere

(Mt. 26:26-30; Lk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

²² Mati zè èdinni wakonyo, Yèsu oba nzozi mangolo'bo ehe o'do mötu 'ba öwò'di, owe mi mo, i'di zi vo lö'bò 'bèniye. Mo iya zi zè henye, "Oba nenye ida ra ma ra."

²³ Here mo oba köfö, o'do mötu 'ba öwò'di zi Wiri, i'di zi zè, zè uwènni biya tèmi mo.

²⁴ Yèsu iya zi zè henye, "Nenye yama ma mati aliko yaga ga kò'du vidi kayo, yama ma mati lömu 'ba Wiri oro ku do mo ne.

²⁵ Mayada zi ye muwè a'ji nenye dekpe löhu le mi ko'do mati makuwè a'ji ma kyiyi mi damöku 'ba Wiri."

²⁶ Mora zè aya'binni ngala ehe i'bènni yaga da Döku 'ba Olivo.

Yèsu iya kò'du ha kiga 'ba Petero

(Mt. 26:31-35; Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

²⁷ Yēsu iya zi zē henye, “E biya ataho'e, akila'e ma kaa mati Biyibolo iya, Wiri akofo vo timēlē yako, mora timēlē akapere rē nni biya.

²⁸ Mora tapēti mo ēzē mėnyī ku na didi, ma kati'bē mī Galilaya dagba komo'e.”

²⁹ Petero ɛnyī aya'ba da me'do henye, “Mila yi dē, ēzē koso mo ne'e biya ilanni yi le.”

³⁰ Yēsu iya zi Petero henye, “Mayada zi yi henye, gba kazi zanga ayapa da riyo yondo aba, akiya da wota henye, ayolo ma dē.”

³¹ Petero aya'ba da me'do na kyigo, “Makiya dē here, ēzē ēdi le zi ma zi koli yi aba.” Koso vo litu ne'e iyanni biya here.

*Yēsu amōtu mī Getesemina
(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)*

³² Zē ayi okonnī bi mati ako'jo Getesemina, ehe Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye, “Alima'e kinye ēzē mēdi amōtu.”

³³ Mo oba Petero, Yemisi ehe Yowani ti'bē nī aba. Kō'du sōsu ayi zi mo

³⁴ ehe mo iya zi zē henye, “Kō'du sōsu mī di'di ma ne, na kyedre omba kara zi lihiya. Alima'e kinye ongo'e bi kida aba.”

³⁵ Mo ɛnyī i'bē tisi dagba, umē rē nī akaŋo amōtu henye, ēzē ēdi zi rē nī kō'do, mo'bo dē zi ti'bē kpuru tēmi kadra 'ba riti nani.

³⁶ Amōtu iya henye, “Bu, 'bu ma wasisi biya ako'do rē nī mī kō'du komba 'bēyi. Oba kōfō 'ba riti nenyē 'de ta ra ma. Mora ne anza dē gba wa mati momba, mora wa mati yi ra omba.”

³⁷ Mati mo a'ba i'ja vo lō'bō wota ne'e ēdinni ako'do. Mo iya zi Petero, “Simona, ēdiye ako'do? J'bo'e dē zi lima na ngō gbi le nje kadra kōlō?”

³⁸ Mo iya zi zē henye, “Ēdiye bi kida aba, amōtu'e henye, kazi alēpiye mī kō'du yonzō. Lawo Kōlō Laka ra akato'bo ida ra akyigo dē.”

³⁹ Mo i'bē kpa lōhu da kōlō amōtu, amōtu iya gbi me'do kōlō kōlō ne.

⁴⁰ Mo a'ba hulēhu zi vo litu'e i'ja zē ako'do, zē o'bonni dē zi komonni kila na hwērē. Zē ayolanni dē a'di ra na kiyanni zi mo.

⁴¹ Mati mo ayi hulēhu mī kadra ma da wota mo aba, mo iya zi zē henye, Ēdiye gba ako'do alawo? J'bo ku! Kadra mo oko ku! Ong'o'e te, wisi a vidī yaanya aba i'di ku zi vidī 'ba kō'du kyēnyē'e.

⁴² “Ēnyīye riye di'bē'e, ongo'e kinye, nenyē kora mati asusu ma.”

*Yēsu kiri
(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)*

⁴³ Mati Yēsu ēdi gba ame'do, Yudasi mo kōlō tēmi vo litu 'butē domoriyō ne

oko gbo. Mo aba vidī kayo kulu, mo'vo aba. Kyedre 'ba vo karasa, vo komoyandi 'ba kō'du ki'diye 'e kyedre 'ba Yuda'e ra utunni zē.

⁴⁴ Vo wasusu ayada zi vidī kayo ne'e, dakyinē wa na kō'do, iya henye, vidī mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e. “Iriye mo, oba'e mo 'de tasi mo aba yaga.”

⁴⁵ Kandi mati Yudasi oko, mo i'bē zo zi Yēsu, ehe iya henye, “Vo komoyandi” ehe unzu ho mo.

⁴⁶ Here zē irinni Yēsu anda'banni mo gō.

⁴⁷ Mora vidī kōlō tēmi zē mati ēdinni atoro ani ne, oto kulu 'bēni, iga mbili vo lō'bō 'ba karasa ma kyedre ne yaga.

⁴⁸ Yēsu ame'do riye iya zi zē henye, “Ayiye kulu aba, mo'vo aba zi ma kiri mo, kaa ma vo kō'du ki'di pere?”

⁴⁹ Kō'do ta ga kō'do mēdi eti wayandi mī yēkēlu, ehe iriye ma dē, mora here, kō'du ne ako'do rē nni biya kaa mati Biyibolo iya.”

⁵⁰ Here, vo litu 'bomo'e biya ilanni mo, aho wēnni.

⁵¹ Vere maako gba na obi bongō kolo aba rē nī, nje kōlō usu ga Yēsu ani.

⁵² Zē ayonzonni zi mo kiri, mo aho wēni na ga mbiya ila bongō ne 'de zi zē ani.

Yēsu komo kyedre 'ba Yuda'e

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,63-71; Yn. 18:13-14,19-24)

⁵³ Here, obanni Yēsu ti'bē mo aba liŋo 'ba kyedre 'ba vo karasa, ani Yere 'ba vo karasa'e, kyedre'e 'ba vo komoyandi 'ba kō'du ki'diye atoro rē nni biya ani.

⁵⁴ Mora here, Petero usu go mo ta bi kowo i'bē odu mī liŋo 'ba kyedre 'ba vo karasa. Ani mo alima akaŋo vo bi kida eti wa'do koye.

⁵⁵ Kyedre 'ba vo karasa'e, Yuda'e biya i'di rē nni zi kō'du kyēnyē mati Yēsu o'do ne ki'ja, atehe mo kofō, mora 'de i'janni dē.

⁵⁶ Vidī kayo alimanni ndondo kiga ra Yēsu, mora kō'du yada 'bēzē ne andele dē.

⁵⁷ Kya 'ba vidī maako'e ɛnyinni riye, iganni ndondo gu mo, iyanni henye,

⁵⁸ “Dowo ze mo ēdi akiya henye, 'Ma kiyiye yēkēlu mati vidī o'ba ne 'de, ehe tapēti kō'do da wota aba, mako'ba mati vidī ra dē ako'do.”

⁵⁹ Ēzē zē o'donni le kō'du kiya 'bēzē ne ire dē.

⁶⁰ Kyedre 'ba vo karasa'e ɛnyī da komo zē riye ako'jo ha Yēsu iya henye, “Da kō'du ya'ba 'bēyi anza dē ga kō'du ndondo mati iganni gu yi ne?”

⁶¹ Mora Yēsu alima wēni ti, omba dē zi me'do. Kyedre 'ba vo karasa ako'jo ho mo lōhu iya henye, “Yi Korisitō, Wisi 'ba Wiri mati i'di ya'da zi mo ne?”

⁶² Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ma ra. 'E biya akongo'e wisi a vidī alima da kala tūri a Wiri, ehe atayi fōli 'ba komoriyē aba."

⁶³ Here, kyedre 'ba vo karasa iza bongo 'bomo ehe iya henye, "Domba kya 'ba vo kō'du kiya dekpe.

⁶⁴ Owo'e kō'du sawiya 'bomo ne ku. Kō'du sōsu 'be'e a'di?" Zē biya u'dunni fōdō rō mo, mo o'do kō'du kyēnyē ku mofō mo 'de.

⁶⁵ Kya maako'e ayetonni oro ko'bi ra Yēsu, idanni komo mo u'bōnni mo, iyanni henye, "Asōsu ēyi ra u'bō yi?" Ehe vo wehe irinni mo a'banni kyila mo kisa mo.

Tandi 'ba Petero

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mati Petero ēdi gba lima akaṅo liṅo 'ba kyedre 'ba vo karasa'e, wujē ma kōlō maako ayi ta da kapa.

⁶⁷ Mati ongo Petero ēdi wa'do koye, mo ongo bi mbiyi do mo iya henye, "Yi kpa Yēsu 'ba Nazereta aba."

⁶⁸ Mora mo andi wēni iya henye, Mayolo dē kō'du a'di ēdi ame'do go mo? Ehe ēnyi asi wēni zo yaga. Mora ta go mo zanga ayapa gbo.

⁶⁹ Mati wujē ne ongo mo atoro ani, ayeto kpa kō'du ne yada mo lōhu zi vidī mati ēdinni atoro ne'e. "Ma kōlō tēmi zē."

⁷⁰ Mora Petero andi kpa lōhu. Yaa ta go mo, zē mati ēdinni atoro da kapa ani ne, asōsunni Petero kpa lōhu, iyanni henye, o'bo dē zi tandi, yi ma kōlō tēmi zē ra ga kō'du yi kpa tēmi Galilaya.

⁷¹ Here Petero ēnyi asēnē rē ni iya henye, "Wiri kire, kora mati ēdiye ame'do ga kō'du mo ne, mayolo dē."

⁷² Mora here, tapēti kō'du kiya 'ba Petero ne, zanga ēnyi ayapa ma da riyō mo, ehe Petero asōsu kō'du mati Yēsu ayada zi ni, iya henye, "Gba kazi zanga yapa da riyō, akiya da wota henye, ayolo ma dē." Ehe Petero na kō'du sōsu ayeto gbo kudu.

15

Ika Yēsu komo Pilato

(Mt. 27:1-2,11-14; Lk. 23:1-5; Yn. 18:28-38)

¹ 'Do ṅbo da mūdō aba, kyedre 'ba vo karasa'e, kyedre 'ba Yuda'e, vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye, ehe Yuda'e biya atoto rē nni bi kōlō ame'do a'di ra ako'do zi Yēsu. Here zē idanni Yēsu nyōri aba i'dinni mo zi Pilato,

² Pilato ēnyi ako'jo ho mo iya henye, "Yi ra Yere 'ba Yuda'e?" Yēsu ēnyi aya'ba da me'do iya henye, "Mora kaa mati iya ne."

³ Kyedre 'ba vo karasa'e asōsunni Yēsu ga kō'du sisi kyo.

⁴ Here Pilato ako'jo ho mo lōhu iya henye, "Anza dē zi yi da kō'du ne ya'ba mo? Owo wasusu 'bēzē ne ku biya."

⁵ Yēsu omba dē zi me'do ma kōlō kiya, mora o'do Pilato na rakaga.

Ikye vurē ra Yēsu zi kofō

(Mt. 27:15-26; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

⁶ Tēmi kadra 'ba Kyērē 'ba Laga 'ba Koli, Pilato ēdi kō'du aba zi vidī kinga kōlō tēmi kamba, mati vidī ombanni.

⁷ Mī kadra nani kora maako ru mo Barabasi i'di mo mī kamba ani, ga kō'du ofo vidī.

⁸ Mati vidī kayo ne'e atoto rē nni, ayetonni ha Pilato ko'jo kaa ma kyere.

⁹ Mo ako'jo hē zē iya henye, "Omba'e Yere 'ba Yuda'e ra zi ma kinga zi ye?"

¹⁰ Pilato ayolo na laka kyedre 'ba vo karasa'e mati i'dinni Yēsu zi ni ne, ga kō'du zē na mī kumbē.

¹¹ Mora here, kyedre 'ba vo karasa'e alēlu da vidī kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga mo zi nni.

¹² Pilato ame'do lōhu zi vidī kayo ne'e, "Adi ra omba'e zi ma ko'do zi mo mati ako'jo Yere 'ba Yuda'e ne?"

¹³ Zē ēnyinni biya hē nni gbōgbō aba, "Atōtō mo."

¹⁴ Pilato ako'jo hē zē iya henye, "Kō'du kyēnyē a'di ra mo o'do?"

¹⁵ Here Pilato omba vidī kayo ne'e zi tēdinni na rakyenyi, mo inga Barabasi zi zē, mo u'bō hu Yēsu i'di mo gbo zi tōtō.

Vo wehe asawiyanni Yēsu

(Mt. 27:27-31; Yn. 19:2-3)

¹⁶ Vo wehe obanni Yēsu ti'bē mo aba mī liṅo 'ba turu 'ba daliṅo, ani ako'jonnī koso vo wehe ne'e biya bi kōlō.

¹⁷ Here ayōfunni bongo 'buluyē da Yēsu, o'donni safo tēmi ngora kono ayōfunni do mo.

¹⁸ Mora here, zē ayetonni mo sawiya mo, iyanni henye, "Lima konda zi yi Yere 'ba Yuda'e."

¹⁹ Zē u'bōnni do mo mavo aba o'binni oro ro mo, alomvōnni domo nni aba akaṅo amōtunni.

²⁰ Mati zē indenni mo sawiya ku, obanni bongo 'buluyē ne 'de aya'banni bongo omo gbi ro mo lōhu. Mora here, ikanni mo gbo yaga zi tōtō.

Atōtō Yēsu

(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

²¹ Ta bi ti'bē 'bēzē ta da gēri, andosi dē nni kora maako aba ru mo Simona tēmi Sirēnē, ēdi atayi mī gawo, mora vo wehe o'donni mo na kamo zi taka 'ba Yēsu

kumbè. Mo 'bu 'ba Alekazende nni Rafusa aba.

²² Zè obanni Yèsu ti'bě mo aba bi mati ako'jo Gologota, kò'du ya'ba aba, "Bi 'ba yingo da."

²³ Mora ani, zè ayonzonni zi a'ji asusè ɔwo aba ru mo mahiri, zi ki'di zi mo mora Yèsu omba dè zi kuwè mo.

²⁴ Mora here, atötönni mo ayanyanni bongɔ 'bomo na ga rè nni födö ku'du aba èyi akoba 'bèni bongɔ ma vala.

²⁵ Mati atötönni mo ne, ndi kadra 'ba damindö ɔko ku modomosowo.

²⁶ Wayöru 'ba mo susu ne, iya henye, "Yere 'ba Yuda'e."

²⁷⁻²⁸ Zè atötönni vo logo kpa riyö Yèsu aba, ma kòlò datiri mo, ehe ma vere da gali mo.

²⁹ Vidi mati èdinni alaga ta dakapa, èdinni dè nni njili na kamo Yèsu lidi aba. "Aha! Omba zi ti'bě yèkèlu ne kihya mo akaɔo zi ko'ba mo löhu ko'do da wota aba.

³⁰ Yaanya aba ne asi akaɔo ta da taka ehe ayomo rëyi."

³¹ Here tēmi gēri kōlō ne kyedre 'ba vo karasa ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye ogonni Yèsu iyanni henye, "Mo ayomo oka'e, mora ɔ'bo dè zi rē nī yomo.

³² Dongo'e Korisito ne te, Yere 'ba Yiserele, asi akaɔo ta da taka ne yaanya aba ehe dakoma mi mo." Vo logo riyö mati atötö Yèsu aba ne, alidi mo kpa.

Koli 'ba Yèsu

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

³³ Mi kutè kadra aba, mandölu ayöfu bi kpa ta dakaɔo ehe inde rē nī tapēti kadra wota.

³⁴ Mati ndi kadra ɔko ku komo kadra wota, Yèsu ènyi udu riyè gu kyembe aba, "Elöyi, Elöyi, lema sabakatani?" Kö'du ya'ba aba henye, "Wiri ama, Wiri ama, kö'du a'di ila ma go mo?"

³⁵ Kya vidi mati èdinni ani owonni mo ne, iyanni henye, "Owo'e te, mo èdi Eliya ko'jo."

³⁶ Mora here, ma kòlò tēmi zè aho lifa aba usu mi a'ji i'di da njili mowo, ehe mo injè dami'di ha Yèsu iya henye, "Disiye bi mo, dongo'e èzè Eliya èdi atayi mo yasi akaɔo ta da taka."

³⁷ Mora Yèsu udu riyè gu kyembe aba, ehe oli gbo.

³⁸ Here, mi bongɔ mati ove mi yèkèlu ne, aliza riyö, ko ta riyè le akaɔo.

³⁹ Vo kyèlu 'ba vo wehe mati èdi atoro komo taka ani ne, ongo hala Yèsu oli. Mo iya henye, "Kora nenyè tinyö wisi 'ba Wiri ra."

⁴⁰ Kya 'ba mbara maako'e èdinni ani bi kongɔ ta bi kowo. Mi kutè zè èdi Mariya

Magadala, Salome, Mariya ma 'ba Yemisi nni Yosepa aba.

⁴¹ Ne mbara mati usunni ga Yèsu mi Galilaya ehe èdinni mo konyi. Aga mbara maako'e kpa kyɔ ani. Mbara ne'e ayinni Yèsu èti mi Yerusalema.

Kusu 'ba Yèsu

(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Ko'do nenyè ako'jo ko'do 'ba rako'jo zi bi ko'do 'ba ralawo. Bi èdi ku tayi ra hutaga, kora maako ru mo Yosepa, ta Arimataya ɔko gbo. Mo mi gboko 'ba turu, ehe ɔwonni mo, ehe mo kòlò tēmi vidi mati èdinni bi tayi 'ba damöku 'ba Wiri kida, ènyi i'bě zi Pilato kazi tere, kö'du ko'jo ga kö'du yöku Yèsu, zi kusu mo.

⁴⁴ Pilato rakaga aba mati owo henye, Yèsu oli ku. Mo ako'jo vo kyèlu 'ba vo wehe ako'jo ho mo kodo Yèsu oli ku kyere ya.

⁴⁵ Tapēti mo owo kö'du yada 'ba vo kyèlu ne, Pilato iya zi Yosepa moba yöku ne.

⁴⁶ Yosepa ènyi i'bě wogo mbili bongɔ, ayasi yöku ne akaɔo olo mi mbili bongɔ ne, injè i'bě usu mi wogo mati ole mi döku ma kyigo ne. Here, mo alulu yitö kyedre nbiri ha bi tödu 'ba wogo ne.

⁴⁷ Mariya Magadala nni Mariya ma 'ba Yosepa aba, èdinni akongɔ ta bi kowo, bi mati usu yöku Yèsu 'domo ne.

16

Tēnyi tēmi koli

(Mt. 28:1-8; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Tapēti ko'do 'ba ralawo mati inde rē nī, Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi wogonni yēni kēzi ngutru ti'bě mo aba zi pisi ra yöku Yèsu.

² 'Do nbo mi ko'do 'ba ralawo kadra nzere aba, zè ènyi i'bēnni da wogo.

³ Ta bi ti'bě 'bèzè ta da gēri, alimanni me'do na ga rē nni, iyanni henye, "Èyi ra akalulu yitö ne ta bi tödu 'ba ha wogo ne zi ze?"

⁴ Mora mati ongonni bi riyè, i'janni yitö ne alulu ku nzo hulèhu.

⁵ Here ènyi ödunni mi wogo ani, ongonni wisi ɔbi maako èdi alima datiri usu bongɔ kanyi konda rē nī o'do zè na rakaga.

⁶ Mo iya henye, "Ere'e dè. Mayolo ku èdiye bi koma kö'du Yèsu 'ba Nazereta mati atötö. Mo anza kpe kinye, mo ènyi ku tēmi koli, ongo'e te, ne bi mati i'dinni mo 'domo.

⁷ Mora here, yaanya aba i'bě iya'e kö'du kise nenyè zi vo lö'bö 'bomo'e Petero mēdi zè èti. Here mo èdi ti'bě dagba komo'e mi Galilaya, ani akongɔ'e mo te kaa mati mo ayada zi ye."

⁸ Here mbara ne asinnī yaga ahonnī ta da wogo kazi tere, onyonnī kō'du mo kpa dē zi vidī kōlō maako ga kō'du zē na tere.

*Yēsu ayada rē nī zi Mariya Magadala
(Mt. 28:9-10; Yn. 20:11-18)*

⁹ Mora here, tapēti tēnyī 'ba Yēsu tēmi koli 'do ŋbo ko'do 'ba ralawo aba, mo ayada rē nī dagba zi Mariya Magadala, mati mo ore dakyikyī madomōriyō yaga ta rō mo ne.

¹⁰ Mo i'bē ayada zi aboka niye. Zē na lu'bē ēdinnī akudu.

¹¹ Mati zē owonnī henye, mo iya Yēsu ēdī na didī nongo mo komo nī aba, zē omanni dē mī me'do 'bomo ne.

*Yēsu ayada rē nī zi vo lō'bō riyō
(Lk. 24:13-35)*

¹² Yaa ta gō mo, Yēsu ayada dakyinē nī 'beri zi vidī riyō maako'e ēdinnī atī'bē wēnnī ta da gērī mī dakaŋo maako.

¹³ Zē ayadanni kō'du ne, zi oka nniye mora zē 'de omanni dē mī kō'du ne.

*Yēsu ayada rē nī zi vo litu 'butē dōmo kōlō
(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Lō. 1:6-8)*

¹⁴ Mora mī ndundu mo ta gō mo biya, Yēsu ayada rē nī zi vo litu 'butē dōmo kōlō ēdinnī wakonyo. Mo asawiya zē ga kō'du zē anzannī dē koma aba, ehe zē kpa na vo kazi kō'du kowo zi koma mī vidī mati iyanni mo na didī.

¹⁵ Mo iya zi zē henye, "I'bē'e ta damōku ne biya, ayētīye kō'du yōyō laka ne zi dakyinē vidī biya.

¹⁶ Mo mati oma irī bapatisi, akayomō. Mo mati omba dē akī'dī riti zi mo.

¹⁷ Vo koma'e, akī'dī kyigō 'ba kō'du koro ko'do zi zē. Zē akorennī dakyikyī yaga mī ru ma. Zē akame'donnī ha mēnzē maako eti.

¹⁸ Mo mati irī wiri umbē le riyē, mandere uwē waroso le, o'do zē dē na kyēnyē. Zē akī'dinnī kala nnī da vo kō'e, akako'jo zē."

*Oba Yēsu komoriyē
(Lk. 24:50-53; Lō. 1:9-11)*

¹⁹ Ta eti me'do 'ba Yere Yēsu zi zē ne, oba mo komoriyē ehe alima ku da kala tiri 'ba Wiri.

²⁰ Here, vo lō'bō ēnyī i'bēnnī kō'du yēti aba ta bi ne biya. Yere o'do lōo ne zē eti, ayada kō'du yēti 'bēzē ne tīnyō ga kō'du koro mati ēdinnī ako'do ne.

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Yowani ayöru

Me'do 'ba Didì

¹ Mì biyeto aba Me'do èdì. Me'do ne èdì Wiri aba ehe tinyö Wiri ra.

² Tëmi biyeto, Me'do ne èdì Wiri aba.

³ Ehe Me'do nenyè aba, Wiri o'do wa biya. Wa maako o'do dë kazi Me'do ne.

⁴ Didì ayi kazi mo, ehe didì 'bomo i'di bikanyi zi vidi biya.

⁵ Bikanyi ne asesi tanyi mi biköndu, ehe biköndu ayölu dë.

⁶ Wiri utu kora maako ru mo Yowani.

⁷ Mo ayi zi yada kö'du 'ba bikanyi ehe zi gaga vidi biya zi tedi koma aba.

⁸ Yowani ra dë bikanyi nenyè. Mo ayi nje zi yada kö'du 'ba bikanyi ne.

⁹ Bikanyi tinyö mati ayanyi bi da vidi biya, èdì tayi mi damöku ne.

¹⁰ Me'do ne èdì mi damöku ne, mora vidi maako ayölu mo dë, Wiri o'do damöku ne le me'do 'bomo aba.

¹¹ Mo ayi gogo mi damöku 'bëni, mora vidi 'bomowe irinni mo dë kalakyedre aba.

¹² Vidi maakowe ombanni mo ehe i'di koma 'bënni mi mo. Here mo i'di dangölö zi zë, zi tédinni na gisi 'ba Wiri.

¹³ Zë anzanni dë gisi 'ba Wiri, ta da rë zë, mandere ga kö'du komba 'ba vidi köndu, mandere kö'du komba 'ba o'di. Wiri ra na bi dë ni o'do zë na gisi 'bëni.

¹⁴ Me'do ne ayi na vidi köndu, ehe alima kinye ze aba. Dongo ze bikanyi kyedre tinyö 'bomo, bikanyi kyedre 'ba Wiri nje kölö 'ba 'Bu. Mo ndo rakyëyi ehe tinyö.

¹⁵ Yowani ame'do kö'du mo ehe agbögbö, "Nenyè mo mati ma yada zi ye atayi! Mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo èdì na widi gba kazi ma ko'jo."

¹⁶ Kazi rakyëyi 'bomo diri ze ya'da kayo

¹⁷ Mosa ra i'di kö'du ki'di, mora Yësu Korisito ika zi ze kö'du laka tinyö aba.

¹⁸ Vidi maako gba ongo Wiri dë. Nje Wisi kölö ne mo ra tinyö Wiri ehe èdì kara ra 'Bu, ayada zi ze Wiri èdì kaa a'di.

Kö'du kise 'ba Yowani Bapatisi

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-18; Lk 3:1-18)

¹⁹ Vo kalakonda vo yëni 'ba Yude mi Yerusalema utunni vo karasa maakowe ehe Lëviyë zi ha Yowani ko'jo mo 'bëni èyi.

²⁰ Mo omba do mo ayada zi zë huwë tinyö henyè, "Manza dë Korisito ne."

²¹ Neene zë ako'jonnì ho mo, iyanni henyè, "Yi Eliya ra?" Yowani aya'ba henyè, "Manza dë." Zë ako'jonnì ho mo iyanni henyè, "Yi ra Nèbi ne?" Mo aya'ba henyè, "E!"

²² Ndundu mo aba, zë iyanni henyè, "Ayada zi ze, yi 'bëyi èyi?" Zë iyanni henyè, "Zi ze koba hulëhu da kö'du ya'ba 'bëyi ne zi vidi mati utunni ze."

²³ Yowani aya'ba da me'do tëmi me'do kiya 'ba nèbi Yisaya. "Ma nje vidi ma èdì mbere mi da lipi, 'O'de gëri nzo zi Yere!"

²⁴ Kya 'ba Farasi maakowe utunni zë kpa zi Yowani.

²⁵ Zë ako'jonnì ho mo, iyanni henyè, "Kö'du a'di èdì vidi bapatisi, èzë anza dë Korisito mandere Eliya mandere Nèbie?"

²⁶ Yowani ayada zi zë iya henyè, "Mo'do bapatisi wini aba, mora èdì yë aba kinye, vidi maako ayole dë.

²⁷ Mayi le dagba, manza dë na laka zi kamoka 'bomowe kinga."

²⁸ Yowani iya nenyè mati mo èdì bapatisi ki'di humirë 'ba Ranga Yeredene mi Beteniya.

Timëlë 'ba Wiri

²⁹ Mì ko'do ma ta go mo, Yowani ongo Yësu èdì tayi zi ni, ehe iya henyè, "Kinye èdì Timëlë 'ba Wiri mati oba kö'du yanja 'ba damöku ne 'de.

³⁰ Mo ra mati ma yada kö'du mo zi ye henyè, 'Vidi maako atayi kpa, mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo èdì na widi gba kazi ma ko'jo.'

³¹ Ma yölu dë, mo 'bëni èyi. Mora mayi zi ye bapatisi wini aba, here vidi biya mi Yiserele akongo mo.

³² Ma mëdi ani ehe mongo Lawo Laka ayi akaño do mo kaa atu'bu ta komoriyë, ehe Lawo Laka ne alima do mo.

³³ Gba kazi nenyè ma yölu dë èyi 'bëni mo. Mora mo mati utu ma zi bapatisi ki'di wini aba ne ayada zi ma henyè, 'Akongo Lawo Laka tayi akaño ehe lima da vidi maako. Neene akayölu henyè, mo ra vidi mati aki'di bapatisi Lawo Laka aba.'

³⁴ Mongo nenyè o'do rë ni, ehe ma yada zi ye henyè, mo Wisi 'ba Wiri ra."

Dagba vo lö'böwë 'ba Yësu

³⁵ Ko'do vere aba, Yowani èdì ani löhu ehe vo lö'bö 'bomowe riyö èdinni mo aba.

³⁶ Mati mo ongo Yësu lasi ta dakapa, mo iya henyè, "Kinye èdì Timëlë 'ba Wiri!"

³⁷ Vo lö'bö 'ba Yowani riyö owonni me'do 'bomo ne, ehe zë i'bënni Yësu aba.

³⁸ Mati Yësu opi rë ni ehe ongo zë, mo ako'jo kö'du henyè, "A'di ra ombe?" Zë aya'banni do mo iyanni henyè, "Raboni, alima kila?" Mì ha 'ba Hibiru, "Raboni ne," "Vo komoyandi" ra.

³⁹ Yësu aya'ba do mo iya henyè, "Ayi onge te." Èdì ku nzo kaa kadra sowo mi kadra kutë mati zë i'bënni mo aba ehe ongonni bi ma mo alima 'domo. Here zë alimanni nduwë mi ndundu 'ba kadra ne.

⁴⁰ Kōlō tēmī kora riyō ma owo ha Yowani ehe i' bē Yēsu aba ra Anderiya, öndu 'ba Simona Petero.

⁴¹ Dagba kō'du mati Anderiya o'do, ēdī zi koma öndu nī ehe yada zi mo henye, "Di'ja Masiya ne ku!" Mi ha 'ba Hibīru, "Masiya ne" kpa te kaa mī ha 'ba Girīgī "Korisito ne."

⁴² Anderiya ika öndu nī zi Yēsu. Mati Yēsu ongo mo, mo iya henye, Simona wisi 'ba Yowani, akako'jo yī Kapahasi. Ru nenye ato'bo kidra na "Petero."

Yēsu ako'jo Pilipo ehe Natanēlē

⁴³⁻⁴⁴ Mī ko'do vere aba Yēsu omba zi ti' bē Galilaya. Ani mo i'ja Pilipo, mo ta Beteseyida, gawo liṅo 'ba Anderiya, Petero aba. Yēsu iya zi Pilipo, "Usu ga ma."

⁴⁵ Pilipo i'ja Natanēlē ehe iya henye, "Di'ja ze vere mati Mosa ehe Nēbiyē ayōrunnī kō'du mo ne ku. Mo Yēsu, wisi 'ba Yosepa ta Nazereta."

⁴⁶ Natanēlē ako'jo kō'du iya henye, "Wa laka maako ato'bo tayi ta Nazereta?" Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayi ongo te."

⁴⁷ Mati Yēsu ongo Natanēlē ēdī atayi zi nī, mo iya henye, "Kinye ēdī tīnyō kozo zutu 'bezee 'ba Yiserere, ehe mo anza dē na vo wakoba."

⁴⁸ Natanēlē ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ma?" Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Gba kazi Pilipo yī ko'jo, mongo yī hu kaga kyēlu."

⁴⁹ Natanēlē iya henye, "Raboni, yī Wisi 'ba Wiri ehe Yere 'ba Yiserere!"

⁵⁰ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Oma mī ma nje ga kō'du mati miya henye, mongo yī hu kaga kyēlu? Akongo wa maako kyedre ndra ta da ma nenye."

⁵¹ Ma yada zi yī, akonge komoriyē akayēhu rē nī ehe malayike 'ba Wiri ti' bē riyē ehe tayi akaṅo da Wisi 'ba Vidi."

2

Oze mī Kana

¹ Ko'do wota aba yaa Mariya, ma 'ba Yēsu ēdī mī karama 'ba rakoze mī gawo 'ba Kana mī Galilaya.

² Yēsu vo lō'bō 'bēniyē eti, ise zē kpa bi 'ba rakoze ne.

³ Mati a'ji inde rē nī ku biya, ma 'ba Yēsu iya zi mo henye, "Zē anzannī kpe a'ji aba."

⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma ma, ayada dē zi ma a'di ra zi ko'do. Kadra 'bama gba oko dē."

⁵ Ma 'ba Yēsu ayada zi vo lituwē 'ba liṅo henye, "O'de wa mati mo ayada zi ye ko'do."

⁶ Yude ēdinnī kō'du kira 'ba wa kaka ṅbala aba ehe ga kō'du nenye, tele yitō 'ba wini ēdī ani modaka ma kōlō ēdī kyedre zi kīrī kaa lita lamikōlō.

⁷ Yēsu iya zi vo lituwē 'ba liṅo henye, "Osowe tele nenyee wini aba." Zē osonnī zē kpika

⁸ ehe mo ayada zi zē henye, "Yaanya aba oba kya 'ba wini ne yaga ehe i'di zi kora vo kyeti karama ne." Zē obannī wini ne zi mo

⁹ mati yaanya aba ofo rē nī ku na a'ji ehe mo anene. Mo ayolo dē a'ji nenye ayi ta kila, mora vo lituwē mati obannī a'ji nenye ayolonnī, here mo ako'jo 'biyēsī

¹⁰ ne ehe iya zi mo henye, "Vidi biya uwēnnī a'ji ma laka ra dagba, ehe tapēti mo, mati yingo ēdinnī ku kyo mo aba zi kuwē, mo i'di a'ji ma koo ne. Mora asesi wēyi a'ji ma laka ne le yaanya aba!"

¹¹ Yēsu o'do dagba kyinē 'ba kō'du koro nenye mī gawo 'ba Kana mī Galilaya. Ani mo ayada bikanyi kyedre 'bēni, ehe vo lō'bō 'bomowe omannī mī mo.

¹² Tapēti ma nenye, Yēsu ehe ma mo, öndu mowe, ehe vo lō'bō 'bomowe i'bēnnī zi Kaparanamo, ehe alimannī ani ko'do tisi aba.

Yēsu i' bē mī yēkēlu

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ E'di ku kadra kara zi karama 'ba Yude 'ba laga 'ba koli, Yēsu i' bē zi Yerusalema.

¹⁴ Ani mī yēkēlu mo i'ja vidi ēdinnī isa, timēlē, ehe atu'buwē kogo, ehe vo kōhi kutrēē kpa limannī da tarabiza 'bēnnī.

¹⁵ Here mo o'do so'da tēmi ko'di ehe ore ngōtu biya yaga tēmi yēkēlu, 'dō timēlē, ehe isa, mo opi da tarabiza 'ba vidi 'ba kōhi kutrēē, apere kōhi ṅbiriṅi 'bēzē ne,

¹⁶ ehe mo i'di kō'du zi vidi ma ēdinnī atu'bu kogo ne henye, "Obe atu'buwē yaga ta kinye! O'de loko 'ba 'Bu ma dē na bi 'ba wakogol!"

¹⁷ Vo lō'bō 'bomowe asōsunnī henye, wayōru iya henye, "Watowo 'bama kō'du loko 'bēyi, o'bo mī ma kaa wa'do."

¹⁸ Vo kalakonda 'ba Yude aya'bannī do mo kō'du ko'jo aba henye, "Kyinē 'ba kō'du koro a'di ra ato'bo ko'do zi yada zi ze ēdī dangōlō aba tīnyō zi nenye ko'do?"

¹⁹ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Iha akaṅo yēkēlu nenye ehe mī ko'do wota aba ma ko'ba lōhu!"

²⁰ Vo dagbe aya'bannī henye, "Iri koo 'butēsowo dōmomodaka zi ko'ba yēkēlu nenye. A'di ra o'do yī zi sōsu ato'bo ko'ba kō'do wota aba lōhu?"

²¹ Mora Yēsu ēdī ame'do kō'du ida rē nī ra na yēkēlu.

²² Mati injē mo ku tēmi koli, vo lō'bō 'bomowe asōsunnī kō'du mati ayada zi zē. Neene zē omannī mī wayōruwē ehe mī me'do 'ba Yēsu.

²³ Mī Yerusalema mī kadra karama 'ba laga 'ba koli, vidi kayo omannī mī Yēsu, ga

kò'du zè ongonni mo ta bi kyinè 'ba kò'du korowe kò'do.

²⁴ Mora Yèsu ayolo kò'du mati mi di'di zè, ehe mo ila zè dè zi tēdi kyigò aba ndra ta dè nī.

²⁵ Vidi maako anza zi yada zi mo a'di ra vidiyè kaa mo. Mo ayolo ku nzo.

3

Yèsu ehe Nikodimò

¹ Ani vo dagba 'ba Yude ēdi ru mo Nikodimò mo Farasi ra.

² Yondo kòlò maako aba mo i'bè zi Yèsu iya zi mo henye, "Raboni, da yolo ku Wiri utu yi zi komo ze yandi. O'bo dè kyin 'ba kò'du koro nenyee kò'do, nje èzè Wiri ēdi yi aba."

³ Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Mēdi kò'du tīnyò ra yada zi yi vidi maako o'bo dè damòku 'ba Wiri kongo kazi mo kò'jo lōhu!"

⁴ Nikodimò ako'jo iya henye, "Hala kora ma òvu ku kyedre ne ako'jo lōhu? Mo o'bo dekpe tōdu mi na mi lōhu zi kò'jo mi kadra ma riyò mo!"

⁵ Yèsu aya'ba do mo henye, "Mēdi ayada tīnyò zi yi" Vidi maako o'bo dè tōdu mi damòku 'ba Wiri, kazi kò'jo mo wini aba ehe Lawo Laka.

⁶ Vidi kōndu o'jonni gisi 'bēnni. Nje Lawo Laka 'ba Wiri o'jo gisi 'ba Wiri.

⁷ Anza dè na rakaga ga kò'du mati miya henye, ako'jo yi lōhu.

⁸ Lawo 'ba Wiri ēdi kaa buluku mati aluku bi mati omba ti'bè zi mo. At'o'bo kowo kporo buluku, mora ayolo dè ayi ta kila mandere ēdi ti'bè kila. Ēdi here biya zi vidi ma o'jo Lawo aba.

⁹ Nikodimò ako'jo kò'du iya henye, "Hala nenyee atēdi?"

¹⁰ Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Hala at'o'bo zi tēdi na vo komoyandi 'ba Yiserele ehe ayolo wa nenyee dè?"

¹¹ Ma yada zi yi tīnyò, dēdi ame'do kò'du wa ma da yolo, ga kò'du dongo ku na bi de ze. Mora vidi maako tēmi yè akiri kò'du kiya 'beze ne dè.

¹² Èzè oma dè mati ma me'do zi yi kò'du wa 'ba dakaño, hala akoma èzè ma me'do zi yi kò'du wa 'ba komoriyè?

¹³ Vidi maako gba i'bè dè komoriyè, nje Wisi 'ba Vidi, mati ayi akaño ta ani."

¹⁴ "Ehe here Wisi 'ba Vidi akinjè riyè, kaa movo wiri kōhi mati Mosa injè riyè mi da lipi.

¹⁵ Neene vidi biya mati ēdi koma aba mi Wisi 'ba Vidi atēdi didi nburu aba.

¹⁶ Wiri owo damòku nenyee ndra, here mo i'di Wisi kòlò 'bēni ne, here vidi mati oma mi mo ēdi didi nburu aba, ehe tīnyò oli dè.

¹⁷ Wiri utu Wisi 'bēni ne dè ga kò'du mo omba zi kò'do vurè 'ba damòku, mora ga kò'du mo omba zi yomo damòku ne kpuru wisi 'bēni aba."

¹⁸ "Zè mati omanni mi Wisi ne, o'do vurè kyenyè dè rè zè, mora zè mati omanni dè o'do vurè 'bèzè ku nzo, ga kò'du omanni dè mi Wisi nje kòlò 'ba Wiri ne.

¹⁹ Bikanyi ayi mi damòku, mora vidi ombanni zi lese mi bikōndu ga kò'du zè ēdinni kò'du kyenyè kò'do. Nenyee ra ēdi hala o'do vurè rè zè.

²⁰ Vidi ma ēdinni kò'du kyenyè kò'do, iyinni bikanyi ehe ayinni dè zi bikanyi, ga kò'du ayada wa mati zè ēdinni ako'do ēdi na kyenyè.

²¹ Mora vidi biya ma alima tīnyò aba, atayi zi bikanyi ga kò'du zè ombanni agamowe zi yolo henye, Wiri ēdi kò'do kpuru zè aba."

Yèsu ehe Yowani Bapatisi

²² Tapēti ma nenyee, Yèsu ehe vo lō'bò 'bēniyè eti i'bēnni zi dakaño 'ba Yudiya, bi mati mo alima tisi zè eti ehe bapatisi ki'di aba.

²³ Yowani ēdi kpa bapatisi ki'di mi Anono anza dè na kowo ta ra Salima, ga kò'du wini ēdi bi nani. Vidi ēdi ti'bēnni zi mo ehe mo ēdi zè bapatisi.

²⁴ Nenyee gba kazi Yowani ki'di mi kamba.

²⁵ Kya vo lō'bò 'ba Yowani maakowe ayeto hē nni wasa kora Yuda maako aba, kò'du 'ba wa kaka n̄bala ga kò'du kò'du ki'di 'ba yēni.

²⁶ Here zè i'bēnni zi Yowani ehe iyanni henye, "Raboni, asòsu kò'du kora mati ēdi yi aba dakapa humirè 'ba Ranga Yeredene, mo mati ēdi kò'du mo kiya? Here mo ēdi bapatisi ki'di yaanya aba, ehe vidi biya ēdi ti'bēnni zi mo."

²⁷ Yowani aya'ba do mo iya henye, "Vidi maako o'bo dè zi tēdi wa maako aba nje èzè Wiri ra i'di zi mo.

²⁸ E ra na vo kiya 'bama mati miya henye, Manza dè Korisito ra, mora utu ma dagba komo mo."

²⁹ 'Biyēsi ra mati mbara ne na 'bomo, mora aboka 'ba vo 'biyēsi mati oro dakapa mbili ni koze, ēdi na rakyenyi mati mo owo gu 'biyēsi. Nenyee ēdi hala rakyenyi 'bama o'do ku ti'de.

³⁰ Mo atayi ndra kyedre, mora ma tayi tisiwa aba."

Mo ma ayi ta komoriyè

³¹ "Mo ma ayi ta komoriyè ēdi kyedre ta da wa biya. Mo mati 'ba dakaño, mo zi dakaño ehe ame'do kò'du wa 'ba dakaño. Mora mo ma ayi ta komoriyè ēdi kyedre ta da wa biya.

³² Mo ayada wa ma mo ongo ehe owo, du vidi maako oma dē mi kō'du kise 'bomo ne.

³³ Mora vidi mati oma mi kō'du kise 'bomo nenyē ayada henyē Wiri ēdi tūnyō.

³⁴ Mo ma Wiri utu ame'do me'do 'ba Wiri ga kō'du Wiri i'di zi mo Lawo ndo 'bēni ku.

³⁵ 'Bu ɔwo Wisi 'bēni ehe i'di kyigo 'ba wa biya zi mo.

³⁶ Vidi ma oma mi Wisi ne, ēdi didi nburu aba, vidi ma oro Wisi ne dē atanza dē didi nburu aba, mora akalima hu wayaza 'ba Wiri."

4

Yēsu mbara Samariya aba

¹ Farasiye owonni henyē, Yēsu ēdi ku laga dagba ehe bapatisi ki'di zi vo lō'bōwē ndra ta da Yowani.

² Tūnyō Yēsu abapatisi vidi kōlō maako dē, nje vo lō'bō 'bomowe ra o'dōnni.

³ Mati Yēsu owo kō'du mati ēdi akiya ne, mo ila Yudiya ehe i'bē hulēhu zi Galilaya.

⁴ Ta da gēri 'bomo ani, mo omba zi ti'bē kpuru ta Samariya.

⁵ Mi Samariya mo ayi zi gawo maako ru mo Seka, anza dē na kowo ta ra yaka mati Yakoba i'di zi wisi 'bēni Yosepa.

⁶ Ku'ju 'ba Yakoba ēdi ani, ehe Yēsu na riti ta bi lasi, alima akaŋo dakapa ku'ju ne. Ēdi kaa kadra kutē here.

⁷ Mbara vidi 'ba Samariya maako ayi zi wini kuwu, ehe Yēsu iya zi mo henyē, "I'di wini kuwē zi ma."

⁸ Vo lō'bō 'bomowe i'bēnni ku mi gawo zi wakonyo kogo.

⁹ Mbara ne aya'ba dō mo henyē, "Yi Yuda ra ehe ma vidi 'ba Samariya ra, hala ato'bo ko'jo ha ma kō'du wini kuwē?" Yude uwēnni wini dē tēmi siko kōlō vidi 'ba Samariya ēti.

¹⁰ Yēsu aya'ba dō mo henyē, "Ēzē ayolo nje wa ma Wiri i'di, ehe ēyi ra ēdi hē yi ko'jo kō'du wini kuwē, ako'jo hō mo, ehe mo aki'di zi yi wini mati i'di didi."

¹¹ Mbara ne iya henyē, "Kyedre, anza kpa dē kyere wini aba, ehe ku'ju ne ēdi na yōndu. Ta kila aki'ja wini mati i'di didi?"

¹² Zutu 'beze Yakoba ra ole ku'ju nenyē zi ze, mo gisi 'bēniyē ēti ehe ngōtu 'bomowe uwēnni biya tēmi mo. Yi kyedre ta da Yakoba?"

¹³ Yēsu aya'ba dō mo iya henyē, "Vidi biya ma uwē wini nenyē atēdi na kodro lōhu,

¹⁴ mora vidi ma uwē wini mati ma ki'di zi mo atanza dē na kodro lōhu. Wini mati ma ki'di zi mo atayi mi mo na ku'ju mati aki'di zi mo didi ma nburu."

¹⁵ Mbara ne aya'ba dō mo iya henyē, "Kyedre, i'di zi ma wini nani! Here ma

tanza dē na kodro lōhu, mandere kazi ma tayi kinye zi wini kuwu."

¹⁶ Yēsu ayada zi mo iya henyē, "I'bē ako'jo kora 'bēyi ehe ayi lōhu."

¹⁷ Mo aya'ba dō mo iya henyē, "Manza dē kora aba." Yēsu aya'ba henyē, "Kō'du 'bēyi ne tūnyō mati iya henyē anza dē kora aba ne.

¹⁸ Oze yi ku zi kora muyi, ehe kora ma ēdi lima mo aba yaanya aba ne anza tūnyō kora 'bēyi ra dē. Ayada zi ma kō'du tūnyō ra."

¹⁹ Mbara ne iya henyē, "Kyedre, mogo yi nēbi ra.

²⁰ Zutu 'ba Samariya amōtunni Wiri da dōku nenyē, mora e Yude iye henyē, Yerusalem ra bi ma da kamōtu zi Wiri."

²¹ Yēsu iya zi mo henyē, "Oma mi ma, mbara, kadra mo ēdi atayi mati vidi amōtunni 'Bu dekpe da dōku nenyē mandere mi Yerusalem.

²² E Samariye ayole dē tūnyō ēyi ra ēdi yē amōtu, mora ze Yude, da yolo ku ēyi ra dēdi mōtu, ga kō'du ēdi kazi Yude ra vo wayomo ayi.

²³ Mora kadra mo ēdi tayi, ehe ēdi ku nzo kinye, mati kyigo Lawo 'ba Wiri aba vidi akamōtunni 'Bu kaa mo tūnyō ēdi, ki'di zi mo mōtu ma tūnyō mati mo omba.

²⁴ Wiri ēdi Lawo ra, ehe nje kyigo 'ba Lawo 'bomo aba vidi ato'bo mōtu mo kaa mo tūnyō ēdi."

²⁵ Mbara ne iya zi mo henyē, "Ma yolo ku Masiya ne atayi, ehe ēzē mo ayi, mo akayada zi ze wa biya."

²⁶ Yēsu aya'ba henyē, "Ma ra mo, ma ra mo mati ēdi ame'do yi aba yaanya."

²⁷ Mi kadra nani vo lō'bō 'ba Yēsu a'banni, ehe zē na rakaga zi ki'ja mo ēdinni ame'do mbara aba. Mora vidi maako tēmi zē ako'jo ha mbara ne dē, "A'di ra omba?" Zē ako'jonnī ha Yēsu dē, "Kō'du a'di ēdiyē ame'do mbara ne aba?"

²⁸ Mbara ne ila tele wini 'bēni ne i'bē hulēhu mi gawo, ehe iya zi vidiyē ani henyē,

²⁹ "Ayi onge kora ne, mo ayada zi ma biya wa mati mo'do! Mo atēdi Korisito ra?"

³⁰ Zē ilanni gawo ehe i'bēnni zi kongō Yēsu.

³¹ Mi kadra ne vo lō'bōwē alenzenni Yēsu iyanni zi mo henyē, "Raboni, oba wa maako zi konyol!"

³² Mora mo aya'ba henyē, "Mēdi wakonyo maako aba ayole kō'du mo dē."

³³ Here vo lō'bōwē ayetonni, kō'du ko'jo tēmi kutē nni na bi dē nni, "Vidi maako ika wakonyo ku zi mo?"

³⁴ Yēsu iya zi zē henyē, "Wakonyo 'bama ēdi zi koro kō'du 'ba Wiri mati utu ma ehe zi kinde loo mati mo i'di zi ma zi ko'do.

³⁵ Akiye henye, 'ēdī gba yehe sowo zi wakumu ta yaka.' Mora ma yada zi ye henye, ongo bi te na laka da yake, wa mi yaka yaanya aba ahi ku, ehe ku nzo zi kumu.

³⁶ Vidi mati umu ehe atoto do mo ika ku zi didi ma nburu nburu, ehe agamo mati ili ehe mo mati umu aba, atedinni na rakyenyi bi kololo.

³⁷ Ko'du kiya ne edi tinyo, 'Maako iyi, agamo umu.'

³⁸ Mutu we zi nyenyo kumu mi yaka mati o'do loo mo de. Vidi maakowe o'donni loo ani, ehe ije wa kyo temi loo 'bezē ne.'

³⁹ Vidi kayo 'ba Samariya mi gawo nani omanni mi Yesu ga ko'du mbara ne iya henye, "Mo ayada zi ma biya wa ma mo'do."

⁴⁰ Here mati vidi 'ba Samariye ayinni zi mo, ze alenzenni mo zi lima nni aba, ehe Yesu alima ani ko'do riyō aba.

⁴¹ Vidi kayo 'ba Samariya maakowe omanni ga ko'du 'ba ko'du kise.

⁴² Ze iyanni zi mbara ne henye, "Doma ku yaanya aba, anza de ga ko'du mati iya, mora ga ko'du ze na bi de ze dowo mo ku, ehe da yolo henye, mo ra tinyo edi vo yomo 'ba damoku."

Yesu ako'jo Wisi 'ba vo mi turu maako

⁴³ Tapeti ko'do riyō aba ani, Yesu ila bi nani ehe i'be zi Galilaya.

⁴⁴ Ko'du mo na bi de ni iya henye, nebii owo de mi dakanjo 'bomo.

⁴⁵ Mati mo oko mi Galilaya, vidi karani irinni mo kalakyedre aba, ga ko'du ze i'benni mi karama 'ba laga 'ba koli mi Yerusalema ehe ongonni biya wa mati mo o'do.

⁴⁶ Mati Yesu a'ba zi Kana mi Galilaya, bi mati mo opi wini na a'ji. Vo mi turu maako edi ani wisi 'bomo na koo mi Kaparanamo.

⁴⁷ Mati mo owo henye, Yesu ayi ku ta Yudiya zi Galilaya mo i'be zi mo ako'jo ho mo zi ti'be Kaparanamo ehe zi ko'jo wisi 'benni, mati mo ku kara zi koli.

⁴⁸ Yesu iya zi mo henye, "Vidi maako temi ye oma de nje ezē onge kyinē 'ba ko'du korowe ehe rakage."

⁴⁹ Kora vo mi turu ne aya'ba do mo henye, "Yere, ayi gba kazi wisi ama koli."

⁵⁰ Yesu iya zi mo henye, "I'be wisi 'beyi akadidi."

Kora ne oma mi me'do 'ba Yesu, ehe i'be gbo.

⁵¹ Da geri 'bomo lijo vo litu 'bomowe andosi de nni mo aba ko'du kise aba zi mo. "Wisi 'beyi edi ku zi ti'be zi didi!"

⁵² Mo ako'jo he ze iya henye, "Kadra vala ra mati wisi 'benni ne na laka?" Ze aya'banni henye, "Edi ndi kadra kololo

mataganya tapeti kadra kutē mati rakyitu ne ila mo."

⁵³ Here 'bu mo asosu edi mi kadra kololo nani mati Yesu ayada zi ni, "Wisi 'beyi akadidi." Here mo ehe biya vo dakota 'benni eti omanni gbo.

⁵⁴ Nenye kyinē 'ba ko'du koro ma riyō mati Yesu o'do tapeti tayi 'bomo ta Yudiya zi Galilaya.

5

Wako'jo mi kara

¹ Tapeti ma nenye, Yesu i'be mi Yerusalema, ko'du karama yenni 'ba Yude.

² Kara Haresi kyedre 'ba timelē mi Yerusalema, kara maako edi ani senje aba muyi, mi ha 'ba Hibiru ako'jo Betesata.

³⁻⁴ Vidi kayo 'ba rakoo edinni ko'do ha kara ne, vo komoköndu, vo ka'bo, ehe vidi vo keje.

⁵ Dakapa kara ne kora maako edi na rakoo, koo 'butewota domomodomowota aba.

⁶ Mati Yesu ongo kora ne ehe ayolo henye mo edi ku na keje kyere kadra konda aba, mo ako'jo ho mo henye, "Omba zi yi ko'jo?"

⁷ Kora ne aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, manza de vidi maako aba zi ki'di ma mi kara ne, ezē wini ne edi re ni koho riyē. Ma yonzo zi tödu mi mo, mora vidi maako kpa 'duwi atödu ani dagba."

⁸ Yesu ayada zi mo henye, "Enyi riyē, oba agburuku 'beyi ehe alasi!"

⁹ Kandi ako'jo kora ne gbo. Mo oba agburuku 'benni riyē ehe ayeto lasi toko. Ko'do mati ko'du ne o'do re ni mi mo ne kadra 'ba ko'do madomoriyō.

¹⁰ Mati vo dagbe 'ba Yude ongonni kora ne edi agburuku 'benni kinje, ze iyanni zi mo henye, "Nenye ko'do 'ba ralawo ra! Omba de zi vidi maako zi kinje agburuku mi ko'do 'ba ralawo."

¹¹ Mora mo aya'ba do mo iya henye, "Kora mati ako'jo ma ne ayada zi ma kinje riyē agburuku 'bama ehe lasi."

¹² Ze ako'jonnii ho mo iyanni henye, "Eyi ra kora nenye mati ayada zi yi, zi kinje riyē agburuku 'beyi ehe lasi?"

¹³ Mora mo ayolo de, ga ko'du Yesu i'be weni 'de liwo ga ko'du vidi kayo.

¹⁴ Yaa Yesu i'ja kora ne mi yekelu ehe ayada zi mo, "Ongo te, yaanya aba re yi edi ku na laka, mora o'do ko'du kyenyē dekke mandere ko'du kyenyē maako ndra ako'do re ni zi yi."

¹⁵ Kora ne i'be ayada zi vo dagbe 'ba Yude henye, Yesu ra ako'jo ni.

¹⁶ Ze ayetonni ko'du kyenyē maako ko'do zi Yesu ga ko'du mo o'do wa kaa ma here ne mi ko'do 'ba ralawo.

¹⁷ Mora Yēsu iya henye, “Bu ma ɔɔ də ta bi ɔɔ ko'do, ehe nenye ra hala mēdi nduwē ko'do.”

¹⁸ Yaanya aba vo dagbe 'ba Yude ombanni zi Yēsu kofa ga kō'du riyō. Ma dagba, mo owe kō'du kī'di 'ba mi ko'do 'ba ralawo. Mora ma kyēnyē ndra, mo iya henye Wiri 'Bu ni ra, mati o'do ni kpiliri Wiri aba.

Kalakonda 'ba Wisi

¹⁹ Yēsu ayada zi vidiyē iya henye, “Ma yada tīnyō zi ye, Wisi o'do wa maako dē na bi dē ni. Mo ato'bo nje ko'do wa ma mo ongo 'Bu ēdi ko'do ga kō'du mo o'do kpa te wa ma mo ongo 'Bu o'do.

²⁰ 'Bu ɔɔ Wisi ehe ayada zi mo biya wa ma mo o'do. 'Bu akayada zi mo wa kyedre maako ndra ta da ma nenye, ehe atēdiyē na rakaga.

²¹ Kaa 'Bu injē yōku ehe i'di didi, here Wisi i'di didi zi vidi mati mo omba.

²² 'Bu o'do vurē 'ba vidi maako dē, mora mo o'do Wisi 'bēni ra na vo vurē 'ba vidi ko'do biya.

²³ 'Bu o'do nenye ga kō'du vidi biya zi Wisi koro kpa kaa zē oronnī nī. Ēzē vidi maako omba dē zi Wisi koro, nenye kpa te kaa mo omba dē zi koro 'Bu mati utu mo.”

²⁴ “Ma yada tīnyō zi ye henye, vidi ma owo kō'du kise 'bama ehe ēdi koma aba mi mo mati utu ma ēdi lawo didi ma ŋburu ŋburu aba, ehe o'do vurē kyēnyē dē ro mo. Zē i'bēnni ku nzo tēmī koli zi didi.

²⁵ Ma yada tīnyō zi ye henye, kadra ne atayi ehe ēdi ku nzo kinye mati yōku biya akowo gu 'ba Wisi 'ba Wiri, ehe zē mati owonni ho mo, akalimanni.

²⁶ 'Bu ēdi kyigo aba zi didi ki'di, ehe mo i'di kyigo kōlō nani zi Wisi.

²⁷ Ehe mo i'di zi Wisi 'bēni dangōlō zi vurē 'ba vidi ko'do biya, ga kō'du mo Wisi 'ba Vidi.

²⁸ Re maga dē! Kadra mo atoko mati biya yōku akowo gu 'ba Wisi 'ba vidi,

²⁹ ehe zē atayinni yaga tēmī dawogo 'bēnni. Vidi biya ma o'donni kō'du laka atēnyinni na didi, mora vidi biya ma o'donni kō'du kyēnyē atēnyinni na didi ehe ako'do vurē kyēnyē 'bēzē.”

³⁰ “Mo'bo dē wa maako ko'do na bi da ma. 'Bu ra utu ma, ehe mo ra ayada zi ma hala zi vurē ko'do. Mo'do vurē 'bama na laka, ga kō'du moro mo, ehe mo'do dē wa mati momba zi ma ko'do.”

Vo kiya 'ba Yēsu

³¹ “Ēzē ma me'do ga kō'du ma, gēri maako anza dē ani zi yada mēdi kō'du tīnyō ra yada.

³² Mora vidi maako ēdi kpa ame'do kō'du ma, ehe ma yolo wa mati mo iya ēdi tīnyō.

³³ Utuwē vo lituwē zi Yowani, ehe mo ayada zi zē kō'du tīnyō.

³⁴ Ma lima dē ra kō'du mati vidi iyanni kō'du ma, mora ma yada wa nenye zi ye here, zi ye yomo.

³⁵ Yowani, lamba mati i'di bikanyi kyo, ehe, e na rakyenyi zi lima mi bikanyi 'bomo ne tisiwa.

³⁶ Mora vidi maako ndra ta da Yowani ame'do kō'du ma. Mo'do ne wa mati 'Bu ma i'di zi ma ko'do. Wa biya mati mo'do ayada henye 'Bu ra utu ma.

³⁷ 'Bu mati utu ma, ame'do kpa kō'du ma, mora owowe gu mo dē mandere kongō mo da komo da komo.

³⁸ Ome kō'du kise omo dē, ga kō'du ombe dē zi tēdi koma aba mi mati mo utu.

³⁹ Ome wayōruwē, ga kō'du asōsuwē henye, aki'je didi ŋburu ŋburu mi zē. Wayōruwē ayada kō'du ma,

⁴⁰ mora ombe dē zi tayi zi ma kō'du didi ma ŋburu ŋburu.”

⁴¹ “Momba kō'du wayeto 'ba vidi kōndu dē,

⁴² mora ma yolo e, vidi ma kōlō tēmī yē, zi Wiri towo anza dē kalakyedre aba.

⁴³ Mayi ku kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ehe iriyē ma dē. Mora akiriyē vidi ma ayinni na bi dē nni.

⁴⁴ Hala akome? Ombe zi wayeto kiri kazi oka ma kōlō maako, mora ayonze dē zi tēdi wayeto aba kazi Wiri mati ēdi kōlō ne, hala ato'be koma mi ma?

⁴⁵ Asōsuwē dē henye, ma ra vidi ma akasusu wē zi 'Bu. I'diyē kō'du sōsu 'be ra Mosa, le mo ra vidi ma akasusu wē.

⁴⁶ Mosa ayōru wa kō'du ma, ehe ēzē ome mi Mosa, akome mi ma.

⁴⁷ Mora ēzē ome dē mi wa mati Mosa ayōru, hala ato'be koma mi wa mati miya?”

6

Yēsu i'di wakonyo zi vidi kpulukumuyi (Mt. 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Tapēti ma nenye Yēsu umu kyēti Fōfō 'ba Galilaya, mati ayolo kpa na Fōfō 'ba Tiberiyasi.

² Vidi kayo usunni go mo ga kō'du ongonni mo ēdi kyinē 'ba kō'du korowe ko'do zi ko'jo vo koe.

³⁻⁴ Kara zi kadra karama 'ba laga 'ba koli 'ba Yude, Yēsu i'bē riyē da dōku vo lō'bo 'bēniyē eti ehe alima akaŋo.

⁵ Mati Yēsu ongo vidi kayo tayinni zi ni, mo ako'jo ha Pilipo iya henye, “Ta kila da ki'ja ze wakonyo kyo zi to'bo vidi nenye biya?”

⁶ Mo iya nenye zi Pilipo yonzo. Mo ayolo ku nzo a'di ra mo ēdi ti'bē zi ko'do.

7 Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayolo de henye, akiri kara koho 'ba yehe modomowota nje zi kogo mangolo'bo tisi zi vidi ma kololo nenyee?"

8 Anderiya, ondu 'ba Simona Petero, kololo temi vo lo'bowe, mo ame'do riyé iya henye,

9 "Wisi maako edi kinye, mo edi mangolo'bo sisi aba muyi ehe kyenze riyó. Mora a'di ra na laka edi zi vidi biya nenyee?"

10 Dakaño ayofu loma aba, ehe Yesu ayada zi vo lo'bo 'bheniyé zi yada zi vidi biya lima akaño. Vidi kora edi kaa kpu-lukumuyi mi vidi kayo nenyee.

11 Yesu oba mangolo'bo ne mi kala ni i'di owó'di zi Wiri. Here, mo idra mangolo'bo ne zi vidiyé, mo o'do kpa here kyenze ne aba, le vidi edinni mo aba kyo zi konyo.

12 Vidi onyoni biya ma ombanni, ehe Yesu ayada zi vo lo'bo 'bheniyé zi toto koso mo ma oso, here ma yaña de.

13 Vo lo'bowe atotoni de ze bi kololo ehe oso kori 'buté domoriyo wa mati oso temi mangolo'bo muyi ne.

14 Tapeti vidi ongonni kinyé 'ba ko'du korowe ko'do 'ba Yesu nenyee, ayeto kiyan ni henye, "Nenye atedi tinyo Nebi mati edi zi tayi kinye mi damoku ne."

15 Yesu ayolo henye ze ombanni yonzo zi mo ko'do na wehe zi tedi na yere 'bezé. Here mo i'be riyé da dokú, ani zi mo tedi kutu ni aba.

Yesu alasi ta da wini

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

16 Hutaga nani aba vo lo'bo 'ba Yesu i'benni akaño zi föfö.

17 Ze ékyinni mi tönjö, ayetonni kumu kyeti zi Kaparanamo. Mati bi ondu Yesu gba ayi de zi ze,

18 buluku kyigo edi ku koho wini na kyenyé.

19 Mati vo lo'bowe opinni ku kaa wiri wota mandere sowo, ze ongonni Yesu lasi ta da wini. Mo asesi nduwé tayi kara ra tönjö, ze gbo na tere.

20 Mora mo iya henye, "Ma Yesu ra! Ere de!"

21 Vo lo'bowe ombanni zi mo koba mi tönjö, kandi oko gbo da goti bi mati edinni ati'be zi mo.

Mangolo'bo ma i'di didi

22 Ko'do vere aba vidi mati edinni gba ani humire kapa 'ba föfö, ayolonni tönjö edi nje kololo ani. Ze ayolonni kpa henye, Yesu i'be de mi mo vo lo'bo 'bheniyé eti. Ze i'benni kutu nni aba.

23 Tönjö maakowe ta Tiberiyasi i'benni kara ta bi mati vidi kayo onyoni mangolo'bo mati Yere i'di owó'di.

24 Ze ongonni henye Yesu ehe vo lo'bo 'benni eti i'benni ku. Here ze ékyinni mi tönjöwe ehe i'benni gbo Kaparanamo Yesu koma.

25 Ze i'janni mo kapa damire 'ba föfö ehe ako'joni ho mo iyanni henye, "Raboni, oko ndala aba kinye?"

26 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tinyo zi ye, anze de ma koma ga ko'du onge kinyé 'ba ko'du korowe, mora ga ko'du onyowe biya wakonyo ma ombé.

27 O'de loko de ko'du wakonyo mati edi re ni yaña ne. O'de loko ko'du wakonyo mati i'di didi ma nburu nburu ne. Wisi 'ba Vidi aki'di wakonyo nenyee zi ye, ga ko'du Wiri 'Bu i'di kalakonda zi mo ko'do here."

28 Vidi ako'joni ho mo iyanni henye, "A'di ra tinyo Wiri omba ze zi ko'do?"

29 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Wiri omba zi ye tedi koma aba mi vidi mati mo utu."

30 Ze aya'banni do mo iyanni henye, "Kinyé 'ba ko'du koro a'diye ra ako'do, here zi ze to'bo koma mi yi? A'di ra ako'do?"

31 Go mo yada aba, mati zutu 'bezee edinni mi da lipi, Wiri i'di mana zi ze konyo. O'do re ni kaa mati wayoruwe iyanni henye, 'Wiri i'di mangolo'bo zi ze ta komoriye zi konyo.' "

32 Yesu ayada zi ze henye, "Ma yada tinyo zi ye henye, Mosa ra de vidi mati i'di mangolo'bo zi ye ta komoriye. 'Bu ma ra i'di mangolo'bo tinyo ne zi ye ta komoriye."

33 Ehe mangolo'bo mati Wiri i'di ne edi vidi mati ayi akaño ta komoriye zi didi ki'di zi damoku."

34 Vidi iyanni henye, "Kyedre, i'di zi ze mangolo'bo mati oro de nenyee."

35 Yesu aya'ba do mo zi ze iya henye, "Ma ra mangolo'bo ma i'di didi. Vidi ma ayi zi ma, atanza de na o'bo. Vidi ma edi koma aba mi ma atanza de na kodro.

36 Ma yada ku nzo zi ye henye, onge ma mora gba anze de koma aba mi ma.

37 Vidi biya mati 'Bu i'di zi ma atayi zi ma. More ma kololo maako temi ze de.

38 Mayi de ta komoriye zi ko'do wa mati momba. Mayi zi ko'do wa mati 'Bu omba ma zi ko'do. Mo utu ma,

39 ehe mo omba zi ko'do tinyo ma kololo temi ze mati mo i'di zi ma ne olu de. Mo omba ma zi kinje ze zi didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

40 'Bu ma omba vidi biya mati ongonni Wisi, zi tedi koma aba mi mo, ehe zi tedi didi ma nburu aba. Here ma kinje ze zi didi mi ndundu ko'do aba."

41 Vidi ayetonni he nni wasa ga ko'du Yesu iya henye, ni ra mangolo'bo mati ayi akaño ta komoriye.

42 Ze ako'joni ha oka ma kololo maako iyanni henye, "Mo anza Yesu ra de, wisi

'ba Yosepa? Da yolo ze 'bu mo de ma mo aba? Hala mo ato'bo kiya henye, nayi akaŋo ta komoriyē?"

⁴³ Yēsu ayada zi zē iya henye, "Ore ta bi me'do 'be ne!

⁴⁴ Vidi maako o'bo de tayi zi ma, nje 'Bu mati utu ma ne o'do zē komba zi tayi. Mora eze zē ayinni, ma kinjē zē na didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

⁴⁵ Kölö tēmi Nēbiyē ayōru henye, 'Wiri akayandi zē biya.' Here vidi biya ma owonni da 'Bu ehe ayandi kazi mo atayi zi ma.

⁴⁶ Nje vidi kölö mati ongo 'Bu ne mo ra ayi kazi Wiri. Vidi maako gba ongo 'Bu de.

⁴⁷ Ma yada zi ye tinyō vidi biya mati ēdinni koma aba mi mo, ēdinni didi ŋburu aba.

⁴⁸ Ma mangolo'bo ma i'di didi!

⁴⁹ Zutu 'be onyonni mana mi da lipi ehe yaa, zē olinni.

⁵⁰ Mora kinye mangolo'bo 'ba komoriyē ne ayi ku akaŋo, here vidi mati mo onyo ku oli de.

⁵¹ Ma ra mangolo'bo didi mati ayi akaŋo ta komoriyē. Eze vidi mati onyo mangolo'bo nenyē, mo akalima ŋburu. Mangolo'bo mati ma ki'di zi mo ida ra ma ra, mēdi ki'di zi vidi 'ba damōku nenyē zi tēdinni na didi."

⁵² Zē ayetonni hē nni wasa oka ma kölö maako aba, ehe ako'jonni kō'du iyanni henye, "Hala mo ato'bo ki'di ida rē ni zi ze konyo?"

⁵³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada zi ye tinyō, alime de, nje eze onyowe ida ehe uwēē yama 'ba Wisi 'ba Vidi.

⁵⁴ Mora eze onyowe ida ma ehe uwēē yama ma, atēdiyē didi ma ŋburu aba, ehe ma kinjē na didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

⁵⁵ Ida ma wakonyo ma tinyō ra, ehe yama ma wakuwē ma tinyō ra.

⁵⁶ Eze onyowe ida ma ehe uwēē yama ma, e kölö ma aba ehe ma kölö eti.

⁵⁷ Kaa 'Bu widi ra utu ma, ehe mēdi didi aba ga kō'du 'bomo, vidi biya mati onyonni ida ma akalimanni ga kō'du 'bama.

⁵⁸ Mangolo'bo mati ayi akaŋo ta komoriyē anza de kaa wa mati zutu 'be onyonni. Zē olinni, mora vidi mati onyo mangolo'bo nenyē akalima ŋburu."

⁵⁹ Yēsu ēdi kō'du yēti mi bi 'ba mōtu mi Kaparanamo mati mo iya kō'du nenyee.

Me'do 'ba didi ŋburu

⁶⁰ Vo lö'bō kayo 'ba Yēsu owonni mo ehe iyanni henye, "Kō'du yandi nenyē ēdi ndra na kyigo zi vidi maako yolo. Eyi ra ato'bo yolo mo?"

⁶¹ Yēsu ayolo henye, vo lö'bō 'bēniyē ēdinni amēdo na wayawaya. Here mo ako'jo iya henye, "Nenyē o'de na riti?"

⁶² A'di ra eze onge Wisi 'ba Vidi ēdi ti'bē riyē komoriyē bi mati mo ayi ta 'domo?

⁶³ Lawo mo ra i'di didi. Kyigo 'ba vidi kōndu o'do waako de. Me'do mati ma me'do zi ye ne, ēdi tēmi Lawo 'ba Wiri ma i'di didi.

⁶⁴ Mora kya e maakowe ombanni de zi tēdi koma aba mi ma." Yēsu iya nenyē, ga kō'du tēmi biyeto aba mo ayolo eyi ra atēdi koma aba mi ni. Mo ayolo kpa eyi ra akasusu ni.

⁶⁵ Yēsu iya henye, "Kō'du nenyē ra ma yada zi ye o'be de tayi zi ma, nje eze 'Bu ra o'de komba zi tayi."

⁶⁶ Ga kō'du wa mati Yēsu iya, vo lö'bō kayo 'bomowe opi gē nni zi mo ehe ononni ta bi lö'bō ga ndi mo.

⁶⁷ Yēsu ako'jo ha vo lö'bō 'bēni 'butē domoriyō, "E kpa ombe zi kila ma?"

⁶⁸ Simona Petero aya'ba do mo iya henye, "Yere, vidi maako anza de ani zi ze to'bo ti'bē zi mo. Me'do 'bēyi i'di didi ŋburu.

⁶⁹ Yaanya aba dēdi koma aba mi yi, ehe da yolo ku yi ra Wisi Kölö Ŋbala 'ba Wiri."

⁷⁰ Yēsu ayada zi vo lö'bō 'bēniyē henye, "Ma jeli ye 'butē domoriyō, mora ma kölö tēmi ye dakyiky." "

⁷¹ Yēsu ēdi me'do kō'du 'ba Yudasi wisi 'ba Simona Sikereto. Mo yaa akasusu Yēsu mo le kölö tēmi vo lö'bō 'butē domoriyō.

7

Yēsu öndu ni eti

¹ Tapēti ma nenyē, Yēsu ēnyi ti'bē lasi aba mi Galilaya, mo omba de ti'bē mi Yudiya, ga kō'du Yude ani ombanni zi kofu mo.

² Ku kara zi kadra 'ba karama 'ba mbörögō,

³ ehe önduwē 'ba Yēsu iyanni zi mo henye, "Kō'du a'di i'bē de zi Yudiya? Here vo lö'bō 'bēiyē ato'bonni kongo wa mati ēdi ako'do.

⁴ Vidi maako o'do waako de na liwo, eze zē ombanni zi maakowe zi yolo kō'du zē. Here i'di damōku ma yolo wa ma ēdi ako'do."

⁵ Gbi le önduwē 'ba Yēsu gba ayinni de na vo lö'bō 'bomo.

⁶ Yēsu aya'ba iya henye, "Kadra 'bama gba ayi de, mora kadra 'be ēdi duwi kinye.

⁷ Vidi 'ba damōku nenyē o'bonni de e kiyi. Zē iyinni ma, ga kō'du ma yada nduwē zi zē henye, zē o'donni kō'du kyēnyē.

⁸ I'bēē dagba mi karama. Kadra 'bama gba oko de, ehe mi'bē de."

⁹ Yēsu iya nenyē ehe alima zo mi Galilaya.

Yēsu mi karama 'ba mbörögō

10 Tapėti ɔndu 'ba Yėsu i'běnni ku mi karama, mo i'bė liwo kazi yada zi vidi maako.

11 Mi kadra 'ba karama aba, vo dagbe 'ba Yude omanni Yėsu ehe ako'jonnı kɔ'du henye, "Mo ędi kila?"

12 Vidi kayo alępinni mi ha wasa kɔ'du mo. Maakowe iyanni henye, "Yėsu kora laka ra," agamowe iyanni henye, "Mo ędi ndondɔ kiga zi vidi biya."

13 Mora vidiyė na tere kazi vo dagba 'bėzė, ehe vidi maako ame'do dę ta da komo vidi kayo kɔ'du mo.

14 Mati karama ku kutė zi rė ni kinde, Yėsu i'bė mi yėkėlu ayeto wayandi.

15 Vo dagbe na rakaga ehe iyanni henye, "Hala kora nenye ayolo kɔ'du takanyi here? Ayandi mo kpa dę."

16 Yėsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Manza dę yandi wa mati ma sɔsu kɔ'du mo. Wa mati mędi ayandi ayi kazi vidi ma utu ma.

17 Ęzė tinyɔ ombe zi koro Wiri, akayole wa mati ma yandi ayi kazi Wiri mandere kazi ma.

18 Ęzė momba zi kika wakoro zi ma, ma kame'do kɔ'du ma. Mora momba zi koro vidi ma utu ma. Nenyė ra ma yada kɔ'du tinyɔ anza dę ndondɔ.

19 Mosa ra dę i'di kɔ'du ki'di zi ye? Vidi maako tēmi yė oro dę. Here kɔ'du a'di ombe zi ma kofɔ?"

20 Vidi kayo aya'banni dɔ mo iyanni henye, "Yi vo dakyiky! A'di ra o'do yi zi kɔ'du sɔsu henye, vidi maako omba zi kofɔ yi?"

21 Yėsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Mo'do kɔ'du koro kɔlɔ ehe o'de na rakaga.

22 Mosa i'di kɔ'du zi ye zi gisi kora 'be ŋbete. Mora tinyɔ anza Mosa ra dę i'di kɔ'du ki'di nenye zi ye. Zutu 'be ra. Mi kɔ'do 'ba ralawo aba anbetee gisi kora 'be

23 zi kɔ'du ki'di 'ba Mosa koro. Ęzė wisi maako atɔ'bo ŋbete mi kɔ'do 'ba ralawo, kɔ'du a'di ra e na kamo ma aba ga kɔ'du vidi maako kɔ'do na laka mi kɔ'do 'ba ralawo?"

24 O'de vurė dę dakyinė 'ba ra laya aba. O'de wa mati tinyɔ ra aba."

Mo Korisito ra?

25 Kya vidi maakowe ta Yerusalema ędi kiyanni henye, "Anza dę kora nenye ra zę ombanni zi kofɔ?"

26 Here mo ędi gba zo kinye, me'do zi vidi biya kowonni. Ehe vidi maako awasa hė nni dę mo aba. Here ne kɔ'du sɔsu 'be aba vo dagbe ayolonnı ku tinyɔ mo ra Korisito?"

27 Mora nani akatɔ'bo tedi hala? Vidi maako ayolo dę bi mati Korisito ne atayi ta 'domo, mora da yolo ze bi mati kora nenye ayi ta 'domo."

28 Mati Yėsu ędi kɔ'du yandi mi yėkėlu, mo agbɔgbɔ hė ni iya henye, "Tinyɔ asɔsuwė ayole ma ku, ehe ta kila mayi ta 'domo? Mayi dę na bi da ma! Vidi mati utu ma ędi tinyɔ, ehe ayole mo dę.

29 Mora ma yolo vidi mati utu ma, ga kɔ'du mayi kazi mo."

30 Kya vidi maakowe ombanni zi Yėsu kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dę dɔ mo, ga kɔ'du kadra 'bomo gba ɔko dę.

31 Mora vidi kayo mi kutė vidi nee i'dinni koma 'benni mi mo ehe iyanni henye, "Ęzė Korisito ne ayi, mo ako'do kyinė 'ba kɔ'du korowe ndra ta da kora nenye?"

Utu vo kanye 'ba yėkėlu zi Yėsu kiri

32 Mati Farasiye owonni vidi kayo ędinni hė nni wasa ga kɔ'du 'ba Yėsu, zę ehe kyedree 'ba vo karase utunni vo kanye 'ba yėkėlu zi mo kiri.

33 Mora Yėsu ayada zi zę iya henye, "Ma tedi ęti tisi na konda, ehe ma ta'ba zi vidi mati utu ma ne.

34 Akome ma, mora du aki'je ma dę. O'be dę ti'bė bi mati mędi ti'bė 'domo."

35 Vidi ako'jonnı ha oka ma kɔlɔ maako henye, "Kila mo atɔ'bo ti'bė zi sesi ze ta bi ni ki'ja? Mo ędi ti'bė mi dakaŋo męnzė maakowe mati vidi 'beze ędinni alima? Mo ędi ti'bė ani zi vidiyė 'ba Giriği yandi?"

36 A'di ra mi me'do 'bomo mati mo iya henye, da koma ze ni mora di'ja ni dę? Kɔ'du a'di da tɔ'bo dę ti'bė bi mati mo ędi ti'bė?"

Lili 'ba wini ma i'di didi

37 Mi ndundu mo ehe mi kɔ'do kyedree 'ba karama, Yėsu ɔro riyė ehe agbɔgbɔ hė ni iya henye, "Ęzė ędiyė kodro aba, ayiye zi ma ehe uwęę!"

38 Ędiyė koma aba mi ma, atędiyė wini ma i'di didi, taho tēmi yɔndu 'ba mi yę, kaa wayɔruwė iyanni henye."

39 Yėsu ędi ame'do kɔ'du 'ba Lawo Laka, mati aki'di zi vidi biya mati ędinni koma aba mi mo. Lawo ne gba i'di dę zi vidi kɔlɔ maako, kyere Yėsu gba i'di bikanyi kyedree 'bēni dę ndo.

Rakinye mi kutė vidi

40 Mati vidi kayo owonni Yėsu iyanni nenye, kya maakowe iyanni henye, "Mo atedi Nėbi ra."

41 Agamowe iyanni henye, "Mo Korisito ra." Agamowe iyanni kpa henye, "Korisito ne atɔ'bo tayi ta Galilaya?"

42 Wayɔruwė iyanni henye, Korisito atayi tēmi dakota 'ba Yere Dawidi. Here kɔ'du nenye go mo ya'ba aba, ako'jo mo mi Beteleme, mi gawo mati Dawidi alima 'domo?"

43 Vidi ayetonni me'do ra oka ma kɔlɔ maako ga kɔ'du 'ba Yėsu.

⁴⁴ Kya zê maakowe ombannî zi mo kîrî, mora du vidî maako i'dî kala nî dè dɔ mo.

Vo dagbe ombannî dè zi tēdî koma aba mî Yēsu

⁴⁵ Mati vo kanye 'ba yékèlu a'bannî zi kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye, ako'jo hē zē henye, "Kò'du a'di ike Yēsu dè kinye?"

⁴⁶ Zē aya'bannî henye, "Vidî maako gba ame'do dè kaa kora nenye."

⁴⁷ Farasiye iyannî zi zē henye, "Mo o'do lumè kpa ku re?"

⁴⁸ Ma kòlò tēmî kyedree 'ba vo karase mandere Farasiye ēdî koma aba mî mo?

⁴⁹ Ehe vidî nenyee mati ayolonnî kò'du kî'di dè, zē hu wasēnè 'ba Wîrî."

⁵⁰ Nikodimō mati i'bè zi Yēsu dagba, ehe mo kòlò tēmî vo dagbe 'ba Yude, iya henye, ehe mo ra kpa kyere ayi zi Yēsu kongɔ. Mo iya henye,

⁵¹ "Kò'du kî'di 'beze ila ze dè zi riti kî'di zi vidî gba kazi ze kowo wa ma zē ombannî kiya. Dɔ'bo dè vurè 'bèzè ko'do gba kazi ze yolɔ a'di ra zē o'donnî."

⁵² Zē iyannî henye, "Nikodimō, yî tēmî Galilaya? Ako'jo wayōru nee, ehe aki'ja henye, nēbî ako anza dè zi tayi ta Galilaya."

⁵³ Vidî biya i'bènnî gbo lîjɔ 'bènnî na kutu kutu.

8

Mbara ìrî ta bi ndoro ko'do*

¹ Mora Yēsu i'bè yaga zi Dòku 'ba Olivo.

² Damindò vere aba n̄bo mo i'bè zi yékèlu. Vidî ayinnî zi mo, mo alima akanjo ehe ayeto zē yandi.

³ Vo komoyandiye 'ba kò'du kî'di ehe Farasiye ikannî loko mbara maako ìrî ta bi ndoro ko'do, ehe zē o'donnî mo atɔɔ komo nnî biya.

⁴ Here zē iyannî henye, "Raboni, mbara nenye ìrî ēdî ko'do kora maako aba anza o'di 'bomo ra dè.

⁵ Kò'du kî'di 'ba Mosa ayandi henye, mbara kaa ma nenye zi ku'du brua yitò aba. A'di ra iya?"

⁶ Zē ako'jonnî ha Yēsu, kò'du ko'jo nenye aba, ga kò'du zē ombannî mo susu ehe zi kò'du kyēnyè maako kika rɔ mo. Mora Yēsu idè rē nî ayeto wayōru dakanjo dawisi kala nî aba.

⁷ Zē asesinnî zɔ nduwè ho mo ko'jo kò'du 'ba mbara ne. Ndundu mo aba mo ɔɔ riyè iya henye, "Èzè vidî maako tēmî yè o'do kò'du kyēnyè dè mu'du dagba yitò dɔ mo."

⁸ Mo idè rē nî kpa lôhu ayeto wayōru dakanjo.

⁹ Vidî nee i'bènnî biya na kòlò kòlò, ayeto ma tendro mo aba. Ndundu mo aba Yēsu mbara ne aba ɔɔonnî kutu nnî aba.

¹⁰ Yēsu ɔɔ riyè ako'jo ho mo iya henye, "Vidî nee biya kila? Vidî maako anza kpe zi yî susu?"

¹¹ Mbara ne aya'ba dɔ mo iya henye, "Ee Kyedre, vidî maako anza dè." Yēsu ayada zi mo iya henye, "Manza dè kpa ti'bè zi yî susu. I'bè yaanya aba, o'do kò'du kyēnyè dekpe."

Yēsu bikanyi kò'du damòku

¹² Kpa lôhu Yēsu ame'do zi vidiyè. Kadra nenye aba mo iya henye, "Ma ra bikanyi kò'du damòku. Usu ga ma, ehe alasi dè mî bikòndu. Akatēdî bikanyi ma aki'di dīdī aba."

¹³ Farasiye iyannî zi mo henye, "Yî ra nje vidî ma ēdî ame'do kò'du yî, ehe anza dè tīnyò na laka zi yî ra tēdî akpa na vo kiya 'bèyi."

¹⁴ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Here èzè ma me'do le kò'du ma, wa ma miya ēdî tīnyò. Ma yolɔ ku mayi ta kila ehe mēdî ti'bè kila. Mora ayole dè ma ta kila mandere mēdî ti'bè kila.

¹⁵ O'de vurè tēmî gērî kòlò mati vidî biya o'donnî, mora mo'do vurè 'ba vidî maako dè.

¹⁶ Èzè mo'do vurè, ma ko'do na laka, ga kò'du ma ko'do dè kutu ma aba. 'Bu mati utu ma ne ēdî kinye ma aba.

¹⁷ Kò'du kî'di 'be omba vo kiya riyò zi yada kò'du ne ēdî tīnyò.

¹⁸ Ma kòlò tēmî vo kiya 'bame, ehe 'Bu mati utu ma ēdî agamo maako."

¹⁹ Zē ako'jonnî ho mo iyannî henye, "Bu yî ēdî kila?" Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ayole ma dè mandere 'Bu ma. Èzè ayole ma, akayole 'Bu ma."

²⁰ Yēsu iya nenye mati mo ēdî gba kò'du yandi mî bi ma sòndu 'ba wakti'di 'ba yékèlu asesi 'domo. Mora vidî maako ìrî mo dè ga kò'du kadra 'bomo gba ayi dè.

ɔ'be dè ti'bè bi mati mēdî ti'bè

²¹ Yēsu ayada kpa zi vo dagbe 'ba yēnî henye, "Mēdî ti'bè 'de akome ma, mora ɔ'be dè ti'bè bi mati mēdî ati'bè, akoliye kò'du kyēnyè 'be kazi wakila."

²² Vidî ako'jonnî kò'du iyannî henye, "Mo omba zi rē nî kofo? Èdî nani wa ma mo iya henye, dɔ'bo dè ti'bè bi mati mo ēdî ti'bè?"

²³ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Èdīyè ta lebi, mora ma ta riyè. E 'ba damòku nenye, mora manza dè 'ba damòku nenye.

²⁴ Kò'du nenye ra miya akoliye kò'du kyēnyè 'be aba. Èzè anze dè koma aba

* 8: Komo nenye anza dè mî dagba wayōru 'ba Bayibolo.

mī ma, kò'du èyī mèdī, akoliye mī kò'du kyènyè 'be ila dè."

²⁵ Zè ako'jonnī ha Yèsu iyannī henye, "Yī 'bèyī èyī?" Yèsu aya'ba dō mo iya henye, "Ma ra te mati ma yada zi ye biyeto aba.

²⁶ Anī kò'du èdī kyo ma t'bo kiya zi yada henye o'de kò'du kyènyè, mora vīdī mati utu ma èdī tīnyō, ehe ma yada zi vīdī 'ba damōku nenye nje wa mati mowo kazi mo."

²⁷ Vīdī maako ayōlo dè Yèsu èdī ame'do zi zè kò'du 'Bu nī.

²⁸ Yèsu i'bě nduwè kiya mo aba henye, "Èzè umbèè Wisi 'ba Vīdī ku rīyè, akayōle èyī ra ma. Akayōle kpa henye manza dè wa maako kò'do na bi da ma. Miya nje wa mati 'Bu ma ayandī zi ma.

²⁹ Mo mati utu ma èdī ma aba. 'Duwī mo'do wa mati o'do mo na rakyenyī ehe mo ila ma dè."

³⁰ Tapèti Yèsu iya nenye, vīdī kayo omannī mī mo.

Kò'du tīnyō akinga yī na dangölō

³¹ Yèsu ayada zi vīdī mati èdinnī koma aba mī nī henye, "Èzè asesiye nduwè koro wa mati miya, e tīnyō vo l'bo 'bama ra.

³² Akayōle kò'du tīnyō, ehe kò'du tīnyō akinge na dangölō."

³³ Zè aya'bannī dō mo iyannī henye, "Ze gisi 'ba Abarayama! Danza dè gba na vo kalima 'ba vīdī maako. Hala at'bo kiya akinga ze na dangölō?"

³⁴ Yèsu aya'ba dō mo iya henye, "Ma yada tīnyō zi ye, vīdī ma o'do kò'du kyènyè èdī vo kalima 'ba kò'du kyènyè.

³⁵ Vo kalime, alimannī dè nburu mī dakota, èzè wisi alese le 'duwī mī dakota.

³⁶ Èzè Wisi i'dī zi ye dangölō, tīnyō aba e na dangölō.

³⁷ Ma yōlo ku, e tēmī dakota 'ba Abarayama, mora ombe zi ma kofō, ga kò'du, kò'du kise 'bama anza dè tīnyō mī dī'di ye.

³⁸ Mèdī ame'do kò'du wa mati 'Bu ma ayada zi ma, te kaa mati èdiyè ako'do wa mati 'bu wè ayandī zi ye."

³⁹ Vīdī iyannī zi Yèsu henye, "Abarayama ra 'bu ze!" Yèsu aya'ba dō mo iya henye, "Èzè e gisi 'ba Abarayama, o'de wa mati Abarayama o'do.

⁴⁰ Tapèti mo ombe zi ma kofō ta bi kò'du tīnyō yada zi ye mati Wīri i'dī zi ma. Abarayama o'do waako dè kaa ma nani.

⁴¹ Mora èdī kò'de te wa mati 'bu wè o'do." Zè iyannī henye, "Asusu ze dè zi kiya dèdī kpa 'bu maako aba. Dèdī nje 'bu aba kōlō, mo ra Wīri."

⁴² Yèsu iya zi zè henye, "Èzè Wīri ra 'Bu wè, owe ma, ga kò'du mayī kazi Wīri yaanya aba mèdī kinye. Mo ra utu ma. Mayī dè na bi da ma.

⁴³ Kò'du a'di ra ayōle kò'du mati mèdī ame'do kò'du mo dè? 'J'be dè toro zi kowo kò'du mati mèdī akiya?

⁴⁴ 'Bu wè ra Satani, ehe o'de te wa mati mo omba. Mo 'duwī vo wakofo ehe vo ndondo. Kò'du tīnyō ako anza dè kò'du mo. Mo ame'do kò'du nī, ehe kò'du biya mati mo iya ndondo ra. Anza dè nje mo ra na vo ndondo, mora mo kpa 'bu 'ba vo ndonde biya.

⁴⁵ Ga kò'du ma yada zi ye kò'du tīnyō, e ombe dè zi tēdī koma aba mī ma.

⁴⁶ Vīdī maako tēmī yè at'bo ma susu ga kò'du kyènyè kò'do? Èzè ma yada kò'du tīnyō, kò'du a'di ra ome dè mī ma?

⁴⁷ Vīdī mati 'ba Wīri akoze mbili nī da kò'du kise 'bomo, mora ombe dè zi kowo, ga kò'du anze dè 'ba Wīri."

Yèsu ehe Abarayama

⁴⁸ Yude aya'bannī zi Yèsu henye, "Dèdī ze tīnyō aba zi kiya henye, yī vīdī 'ba Samariya ra, ehe èdī dakyikyī aba mī yī?"

⁴⁹ Yèsu aya'ba dō mo iya henye, "Manza dè dakyikyī aba mī ma. Moro 'Bu ma, ehe ombe dè zi koro ma.

⁵⁰ Momba wakoro dè ga kò'du ma, mora vīdī maako èdī ani omba zi ma tēdī na wakoro, ehe mo ra kpa 'ba vurè kò'do.

⁵¹ Ma yada tīnyō zi ye henye, èzè orowe me'do 'bama du akoliye dè."

⁵² Vīdī iyannī henye, "Yaanya aba tīnyō da yōlo ku èdī dakyikyī aba. Abarayama oli ehe nèbiyè kpa. Hala o'bo kiya henye, vīdī mati oro me'do 'bèyī oli dè?"

⁵³ Yī kyedre ta da 'bu ze Abarayama? Mo oli ehe nèbiyè kpa. Èyī ra asōsu 'bèyī yī?"

⁵⁴ Yèsu aya'ba dō mo iya henye, "Èzè moro ra ma, o'do waako dè. 'Bu ma ra vīdī ma oro ma. Iye henye mo Wīri 'be ra.

⁵⁵ Gbī le tīnyō ayōle mo dè, mora ma yōlo mo. Èzè miya ma yōlo mo dè, ma tēdī na vo ndondo kpa kaa e biya. Mora ma yōlo mo, ehe mo'do wa mati mo iya.

⁵⁶ 'Bu wè Abarayama èdī rakyenyī aba zi kongo kadra tayī 'bama, mo ongo ma ehe èdī na rakyenyī."

⁵⁷ Zè iyannī henye, "Anza kpa dè koo 'butēmuyī aba. Hala o'bo kongo Abarayama?"

⁵⁸ Yèsu aya'ba dō mo iya henye, "Ma yada tīnyō zi ye, gba Abarayama anza dè, mèdī."

⁵⁹ Vīdī obannī yītō rīyè zi Yèsu kofō, mora mo oho rē nī ehe ila yèkèlu.

9

Yèsu ako'jo kora maako o'jo na komokōndu

¹ Mati Yèsu alasi na konda, mo ongo kora maako na komokōndu kyere mati o'jo.

² Vo lö'böwë 'ba Yësu ako'jonnî henye, "Raboni, kö'du a'di ra kora nenyë o'jo na komoköndu? Èdî ga kö'du mo, mandere vo ko'jo mowe o'donnî kö'du kyënyë?"

³ Yësu aya'ba dö mo iya henye, "E e, anza here dë. Mora ga kö'du komoköndu 'bomo, akonge Wiri ako'do kö'du koro zi mo."

⁴ Èzë ëdî kadra, do'de wa mati vidî ma utu ma omba ma zi ko'do. Èzë yondö oko ku, vidî maako o'bo dë zi löö ko'do.

⁵ Mati mëdî mî damöku, ma bikanyi ra zi damöku."

⁶ Tapëti Yësu iya nenyë, mo o'bi oro dakaŋo. Mo o'do koro ehe ora komo kora ne.

⁷ Here mo iya henye, "I'bë akaka koro ne mî Kara Siliyöma." Kora ne i'bë ehe akaka mî Siliyöma. Kö'du ya'ba aba, "Vidî ma utu, akutu." Mati mo akaka koro ne ku yaga mo o'bo bi kongö.

⁸ Vo halinjo oka 'bomowe, ehe vidî mati ongönnî mo ta bi lenze kyere ne, ako'jonnî kö'du henye, "Nenyë anza dë kora mati ëdî alima akaŋo ehe 'duwi alenze?"

⁹ Kya zë maakowe iyannî henye, mo ra gbi te kora vo lenze ne, agamowe iyannî henye, mo andele nje kaa mo. Mora mo ayada zi zë, "Ma kora nani ra."

¹⁰ Zë ako'jonnî ho mo henye, "Hala o'bo bi kongö?"

¹¹ Mo aya'ba dö mo iya henye, "Vidî maako ru mo Yësu o'do koro ehe ora komo ma. Mo ayada zi ma i'bë kaka mî Kara Siliyöma. Mati mo'do, mo'bo bi kongö."

¹² Zë ako'jonnî kö'du henye, "Mo ëdî kila yaanya aba?" Mo aya'ba dö mo iya henye, "Ma yolo dë."

Farasiye ayonzönnî zi ki'ja a'di ra o'do rë nî

¹³⁻¹⁴ Ko'do mati Yësu o'do koro ne ehe ako'jo kora ne, mî ko'do 'ba ralawo. Here vidî obannî kora ne zi Farasiye.

¹⁵ Zë ako'jonnî ho mo hala mo o'bo zi bi kongö, ehe mo aya'ba henye, "Yësu o'do koro ehe ora komo ma. Tapëti ma kaka, mo'bo bi kongö."

¹⁶ Kya 'ba Farasi maakowe iyannî henye, "Kora nenyë Yësu ayi dë kazi Wiri. Èzë mo o'do here, mo o'bo dë kowe kö'du ki'di 'ba ko'do madomoriyö." Agamowe ako'jonnî henye, "Hala vidî 'ba kö'du kyënyë ato'bo ko'do kyinë 'ba kö'du korowe?" Here Farasiye o'bonnî dë kö'du kida tëmî kutë nni,

¹⁷ zë ako'jonnî ha kora ne iyannî henye, "A'di ra iya, kö'du vidî mati ako'jo komo yi ne?" Kora ne ayada zi zë iya henye, "Mo nëbi ra."

¹⁸ Mora vo dagbe 'ba Farasiye omannî dë henye, kyere kora ne ëdî na vo

komoköndu. Zë utunnî litu zi vo ko'jo mowe,

¹⁹ ehe ako'jonnî hë zë henye, "Nenyë wisi mati iye henye, o'jo na komoköndu? Hala mo o'bo bi kongö yaanya aba?"

²⁰ Vo ko'jo 'ba kora ne aya'bannî dö mo henye, "Da yolo ku tinyö mo wisi 'beze ra, ehe da yolo ku o'jo mo na komoköndu."

²¹ Mora da yolo dë hala mo i'ja komo nî mandere ëyi ra i'di komo zi mo. Ako'jowe ho mo! Mo övu ku kyedre zi me'do ga kö'du nî."

²²⁻²³ Vo ko'jo 'ba kora nenyë iyannî here, ga kö'du zë erennî Yude. Vo dagbe 'ba Yude idannî kö'du ku nzo henye, vidî maako manza dë wa maako aba zi ko'do zi vidî maako mati mo iya Yësu ra Korisito ne.

²⁴ Vo dagbe ako'jonnî kora ne hulëhu iyannî henye, "I'di wayeto zi Wiri! Da yolo ku Yësu vo kö'du kyënyë ko'do."

²⁵ Kora ne aya'ba henye, "Ma yolo dë, èzë mo vo kö'du kyënyë mandere anza dë. Biya ma yolo henye, ma kyere vo komoköndu, mora yaanya aba mo'bo bi kongö."

²⁶ Zë ako'jonnî ho mo henye, "A'di ra mo o'do zi yi? Hala mo ako'jo komo yi?"

²⁷ Kora ne aya'ba dö mo iya henye, "Ma yada ku zi ye da kölö, ehe ombe dë zi kowo. Kö'du a'di ra ombe zi ma yada zi ye löhu? Ombe kpa zi tayi na vo lö'bö 'bomowe?"

²⁸ Vo dagbe alidinnî kora ne, ehe iyannî henye, "Yi vo lö'bö 'bomo! Ze vo lö'bö 'ba Mosa."

²⁹ Tinyö da yolo Wiri ame'do zi Mosa, mora du da yolo dë Yësu ayi ta kila."

³⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du koro a'di ra here! Mo ako'jo komo ma, ehe gba ayole dë mo ayi ta kila."

³¹ Da yolo ku henye, Wiri owo nje me'do 'ba vidî mati öwönnî ehe oronnî mo. Wiri owo me'do 'ba vo kö'du kyënyë ko'de dë."

³² Ehe nenyë ëdî dagba kadra mî vurë, vidî maako i'di komo zi vidî maako o'jo na komoköndu.

³³ Yësu o'bo dë zi wa maako ko'do, nje èzë mo ayi kazi Wiri."

³⁴ Vo dagbe ayadannî zi kora ne henye, "Yi na vo kö'du kyënyë ko'do kyere mî kadra mati o'jo yi. Asösu 'bëyi ato'bo yandi ze wa maako aba?" Here zë iyannî henye, "O'bo dekpe tayi hulëhu mî bi 'ba mötu 'beze kölö maako!"

Komoköndu zi Lawo Laka

³⁵ Mati Yësu owo kö'du mati o'do rë nî ne, mo i'bë i'ja kora ne. Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Èdî koma aba mî Wisi 'ba Vidî?"

³⁶ Mo aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, ezè ayada zi ma mo èyi ra, ma ki'di koma 'bama mi mo."

³⁷ Yèsu aya'ba henye, "Ongo mo ku nzo, ehe yaanya aba mo èdi me'do yi aba."

³⁸ Kora ne iya henye, "Yere, mi'di koma 'bama mi yi." Here mo amötu Yèsu gbo.

³⁹ Yèsu ayada zi mo, "Mayi mi damöku nenye, zi vurè 'ba vidiyè ko'do. Ma kinye zi ki'di komo zi vo komokönduwè ehe zi ko'do vidi vo komoköndu biya mati ato'bo bi kongo."

⁴⁰ Mati Farasiye owonni Yèsu iya nenye, zè ako'jonnì henye, "Ze vo komoköndu?"

⁴¹ Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Èzè èdiyè na vo komoköndu, atanze dè mi kö'du kyènyè. Mora yaanya ezè aba iye zi bi kongo, akasesiye kö'du kyènyè nduwè."

10

Komo 'ba vo timèlè yako

¹ Yèsu iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, nje vo logo ehe vo wakolo èkyi ta da resi. Zè ödunnì dè kpuru ta haresi zi jolo 'ba timèlè.

² Vidi mati ödu kpuru ta haresi, mo ra vo yako 'ba timèlè.

³ Mora vo ga haresi kongo ayèhu haresi zi vo yako timèlè, ehe timèlè ayolonnì gu vo yako 'bènni. Mo ako'jo timèlè 'bèni ru zè aba, ehe alaga dagba zi zè yaga.

⁴ Mati mo ayasi timèlè 'bèni nee ku biya yaga, mo i'bè dagba da komo zè, ehe zè usunnì go mo, ga kö'du zè ayolonnì gu mo.

⁵ Timèlè usu ga vo leze maakowe dè. Zè ayolonnì gu vo leze dè, ehe zè ahonnì 'de."

⁶ Yèsu ayada komo nenye zi vidiyè, mora zè ayolonnì dè a'di ra mo èdi ame'do kö'du mo.

Yèsu vo timèlè yako laka ra

⁷ Here Yèsu iya löhu, "Ma yada tinyö zi ye henye, ma haresi zi timèlè.

⁸ Vidi mati ayi dagba ta komo ma, vo logo ra mandere vo wakolo, ehe timèlè owo da ma kölö tëmì zè ne dè.

⁹ Ma haresi ra. Zè biya mati ayinnì kpuru ta da ma, akayomo. Zè atayinnì, ati'bènni, ehe aki'jannì loma.

¹⁰ Vo logo ayi nje zi kolo, kofu, ehe yaña. Mayi zi vidi biya tëdinnì didi aba, ehe zi tëdinnì mo aba ndo.

¹¹ "Ma vo timèlè yako laka ra. Vo timèlè yako laka i'di didi ni kö'du timèlè 'bèni.

¹² Vo loo ko'do anzannì dè kaa vo timèlè yako mati timèlè na 'bomo. Èzè ongönnì wöliwöli atayi, zè aho wènni ilannì timèlè. Here wöliwöli iri ehe apere timèlè nee.

¹³ Vo loo ko'do aho wènni 'de ga kö'du zè asösunni kö'du 'ba timèlè nee dè.

¹⁴ "Ma vo timèlè yako laka ra. Ma yolo timèlè ame, ehe zè ayolonnì ma,

¹⁵ kpa kaa 'Bu ayolo ma, ma yolo 'Bu, ehe mi'di didi ma kö'du timèlè ama.

¹⁶ Mèdi timèlè maako èti anzannì dè tëmì jolo 'ba timèlè nenye. Ma kika zè kpa ga bi kölö, ehe zè akowonni gu ma. Here atèdinnì goli kölö 'ba timèlè ehe vo yako kölö.

¹⁷ "Bu owo ma ga kö'du mi'di didi ma, here ma kirì hulèhu löhu.

¹⁸ Vidi maako oba didi ma dè kazi ma. Ma ra mi'di mi kö'du komba 'bama. Mèdi kyigo aba zi ki'di, ehe kyigo aba zi kirì hulèhu löhu, kaa mati 'Bu ma i'di kö'du mo zi ma zi kö'do."

¹⁹ Mati zè owonni me'do 'ba Yèsu ne, Yude inye mi nni.

²⁰ Maakowe kyo tëmì zè iyannì henye, "Mo èdi dakyikyì aba mi nni. Mo vo lökyi ra. Kö'du a'di zi mbili koze zi mo?"

²¹ Mora agamowe iyannì henye, "Hala vidi mati dakyikyì aba mi nni ato'bo kiya kö'du nenye? Vidi maako anza dè kaa nenye zi to'bo vo komokönduwè ki'di zi bi kongo?"

Vidi ombannì Yèsu dè

²² Mi tona nani, Yèsu èdi mi Yerusalema kö'du karama 'ba yèkèlu.

²³ Kadra maako aba, mo èdi alasi mi kapa 'ba yèkèlu sènjè 'ba Solomono

²⁴ ehe Yude atoto rè nni toko ro mo. Zè iyannì henye, "Hala na konda omba ti'bè ze sesi kö'du sösu aba? Èzè yi Korisito ra, ayada zi ze huwè."

²⁵ Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada zi ye, ehe ombe dè zi koma kö'du 'bama. Wa mati mo'do kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ayada èyi ra ma.

²⁶ Mora kyere anze dè timèlè ama, ome kö'du 'bama dè.

²⁷ Timèlè ama owonni gu ma, ehe ma yolo zè. Zè usunnì ga ma.

²⁸ Mi'di didi ma nburu zi zè, here kazi zè ölunnì. Vidi maako akoba zè dè yaga ta kala ma.

²⁹ 'Bu ma i'di zè zi ma, ehe mo kyedre ta da agamowe biya. Vidi maako o'bo dè zè koba ta kala mo

³⁰ Ma kölö 'Bu aba."

³¹ Kpa löhu vo dagbe 'ba Yude obanni yitö kö'du zi Yèsu kofo.

³² Mora mo iya henye, "Ma yada wa laka kyo zi ye mati 'Bu ma utu ma zi kö'do. Ma vala ra ombe ma ku'du go mo yitö aba?"

³³ Zè aya'bannì do mo iyannì henye, "Danza dè yi ku'du yitö aba ga kö'du wa laka mati o'do. Dèdi yi ku'du yitö aba ga kö'du alidi Wirì. Yi önbö vidi ra, ehe kinye èdi akiya zi tëdi na Wirì."

³⁴ Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Mi wayöru 'be, Wirì iya dè henye, 'E wirì mbiya ra?"

³⁵ Ɔ'be dē he wasa wayōru aba, mati mī mo Wiri ame'do zi vidī naniye ehe ako'jo zē wiri.

³⁶ Here kō'du a'di asuwē ma lidi Wiri ga kō'du miya henye ma Wisi 'ba Wiri? Tapēti mo biya, ēdī 'Bu ra ako'jo ma kō'du loo nenye. Mo ra kpa vidī mati utu ma mī damōku.

³⁷ Ēzē manza dē ako'do wa mati 'Bu ma omba ma zi ko'do, neene ome dē mī ma.

³⁸ Mora ēzē mo'do wa mati 'Bu ma o'do, akome ga kō'du nani, gbi le ēzē anze dē koma aba mī ma. Neene akayole tinyō henye, 'Bu ēdī kōlō ma aba, ehe ma kōlō 'Bu aba."

³⁹ Lōhu zē ombannī zi Yēsu kirī. Yēsu anza dē hu kyigo 'bēzē. I'bē yaga ta kala zē.

⁴⁰ Mo umu kyēti Ranga Yeredene bi mati Yowani ēdī kyere bapatisi kī'di. Mati Yēsu ēdī ani,

⁴¹ vidī kayo ayinnī zi mo. Zē ēdinnī akiya henye, "Yowani o'do kyinē 'ba kō'du koro maakowe dē, mora kō'du biya mati mo iya kō'du 'ba Yēsu ēdī tinyō."

⁴² Vidī kayo naniye i'di koma 'bēnnī kpa mī Yēsu.

11

Koli 'ba Lazara

¹ Kora maako ru mo Lazara alēpī na koo mī gawo 'ba Beteniya. Mo ēdī ēmī aba riyō, Mariya ehe Marita.

² Nenye kpa te Mariya mati yaa ope yēningutru da Yere ehe akyito burutu mo yēvu 'bēni aba.

³ Ēmiyē utunnī kō'du kise zi Yēsu ehe ayadannī zi mo aboka laka 'bomo Lazara ēdī na rakoo.

⁴ Mati Yēsu owo kō'du nenye iya henye, "Koo 'bomo ne ndundu mo anza dē koli, mora ēdī zi kika wayeto zi Wiri ehe Wisi omo."

⁵ Yēsu owo Marita, ēmī mo ehe Lazara.

⁶ Here mati mo owo mo ēdī na koo alima bi mati mo ēdī 'domo ko'do riyō aba lōhu.

⁷ Neene mo iya zi vo lō'bō 'bēniyē henye, "Yaanya aba dī'bēē hulēhu Yudiya."

⁸ Zē iyannī henye, "Raboni, vidī naniye ombannī zi ku'du yi yitō aba brua! Kō'du a'di omba zi ti'bē hulēhu?"

⁹ Yēsu aya'ba henye, "Kadra anza dē 'butē domoriyō mī ko'do kōlō? Ēzē alasi mī kadra, bikanyi 'bēyi atēdī kazi kadra ehe otra ndī yi dē.

¹⁰ Mora ēzē alasi yondo aba, akotra ndī yē ga kō'du anza dē bikanyi maako aba."

¹¹ Neene mo ayada zi zē henye, "Aboka ze Lazara ēdī ako'do, ehe mēdī ti'bē ani zi mo liro."

¹² Zē aya'bannī henye, "Yere ēzē mo ēdī ako'do, mo atēnyī na laka."

¹³ Yēsu ēdī ame'do tinyō kō'du koli 'ba Lazara, mora vo lō'bōwē asōsu 'bēnnī mo ēdī nje ame'do kō'du 'ba ko'do.

¹⁴ Here Yēsu ayada zi zē huwē, "Lazara oli ku.

¹⁵ Ma rakyenyi aba manza dē ani, ga kō'du yaanya aba atēdiyē dono aba zi ki'di koma 'be mī ma. Dī'bēē zi mo."

¹⁶ Toma mati ru rēzē 'bomo ēdī "Loŋa" iya zi vo lō'bō agamowe henye, "Ayiye dī'bēē, here da to'bo koli mo aba."

Yēsu injē Lazara na didi

¹⁷ Mati Yēsu oko Beteniya, mo i'ja Lazara ēdī ku nzo mī dawogo ko'do sowo aba.

¹⁸ Beteniya ēdī tisiwa aba ta da wiri wota ta Yerusalema,

¹⁹ ehe Yuda kayo ayinnī ta gawo kyedre zi da Marita ehe Mariya lēlu ga kō'du ondu zē oli ku.

²⁰ Mati Marita owo henye Yēsu oko ku, mo i'bē yaga zi do mo kutrē, mora Mariya alima 'bēni loko.

²¹ Marita iya zi Yēsu henye, "Yere, ēzē yi ēdī kinye, ondu ma oli dē.

²² Gbi le yaanya aba ne ma yolo ku henye Wiri ako'do wa mati ako'jo."

²³ Yēsu ayada zi mo iya henye, "Ondu yi akadidi lōhu."

²⁴ Marita aya'ba do mo iya henye, "Ma yolo ku mo atēnyī na didi mī ndundu ko'do aba, ēzē biya yōku ēnyī ku."

²⁵ Yēsu iya zi Marita henye, "Ma ra vidī mati ēdī yōku kinjē zi didi. Vidī biya mati omannī mī ma akadidinnī, ēzē olinnī le.

²⁶ Ehe vidī biya mati alimannī ga kō'du 'ba koma mī ma tinyō akolinnī dē. Oma nenye ku?"

²⁷ Mo alēzē iya henye, "Ɔo Yere, moma yi Korisito ra, Wisi 'ba Wiri. Yi ra vidī mati da sōsu kō'du mo atayi mī damōku ne."

Yēsu udu

²⁸ Tapēti Marita iya nenye, mo i'bē liwo iya zi ēmī nī Mariya, "Raboni ēdī kinye, ehe mo omba zi yi kongo."

²⁹ Kandi mati Mariya owo nenye, mo ēnyī riyē i'bē yaga zi Yēsu.

³⁰ Mo gba yaga ta ra gawo bi mati Marita i'bē do mo kutrē.

³¹ Vidī kayo ayinnī zi da Mariya lēlu, ehe mati kandi zē ongonni mo ila loko, asōsunnī mo ēdī ti'bē dawogo zi kudu. Here zē alō'bōnnī gbo ga ndi mo.

³² Mariya i'bē bi mati Yēsu 'domo. Kandi mati mo ongo mo, alomvo burutu mo iya henye, "Yere, ēdī kyere kinye, ondu ma oli dē."

³³ Mati Yēsu ongo Mariya ehe vidī mati mo aba ēdinnī akudu, mo kō'du sōsu aba

³⁴ Ako'jo henye, "Kila i'di ye ida ro mo?" Zê aya'banni henye, "Yere, ayi ongo te."

³⁵ Yêsu ayeto kudu.

³⁶ Vidî iyanni henye, "Ongo te hala mo owo Lazara."

³⁷ Kya zê maakowe iyanni henye, "Mo ayêhu komo 'ba vo komoköndu. Kö'du a'di mo ato'bo dë sesi Lazara kazi koli?"

Yêsu injê Lazara têmî koli

³⁸ Yêsu zo kö'du sösu kyedre aba. Here mo i'bê dawogo mati na wöru yitö alulu nbiri ho mo.

³⁹ Neene mo ayada zi vidîyê yitö ne lulu de yaga ta ho mo. Mora Marita iya henye, "Yere, ayolo henye, Lazara oli go mo o'do ku sowo, ehe kèzi mo atëdi ku na kyenyê."

⁴⁰ Yêsu aya'ba do mo henye, "Gba ma yada dë zi yi henye, êzê ëdi koma aba, akongo bikanyi kyedre 'ba Wirî?"

⁴¹ Tapëti alulu yitö ne ku dakapa, Yêsu ongo bi riyê zi komoriyê ehe amötu henye, "Bu, mo'do öwö'di zi yi ga kö'du aya'ba da mötu 'bama.

⁴² Ma yolo ku 'duwi ëdi da mötu 'bama ya'ba. Mora miya nenye, here zi vidî kinye nee koma yi ra utu ma."

⁴³ Mati Yêsu inde mötu ku, mo ako'jo wa gu kyembe aba henye, "Lazara, ayi yaga!"

⁴⁴ Kora mati oli ne ayi gbo yaga. Kala mowe ehe ndi mowe olo mi böngo 'ba wakusu, ehe böngo ayöfu komo mo. Yêsu ayada zi vidîyê henye, "Inge mo, ile mo mi'bê."

Yere 'ba zi kofu Yêsu

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Vidî kayo mati ayinni zi Mariya, ongonni wa mati Yêsu o'do, zê i'dinni koma 'bënni mi mo.

⁴⁶ Maakowe i'bënni zi Farasiye ehe ayadanni wa mati Yêsu o'do.

⁴⁷ Here kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye atoto rë nni bi kölo iyanni henye, "A'di ra da ko'de? Kora nenye ëdi kyinë 'ba kö'du koro ko'do kyo.

⁴⁸ Êzê da döre mo dë yaanya aba, vidî biya aki'dinni koma 'bënni mi mo. Neene vidî 'ba Roma atayinni ehe akayananni yêkêlu dakaño 'beze aba."

⁴⁹ Ma kölo maako têmî zê ru mo Kayafa, mo ra kyedre 'ba vo karase mi koo nani. Mo ame'do riyê iya henye, "E vidî nee, anze dë kö'du yolo aba.

⁵⁰ Ayole dë henye, ëdi na laka zi vidî kölo koli kö'du vidîyê, kazi dakaño ra yaña biya?"

⁵¹ Kayafa iya nenye dë na bi dë ni. Kaa kyedre 'ba vo karase mi koo nani, mo ëdi kumê henye, Yêsu ra akoli kö'du 'ba dakaño.

⁵² Yêsu oli dë nje kö'du dakaño 'ba Yude. Mo akoli zi kika vidî biya 'ba Wirî mati apere rë nni ne zi dröko bi kölo.

⁵³ Here mi ko'do nani dagba ani, vidî ayetonni mala ko'do zi Yêsu ki'di zi koli.

⁵⁴ Ga kö'du mala ro mo nenye, Yêsu adoro lasi toko mi vidî kayo na dangölo. Mo i'bê mi gawo 'ba Efaremo, mati kara dakapa lipi, ehe mo alima ani vo lö'bö 'bëniyê ëti.

⁵⁵ Êdi ku kara zi karama kadra 'ba laga 'ba koli. Vidî kayo 'ba Yude mati alimanni yaga têmî dakaño, ayinni mi Yerusalema zi rë nni ko'jo nbala ga kö'du 'ba karama.

⁵⁶ Zê omanni bi toko kö'du Yêsu. Neene mati zê ëdinni mi yêkêlu, zê ako'jonnî oka ma kölo maako henye, "Asösu 'bëyi mo atayi dë kinye mi karama 'ba laga 'ba koli?"

⁵⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ayadanni zi vidîyê zi zê yolo, êzê vidî maako têmî zê ongo Yêsu ku. Nenye ëdi hala zê asösunni zi mo kiri.

12

Alömu Yêsu mi Beteniya

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Kö'do modaka ta komo karama 'ba laga 'ba koli Yêsu i'bê hulêhu zi Beteniya, bi mati Lazara alima 'domo, mati mo injê mo têmî koli.

² Zê o'donni wakonyo zi mo ani. Marita ra ako'jo. Lazara kölo têmî vidî mati ëdinni alima ani da tarabiza Yêsu aba.

³ Mariya oba maranji yëningutru ogo kôhi kyedre aba ehe ope burutu Yêsu. Mo akyito zê zi teli yëvu 'bëni aba, ehe tato ndili 'ba yëningutru ne, oso mi loko ne.

⁴ Vo lö'bö maako ru mo Yudasi Sikereto ëdi ani, mati mo ra omba ti'bê zi Yêsu susu. Mo ako'jo henye,

⁵ "Kö'du a'di yëningutru nenye ogo dë yaga kôhi nbiriçi lamiwota aba ehe kôhi mo ki'di zi vo leriye?"

⁶ Yudasi tinyö asösu kö'du vo leriye dë. Mo ako'jo kö'du ne ga kö'du mo injê anjboro 'ba kôhi ehe mi kadra maako aba akalogo zi ni.

⁷ Yêsu aya'ba do mo iya henye, "Ile mo kutu ni aba. Mo ma sesi wa mati mo ëdi mo aba kö'du kadra 'ba ma kusu.

⁸ Atëdiyê 'duwi vo leriye ëti, mora atanze dë 'duwi ma aba."

Yere zi Lazara kofu

⁹ Vidî kayo ayinni mati zê owonni henye Yêsu ëdi ani. Zê ombanni kpa zi Lazara kongu ga kö'du Yêsu injê mo têmî koli.

¹⁰ Here kyedree 'ba vo karase o'donni yere kpa zi Lazara kofu.

¹¹ Mo ra i'di vidî kayo zi dë nni koto kazi zê ehe ki'di koma 'bënni mi Yêsu.

*Yēsu ōdu mī Yerusalemā**(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)*

¹² Ko'do ma vere aba vidī kayo ēdīnni mī Yerusalemā kō'du 'ba karama. Mati zē owonnī henye Yēsu ēdī tayi kō'du 'ba karama,

¹³ zē obanni mbili 'ba mbirō ehe i' bēnni yaga zi mo mētē. Zē agbōgbō hē nni henye, "Wayeto zi Wiri! Wiri mī'di ya'da zi vidī mati ayi mī ru 'ba Yere! Wiri mī'di ya'da zi Yere 'ba Yiserele!"

¹⁴ Yēsu i'ja makakya aho do mo kaa wayōru iya,

¹⁵ "Vidī 'ba Ziyōno, ere dē! Yere 'be ēdī tayi yaanya aba mo ēdī ataho da makakya."

¹⁶ Mī dagba mo vo lō'bō 'ba Yēsu ayolonnī dē. Mora tapētī mo iri wayeto kazi Wiri ku, zē asōsunnī henye, wayōru iya henye kō'du mo ehe zē o'donnī nenye kō'do mo.

¹⁷⁻¹⁸ Vidī kayo ayinnī zi Yēsu ga kō'du zē ongonnī mo Lazara ko'jo yaga tēmi dawogo. Zē asesinnī nduwē me'do kō'du mo ehe kō'du koro nenye. Zē ayinnī zi Yēsu ga kō'du zē ongonnī kō'du kyīnē wakoro mati mo o'do.

¹⁹ Mora Farasiye iyannī zi oka ma kōlō henye, "Waako anza dē da to'bo kō'do! Vidī biya mī damōku ne ēdīnni kusu ga Yēsu."

Girīgī maakowe ombannī zi Yēsu kongō

²⁰ Vidī 'ba Girīgī maakowe i' bēnni Yerusalemā zi mōtu mī kadra 'ba karama aba.

²¹ Pilipo ta Beteseyida mī Galilaya ēdī kpa anī. Here zē i' bēnni zi mo iyannī henye, "Kyedre, domba ze zi Yēsu kongō."

²² Pilipo ayada zi Anderiya. Zē riyō ne i' bēnni zi Yēsu ayadannī zi mo.

²³ Yēsu iya henye, "Kadra yaanya aba o'ko ku kō'du Wisi 'ba Vidī zi kīrī kyedre wayeto.

²⁴ Ma yada tīnyō zi ye, i'jō 'ba nyenyō mati alēpī dakaño atanza dē kyō ta da i'jō ma kōlō nje ēzē oli. Mora ēzē oli, ako'jo nyenyō kyō.

²⁵ Ēzē o'wo dīdī yī, akayōlu. Ēzē ila kō'du 'ba damōku nenye, akī'di dīdī ma nburu zi yī.

²⁶ Ēzē alītu zi ma, ati'bē ma aba. Vo lītu 'bame atēdīnni ma aba bi mati ma 'domo. Ēzē alītu zi ma, 'Bu ma akoro yī."

Yēsu ame'do kō'du koli 'bēnī

²⁷ "Yaanya aba ma mī riti kyedre, ma yolo dē a'di ra ma kiya. Mora ma ko'jo 'Bu dē zi sesi ma tēmi kadra 'ba riti nenye. Tīnyō mayi mī damōku kō'du kadra 'ba riti nenye.

²⁸ Here 'Bu, ika wayeto zi ru yī." Gu ayi ta komoriyē iya henye, "Mika wayeto ku nzo zi ma, ehe ma ko'do lōhu."

²⁹ Mati vidī kayo nee owonnī gu ne, kya zē maakowe asōsu 'bēnni piwo ra. Agamowe asōsu 'bēnni malayika ra ame'do zi Yēsu.

³⁰ Here Yēsu ayada zi vidī kayo nee, "Gu nani ame'do zi konyiye, anza dē ma.

³¹ Vidī 'ba damōku nenye yaanya aba o'do vurē 'bēzē ku, ehe yere 'ba damōku nenye u'du ku nzo yaga.

³² Ēzē umbē ma ku riyē ta dakaño, ma ko'do vidī biya komba zi tayi zi ma."

³³ Yēsu ēdī ame'do kō'du gērī ma akī'di nī zi kofō.

³⁴ Vidī kayo nee iyannī zi Yēsu henye, "Wayōruwē 'ba kō'du kī'di ayandi henye, Korisito ne akalima nburu. Hala o'bo kiya henye Wisi 'ba Vidī akīnjē riyē zi koli? Ēyī ra nenye Wisi 'ba Vidī?"

³⁵ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Bikanyi atēdiyē aba nje tisiwa. Alasiye mī bikanyi ēzē ato'be here kazi bikōndu akakowe. Kora mati mo alasi mī bikōndu, mo ayolo dē nēdī ti'bē kila.

³⁶ Ome mī bikanyi mati ēdiyē aba, here atayiye na gisi 'ba bikanyi."

Vidī ombannī dē zi tēdī koma aba mī Yēsu

Tapētī Yēsu iya kō'du nenye, mo ila bi nani i' bē mī bi 'ba rakoho.

³⁷ Mo o'do kyīnē 'ba kō'du koro kyō mī kutē vidī kayo, mora zē gba zo ombannī dē zi tēdī koma aba mī mo.

³⁸ Nenye o'do rē nī zi wa mati nēbī Yisaya iya atayi tīnyō, "Yere, ēyī ra oma mī kō'du kīse 'beze? Ehe ēyī ra ongo kyigo kyedre 'bēyī?"

³⁹ Vidī o'bōnnī dē zi tēdī koma aba mī Yēsu, ga kō'du Yisaya iya kpa henye,

⁴⁰ "Wiri isi komo zē here kazi o'bōnnī bi kongō,

ehe o'do dī'di zē na kyigo

here zē o'bōnnī dē yolo.

Mo o'do nenye here kazi zē a'bannī zi mo ehe ko'jo zē."

⁴¹ Yisaya iya nenye, ga kō'du mo ongo bikanyi kyedre 'ba Yēsu ame'do kō'du mo.

⁴² Here vo dagba kayo 'ba Yude kayo i'dīnni koma 'bēnni mī Yēsu, mora zē ayadannī dē zi vidī maako, ga kō'du Farasiye i'dīnni kō'du ku nzo zi vidīyē anza dē zi wa maako ko'do zi vidī maako mati ēdī koma aba mī Yēsu.

⁴³ Vo dagbe ombannī wayeto kazi agamowe ndra ta da mati zē ombannī wayeto kazi Wiri.

Yēsu ayi zi damōku yomo

44 Mī gu kyembe aba Yēsu iya henye, “Vīdī mati ēdī koma aba mī ma, ēdī kpa koma aba mī vīdī mati utu ma.

45 Ehe vīdī mati ongɔ ma, ongɔ vīdī mati utu ma ne ku.

46 Ma bikanyi mati ayi mī damōku. Vīdī mati ēdī koma aba mī ma, alima dē mī bikōndu.

47 Ma ra dē vīdī mati ako'do vurē kyēnyē 'ba vīdī naniye mati ombannī dē zi koro kō'du yandi 'bama. Mayi zi yomɔ vīdī 'ba damōku nenyē, anza dē vo ko'do vurē kyēnyē 'bēzē.

48 Mora vīdī mati omba ma dē ehe wayandi 'bama, ako'do vurē kyēnyē ro mo mī ndundu 'ba ko'do aba, mī wa mati miya.

49 Manza dē me'do ga kō'du 'bama. Miya nje wa mati 'Bu mati utu ma ayada zi ma kiya.

50 Ma yolo ku kō'du kī'di omo akika dīdī ma nburu. Nenyē ēdī hala ma yada zi ye te wa mati 'Bu ayada zi ma.”

13

Yēsu akaka burutu 'ba vo lō'bō 'bēniyē

1 Gba ta komo karama 'ba laga 'ba koli, Yēsu ayolo henye kadra ne oko ku kō'du nī zi kila damōku nenyē ehe zi ta'ba zi 'Bu. 'Duwi mo owo vo lō'bō 'bēniyē mī damōku nenyē, ehe mo owo zē le mī ndundu.

2 Gba kazi biyeto 'ba wakonyo 'ba hutaga, Satani o'do Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto, omba zi Yēsu susu.

3 Yēsu ayolo nayi kazi Wīrī ehe na ti'bē hulēhu zi Wīrī. Mo ayolo kpa henye, 'Bu i'di kyigo ku biya zi nī.

4 Here kadra 'ba wakonyo aba Yēsu ēnyī riyē, mo oto bongɔ 'ba rē nī ma ta yaga, ehe olo bongorатели toko bi ko'di kida 'ba gē nī.

5 Mo i'di wini mī siko kyedre. Here mo ayeto burutu vo lō'bō 'bēniyē kaka ehe kyitru zē bongorатели mati mo usu ne aba.

6 Mora mati mo ayi zi Simona Petero, ako'jo henye, “Yere, ēdī ti'bē zi burutu ma kaka?”

7 Yēsu aya'ba iya henye, “Tīnyō ayolo wa mati mēdī ko'do ne dē, mora yaa akayolo.”

8 Petero aya'ba henye, “Akaka burutu ma dē!” Yēsu ayada zi mo henye, “Ēzē ma kaka yī dē, tīnyō anza dē 'bama.”

9 Simona Petero aya'ba do mo iya henye, “Yere, akaka dē nje burutu ma, akaka kala ma da ma aba!”

10 Yēsu aya'ba henye, “Vīdī mati akaka rē nni ku ehe ēdīnni ku biya n̄bala omba nje zi burutu zē ra kaka. Ehe e vo lō'bō 'bame, ēdiyē n̄bala nje vīdī kōlō tēmī yē.”

11 Yēsu ayolo ēyi ra akasusu nī. Kō'du nere ra mo iya henye, nje zi ma kōlō tēmī yē.

12 Tapēti Yēsu akaka burutu vo lō'bō 'bēniyē ehe usu bongɔ 'bēni ma ta yaga ne hulēhu, mo alima akaño lōhu. Here mo iya henye, “Ayole wa mati mo'do zi ye ne ku?”

13 Ako'jowe ma Raboni 'be ehe Yere, ehe akiye here, ga kō'du nani ēyi ra ma.

14 Ēzē Yere 'be ehe vo komoyandi akaka burutu wē, o'de kpa te here zi oka ma kōlō maako.

15 Ma yada go mo ku, ehe o'de zi oka ma kōlō maako te wa mati mo'do zi ye.

16 Ma yada tīnyō zi ye henye, vo lituwē anzannī dē kyedre ta da vo dē nni, ehe vo litu kike anzannī dē kyedre ta da vīdī mati utu zē ne.

17 Ayole wa nenyē ku. Wiri aki'di ya'da zi ye, ēzē o'de zē.”

18 “Manza dē ame'do kō'du wē biya. Ma yolo zē mati ma jeli ne ku. Mora wa mati wayōru iya, atayi tīnyō. Mo iya henye, ‘Kora mati onyo wa ma aba ne, opi rē nī ku na vo wehe ra ma.’

19 Mēdī yada nenyē zi ye biya gba kazi rē nī ko'do, here ēzē o'do rē nī ku, akome ēyi ra ma.

20 Ma yada tīnyō zi ye, vīdī mati iri vo litu 'bame kalakyedre aba, iri ma kpa kalakyedre aba, ehe vīdī mati iri ma kalakyedre aba, iri ne vīdī mati utu ma.”

Yēsu ayada wa ma ako'do rē nī zi nī

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

21 Tapēti Yēsu iya kō'du nenyē, mo riti kyedre aba ehe ayada zi vo lō'bō 'bēniyē henye, “Ma yada tīnyō zi ye henye, vīdī ma kōlō tēmī yē akasusu ma.”

22 Dē zē wiriwiri kō'du wa mati mo iya ne. Zē nje bi kongɔ aba da oka ma kōlō.

23 Yēsu owo vo lō'bō mati ēdī alima kara zi nī bi 'ba wakonyo,

24 ehe Simona Petero o'do kala nī zi vo lō'bō nenyē zi ki'ja ma vala ra Yēsu ame'do kō'du mo.

25 Here vo lō'bō ne idē rē nī zi Yēsu ehe ako'jo henye, “Yere, ma vala ra tēmī ze ēdī ame'do kō'du mo?”

26 Yēsu aya'ba iya henye, “Ma kusu nzoyi mangolo'bo nenyē mī gbenje ehe ki'di zi vīdī mati mēdī ame'do kō'du mo.” Here Yēsu usu mangolo'bo gbo ehe i'di zi Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto.

27 Kandi Satani aya'ba da Yudasi. Yēsu iya henye, “Yudasi, i'bē kandi o'do wa mati zi yī ko'do.”

28 Vīdī maako bi 'ba wakonyo ne ayolo kō'du mati Yēsu iya ne dē.

29 Mora ga kō'du Yudasi ra na vo kōhi sesi, kya zē maakowe asōsunnī henye Yēsu ayada zi mo zi kogo wa mati zē ombannī kō'du karama. Agamowe asōsunnī henye Yēsu ayada zi mo zi kōhi ki'di zi vo leri.

³⁰ Yudasi oba nzoyi mangolob'o, i'bë yaga. Èdi ku nzo yondo.

Kö'du ki'di kyiyi

³¹ Tapëti Yudasi i'bë ku Yësu iya henye, "Yaanya aba Wisi 'ba Vidi aki'di wayeto, ehe mo akika wayeto zi Wirì.

³² Here tapëti Wirì akiri wayeto ku ga kö'du mo, Wirì aki'di wayeto zi mo, ehe Wirì ako'do kandi.

³³ Gisi ame, ma tëdiyë aba nje tisiwa aba na konda. Here akome ma, mora aki'je ma dë. Ma yada zi ye kpa kaa ma yada zi Yude. 'O'be dë ti'bë bi mati mëdi ati'bë.'

³⁴ Mora mëdi kö'du ki'di kyiyi ki'di zi ye: owe oka ma kölo maako, kpa te kaa mati mo'wo e.

³⁵ Èzë owe oka maakowe mi gëri nenye, vidi biya akayolonnì e vo lö'bö 'bama ra."

Lömu 'ba Petero

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Simona Petero ako'jo henye, "Yere, èdi ti'bë kila?" Yësu aya'ba henye, "'O'bo dë ti'bë ma aba yaanya aba, mora yaa dagba ani ati'bë."

³⁷ Petero ako'jo henye, "Yere, kö'du a'di mo'bo dë ti'bë yi aba yaanya aba? Ma koli kö'du yi!"

³⁸ Yësu ako'jo henye, "'Tinyö akoli kö'du ma? Ma yada zi yi tinyö, gba kazi zanga yëru yapa, akiya da wota henye ayolo ma dë."

14

Yësu gëri ra zi 'Bu

¹ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Asösuwë kö'du dë. Èdiyë koma aba mi Wirì. Ome kpa mi ma.

² Loko kayo èdi mi lijo 'ba 'Bu ma. Ma yada nenye dë zi ye, èzë anza dë tinyö. Mëdi ti'bë ani zi bi k'o'jo biya zi ye na kölo kölo.

³ Tapëti mo'do nenye ku, ma ta'ba hulëhu kobe ma aba. Here da tëdi ze ga bi kölo.

⁴ Ayole gëri mati mëdi ati'bë zi mo ne ku."

⁵ Doma iya henye, "Yere, da yolo dë èdi ati'bë kila! Hala da to'bo yolo gëri ne?"

⁶ Yësu aya'ba henye, "Ma gëri, tinyö, ehe didi! Kazi ma, vidi maako o'bo dë ti'bë zi 'Bu.

⁷ Èzë tinyö ayole ma, akayole 'Bu. Mora tëmi ndenye dagba ani, ayole mo ku, ehe onge mo ku."

⁸ Pilipo iya henye, "Yere, ayada zi ze 'Bu ne, nani biya wa mati domba."

⁹ Yësu aya'ba henye, "Pilipo, mëdi yi aba kadra konda aba ayolo dë ma ëyi? Èzë ongo ma, ongo 'Bu ku. Hala ato'bo ha ma ko'jo zi yada 'Bu zi ye?"

¹⁰ Oma dë henye, ma kölo 'Bu aba ehe 'Bu kölo ma aba? Wa mati miya, miya dë kö'du ma. 'Bu mati alima mi ma, ra o'do wa nenye.

¹¹ Ome mi ma èzë miya henye, 'Bu kölo ma aba ehe ma kölo 'Bu aba. Mandere ome mi ma kpa nje ga wa mati mëdi ako'do.

¹² Ma yada tinyö zi ye henye èzë èdiyë koma aba mi ma, ako'de kpa te wa mati mëdi ako'do. Ako'de wa kyedre maakowe ndra, ga kö'du mëdi ku ti'bë hulëhu zi 'Bu.

¹³ Ako'jowe ha ma, ehe ma ko'do wa mati ako'jowe kö'du mo. Gëri nenye aba, Wisi akika wayeto zi 'Bu.

¹⁴ Ma ko'do wa mati ako'jowe ha ma zi kö'do mi ru ma."

Alömu zi kutu Lawo Laka

¹⁵ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Èzë owe ma, ako'de kaa mi'di kö'du mo.

¹⁶ Here ma kako'jo ha 'Bu zi kutu zi ye Lawo Laka mo akakonyiye ehe 'duwi atëdiyë aba.

¹⁷ Lawo Laka akayada zi ye wa mati tinyö. Vidi 'ba damöku nenye o'bonni dë kiri Lawo, ga kö'du zë ongonni dë mandere yolo mo. Mora ayole Lawo ku, ga kö'du mo èdiyë aba ehe akasesi lima nduwë mi ye.

¹⁸ Ma kile dë kaa wala. Ma tayi hulëhu zi ye.

¹⁹ Tisiwa aba vidi mi damöku nenye o'bonni dekpe zi ma kongo, mora akonge ma. Ehe ga kö'du ma lima, akalime.

²⁰ Here akayole ma kölo 'Bu aba. Akayole, e kölo ma aba, ehe ma kölo ëti.

²¹ Èzë owe ma, ako'de wa mati miya, ehe 'Bu atowo e. Ma katowo e kpa ehe yada zi ye ma kaa a'di."

²² Yudasi ma agamo anza dë Yudasi Sikereto, ame'do riyë ako'jo kö'du henye, "Yere, mi me'do 'bëyi ne a'di akayada zi ze yi kaa a'di, mora ayada dë zi vidi 'ba damöku nenye?"

²³ Yësu aya'ba henye, "Èzë vidi maako owo ma, zë akoronnì ma. Here 'Bu ma akatowo zë, da katayi zi zë ehe lima mi zë.

²⁴ Mora vidi mati owo ma dë, oro ma dë. Wa mati owowe miya tinyö ayi dë kazi ma, mora kazi 'Bu mati utu ma."

²⁵ "Ma yada kö'du nenye zi ye, mati ma gba ëti.

²⁶ Mora Lawo Laka atayi akakonyiye. Lawo Laka mati 'Bu ma akutu mi ru ma, akayandi wa biya zi ye ehe ako'de zi sösu wa biya mati ma yada zi ye."

²⁷ "Mi'di rakyëyi zi ye, kyinë 'ba rakyëyi mati nje ma to'bo ki'di. Anza dë kaa rakyëyi mati damöku nenye aki'di. Here asösuwë dë mandere tere.

²⁸ Owowe ma ku nzo kiya henye, mēdi atī'bē ehe ma tayi kpa hulēhu zi ye. Ēzē tīnyō owe ma, ēdiyē rakyenyi aba mēdi ku tī'bē hulēhu zi 'Bu, ga kō'du mo ēdi kyedre ta da ma.

²⁹ Mēdi yada zi ye nenye gba kazi ma tī'bē, here ēzē o'do rē nī, atēdiyē koma aba mī ma.

³⁰ Mō'bo dekke me'do ēti na konda, ga kō'du yere 'ba damōku nenye ēdi tayi. Mora mo anza dē kyigo aba da ma.

³¹ Moro wa mati 'Bu ma ayada zi ma ko'do, here zi vidī biya mī damōku ne akayolōnnī mōwo mo. Ēdi ku kadra 'ba zi ze tī'bē yaanya aba."

15

Yēsu tīnyō kaga tana

¹ Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniyē henye, "Ma tīnyō kaga tana, 'Bu ma ra vo kyeti yaka.

² Mo iga ngora 'bama biya mati anannī kolo dē yaga. Mora mo ikye ŋbala biya da ngora mati ēdi tana kolo, here zi tana kolo kyō.

³ E ku nzo ŋbala ga kō'du wa mati miya zi ye.

⁴ Alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye. Te kaa ngora o'bo dē tana kolo nje ēzē alima na rakida zi kaga, here o'be dē tana kolo nje ēzē alime na rakida zi ma."

⁵ "Ma kaga ra, e ngora ra. Ēzē alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye tane kolo kyō. Mora o'be dē wa maako ko'do kazi ma.

⁶ Ēzē alime dē na rakida zi ma, aku'duwē yaga. Atēdiyē kaa ngora kyitru mati atoto bi kōlō ehe o'bo mī wa'do.

⁷ Ēzē alime na rakida zi ma ehe kō'du yandi 'bama mayi na kapa 'be, here ato'bo mōtuwē ga wa mati ombe, ehe mōtu 'be akaya'ba do mo.

⁸ Ēzē ayiye ku na kolo laka 'ba vo lō'bō 'bame, akoro 'Bu ma. Ne akayada henye, e vo lō'bō 'bame.

⁹ Mōwo e kaa 'Bu ma owo ma. Here alime mī watowo 'bama.

¹⁰ Ēzē orowe ma, ma kasesi towo e kaa 'Bu ma asesi towo ma, ga kō'du moro mo."

¹¹ "Ma yada nenye zi ye, zi ye tēdiyē mī rakyenyi 'bama ma ŋburu.

¹² Yaanya aba ma yada zi ye zi towo oka ma kōlō maako kaa mōwo e.

¹³ Gērī ma laka ndra zi yada watowo kō'du aboke, ēdi zi koli kō'du zē.

¹⁴ E aboka ma ra, ēzē orowe ma.

¹⁵ Ma ko'jowe dē vo litu 'bame, ga kō'du vo litu ayolōnnī dē a'di ra kyedre 'bēzē ēdi ako'do. Ma me'do zi ye kaa aboka me, ga kō'du ma yada ku biya zi ye wa mati 'Bu ma ayada zi ma.

¹⁶ E ra dē ajeliye ma, ma ra ma jeliye kutu yaga zi tana kolo, kyinē 'ba kolo ma akalima ŋburu. Here 'Bu ma aki'di zi ye wa mati ako'jowe kazi mo mī ru ma.

¹⁷ Here mī'di kō'du zi ye zi towo oka ma kōlō."

Damōku 'ba rakīyi

¹⁸ "Ēzē vidī 'ba damōku nenye ayiye, asōsuwē henye zē iyinnī ma dagba.

¹⁹ Ēzē e zi damōku, vidī 'bomo atowe. Mora anze dē zi damōku. Ma jeliye zi damōku nenye kila hulēhu. Kō'du nenye ra vidī 'bomowe ēdinnī ye kiyi.

²⁰ Asōsuwē hala ma yada zi ye henye vo litu anzannī dē kyedre ta da kyedre 'bēnnī. Here ēzē vidī o'dōnnī ma na kyēnyē, zē ako'dōnnī yē na kyēnyē. Ēzē zē oronnī kō'du yandi 'bama, zē akoronnī 'be.

²¹ Vidī ako'dōnnī kpa te zi ye wa mati zē o'dōnnī zi ma. Zē ako'dōnnī ga kō'du e zi ma, ehe zē ayolōnnī vidī mati utu ma ne dē.

²² Ēzē mayi dē ame'do zi zē, o'dōnnī vurē kyēnyē dē rē zē. Yaanya aba zē o'bōnnī dē kiya anzannī ra dē.

²³ Vidī mati iyi ma iyi 'Bu ma kpa.

²⁴ Mo'do wa maakowe vidī maako gba o'do dē. Ēzē zē ongōnnī ma dē wa nenyee ko'do, o'dōnnī vurē kyēnyē dē rē zē. Mora zē ongōnnī ma wa nenyee ko'do, ehe zē zo ma kiyi ehe 'Bu ma kpa.

²⁵ Nenye ra hala wayōru ēdinnī tīnyō mati zē iyannī henye, vidī iyinnī ma ŋbō kazi kō'du mo."

²⁶ "Ma kutu zi ye Lawo mati ayi kazi 'Bu ehe ayada wa mati tīnyō. Lawo Laka akakonyiye ehe akayada kō'du ma zi ye.

²⁷ Here akayade kō'du ma kpa zi oka maakowe, ga kō'du ēdiyē ma aba tēmi biyeto."

16

¹ "Mēdi yada zi ye wa nenyee, here kazi oto de 'de.

² Akore yaga tēmi bi 'ba mōtu, ehe kadra atayi mati vidī akofonniyē, ehe zē asōsunnī, nēdinnī kō'du laka ra ko'do zi Wiri.

³ Zē ako'dōnnī wa nenyee ga kō'du zē ayolōnnī 'Bu mandere ma dē.

⁴ Mēdi akiya nenye zi ye yaanya aba, here ēzē kadra ne ayi ku akasōsuwē wa mati miya."

Lōo 'ba Lawo Laka

"Ma mēdi ēti tēmi dagba, ehe here ma yada wa nenyee dē zi ye.

⁵ Mora yaanya aba mēdi ku tī'bē hulēhu zi 'Bu mati utu ma, ehe vidī maako tēmi yē ako'jo ha ma dē mēdi tī'bē kila.

⁶ E kazi rakyenyi biya ta bi kö'du nenyee kowo.

⁷ Mora ma yada zi ye, mëdi ti'bë zi ko'do wa mati ëdi na laka kö'du wë. Kö'du nenyee ra mëdi ti'bë 'de. Lawo Laka ɔ'bo dë tayi zi ye konyi le ëzë mile ku. Mora tapëti mi'bë ku, ma kutu mo zi ye.

⁸ Lawo atayi akayada zi vidi 'ba damöku nenyee kö'du tünö kö'du yaña ehe kö'du laka 'ba Wirī ehe vurë.

⁹ Lawo akayada zi zë henye, zë 'ba kö'du kyënyë kö'do, ga kö'du zë anzanni dë koma aba mi ma.

¹⁰ Zë na litë kö'du wa 'ba Wirī mati ëdi tünö na laka, ga kö'du mëdi ti'bë zi 'Bu, onge ma dekpe löhu.

¹¹ Ehe zë na litë kö'du 'ba vurë, ga kö'du Wirī kye vurë 'ba yere 'ba damöku nenyee ku nzo.

¹² "Mëdi kö'du aba kyɔ zi kiya zi ye, mora yaanya aba atëdi ndra ta da mati atɔ'be yolo.

¹³ Lawo ayada wa mati tünö ehe atayi gage mi tünö ma ndo. Lawo ame'do dë ga kö'du ni. Mo akayada zi ye nje wa mati mo owo kazi ma, ehe mo ako'do zi ye yolo a'di ra ëdi ti'bë zi rë ni ko'do.

¹⁴ Lawo aki'di wayeto zi ma kö'du kise 'bama koba ehe yada mo zi ye.

¹⁵ Wa biya mati 'Bu ëdi mo aba 'bama ra. Kö'du nenyee ra miya henye Lawo oba kö'du kise 'bama ehe yada mo zi ye."

Kö'du sösu akopi rë ni mi rakyenyi

¹⁶ Yësu ayada zi vo lö'bö 'bëniyë, "Tisiwa aba, onge ma dekpe, mora tapëti mo tisiwa akonge ma."

¹⁷ Zë iyanni zi oka ma kölö maako henye, "A'di ra Yësu iya henye, tisiwa aba donge mo dë, mora tapëti mo tisiwa aba, da kongɔ ze mo? Kö'du a'di ra mo iya henye, nëdi ti'bë zi 'Bu?

¹⁸ A'di ra 'bëni nenyee tisiwa aba, mati mo ëdi ame'do kö'du mo? Da yolo dë a'di ra mo ame'do kö'du mo."

¹⁹ Yësu ayolo zë ëdinni kö'du ko'jo maakowe aba, here mo iya henye, "E na rasösu a'di ra ma me'do kö'du mo mati miya henye tisiwa aba onge ma dë, mora tapëti mo tisiwa aba akonge ma.

²⁰ Ma yada zi ye tünö henye, akuduwe ehe atëdiyë kazi rakyenyi, mora damöku atëdi rakyenyi aba. Atëdiyë kazi rakyenyi, mora yaa atëdiyë na rakyenyi.

²¹ Èzë mbara omba ku zi ko'jo, mo ëdi mi watɔ kyedre. Mora tapëti ko'jo, watɔ ne ölu ta do mo ehe na rakyenyi, ga kö'du mo ika wisi ku mi damöku ne.

²² E yaanya aba kazi rakyenyi, mora yaa ma konge, ehe atëdiyë na rakyenyi. Vidi maako ɔ'bo dë zi kobe ta gëri mati asösuwë.

²³ "Èzë kadra nani ayi ku, ako'jowe ha ma dë kö'du wa maako. Ma yada tünö zi ye henye, 'Bu aki'di zi ye wa mati ako'jowe kö'du mo mi ru ma.

²⁴ Ako'jowe kö'du wa maako dë gba mi gëri nenyee. Mora yaanya aba ako'jowe mi ru ma ehe akiriyyë."

Ta'da Damöku

²⁵ "Ma me'do ha kahi aba zi yada wa nenyee zi ye. Mora kadra mo atayi mati ma kame'do dekpe ha kahi aba, mora ma kame'do zi ye huwë kö'du 'ba 'Bu.

²⁶ Akako'jowe ha 'Bu mi ru ma. Ma kako'jo ho mo dë zi ye.

²⁷ Wirī 'Bu ɔwe ga kö'du ɔwe ma, ehe ome mayi kazi mo.

²⁸ Mayi ta ra 'Bu mi damöku ne, mora mëdi ku damöku ne kila ta'ba zi 'Bu."

²⁹ Vo lö'böwë iyanni henye, "Yaanya aba ëdi ku ame'do huwë zi ze! Anza dë ame'do ha kahi aba.

³⁰ Ndundu mo aba da yolo ku henye, ayolo wa biya, ehe omba dë zi vidi hë yi ko'jo. Yaanya aba doma tünö ayi ta ra Wirī."

³¹ Yësu aya'ba henye, "Tünö yaanya ome ma ku?

³² Kadra atayi ehe ëdi ku nzo kinye, mati akapere biya. Vidi biya na kölö kölö tëmi yë ati'bë hulëhu liɲo ehe akila ma na bi da ma. Mora 'Bu atëdi ma aba, ma tanza dë kutu ma aba.

³³ Ma yada nenyee zi ye, zi ye tëdiyë rakyëyi aba mi di'di ye ga kö'du ma. Èzë ëdiyë mi damöku ne, atëdiyë riti aba. Mora ëdiyë kazi tere, ma'da damöku ne ku."

17

Yësu amötu kö'du vo lö'bö 'bëniyë

¹ Tapëti Yësu inde me'do ku zi vo lö'bö 'bëniyë, mo ongo bi riyyë komoriyyë ehe amötu, "Bu, kadra ɔko ku zi yi ki'di wayeto zi Wisi 'bëyi, here zi mo ki'di wayeto zi yi,

² ga kö'du i'di kyigo ku zi mo ta da vidi biya, here mo aki'di didi ma nburu zi vidi biya mati i'di zi mo.

³ Didi ma nburu ëdi zi yolo yi, Wirī ma nje tünö, ehe zi yolo Yësu Korisito, mo mati utu.

⁴ Mi'di wayeto zi yi kinye dakaɲo zi ko'do wa biya i'di zi ma ko'do.

⁵ Yaanya aba 'Bu, i'di hulëhu zi ma wayeto mati mëdi mo aba yi aba gba damöku ne o'do dë.

⁶ "I'di vo lö'bö maakowe ku zi ma tëmi damöku nenyee ehe ma yada zi zë, yi kaa a'di. Zë 'bëyi ra, mora i'di zë zi ma, ehe zë oronni yi.

7 Zê ayolonnî henye, i'dî zi ma biya wa mati mēdi mo aba.

8 Ma yada zi vo lō'bō 'bame wa mati ayada zi ma, ehe zê ombannî do mo. Zê ayolonnî mayi kazi yî, ehe zê omannî yî ra utu ma.

9 "Mēdi amōtu kō'du zê, mora anza dē kō'du zê 'ba damōku nenyē. Vo lō'bō 'bame 'bēyî ra, ehe mēdi amōtu kō'du zê.

10 Biya mati mēdi mo aba 'bēyî ra, ehe biya mati ēdi mo aba 'bama ra, ehe zê i'dinnî wayeto zi ma.

11 'Bu laka, manza dekke na konda mî damōku ne, mēdi tayi zi yî, mora vo lō'bō 'bame gba mî damōku ne. Agaga gē zê kyigo 'ba ru yî aba, mati i'dî zi ma ne aba, here zê atēdinnî kōlō oka ma kōlō maako aba, kpa kaa yî ehe ma kōlō.

12 Mati mēdi zê eti, ma sesi zê na laka kyigo mati i'dî zi ma ne aba. Mongō gē zê ehe ma kōlō tēmî zê ōlu dē, nje ma kōlō mati mo ra omba zi tōlu. Nenyē o'do rē nî here zi wa mati wayōru iya zi tayi tīnyō.

13 Ma ku da gērî ama zi yî, mora miya kō'du nenyeē mati ma gba mî damōku, here vo lō'bō 'bame atēdinnî kpa te rakyenyi biya mati mo'do aba.

14 Ma yada kō'du kise 'bēyî ku zi zê, mora vidî 'ba damōku nenyē iyi zê, ga kō'du zê anzannî dē zi damōku nenyē, kpa te kaa manza dē.

15 'Bu, ma ko'jo hē yî dē zi koba vo lō'bō 'bame yaga tēmî damōku ne, mora agaga gē zê kazi Satani.

16 Zê anzannî dē zi damōku nenyē, ehe ma kpa.

17 Me'do 'bēyî ra ēdi tīnyō. Here i'dî tīnyō nenyē, mo'do zê biya na 'bēyî.

18 Mēdi zê kutu mî damōku, kaa utu ma.

19 Mî'dî ra ma ku biya zi yî ga kō'du 'bēzē, here zê mēdinnî biya zi yî mî tīnyō.

20 "Manza dē nje amōtu kō'du vo lō'bō nenyēē. Mēdi kpa amōtu kō'du vidî biya mati zi tēdinnî koma aba ga kō'du wa mati vo lō'bō 'bame akiyannî kō'du ma.

21 'Bu, momba zê biya zi tēdi kōlō oka ma kōlō maako aba, kpa kaa ma kōlō yî aba, ehe yî kpa kōlō ma aba. Ma kpa momba zê zi tēdi kōlō ze aba, here vidî 'ba damōku nenyē akomannî henye, yî ra utu ma.

22 Moro vo lō'bō 'bame mî gērî kōlō oro ma, zê mēdinnî kōlō oka ma kōlō maako aba kaa ze kōlō.

23 Ma kōlō zê aba, ehe yî kōlō ma aba, here zi zê tayinnî biya kōlō. Here vidî 'ba damōku nenyē akayolonnî henye, yî ra utu ma. Zê akayolonnî henye, owo vo lō'bō 'bame kpa kaa owo ma.

24 "Bu, momba vidî biya mati i'dî zi ma zi tēdi ma aba, bi mati mēdi 'dōmo. Neene zê akongonnî bikanyi kyedre mati i'dî zi ma, ga kō'du owo ma gba o'do damōku dē.

25 'Bu laka, vidî 'ba damōku nenyē ayolonnî yî dē, mora ma yolo yî, ehe vo lō'bō 'bame ayolonnî henye yî ra utu ma.

26 Ma yada zi zê, yî kaa a'dî, ehe ma kayada zi zê nduwē, here watowo mati ēdi mo aba kō'du ma akatayi kapa 'bēzē, ehe ma tēdi kōlō zê eti."

18

Kirî 'ba Yēsu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

1 Mati Yēsu inde mōtu ku, mo vo lō'bō 'bēni eti umunnî kyēti gulu 'ba Kidrono ehe i'bē mî yaka maako.

2 Yēsu ēdi 'duwî rē nni ki'ja vo lō'bō 'bēni eti ani, ehe Yudasi ayolo bi ne.

3 Here Yudasi i'bē zi yaka ne kya 'ba vo kanye 'ba Roma eti ehe vo kanye 'ba yēkēlu, kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ra utunnî zē. Zê injēnnî wa'do zi bi yanyi ehe wa 'ba wehe.

4 Yēsu ayolo kō'du mati omba zi ti'bē rē nî ko'do ne ku nzo, mora mo ako'jo henye, "Ēyî ra ēdiyē koma?"

5 Zê aya'bannî henye, "Dēdi koma Yēsu 'ba Nazereta!" Yēsu ayada zi zē henye, "Ma Yēsu ra!" Yudasi vo susu ēdi toro ani dakapa zē.

6 Kandî zê biya a'bannî kowo hulēhu ehe alēpinnî dakaŋo.

7 Yēsu ako'jo kō'du lōhu henye, "Ēdiyē ēyî ra koma?" Zê aya'bannî do mo iyannî henye, "Dēdi ze koma Yēsu 'ba Nazereta."

8 Kadra nenyē aba Yēsu aya'ba henye, "Ma yada ku nzo zi ye ma Yēsu ra. Ēzē ma ra ēdiyē akoma, ile vidî maakowe mî'bēnnî."

9 Here wa biya ako'do rē nî, kaa mo iya, "Ma yōlu vidî ma kōlō mati i'dî zi ma ne dē."

10 Simona Petero ika kulu nî aba. Mo oto yaga tēmî silikpa ehe otra Malahisi, vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase, ehe iga mbili mo ma da tiri nbiŋiku yaga.

11 Yēsu iya zi Petero henye, "I'dî kulu 'bēyî ne karani. Ma kuwē tēmî siko mati 'Bu i'dî zi ma."

Ika Yēsu zi Anasi

12 Vo kanye 'ba Roma ehe vo kyēlu 'bēnnî eti, ehe vo kanye 'ba yēkēlu eti, irinnî Yēsu ehe idannî mo gō.

13 Zê obannî mo dagba zi Anasi, mo yawo 'ba Kayafa, kyedre 'ba vo karase mî koo nani.

14 Kayafa kōlō nenyē ra ayada zi kyedree 'ba Yude henye, "Ēdi na laka ēzē vidî kōlō maako oli kō'du vidî biya."

Petero iya henye na yolo Yēsu dē

(Mt 26:69-70, Mk 14:66-68, Lk 22:55-57)

¹⁵ Simona Petero ehe vo lö'bö maako aba usu ga Yësu. Vo lö'bö nani ayolo kyedre 'ba vo karase, ehe usu ga Yësu le mi linjo 'ba kyedre 'ba vo da karasa.

¹⁶ Petero alima yaga kara haresi. Mora vo lö'bö maako ayi hulëhu yaga ehe ame'do zi wu'jë 'ba haresi ne henye, "Mo mila Petero ti'bë loko."

¹⁷ Mora ako'jo ho mo henye, "Anza dë kölö tēmi vo lö'bö 'ba kora nani?"

Petero aya'ba do mo iya henye "E e manza dë."

¹⁸ Gabi na kyëyi ehe vo lituwë ehe vo kanye 'ba yëkëlu adrakonni wa'do kalili. Zë ëdinni rë nni koye toko ta ro mo, mati Petero i'bë ehe ro kara dakapa wa'do zi rë ni koye.

Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yësu

(Mt 26:59-66, Mk 14:55-64, Lk 22:66-71)

¹⁹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yësu kö'du vo lö'bö 'bomowe ehe kö'du yandi 'bomo.

²⁰ Mora Yësu ayada zi mo henye, "Ma me'do na dangölö ta da komo vidi biya, ehe 'duwi mëdi kö'du yandi mi bi 'ba mötu 'beze ehe mi yëkëlu, bi ma Yude ayinni biya bi kölö. Miya kö'du maako dë na koho.

²¹ Kö'du a'di ra ëdi ha ma ko'jo? Kö'du a'di ako'jo ha vidi mati owonni ma ne dë? Zë ayolonni wa mati miya."

²² Kandi mati Yësu iya nenye, ma kölö tēmi vo kanye 'ba yëkëlu otra mo ehe iya henye, "Nani anza dë gëri mati zi me'do zi kyedre 'ba vo karase."

²³ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ëzë miya wa maako ku na kyënyë, iya. Mora ëzë anza dë, kö'du a'di otra ma?"

²⁴ Yësu gba na kida, ehe Anasi utu mo zi Kayafa kyedre 'ba vo karase.

Petero andi löhu na yolo Yësu dë

(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)

²⁵ Mati Simona Petero ëdi toro ani rë ni kubï, vidi maako ako'jo ho mo henye, "Anza kölö tēmi vo lö'böwë 'ba Yësu?"

Löhu Petero andi ehe iya henye, "E e, manza dë."

²⁶ Kölö tēmi vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase ëdi ani. Mo na karo zi vo litu mati Petero ikye mbili mo yaga ne, ehe mo ako'jo henye, "Mongo yi dë mi yaka kora nani aba?"

²⁷ Löhu Petero andi, ehe zanga ayapa gbo.

Ika Yësu komo Pilato

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ 'Do njo damindö aba oba mati Yësu kazi Kayafa zi loko mati vo daliŋo mi turu 'ba Roma alima. Mora Yude biya ëdinni bi kida aba yaga, ga kö'du ëzë vidi tēmi zë

i'bë mi loko ne, atayi na ti'da ehe ila mo dë zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli konyo.

²⁹ Pilato ayi yaga ehe ako'jo henye, "A'di ra na kyënyë ike kora nenye?"

³⁰ Zë ya'banni henye, "Mo vo kö'du kyënyë ko'do! Kö'du nenye ra dika ze mo zi yi."

³¹ Pilato ayada zi zë henye, "Obe mo ehe o'de vurë 'bomo mi kö'du ki'di 'be." Yude aya'banni henye, "Danza dangölö aba zi ki'di vidi maako zi kofo."

³² Ehe here, wa mati Yësu iya kö'du kyinë koli 'bëni, atayi tinyö.

³³ Pilato i'bë hulëhu loko. Mo ako'jo Yësu zi ni ehe ako'jo henye, "Yi ra Yere 'ba Yude?"

³⁴ Yësu aya'ba henye, "Ëdi kö'du nenye ko'jo na bi dë yi, mandere vidi maako ra ayada kö'du ma zi yi?"

³⁵ Pilato iya henye, "Ayolo ku manza dë Yuda! Vidi 'bëyiyë ehe kyedree 'ba vo karase ra ikanni yi zi ma. A'di ra o'do?"

³⁶ Yësu aya'ba henye, "Kalakonda 'bama anza dë zi damöku nenye. Ëzë ëdi here, vo lö'bö 'bame ako'donni wehe zi sesi ma ta bi ki'di zi vo dagba 'beze. E e, kalakonda 'bama anza dë zi damöku nenye."

³⁷ Pilato aya'ba henye, "Here, yi yere ra." Yësu ayada zi mo henye, "Yi ëdi akiya henye, ma yere. O'jo ma mi damöku nenye, zi yada kö'du tinyö ra, ehe vidi mati zi kö'du ma tinyö ayolo gu ma."

³⁸ Pilato ako'jo ha Yësu henye, "A'di ra tinyö?"

Ikye vurë zi Yësu kofu

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilato i'bë hulëhu yaga ehe iya henye, "Mi'ja kora nenye dë kö'du kyënyë maako aba.

³⁹ Kyere ma 'duwi maboso kinga zi ye kadra karama 'ba laga 'ba koli aba, ombe zi ma kinga zi ye na dangölö Yere 'ba Yude?"

⁴⁰ Zë agbögbö hë nni, "E e, anza mo! Domba ze Barabasi." Barabasi ëdi na vo wehe 'ba turu.

19

Ikye vurë ra Yësu zi töto

¹ Pilato i'di kö'du gbo zi Yësu ku'bö so'da aba.

² Vo kanye o'donni safo 'ba yere yaga tēmi ngora kono i'dinni da Yësu. Here zë usunni böngö 'buluyë ro mo.

³ Zë ayinni zi mo da kyö ehe iyanni henye, "He, yi Yere 'ba Yude!" Zë isanni mo kpa kala nni aba.

⁴ Kpa löhu Pilato i'bë yaga. Kadra nenye aba mo iya henye, "Ma kika Yësu zi ye yaga löhu, here ato'be kongö na bi de henye, mi'ja mo dë kö'du kyënyë maako aba."

⁵ Yēsu asi yaga usu safo 'ba yere kono bongɔ 'buluyē aba. Pilato iya henye, "Kinye kora ne ēdi."

⁶ Mati kyedree 'ba vo karase ehe kanye 'ba yēkēlu ongōnni mo, zē agbōgbō hē nni iyanni henye, "Ma tōtō mo da takal! Ma tōtō mo da takal!" Pilato ayada zi zē, henye, "Obe mo, ehe atōtōwē mo da taka. Mi'ja kō'du kyēnyē ko'do 'bomo maako dē."

⁷ Yude nee aya'banni henye, "Mo iya zi nī tēdi na Wisi 'ba Wiri! Kō'du kī'di 'beze iya henye, mi'di mo zi koli."

⁸ Mati Pilato owo nenyē, mo ndra na tere. ⁹ Mo i' bē hulēhu loko ehe ako'jo ha Yēsu henye, "Yi ta kila?" Mora Yēsu aya'ba dē.

¹⁰ Pilato ako'jo henye, "Kō'du a'di aya'ba da kō'du ko'jo 'bama ne dē? Ayolo dē mēdi kyigo aba zi yi kinga na dangölō mandere yi tōtō da taka?"

¹¹ Yēsu aya'ba henye, "Ēzē Wiri i'di kyigo ne dē zi yi, ɔ'bo dē wa maako ko'do zi ma. Mora mo mati i'di ma zi yi, o'do ndra na kyēnyē."

¹² Here Pilato omba zi Yēsu kinga na dangölō. Mora Yude agbōgbō hē nni löhu, "Ēzē inga kora nenyē ku na dangölō, anza dē aboka 'ba Yere 'ba Roma. Vidi maako mati iya zi nī tēdi na yere, vo wehe 'ba Yere 'ba Roma."

¹³ Mati Pilato owo nenyē, mo ika Yēsu yaga. Here mo alima akaŋo da kyiti 'ba vurē bi mati ako'jo, "Yitō Dakaŋo." Mi ha 'ba Hibiru ēdi "Gabata."

¹⁴ Ēdi kaa kadra kutē mi ko'do, gba kazi karama 'ba laga 'ba koli, ehe Pilato iya zi vidi kayo nee henye, "Ongo bi da yere 'be!"

¹⁵ Zē agbōgbō hē nni henye, "Ofo mo! Ofo mo! Atōtō mo da takal!" Pilato ako'jo henye, "Here ombe ma zi tōtō yere 'be da takal?" Kyedree 'ba vo karase aya'banni henye, "Yere 'ba Roma ra yere 'beze."

¹⁶ Here Pilato i'di Yēsu gbo zi tōtō da taka.

Atōtō Yēsu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Oba Yēsu 'de, ¹⁷ ehe mo injē taka 'bēni bi ma ēdi na yolo henye, "Yingo da." Ha 'ba Hibiru bi nenyē, ako'jo "Gologota."

¹⁸ Ani atōtō Yēsu gbo da taka, ehe dakapa mo da taka, atōtō kora kpa riyō, ma kōlō kapa mo ma kōlō, Yēsu mī kutē zē.

¹⁹ Pilato i'di kō'du zi kō'du kyēnyē ko'do 'ba Yēsu zi yōru da wa ehe kī'di riyē da taka. Ako'jo henye, "Yēsu 'ba Nazereta, Yere 'ba Yude."

²⁰ Me'do ne ayōru mī ha 'ba Hibiru, ha 'ba Lateni ehe ha 'ba Giriḡi. Bi mati oba Yēsu zi mo ne, anza na kowɔ ta ra gawo

kyedree, ehe Yuda kayowe ako'jonnī kō'du yōru rɔ mo ne.

²¹ Here kyedree 'ba vo karase i' bēnni zi Pilato iya henye, "Kō'du a'di ayōru henye, mo Yere 'ba Yude? Akayōru kyere henye, 'Mo iya zi nī tēdi na Yere 'ba Yude.' "

²² Mora Pilato ayada zi zē henye, "Wa mati ma yōru ku, ma lima here!"

²³ Tapēti vo kanye atōtōnni Yēsu ku da taka, zē inyenni mī bongɔ 'bomo sowɔ, ma kōlō zi ma kōlō tēmi zē. Mora bongɔ 'bomo ma ta yaga o'do tēmi nzoyi bongɔ kōlō, anza dē kapa maako aba.

²⁴ Vo kanye iyanni zi oka ma kōlō maako henye, "Dize dē, du'duwē fōdō aba zi kongɔ ēyi ra akiri." Nenyē o'do rē nī here zi wayōru tayi tinyō, mati iya henye, "Zē inyenni mī bongɔ ame ehe u'dunni fōdō kō'du bongɔ ame." Vo kanye o'donni wa mati zē ombanni.

²⁵ Ma 'ba Yēsu ɔɔ dakapa taka 'bomo emi nī aba ehe Mariya mbara 'ba Kalapasi. Mariya Magadala ēdi kpa atoro ani.

²⁶ Mati Yēsu ongo ma nī, ehe vo lö'bō mati mo owɔ mo eti, mo iya zi ma nī henye, "Kora nenyē yaanya aba wisi 'bēyi."

²⁷ Here mo iya zi vo lö'bō ne henye, "Mo yaanya aba ma yi ra." Tēmi ndenyē dagba ani, vo lö'bō nani oba mo gbo liŋɔ 'bēni.

Koli 'ba Yēsu

(Mt. 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Yēsu ayolo henye, yaanya aba ninde loɔ 'bēni ku. Ehe zi ko'do wayōru tayi tinyō, mo iya henye, "Ma na kodro."

²⁹ Siko ēdi ani ndo a'ji aba. Vidi maako usu lifa mī a'ji ne ehe injē riyē i'di ha Yēsu kaga 'ba isipo aba.

³⁰ Tapēti Yēsu uwē a'ji ne, mo iya henye, "Wa biya o'do rē nī kul!" Mo umbi dē nī ehe oli.

Isi rɔɔ Yēsu

³¹ Yaanya aba ēdi ko'do 'ba rako'jo, 'dō ko'do 'ba ralawo ehe karama 'ba laga 'ba koli. Ēdi ko'do lele zi Yude, ehe zē ombanni dē zi ida ra nee zi lima riyē da taka mī ko'do nenyē. Here zē ako'jonnī ha Pilato zi ndi kora nee kowe ehe koba ida rē zē akaŋo.

³² Vo kanye dagba owenni ndi 'ba kora agamowe riyō mati atōtō zē ani ne.

³³ Mora mati zē ayinni zi Yēsu, zē ongōnni mo oli ku nzo, ehe zē owenni ndi mo dē.

³⁴ Ma kōlō tēmi vo kanye isi mbese Yēsu wehe aba, yama ehe wini asi yaga.

³⁵ Da yolo nenyē ēdi tinyō, ga kō'du vidi maako ra ayada wa mati mo ongo o'do rē nī. Yaanya aba atɔ'bo tēdi kpa koma aba.

³⁶ Biya nenyé o'do rē nī here, zi wayōru tayi tīnyō, mati iya henye, “Yingo 'ba ida ro mo ma kōlō akowe dē,”

³⁷ ehe “Zē ongōnni ma kōlō mī dakapa mbese mo isi wehe aba.”

Kusu 'ba Yēsu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Yosepa tēmi Arimataya ēdī kōlō tēmi vo lō'bō 'ba Yēsu. Mo asesi na koho, le ga kō'du mo na tere kazi vo dagbe 'ba Yude. Mora yaanya aba mo ako'jo ha Pilato zi mo ida ra Yēsu koba. Pilato i'dī dangōlō zi mo, ehe Yosepa oba mo akaŋo ta da taka.

³⁹ Nikōdīmō ayi nī mo aba, ehe ika kpa kaa 'butēwota kilogaramo 'ba wakēzi ngutru aba o'do tēmi murē ehe aloyisi 'ba yōku kusu. Nenyé kpa te Nikōdīmō kōlō mati i'bē zi Yēsu yōndo kōlō maako aba.

⁴⁰ Vīdī kora riyō nee, olonni ida ra ne mī bōngō 'ba yōku, bi kōlō wakēzi ngutru aba, mati ēdī hala Yude ombenni yōku 'bēnni.

⁴¹ Mī bi mati atōtō Yēsu da taka, ani yaka ēdī wogo aba mati gba ombē vīdī maako dē mī mo.

⁴² Dawogo ne ēdī kara, ehe kyere ne kadra 'ba zi ra kō'jo kō'du kō'do 'ba ralawo, zē na korōkorō zi ida ra Yēsu kī'dī ani.

20

Yēsu na didi

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Kō'do 'ba Gima aba ŋbo mati bi gba na kōndu, Mariya Magadala i'bē dawogo ehe ongō henye, yitō alulu ku 'de, ta ha bi tōdu 'ba dawogo.

² Mo aho zi Simona Petero ehe zi vo lō'bō mati Yēsu owo ehe iya henye, “Zē obanni Yere ku tēmi dawogo! Da yolo dē i'dīnni mo ku kila.”

³ Petero ehe vo lō'bō maako aba ayetonni tī'bē dawogo.

⁴ Zē ahonni ta bi kōlō, le vo lō'bō maako ne aho ndra ta da Petero ehe oko ani dagba.

⁵ Mo idē rē nī ehe ongō bōngō konda na lala loko mī dawogo, mora mo i'bē dē loko.

⁶ Mati Simona Petero oko ani, mo i'bē mī dawogo ehe ongō bōngō konda ne.

⁷ Mo ongō nzoyi bōngō mati o'do zi komo Yēsu yōfu mo aba ne. Akōku ku ehe mī bi mati na bi dē nī.

⁸ Vo lō'bō mati oko dagba ani ne i'bē mī dawogo, ehe mati mo ongō, mo oma.

⁹ Mī kadra nani Petero ehe vo lō'bō maako ne, ayolonni dē henye, wayōru iya henye Yēsu atēnyī na didi.

¹⁰ Here zē riyō ne i'bēnni hulēhu zi vo lō'bō maakowe.

Yēsu alaya zi Mariya Magadala

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Mariya Magadala owo kudu yaga dakapa dawogo. Mo ēdī gba kudu, mati mo idē rē nī akaŋo

¹² ehe ongō malayike riyō loko. Zē usunni bōngō kanyi ehe ēdī alimanni bi mati i'dī ida ra Yēsu 'dāmo. Ma kōlō bi do mo ehe ma agamo bi ndi mo.

¹³ Malayika nee ako'jonnī ha Mariya henye, “Kō'du a'di ēdī akudu?” Mo aya'ba do mo henye, “Zē obanni ida ra Yere ama ku 'de, ma yolo dē i'dīnni mo kila.”

¹⁴ Kandi mati Mariya iya nenyé, mo ofo rē nī kpo ehe ongō Yēsu ēdī atorō ani. Mora mo ayolo dē, mo 'bēni ēyi.

¹⁵ Yēsu ako'jo ho mo iya henye, “Edi akudu ga a'di? Edī ēyi ra koma?” Mo asōsu 'bēni mo vo kyeti yaka ra ehe iya henye, “Kyedre, ēzē obe ida ro mo ku 'de, ako ayada zi ma, here ma to'bo tī'bē mo koba.”

¹⁶ Here Yēsu iya zi mo henye, “Mariya!” Mo ofo rē nī ehe iya zi mo henye, “Raboni.” Ha 'ba Hibiru aba “Raboni” vo “Komoyandi.”

¹⁷ Yēsu ayada zi mo henye, “Ise ra ma dē! Mī'bē dē gba zi 'Bu. Mora ayada zi vo lō'bō 'bame mēdi ati'bē zi mo mati na 'Bu ma ehe Wiri 'bama, kpa 'Bu wē ehe Wiri 'be.”

¹⁸ Mariya Magadala i'bē ayada zi vo lō'bōwē nongo Yere ku. Mo ayada kpa zi zē wa mati mo iya zi nī.

Yēsu alaya zi vo lō'bō 'bēniyē

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Vo lō'bōwē na tere kazi vo dagbe 'ba Yude, ehe mī hutaga 'ba Gima kōlō nani, zē isi gē nni loko. Truku'du, Yēsu alaya mī kutē 'ba gboko. Mo amētē zē iya henye, “Rakyēyi mēdi yē aba.”

²⁰ Ehe ayada kala niyē zi zē ehe mbese nī. Mati vo lō'bōwē ongōnni Yere, zē biya na rakyenyi.

²¹ Tapēti Yēsu amētē zē lōhu, “Rakyēyi mēdi yē aba,” mo iya henye, “Mēdi yē kutu kaa 'Bu utu ma.”

²² Here mo alawo dē zē ehe iya henye, “Iriyē Lawo Laka.

²³ Ezē ile vīdī maako ku ga kō'du kyēnyē, akila zē. Mora ezē ile kō'du kyēnyē 'bēzē dē, ila zē dē.”

Yēsu ehe Toma

²⁴ Toma ma ako'jo “vo loŋa” ēdī le kōlō tēmi vo lō'bō 'butē dōmoriyō, mo anza dē agamo eti mati Yēsu alaya zi zē.

²⁵ Here zē ayadanni zi mo henye, “Dongō ze Yere ku.”

Mora Toma iya henye, “Dagba, momba kongō tēpi owo 'ba nosomari mī kala mo ehe kise zē dawisi kala ma aba. Ma kī'di kala ma bi mati wehe i'bē da mbese mo. Moma dē, nje ezē mo'do nenyé ku!”

²⁶ Tapēti ko'do 'ba Gima kōlō yaa, vo lō'bō atōto rē nni lōhu bi kōlō. Kadra nenyē aba, Toma ēdī zē aba. Yēsu ayi loko mati ha loko gba na kisi ehe ɔɔ mī kutē 'ba gboko ne. Mo amētē vo lō'bō 'bēniyē, "Rakyēyi mēdi yē aba."

²⁷ Mo iya zi Toma henye, "I'di dawisi kala yi kinye, ehe ongo bi da kala me. I'di kala yi da mbese ma. ɔɔ tēmī da jiji 'bēyi ne, ehe oma!"

²⁸ Toma aya'ba do mo iya henye, "Yi Yere ama, ehe Wiri ama!"

²⁹ Yēsu iya henye, "Toma, oma ga kō'du ongo ma ku? Vidi mati ēdinni koma aba mi ma kazi ma kongō, ēdī zē mati tīnyō ya'da aba!"

Kō'du a'di Yowani Ayōru Buku Ēni

³⁰ Yēsu o'do kyinē 'ba kō'du koro ko'do maakowe kyo mati vo lō'bō 'bomowe ongonni, ehe anza zē biya ayōru ku mi buku nenyē.

³¹ Mora ma nenyee ayōru here zi ye kī'di koma 'be mī Yēsu na Korisito ne, Wisi 'ba Wiri. Ēzē ēdiyē koma aba mī mo, atēdiyē didi aba mī ru 'bomo.

21

Yēsu alaya zi vo lō'bō 'bēniyē

¹ Yēsu yaa alaya zi vo lō'bō 'bēniyē da gōti Fōfō 'ba Tiberiyasi. O'do rē nī mī gēri nenyē.

² Simona Petero, Toma ma ako'jo "vo loṅa," Natanēlē ta Kana mī Galilaya, gisi 'ba Zebedeyo ēdinni ani, bi kōlō aga vo lō'bō maako ēti riyō.

³ Simona Petero iya henye, "Mēdi ti'bē kiyenze kīri!"

Maakowe iyanni henye, "Da ti'bē ze yi aba." Zē i'bēnni yaga mī tōṅbō 'bēnni. Mora du irinni wa maako dē yondo nani aba.

⁴ Nḃo mī damindō vere, Yēsu ɔɔ da gōti, mora vo lō'bōwē ayolonni dē mo ēyi ra.

⁵ Yēsu agbōgbō hē nī, "Aboke, iriyē wa maako ndō?" Zē aya'banni henye, "E e."

⁶ Here mo ayada zi zē henye, "Umēē ondu 'be ne akaṅo da kala tiri 'ba tōṅbō 'be, ehe akīriyē kya 'ba kiyenze maakowe." Zē o'donni here, ehe ondu gbo kyo na kiyenze, here zē ɔ'bōnni dē zi koto riyē mī tōṅbō.

⁷ Vo lō'bō mati Yēsu ɔɔ ne, iya zi Petero henye, "Nenyē Yere ra." Mati Petero owo ne Yere ra, mo usu bōngō mati mo oto, mati mo ēdi lɔɔ ko'do ne. Here, mo ofu mī wini.

⁸ Tōṅbō ēdi nje kaa lamikōlō mitiri ta da gōti. Here vo lō'bō maakowe alimanni mī tōṅbō, ehe otōnni ondu mī mo kyo kiyenze aba.

⁹ Mati vo lō'bōwē asinni yaga tēmī tōṅbō, zē ongonni mangolō'bo ehe wa'do 'ba kalili kiyenze aba do mo.

¹⁰ Yēsu ayada zi vo lō'bō 'bēniyē henye, "Ike kya 'ba kiyenze maakowe mati iriyē ne."

¹¹ Simona Petero i'bē hulēhu mī tōṅbō ehe oto ondu da gōti. Mī mo kiyenze ma kyedre ēdinni lamikōlō 'butēmuyi domowota, mora ondu gba kazi liza.

¹² Yēsu iya henye, "Ayiye ehe onyowe." Mora vo lō'bō ma kōlō maako ako'jo dē, mo ēyi ra. Zē ayolonni mo Yere ra.

¹³ Yēsu oba mangolō'bo mī kala nī ehe i'di kya maakowe zi vo lō'bō 'bēniyē. Mo o'do kiyenze ne kpa te here.

¹⁴ Nenyē mī kadra mawota mo ra Yēsu alaya zi vo lō'bō 'bēniyē tapēti mo ēnyi tēmī koli.

Yēsu ehe Petero

¹⁵ Mati Yēsu vo lō'bō 'bēni ēti indenni wakonyo ku, mo ako'jo henye, "Simona wisi 'ba Yowani, ɔɔ ma ndra ta da oka maakowe?" Simona Petero aya'ba henye, "ɔɔ, Yere, ayolo ku mowō yi!" Yēsu iya henye, "Here, ulu timēlē ame."

¹⁶ Yēsu ako'jo madariyō mo, "Simona wisi 'ba Yowani, ɔɔ ma?" Petero aya'ba henye, "ɔɔ, Yere, ayolo mowō yi!" Yēsu ayada zi mo henye, "Here, ongo ga timēlē ame."

¹⁷ Yēsu ako'jo mī da mawota mo henye, "Simona wisi 'ba Yowani, ɔɔ ma?" Petero na rasōsu ga kō'du Yēsu ako'jo ho mo mawota ēzē mo ɔɔ nī. Here mo ayada zi Yēsu henye, "Yere, ayolo kō'du biya. Ayolo mowō yi."

Yēsu aya'ba henye, "Ulu timēlē ame.

¹⁸ Ma yada tīnyō zi yi henye, mati yi gba na wisi kora obi, usu rē yi ehe i'bē bi mati omba zi ti'bē. Mora mati endro ku, akiza yaga kala yi. Here, maakowe akidanni ko'di gē yi toko rē yi ehe akalēpi zi yi dagba bi mati omba dē zi ti'bē."

¹⁹ Yēsu iya nenyē zi yada hala Petero akoli ehe akika wayeto zi Wiri. Here mo iya zi Petero, "Usu ga ma."

Yēsu ehe vo lō'bō maako ēti

²⁰ Petero opi rē nī ehe ongo vo lō'bō mati Yēsu ɔɔ ne, usu ku gē nī. Mo ra kpa te mati alima kara zi Yēsu bi 'ba wakonyo, ehe ako'jo henye, "Yere, ēyi ra ēdi ti'bē zi yi susu?"

²¹ Mati Petero ongo vo lō'bō nenyē, mo ako'jo ha Yēsu iya henye, "Yere, a'di kō'du mo?"

²² Yēsu aya'ba henye, "Kō'du sōsu 'bēyi ēdi a'di, ēzē momba mo zi lima le ma'ba? Usu ga ma."

²³ Here, ndondo apere rē nī mī kutē vo lō'bō maakowe henye, vo lō'bō nenyē oli

dë. Mora Yësu iya dë mo oli dë. Mo iya nje henye, “Kö'du sòsu 'bëyi ëdi a'di?”

²⁴ Vo lö'bö nenye ra mo ayada kö'du nenye biya. Mo ayöru, ehe da yolo mo ëdi kö'du tïnyö ra yada.

Ndundu mo

²⁵ Yësu o'do wa maakowe kyö. Èzë ayöru zë biya mi bukuwë, ma sòsu henye, bi atanza dë mi damöku ne kö'du buku nee biya.

Loo 'ba vo Lituwë Komo 'ba vo Lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo Lituwë Rayada kö'du 'ba buku nenye

Luka, vo buku 'ba Luka yöru nenyë, ayöru buku ma riyö Laka nenyë, ru mo Komo 'ba vo lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo lituwë. Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Luka ayada zi ze wa mati Yësu o'do mi lima 'bomo mi dakaño. Buku ma riyö Laka nenyë, ayeto ta bi mati ndundu 'ba buku ne inde rë ni. Ayada zi ze wa mati vo lö'böwë 'ba Yësu ehe biya vo litu 'bomowe o'donni here i'di kö'du yeti 'ba Yësu apere rë ni kpuru biya mi damöku nenyë.

Gba Yësu i'di loo dë zi vo lö'bö 'bëyiyë zi me'do 'bëni yeti mi damöku nenyë biya, mo ovo Lawo Laka 'ba Wirí mi zë here zi zë tédinni kyigo aba zi loo 'bomo ne ko'do. Mati zë irinni Lawo Laka ku, zë ayetonni zi kö'du yeti mi Yerusalema. Vidi kayo omani mi kö'du yeti 'bëzë ehe ayinni na vo lö'böwë 'ba Yësu. Kö'du koro kayo o'do rë ni, here zi vidi koma mi kö'du yeti 'ba vo lö'böwë 'ba Yësu.

Mati kö'du yeti nenyë ëdi ku kyigo mi Yerusalema, vo wehee 'ba Yësu ayetonni yaza vo lö'böwë zi tedi na riti. Tinyö vo lö'böwë 'ba Yësu ore yaga temi Yerusalema ehe na rapere. Zë ilanni, kö'du yeti mi dakaño 'ba Yudiya ehe Samariya. Komo 'ba loo nenyë ayada temi kapita 1 zi kapita 'butë domoriyö. Petero alaya laya kyedre mi komo nenyë.

Tapëti ma nenyë, Wirí ako'jo kya vo lö'bö maako, ru mo Pawolo. Gba mati Wirí ako'jo mo dë, mo ëdi ko'do zë mati alö'bönni ga Yësu na riti mi ru yëni 'ba Yude. Mora Yësu ayada rë ni zi Pawolo ehe utu mo mi loo zi dakaño maakowe. Mi gëri nenyë, kö'du yeti 'ba Yësu i'bë le kafa maga 'ba dakaño 'ba Yiserele zi dakaño maakowe, bi mati vidi maakowe alimanni 'domo.

Pawolo o'do loo nenyë mi bi kayowe, temi Yerusalema zi Roma. Yude o'donni mo riti kyedre ki'ja, mora zë a'danni mo dë. Mo ayëti kö'du mi bi 'ba mötu, bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe mi bi naniye 'ba vidi maakowe kpa. Kö'du laka 'ba loo 'bomo ëdi zi yada zi vidi 'ba damöku nenyë wa mati Yësu o'do ko'do zë.

Tëmi nenyë biya, vo kome 'ba ndenyë ato'bo yolönni gëri mati vo lö'böwë 'ba Yësu alimanni mi dakaño. Here loo 'bëzë mëdi kaa ga kö'du yada ma laka kö'du ze zi lö'bö go mo. Here Wirí ma konyi ze zi

ki'ja kö'du yolö kpuru Buku Laka nenyë. Amini.

Luka ayöru zi Tiyöpüyölo

¹ Mi dagba buku 'bama, ma yöru zi yi Tiyöpüyölo biya wa mati Yësu o'do yandi mo aba, temi kadra mati mo ayeto loo 'bëni,

² le mi ko'do mati oba mo komoriyë, tapëti mo i'di kö'du ku kpuru Lawo Laka aba zi vo lituwë mati mo inzi.

³ Tapëti koli 'bomo, mo ayada rë ni zi zë mo ëdi na didi. Zë ongonni mo ko'do 'butësowö aba, mo ame'donni zë ëti kö'du Damöku 'ba Wirí.

⁴ Mati mo gba zë ëti mo iya zi zë henye, "Ile Yerusalema dë, isiyë kinye bi Lawo Laka zi 'Bu ki'di kaa mati ma yada zi ye mo alömu zi ko'do.

⁵ Yowani i'di bapatisi wini aba, ko'do tisi aba aki'diyë bapatisi Lawo Laka aba."

Oba Yësu komoriyë

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Mati vo lituwë gba Yësu aba, ako'jonní ho mo iyanni henye, "Yere, yaanya aba omba ki'di damöku zi Yiserele hulëhu löhu?"

⁷ Yësu iya zi zë henye, "Omba dë zi ye yolö kadra 'ba kö'du mati o'do rë ni nani, nje 'Bu ra ayolo.

⁸ Mora Lawo Laka atayi de ehe aki'di kyigo zi ye. Here, akayade kö'du ma zi vidi mi Yerusalema, mi Yudiya biya, mi Samariya, ehe mi damöku ne biya."

⁹ Tapëti kö'du kiya 'ba Yësu nenyë, ehe mati zë ëdinni bi kongö, oba mo riyë mi foli. Zë o'bönni dekpe mo kongö.

¹⁰ Mora mati mo ëdi ti'bë ku riyë, zë nduwë bi kongö komoriyë. Kandi kora riyö usunni böngö kanyi ëdi torönni dakapa zë.

¹¹ Zë iyanni henye, "Kö'du a'di kora 'ba Galilaya ëdi töre kinye bi kongö komoriyë? Oba Yësu ku komoriyë. Mora mo ata'ba hulëhu temi gëri kö'lö mati onge mo ti'bë."

Vidi maako zi kiri pëti Yudasi

(Mt 27:3-10)

¹² Vo litu a'banni ta Döku 'ba Olivo zi Yerusalema. Döku 'ba Olivo ëdi lasi 'ba wiři kö'lö ta ra Yerusalema. Vo litu mati i'bënni ani ne,

¹³ zë ra Petero, Yowani, Yemisi, Anderiya, Pilipo, Toma, Baratolomoya, Matayo, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Simona mati o'do lövo dakaño 'bëni, ehe Yudasi wisi 'ba Yemisi. Mati vo lituwë a'banni ku gawo, zë i'bënni riyë mi loko töro ma ëdinni 'domo.

¹⁴ Vo lituwë 'duwi rë nni töto amötu na radroko, vidi mbare, ehe Mariya ma 'ba Yësu, öndu mo ëti.

¹⁵ Kadra naniye aba, vo lö'bö 'ba Yere ëdinnı biya lamikölö 'butëriyö mı ratoto bi kölö, ehe Petero ënyi riye ame'do zi zë.

¹⁶ Mo iya henye, "Aboka me, kyigo 'ba Lawo Laka aba, Dawidi iya kö'du 'ba Yudasi, mora kö'du mati mo iya ne o'do rë ni ku.

¹⁷ Yudasi mo kölö tëmı ze o'do łoo ze aba, mora mo ika vidiyë zi Yësu kirı.

¹⁸ Here, Yudasi ogo kaño kóhi ma i'dı zi mo ga kö'du kyënyë ko'do 'bomo ne. Mati mo alëpi ta riye akaño mı yaka, ida ro mo api.

¹⁹ Mati vidi 'ba Yerusalemaya ayolonnı kö'du nenye, zë ako'jonni yaka nani Akeledama, kö'du ya'ba aba mı ha 'bëzë, 'Yaka 'ba Yama.'

²⁰ Mı buku Wayeto 'ba Dawidi iya henye, 'Mila loko 'bomo na mbiya, ehe mila vidi maako dë lima ani.' Iya kpa henye,

'Vidi maako mırı łoo 'bomo ne.'

²¹⁻²² "Here, domba vidi maako kpa zi konyi ze yada zi vidi maakowe henye, Yësu ënyi ku tëmı koli. Mo mëdi tëmı vidi kora kölö ma ëdi ze aba tëmı biyeto. Mo mëdi ze aba tëmı kadra mati Yowani abapatisi Yere Yësu, le ko'do ma oba mo komoriyë."

²³ Zë inzinni vidi kora riyo. Ma kölö tëmı zë Yosepa, ako'jo Barasaba, ako'jo kpa Jusitusu, ehe agamo Matiyasi.

²⁴ Here, zë biya amötunni, iyanni henye, "Yere, ayolo kö'du sösu mı di'di 'ba vidi biya. Ayada zi ze ma kölö ma inzi ku

²⁵ zi tedi na vo litu ehe zi łoo pëti Yudasi ko'do."

²⁶ Zë u'dunni födö, ehe inzi Matiyasi zi drako mı gboko 'ba vo lituwë 'butë domokölö ne.

2

Tayi 'ba Lawo Laka

¹ Mı ko'do tayi 'ba Lawo Laka aba, vo lö'böwë ga Yere biya ga bi kölö.

² Kandi kporo aa ta komoriyë kaa taa 'ba buluku mora oso ndo mı loko mati zë atoto rë nni 'domo ne.

³ Here zë ongonni wa alaya kaa ndende wa'do ta bi lasi apere rë ni yaga alima da vidi biya na kölö kölö.

⁴ Zë biya osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do tëmı ha maakowe, kaa mati Lawo Laka i'di zë zi me'do.

⁵ Yude vidi 'ba Wirı kayo mati ëdi alimanni tëmı dakaño biya mı damöku ne, ëdinni lima mı Yerusalemaya.

⁶ Mati zë owonni kporo wa ne, vidi kayo atoto rë nni ga bi kölö. Zë biya na rakaga ga kö'du vidi kölö tëmı zë owo vo kö'du kombe ëdi ame'do ha 'bëni aba.

⁷ Tëmı rakaga 'bëzë ne zë iyanni henye, "Vidi nenye biya mati ëdi ame'donni here ne, anzanni dë vidi 'ba Galilaya?"

⁸ Kö'du a'di dowo zë ëdinni ame'do ha 'beze aba?"

⁹ Kya ze maakowe tëmı Patiya, Mediya, Elamo, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadociya, Poniyyitusu, Asiya,

¹⁰ Paragiya, Pambaliya, Ezipeto, kapa 'ba Libiya kara ra Sirënë, Roma,

¹¹ Keriti, ehe Arabiya. Kya ze maakowe o'jo Yude, ehe maakowe inzi rë nni zi tëdinni na Yude. Ze biya dowo zë ëdinni ame'do ta ha 'ba vidi biya, zi yada kö'du kyige mati Wirı o'do ne."

¹² Da vidi biya na wirı wirı. Maakowe alimanni ha oka ma kölö ko'jo henye, "Kö'du nenye biya a'di?"

¹³ Maakowe o'donni lasa ra vo lö'böwë 'ba Yere, iyanni henye, "Zë uwënni a'ji."

Petero ame'do zi vidi kayo

¹⁴ Petero ënyi riye vo litu 'butë domokölö ne ëti, ehe ame'do gu kyembe laka aba zi vidi kayo, iya henye. "E Yude mora e biya mati alime mı Yerusalemaya, owowe me'do mati momba zi kiya.

¹⁵ Vidi nenye anzanni dë na a'ji kaa mati asösuwë. Kadra 'ba damindö ëdi madomosowo.

¹⁶ Nenye ëdi kö'du mati Wirı ayada zi nëbi Yowele kiya,

¹⁷ Èzë ndundu 'ba ko'do oko ku, ma ki'di Lawo Laka ama zi vidi biya.

Gisi 'be ma kora münzö ëti akayëtinni kö'du kise 'bama.

Gisi kora o'biye akongonni wa kazi Wirı. Korokyedre 'be wirı akisi zë.

¹⁸ Mı ko'do naniye ma ki'di Lawo ama zi vo kalima ame,

'dö vidi kora mbara ëti, akayëtinni kö'du kise 'bama.

¹⁹ Ma ko'do kö'du koro komoriyë ehe kyinë 'ba kö'du maakowe lebi dakaño. Ani yama atëdi, wa'do ehe kyëtu.

²⁰ Kadra akopi rë ni na köndu, ehe yehe atëdi na yama gba kazi ko'do bikanyi kyedre 'ba Yere alaya.

²¹ Here Yere akayomö vidi biya mati ako'jo kö'du ga wakonyi."

²² "Vidi 'ba Yiserele, owowe me'do nenye. Momba kiya kö'du ga kö'du 'ba Yësu 'ba Nazereta. Wirı utu Yësu zi ye zi kö'du koro rakaga aba ko'do ehe da kyinë. E biya ayole nenye ku.

²³ Wirı omba do mo ku nzo aki'di Yësu zi ye. Here obe mo ehe i'diyë mo zi kora vo kö'du kyënyë ko'de tëmı tu'dë maakowe zi tötö mo da taka.

24 Mora Wiri ila mo na dangölö tëmi koli ehe aliro na didi, ga ködu koli o'bo de ta'da mo."

25 "Dawidi iya kö'du 'ba Yësu henye, 'Mongö Yere 'duwi kara ra ma, ehe mere de, mo edi ma aba, da kala ma, ma tiri.

26 Ga kö'du nenye, di'di ma atedi na rakyenyi,

me'do 'bama atedi 'ba rakyenyi, lima 'bama atedi kö'du sösu laka aba.

27 Yere omba de zi ma kila bi lima 'ba lawo 'ba vidi koli,

ehe mo omba de zi kila ida ra vidi laka 'bomo teje mi ogo.

28 Mo ayada zi ma geri 'ba didi, ehe mo o'do ma na rakyenyi tedi 'bomo kara ra ma.' "

29 "Aboka me, edi tinyo zi ma zi me'do ga kö'du zutu 'beze Dawidi. Mo oli ehe usu, ehe dawogo mo edi ze aba kinye ndenye.

30 Mora Dawidi ne nabi ra, ehe mo ayolo henye, Wiri o'do lömu vidi maako ta dakota 'bomo kadra maako aba atedi na yere.

31 Dawidi ayolo nenye ako'do re ni, ehe mo ayada zi ze akaliro Korisito na didi. Mo iya henye, 'Wiri ila mo de mi ogo, mandere ida ro mo zi teje.' "

32 Ze biya da kato'bo yada zi ye henye Wiri aliro Yësu ku na didi.

33 Oba Yësu ku komoriye zi lima da kala tiri 'ba Wiri, ehe Wiri i'di Lawo Laka ku zi mo, kaa mati 'Bu alömu. Yësu ra kpa i'di Lawo Laka zi ze, ehe nenye edi wa mati yaanya aba ediyé kongo kowo mo aba.

34 "Dawidi i'be de komoriye, mora mo iya henye,

'Yere iya zi Yere 'bama zi lima da kala ni ma tiri,

35 le ezé mo o'do vo wehe 'bomo ku kaa gba'da 'ba burutu zi mo.' "

36 "Vidi 'ba Yiserele biya ayolo henye, Wiri o'do Yësu 'do na Yere ehe na Korisito, i'diyé mo le koli riyé da taka."

37 Mati vidi owonni kö'du nenye, ze kazi rakyenyi. Ze ako'jonnii ha Petero, vo litu maakowe eti iyanni henye, "Aboka me, a'di ra da ko'do?"

38 Petero iya zi ze henye, "Oto de zi Wiri temi kö'du kyenyé ko'do biya, iriyé bapatisi mi ru Yësu Korisito, zi ye kila ga kö'du kyenyé 'be, ehe akiriyé waki'di 'ba Lawo Laka.

39 Lömu nenye zi ye gisisi 'bee eti, kpa zi vidi biya mati Yere 'beze Wiri akinzi, kpa vidi mati ze na kowo."

40 Petero ayada kö'du kayo maakowe kpa zi ze zi re nni kyigo, mo iya henye, "Ma lenzee zi re yomo kazi wa mati ako'do re ni biya zi vidi 'ba kö'du kyenyé ko'do nenye."

41 Mi kadra nani vidi kpulukuwota omanni mi kö'du kise, irinni bapatisi, adroko da watiti 'ba vo kö'du kombe.

Rakida 'ba vo kome

42 Ze ayaña kadra 'benni mi kö'du yandi kazi vo lituwé, rakida, wakonyo 'ba Yere, mötu aba.

43 Vidi biya na rakaga ehe na tere ga kö'du wakoro kayo ehe kinyé wa mati vo lituwé o'donni.

44 Vo kome nduwé re nni toto ga bi kölo ehe ze ayanyanni mi wa mati ze edinni mo aba.

45 Ze ogonni wasisi 'benni yaga, ehe i'dinni kahi mo zi vidi ma omba.

46 Ko'do ta ga ko'do, ze atoto re nni mi yékëlu. Ze onyonni wa bi kölo mi liño kutu kutu ehe ayanyanni mi wakonyo 'benni na rakyenyi kazi dakumbé,

47 ezé edinni Wiri yeto. Vidi biya omba ze. Ta ga ko'do 'duwi Yere ayövu ze mati ayomo ku.

3

Petero Yowani aba ako'jonnii kora vo keje

1 Kadra 'ba mötu edi kaa kadra wota 'ba hutaga, Petero ehe Yowani aba edi ti'benni mi yékëlu.

2 Kora mati o'jo na keje ne injé ha loko 'ba yékëlu. Ta ga ko'do biya i'di mo dakapa ha loko nenye, ako'jo Ha Resi Teme. Mo alima ani ehe wa lenze kazi vidi mati edi ti'benni loko.

3 Kora ne ongo Petero ehe Yowani edi tödunnii mi yékëlu, ehe mo ako'jo hé ze kö'du kahi.

4 Mora ze ongonni bi mbiyi do mo ehe iyanni henye, "Ongö bi riyé de ze."

5 Kora ne ongo bi de ze asösu 'beni na ki'ja wa maako kazi ze.

6 Mora Petero iya zi mo henye, "Manza de kahi aba, mandere dahabo, mora ma ki'di zi yi wa mati medi mo aba. Mi ru 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, miya zi yi enyi riyé ayeto lasi."

7 Petero iri mo kala ma tiri aba akonyi mo riyé. Kandi ndi kora ne gbonzo mo aba, ayi na kyigo,

8 ehe mo öfu riyé, ayeto lasi. Mo i'be ga ndi Petero Yowani aba mi yékëlu, lasi, töfu ehe Wiri yeto aba.

9 Vidi biya ongonni mo lasi toko ehe Wiri yeto aba.

10 Ze ayolonni mo kora vo lenze mati edi alima ha Resi Teme 'ba yékëlu ne, ze na rakaga. Ze obonni de yolo kö'du a'di ra o'do re ni zi kora ne.

Me'do 'ba Petero mi yékëlu

¹¹ Mati kora ne zo ga ndi Petero Yowani aba, vidi biya ahonni zi ze bi mati ako'jo loko senje 'ba Solomonu.

¹² Petero ongo vidi kayo ma atoto re ni ne ehe mo iya henye, "Vidi 'ba Yiserellee, ko'du a'di e na rakaga ga ko'du mati o'do re ni ne? Asosuwë dedi ze kyigo maako aba? Asosuwë da to'bo ze kora nenye ko'do zi lasi ga ko'du ze na laka?"

¹³ Wiri 'ba Abarayama, Yisika, Yakoba, ehe zutu 'bezee, i'di ru kyedre zi vo Litu 'beni Yesu. Mora ombe mo de, i'diyë mo zi Pilato zi kofo, mati Pilato omba zi mo kinga na dangölo.

¹⁴ Ombe Yesu de mo le na laka ehe tinyo ne. Ako'jowe ko'du kora ma ofo vidi zi kinga na dangölo,

¹⁵ ehe ofowe mo ma i'di didi zi vidi. Mora Wiri injë mo temi koli, ehe ze biya da to'bo yada zi ye wa mati mo o'do.

¹⁶ Onge kora nenye, ehe ayole mo. Koma mi ru 'ba Yesu ra o'do mo kyigo. Koma mi Yesu ra o'do kora nenye ti'de na laka.

¹⁷ Aboka me, ma yole ehe vo dagba 'be ayolonni de wa mati ze o'donni.

¹⁸ Wiri iya kpuru kazi nebi eniyë henye, Korisito eni aki'ja riti, ehe yaanya aba ne mo asesi lömu eni ku.

¹⁹ Here, ote de zi Wiri, here akila ko'du kyenyë 'be,

²⁰ here kadra akatayi mati Yere aki'di kyigo zi ye, here mo akutu Yesu Korisito, mati mo inzi zi ye.

²¹ Mora Yesu akalima komoriyë le ezë Wiri o'do wasisi ku biya na kyiyi, kaa mati mo iya kyere kpuru nebi laka 'bomowe aba.

²² Mosa iya henye, 'Yere Wiri 'be akinzi vidi temi ye kölo zi tedi nebi kpa kaa mo inzi ma. Owowe ko'du mati mo ayada zi ye.

²³ Vidi maako mati oro nebi nenye de, atanza de na vidi 'ba Wiri löhu.'

²⁴ Nebi Samowe ehe biya nebi maakowe mati ayinni ta go mo, ze ame'donni ga ko'du wa ma edi re ni ko'do yaanya aba ne.

²⁵ E gisi 'ba nebiyë ehe iriyë lömu 'ba Wiri ku, mati Wiri o'do zutu 'be eti. Kaa mo iya zi Abarayama henye, "Temi kozo 'beyiyë, ma ki'di ya'da zi vidi biya 'ba daka'ne."

²⁶ Wiri inzi vo litu eni, ehe utu mo dagba zi ye, zi ki'di ya'da zi ye, here oto de temi ko'du kyenyë 'be ne."

4

Petero Yowani aba ika komo magalesi

¹ Mati Petero Yowani aba edinni gba ame'do zi vidiyë, vo kyëlu 'ba vo ga yëkelu kongu, ehe Sadekee okonni.

² Kora nenye na kamo ga ko'du vo lituwë edinni vidiyë yandi henye, yöku atenyi temi koli, kaa Yesu enyi temi koli.

³ Tapeti kadra kutë, ze irinni Petero, Yowani aba i'dinni ze mi kamba yondo aba.

⁴ Mora vidi kayo mati owonni ko'du kise ne, omanni. Yaanya aba watiti 'ba vo lö'bo ga Yere edi kpulukumuyi.

⁵ Mi damindö vere vo dagbe, kyedree, ehe vo komoyandi 'ba ko'du ki'di 'ba Mosa atoto re ni mi Yerusalema.

⁶ Kyedre 'ba vo karase Anasi edi ani, Kayafa, Yowani, Alekazende, ehe maakowe ta dakota 'ba vo da karasa.

⁷ Ze ikanni Petero Yowani aba loko, o'donni ze atoto kutë, ako'jonna he ze, iyanni henye, "Kyigo 'ba a'di aba, ehe mi ru 'beyi o'de ko'du nenye?"

⁸ Petero oso ndo Lawo Laka aba, iya henye, "Vo dagba 'ba vo daka'jowe ehe kyedree,

⁹ ezë ako'jowe he ze ndenye ga ko'du laka mati o'do re ni, ga ko'du vidi ma ako'jo,

¹⁰ mēdi na yolo zi ye ehe zi vidi biya 'ba Yiserellee, kora nenye edi toto kinye na laka ga ko'du kyigo 'ba Yesu Korisito 'ba Nazereta, mati i'diyë koli da taka, mati Wiri injë temi koli.

¹¹ Yesu ra yito mati vo wa kuvöwë ombanni de, mora yaanya aba mo ra yito ma dagba na laka ndra.

¹² Yesu ra nje edi kyigo aba zi wayomo. Ru mo ra nje kölo mi damöku ne akato'bo yomo vidi biya."

¹³ Vidi kyedree na rakaga mati onganni Petero Yowani aba erenni de, ehe ze ayolonni vo litu riyö nenye ze onbö kora mbiya ayandi ze de. Vidi kyedree ayolonni, ze edinni kyere Yesu aba.

¹⁴ Mora o'banni de tandi ga ko'du kora mati ako'jo ne edi toto ani.

¹⁵ Kyedree utunni ze yaga temi magalesi. Here ze iyanni zi oka ma kölo maako,

¹⁶ "A'di ra da ko'do zi kora nenye? Vidi biya mi Yerusalema ayolonni ko'du koro nenye mati vo lituwë o'donni, ehe do'bo de kiya o'do re ni de.

¹⁷ Zi ko'du nenye sesi mo kazi apere re ni, diya zi ze, ma me'donni de zi vidi maako löhu mi ru 'ba Yesu."

¹⁸ Here ze ako'jonna vo litu riyö ne hulëhu loko, ehe ayadanni zi ze, ma yandinni wa maako de mi ru 'ba Yesu.

¹⁹ Petero Yowani aba aya'banni do mo zi ze iyanni henye, "Asosuwë Wiri omba ze, zi ye ra koro, mandere zi mo ra koro?"

²⁰ Do'bo de lima ti, ga ko'du wa ma dongu ehe dowo."

²¹ Kyedree i'janni ko'du maako de na kyenyë zi riti ki'di zi Petero ehe Yowani,

here zë ilannì zë na dangölö. Vidi biya Wiri yeto aba ga kö'du ma o'do rè nì.

²² Kora mati ako'jo kö'du koro nenyè aba, koo 'bomo ndra ta da 'butësowo.

Mötu 'ba vo kome

²³ Kandi mati ila Petero ehe Yowani aba na dangölö, zë a'bannì hulëhu ehe ayadannì zi okanniyë kö'du mati kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe iyannì zi zë.

²⁴ Mati koo vo lö'böwë 'ba Yere owonnì kö'du nenyè, zë amötunnì zi Wiri na radroko ehe iyannì henye, "Yere, o'do komoriyë, dakaño, ranga, wasisi biya mi zë,

²⁵ mi kyigo 'ba Lawo Laka, ame'do zi zutu 'beze Dawidi, vo litu 'ba Wiri, iya henye,

'Kö'du a'di tu'dëë biya na kamo?

Kö'du a'di vidi ëdinnì kö'du sösu ma lumë ne ko'do?

²⁶ Yere 'ba dakaño ako'jo rè nnì kö'du wehe,

ehe vo daline adroko rè nnì da Yere ehe Masiya 'bomo.' "

²⁷ "Kinye mi Yerusalema, Heroda ehe Ponitisi Pilato atoto rè nnì tu'dëë ëti ehe vidi 'ba Yiserele. Here zë ofo rè nnì ra vo litu laka 'bëyi Yësu, Masiya kinzi 'bëyi.

²⁸ Zë o'donnì wa mati omba zi ko'do na kyigo.

²⁹ Yere, owo me'do tere 'bëzë. Akonyi vo litu 'bëyiye, here o'do ze na kyigo zi me'do kö'du kise 'bëyi.

³⁰ Ayada kyigo kyedre 'bëyi, kaa ëdi vidi ko'jo ehe kö'du koro ko'do, rakaga aba mi ru laka 'ba vo litu 'bëyi Yësu."

³¹ Tapëti amötunnì ku, bi 'ba ratoto akoho rè nì. Zë osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do mi kö'du kise a Wiri ne kazi tere.

Mi wa yanya

³² Gboko 'ba vo lö'böwë kö'du sösu 'bëzë biya kölö. Vidi maako iya dë wa biya mati ëdinnì mo aba ne 'bëni ra, mora zë ayanyannì mi wa oka ma kölö maako aba.

³³ Kyigo aba vo lituwë ayadannì zi vidi biya henye, Yësu ëdi yaanya aba na didi. Wiri i'di ya'da zi vo lö'bö 'bëniyë.

³⁴ Vidi maako i'bë dë kö'du sösu aba ga kö'du wa, ga kö'du vidi ma ëdi kano aba mandere lokowe, akogo zë yaga ehe ika kahi mo ne zi

³⁵ vo lituwë. Here zë i'dinnì kahi mo ne zi vidi ma omba.

³⁶ Yosepa mo kozo 'ba Lëvi, ta Seyipurusu, mati vo lituwë ako'jonnì mo Baranaba, kö'du ya'ba aba vidi 'ba kö'du laka kiya zi oka,

³⁷ mo ogo yaka 'bëni yaga, ehe ika kahi mo zi vo lituwë.

5

Ananiya mbara 'bëni Safira aba

¹ Kora maako ru mo Ananiya, mbara 'bëni Safira aba, ogonnì kano 'bëni yaga.

² Mora idannì da kö'du zi sesi kya 'ba kahi ne, na 'bëni. Here mati Ananiya oba koo kahi ne zi vo lituwë,

³ Petero iya zi mo henye, "Ananiya, kö'du a'di i'di Satani yi ko'ba, zi sesi kya 'ba kahi mati i'ja ta da kano ma ogo ne? Kö'du a'di iga ndondo zi Lawo Laka?

⁴ Wa ne 'bëyi ra mati gba ogo dë, ehe kpa tapëti kogo mo, kahi mo gba zo na 'bëyi. A'di ra o'do yi zi kö'du ma here ne ko'do? Iga ndondo ne dë zi vidi, iga ndondo ne zi Wiri."

⁵ Kandi mati Ananiya owo kö'du ne, mo alëpi kano brua na yöku. Vidi biya mati owonnì ne, biya na tere.

⁶ Gisi kora obi ayinnì loko, ehe olonnì ida ro mo. Here zë injënni yaga, usunnì.

⁷ Kadra wota aba yaa, mbara 'bomo Safira ayi loko, mora ayolo kö'du mati o'do rè nì zi kora 'bëni ne dë.

⁸ Petero ako'jo ho mo iya henye, "Ayada zi ma, ogowe kano ne da kahi nenyè?" Mo alëzë iya henye, "Oo, kahi ne mo ra biya ne."

⁹ Petero iya zi mo henye, "Kö'du a'di yi kora 'bëyi aba riyö, ide me'do zi yonzo Lawo Laka? Kora mati usunnì Ananiya, ëdinnì ha loko, ehe akumbënni yi yaga."

¹⁰ Kandi mo alëpi burutu Petero oli. Mati gisi kora obi nee, ayinnì hulëhu loko, i'jannì Safira ako'do ani na yöku. Here zë injënni mo yaga ehe usunnì mo dakapa kora 'bomo.

¹¹ Kanisa na tere, ehe vidi biya mati owonnì kö'du ma o'do rè nì ne.

Kö'du koro rakaga aba

¹² Vo lituwë o'donnì kö'du koro rakaga aba kyo mi kutë vidi. Vo kusu ga Yere biya 'duwi rè nnì toto mi kapa 'ba yëkëlu ako'jo loko sënjë 'ba Solomono.

¹³ Vidi maakowe yaga tëmi gboko 'bëzë omba dë zi rè nì droko zë aba, mora vidi biya ombannì zë le ndra.

¹⁴ Vidi kora kyo ehe mbara ayetonni koma mi Yere.

¹⁵ Here vidi rakoe ika zë yaga da gëri o'ba da agburuku. Asösunnì ëzë Petero alasi ta dakapa, ehe galili mo akalëpi dë zë, akako'jo zë.

¹⁶ Vidi kayo ma ëdinnì alima mi gawowe kara Yerusalema, ikannì zë mati rakoo aba mandere zë mati dakykiki aba mi nnì, ako'jo zë biya.

Yaza 'ba vo lituwë

¹⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Sadeke biya osonni ndo na mikumbë.

18 Zë irinni vo lituwë, i'dinni zë mi kamba ta da komo vidi biya.

19 Mora mi yondo nani malayika kazi Yere ayëhu ha loko 'ba kamba, ayasi vo lituwë yaga. Malayika iya henyee,

20 "I'bëë mi yëkëlu, ehe ayade zi vidi me'do 'ba didi nenyee biya."

21 Here zë i'bënni kadra asi ku nzere, ehe ayetonni kö'du yandi mi yëkëlu.

Kyedre 'ba vo karase vidi 'bëni ëti ako'jonnî ga bi kölö magalesi mati zë kyedree 'ba Yiserelle. I'dinni kö'du zi vo lituwë kika zi nni tëmi kamba.

22 Vo kanya 'ba yëkëlu mati utu zë mi kamba, i'janni vo lituwë dë. Zë a'banni, iyanni henyee,

23 "Di'ja ze kamba na kisi n'birî, ehe vo kanye ëdi toronni ha loko. Mora mati da yëhu ha loko, ehe dödu mi mo, di'ja vidi maako dë ani."

24 Kyedre vo kanye 'ba yëkëlu ehe kyedree 'ba vo karase owonni kö'du kiya 'bëzë ne, mora ayolonni dë a'di ra sösunni atëdi.

25 Vidi maako ayi ödu loko iya henyee, "Yaanya aba kora naniye, mati i'diyë mi kamba ëdinni mi yëkëlu vidi yandi."

26 Kyedre vo kanya 'ba yëkëlu i'bënni vo kanye ëti ehe ikanni vo lituwë hulëhu, mora o'donni zë dë na kamo, ga kö'du zë na tere kazi vidi ayetonni zë ku'du yitö aba.

27 Mati ika vo lituwë ku komo magalesi, kyedre 'ba vo karase iya henyee,

28 "Da yada ku huwë zi ye, ayandiye kö'du dë mi ru 'ba Yësu. Mora onge wa mati o'de ne te. Èdi yandiye vidi biya mi Yerusalem, ehe ëdi ayonze zi kö'du koli 'bomo ya'ba gu ze."

29 Petero vo litu maakowe ëti aya'banni do mo iyanni henyee, "Doro ze Wirî ndra ta da vidi.

30 Ofowe Yësu mo tötö aba da taka, mora Wirî 'ba zutu 'beze injë mo na didi.

31 Wirî o'do mo na vo dagba 'beze ehe na vo wayomo. Wirî i'di bi zi mo da kala ni na tirî, ehe vidi 'ba Yiserelle ata'banni hulëhu zi mo ehe akila kö'du kyënyë 'bëzë.

32 Ze kinye zi yada kö'du nenyee biya zi ye, ehe Lawo Laka zi yada kpa zi ye, mo wakî'di 'ba Wirî zi vidi biya ma oro Wirî."

33 Mati vidi 'ba vurëë owonni kö'du nenyee, zë ayinni na kamo, o'banni zi kofu vo lituwë.

34 Mora ma kölö maako tëmi zë, Farasi ru mo Gamalili, mo vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ma oro mo ndra. Mo i'di kö'du zi vo lituwë koba dero tisi yaa yaga.

35 Here mo iya zi vidiyë 'ba mi vurëë henyee, "Kora 'ba Yiserelle, komowe mandî re kö'du wa mati ëdi ko'de zi kora nenyee.

36 Tadura alaya kadra ma alaga nani aba, o'do rë ni na vidi kyedre maako, ehe vidi kora kaa lamisowo adroko rë nni mo aba. Mora mati ofo mo, vo ga ndi mo apere rë nni biya, kö'du 'bomo ne inde rë ni.

37 Yaa mati iti ga vidi 'ba dakaño 'beze, Yudasi tëmi Galilaya alaya kpa. Vidi kayo alö'bönni ga ndi mo, mora ofo mo, ehe vo lö'bö ga ndi mo apere rë nni biya.

38 Here miya zi ye tëdiyë na kowo ta ra kora nenyee. Ile zë na bi dë nni. Èzë kö'du ko'do 'bëzë ne 'ba vidi köndu, akinde rë ni.

39 Mora èzë ayi kazi Wirî, o'be dë yata, nje èzë ombe zi wehe ko'do Wirî aba." Vo vurëë ombanni da me'do 'bomo.

40 Zë ako'jonnî vo lituwë hulëhu loko, u'bönni zë, ehe i'di kö'du zi zë, ma me'donni dekke löhu mi ru 'ba Yësu. Ilanni zë ti'bë.

41 Vo lituwë ilanni magalesi rakyenyi aba, ga kö'du Wirî o'do zë zi riti ki'ja ga kö'du 'ba Yësu.

42 Duwî ayaña kadra 'bënni mi yëkëlu, ehe mi liño kölö maako ta ga agamo oronni dë ta bi kö'du yandi, ehe yada kö'du yöyö laka Yësu ra Korisito.

6

Vo wakonyi madomoriyö

1 Mi kadra naniye, vidi kayo ayinni adroko rë nni vo lö'böwë. Kya maakowe mati ëdinni ame'do ha 'ba Girigî aba ne, ayetonni rë nni lamo zë mati ëdinni ame'do ha 'ba Hibiru aba. Zë iyanni henyee, mbara lu'bë ma ëdinni ame'do ha 'ba Girigî aba ne, i'di mi wayanya 'ba wakonyo 'bëzë dë ta ga ko'do biya.

2 Vo litu 'butë domoriyö ako'jonnî gboko 'ba vo lö'böwë bi kölö, iyanni henyee, "Doro ze dë ta bi yeti kö'du kise 'ba Wirî zi loo 'ba wakonyo ra yanya.

3 Aboka me, inziye vidi kora madomoriyö mati vidi owö zë, ehe ayolonni kö'du, ehe osonni ndo Lawo Laka 'ba Wirî aba. Da ki'di zë na vo ga loo nenyee kongö.

4 Da katö'bo yanya kadra 'beze mötu aba ehe me'do 'ba Wirî yeti."

5 Kö'du sösu nenyee o'do vidi biya na rakyenyi ehe inzinni Setifano. Mo ëdi koma kyedre aba ehe oso ndo Lawo Laka aba. Zë inzinni Pilipo kpa, Porusi, Nikonara, Timotiyo, Paramenasi, Nikola tëmi Atiyoko, mati inzi rë ni zi tëdinni na Yude.

6 Kora nenyee ika zë zi vo lituwë. Here vo lituwë amötunni, i'di kala nni da kora nee, zi kinzi zë zi loo nenyee ko'do.

7 Kö'du kise 'ba Wirî apere rë ni, ehe vidi kayo mi Yerusalem ayinni zi tëdi na vo lö'böwë. Vo karasa kayo oronni koma.

Kiri 'ba Setifano

⁸ Wirī i'di kyigo zi Setifano zi kö'du koro kyedre ko'do ehe rakaga mi kutë vidi.

⁹ Mora vidi kora maakowe tëmi Sirënë ehe Alikazenderiya, zë tëmi gboko ma ako'jo rë nni "Kora 'ba dangölö." Zë ayeto hë nni wasa Setifano aba. Maakowe tëmi gawo 'ba Silisiya ehe Asiya awasa hë nni kpa mo aba.

¹⁰ Mora zë o'bönni dë Setifano aba, ga kö'du mo vo kö'du yolo kyedre ehe Lawo Laka i'di kyigo zi mo me'do.

¹¹ Zë ogonni vidi kora kyenyë zë zi zë kiya henye, "Dowo ze mo ëdi ame'do na kyenyë ra Mosa ehe Wirī."

¹² Zë o'dönni vidiyë, kyedre 'bënni ehe vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa zi kö'du kyenyë sösu ra Setifano. Zë biya irinni mo ehe ikanni mo komo magalesi.

¹³ Kya 'ba vidi kora maakowe idanni kö'du zi ndöndo kiga gu Setifano, ehe zë iyanni henye, "Kora nenyë 'duwi ëdi ame'do na kyenyë ra yékëlu laka nenyë ehe kö'du ki'di 'ba Mosa.

¹⁴ Dowo ze mo ëdi akiya henye, 'Yësu 'ba Nazereta nenyë, akiha akaño yékëlu ne ehe akuwi dalëti mati Mosa i'di zi ze ne."

¹⁵ Zë biya mati mi gboko 'ba magalesi ongönni bi da Setifano. Zë ongönni komo mo uwi rë ni kaa komo 'ba malayika.

7*Me'do 'ba Setifano*

¹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Setifano, "E'dinni kö'du tinyö ra yada rë yi?"

² Setifano aya'ba da me'do iya henye, "Önduwë ehe 'buwë, owowe me'do 'bama. Wirī 'ba bikanyi kyedre alaya zi zutu 'beze Abarayama, mati mo ëdi gba mi Mesopotamiya, gba kazi rë ni kidra zi Harani.

³ Wirī ayada zi mo, iya henye, 'Ila dakaño 'bëyi, karo 'bëyi, ehe i'bë dakaño mati ma kayada zi yi."

⁴ Here Abarayama ila dakaño 'ba Sadiyana i'bë alima mi Harani. Tapëti koli 'ba 'bu mo, Wirī utu Abarayama zi lima mi dakaño nenyë yaanya aba ëdi alime 'dömo ne.

⁵ Wirī i'di kapa maako dë zi mo, gbi le ma tisi mo. Mora Wirī alömu zi ki'di zi mo dakota 'bëni ëti nburu, ëzë Abarayama anza dë le gisisi aba.

⁶ Wirī iya henye, 'Kozo 'ba Abarayama akalimanni tisiwa aba mi dakaño 'ba vo leze. Ani zë atëdinni na vo kalima, oka ako'do zë na kyenyë koo lamisowo.

⁷ Mora ma ki'di riti zi vidi ma o'dönni zë na vo kalima oka. Here yaa zë atayinni ma mötu ga bi nenyë."

⁸ "Wirī ida kö'du Abarayama aba, mo o'do kyinë 'ba kö'du kida ne nbeta aba. Here mati o'jo Yisika zi Abarayama, tapëti ko'do mamodomowota, Abarayama anbeta mo. Yaa Yisika ayi na 'bu zi Yakoba, here Yakoba ayi na 'bu zi gisi 'bëniyë 'butë dömoriyö, mati zë ra vidi dagbe 'ba daliño 'butë dömoriyö 'ba Yiserele.

⁹ Vidi kora nenyë zutu 'beze ra, zë na mi kumbë ra öndu nni Yosepa. Zë ogonni mo na vo kalima mi Ezipeto, mora Wirī ëdi mo aba.

¹⁰ Wirī ayömo mo biya tëmi riti 'bömo ne, o'do mo kora vo kö'du yolo zi Yere 'ba Ezipeto. Mo o'do Yosepa na Yere 'ba Ezipeto ehe i'di mo na vo da wa biya mati mo ëdi mo aba."

¹¹ "Mi kadra nani mi Ezipeto ehe Kanana nyenyo ana dë. Madöyi kyenyë riti ehe zutu 'beze o'bönni dë zi wakonyo ki'ja kyo zi konyo.

¹² Mati Yakoba owo henye nyenyo ëdi mi Ezipeto, mo utu gisi 'bëni zutu 'beze mi ma dagba ani.

¹³ Mi kadra ti'bë 'bëzë ma da riyo mo, Yosepa ayada rë ni zi öndu niyë, ëyi ra ni, ehe yere 'ba Ezipeto ayolo vo dakota 'ba Yosepa.

¹⁴ Yosepa utu litu zi 'bu ni ehe karo niyë zi tayi. Watiti 'bëzë ëdi 'butëmadömoriyö dömomuyi.

¹⁵ 'Bu mo Yakoba i'bë mi Ezipeto ehe oli kpa, kaa zutu 'beze.

¹⁶ Yaa yöku zë injë hulëhu mi Sikimo, ehe usu zë mi wogo, mati Abarayama ogo kazi gisi 'ba Hamora."

¹⁷ "Ndundu mo aba kadra oko zi Wirī zi ko'do wa ma mo alömu zi Abarayama. Watiti 'ba vidi 'beze mi Ezipeto övu ku kyedre.

¹⁸ Here yere maako ayi da kyiti mi Ezipeto, mo ayolo Yosepa dë.

¹⁹ Mo o'do zutu 'beze na kyenyë, ehe na kamo zë ëti. Mo o'do zë zi gisi 'bënniyë kila yaga zi koli.

²⁰ Mi kadra nenyë o'jo Mosa. Mo wisi na teme komo Wirī, ehe vo dakota 'bömo ongönni go mo mi liño 'ba 'bu mo yehe wota aba.

²¹ Mati o'do zë na wehe zi mo kila yaga, wu'jë 'ba yere i'ja mo ehe iri mo, kaa wisi ëni.

²² Mosa i'ja wayandi laka mi Ezipeto. Mo kora kyigo ehe me'do 'bömo na laka."

²³ "Mati koo 'ba Mosa ëdi 'butësowo, mo i'bë vidi 'bëni Yiserele kongo.

²⁴ Ko'do kölö maako aba, mo i'ja vidi 'ba Ezipeto ëdi vidi ma kölö tëmi vidi 'bëniyë ko'do na kyenyë. Mo akonyi vidi 'bëni ne, ofo vidi 'ba Ezipeto ne.

²⁵ Mosa asösu vidí 'bëniyë ayolonni ku, Wirí ako'do ni zi zë kinga na dangölö, mora zë ayolonni dë.

²⁶ Mí ko'do vere aba, Mosa i'ja vidí 'bëni Yiserele ri'yö ëdinni rë nni ku'bö, ehe mo ayonzo zi zë yata. Mo iya henye, 'E kora nee na öndu, kö'du a'di ëdiyë re ku'bö go mo?'

²⁷ Mora kora mati ayeto oka ni ku'bö, adu'du Mosa dakapa, ehe ako'jo kö'du iya henye, 'Ëyi ra o'do yi na vo de ze, vurë 'beze kikye aba?'

²⁸ Omba zi kofo ma, kaa ofo vidí 'ba Ezipeto mataganya ne?'

²⁹ Mati Mosa owo kö'du ne, mo aho tëmí Ezipeto i'bë alima mi dakaño 'ba Mediyana. Gisi ri'yö 'bomo nee o'jo ani."

³⁰ "Tapëti koo 'butësowö, malayika alaya zi Mosa mi wa'do möku mi da lipi kara ra Döku 'ba Sinayi.

³¹ Mosa na rakaga kö'du wa mati mo ongo ne. Mo i'bë kara zi kongö mo na laka, ehe gu Yere iya henye,

³² 'Ma Wirí 'ba zutu 'be, mati Abarayama, Yisika, ehe Yakoba ëdinni amötu.' Mosa ayeto tese tere aba, ehe omba dë zi bi kongö da möku ne.

³³ Yere iya zi mo henye, 'Oto kamoka 'bëyi nee 'de, ga kö'du bi ma ëdi toro 'domo ne kajo laka ra.

³⁴ Komo ma aba, mongö riti 'ba vidí 'bama mi Ezipeto ne ku. Mowo rala'ba 'bëzë ne ku, ehe mayi ku akaño zi yomo zë. Yaanya aba ne, momba yi kutu hulëhu mi Ezipeto.'

³⁵ "Mosa kölö nere ra vidí 'ba Yiserele ombanni dë, iyanni zi mo henye, 'Ëyi ra o'do yi na vo de ze ehe vo vurë kikye?' Malayika 'ba Wirí ame'do zi Mosa mi möku, ehe Wirí utu Mosa zi yomo Yiserelee ehe zi tëdi na vo dagba 'bëzë.

³⁶ Mosa agaga zë tëmí Ezipeto, ehe da Ranga Kahi, ehe mi da lipi kö'du koro ko'do rakaga aba koo 'butësowö."

³⁷ "Mosa ra iya zi vidí 'ba Yiserele henye, 'Wirí akinzi kölö tëmí kutë vidí 'be zi tëdi na nëbi kaa mo inzi ma.'

³⁸ Mosa ika vidí 'beze mi da lipi, ehe malayika ame'do zi mo da Döku 'ba Sinayi. Ani mo iri me'do 'ba didi zi ki'di zi ze."

³⁹ "Mora zutu 'beze ombanni dë zi Mosa koro, zë ombanni ta'ba hulëhu mi Ezipeto.

⁴⁰ Vidí iyanni zi Arona henye, 'O'do wirí maakowe zi laga dagba zi ze. Mosa ika ze yaga ta Ezipeto, mora da yolo dë a'di ra o'do rë ni zi mo.'

⁴¹ Zë o'donni wirí mbiya na da kiyinë isa kora, zë i'dinni wakumu zi mo, ehe na rakyenyi kö'du wa mati o'donni ne.

⁴² Wirí opi gë ni zi vidí 'bëni, ehe ila zë zi mötu kyëlu mi komoriyë, kaa ma iya mi

wayöruwë 'ba Nëbiyë, 'Vidi 'ba Yiserele, i'diyë wakumu dë zi ma ehe waki'di zi ma mi koo 'butësowö aba mi da lëpi ne?

⁴³ Tapëti mo injë loko tisi 'ba wirí Molesi zi mötu, ehe obe kyëlu 'ba wirí Repena kpa. O'de wirí mbiya nenye zi mötu, mora yaanya aba ma kinjëë 'de kafa dakaño 'ba Babalöni.'

⁴⁴ Mi da lipi zutu 'bezee o'donni bi lima 'ba Wirí, kaa Wirí ayada zi Mosa ko'do.

⁴⁵ Yaa i'di zi zutu 'bezee, ehe zë obanni mo mati ëdi i'bënni Yasowa aba zi kirí dakaño ne kazi vidí naniye mati Wirí ore yaga. Mo alima ani le mi kadra 'ba Dawidi.

⁴⁶ Dawidi o'do Wirí na rakyenyi, ehe ako'jo ho mo ëzë na to'bo zi kuvö loko 'ba Wirí zi gisi 'ba Yakoba.

⁴⁷ Ndundu mo aba Solomonon ra o'ba loko ne zi Wirí."

⁴⁸ "Mora Wirí Kyedre alima dë mi loko mati vidí köndu ra uvö. Ëdi kaa nëbi iya henye,

⁴⁹ 'Wirí iya henye,

Komoriyë kyiti 'bama, dakaño gara 'ba ndi ma.

Kiyinë 'ba loko a'di ra akuvë zi ma?

Mi bi vala ra ma kalawo?

⁵⁰ Mo'do wasisi ku biya? "

⁵¹ "E vo kazi kö'du kowo, ehe vidí 'ba da kyigö! Ëdiyë kaa vidí mati ombanni n'betë dë. E 'duwi wehe ko'do Lawo Laka aba, kaa zutu'wë o'donni!

⁵² Nëbi maakowe ëdinni mati zutu 'be o'do zë dë na kiyenyë? Zë ofonni nëbiyë mati ayadanni kö'du tayi 'ba Wirí ma Tinyö. Yaanya aba asusuwë mo, ehe ofowe mo.

⁵³ Malayika i'dinni kö'du ki'di 'ba Wirí zi ye, mora gba orowe dë."

Ku'du 'ba Setifano yitö aba

⁵⁴ Mati vo vurë owonni me'do 'ba Setifano, zë ayinni na kamo kyirinni konyo aba,

⁵⁵ mora Setifano oso ndo Lawo Laka aba. Mo ongo bi komoriyë, ongo bikanyi kyedre 'ba Wirí, ehe Yësu ëdi toro da kala tiri 'ba Wirí.

⁵⁶ Mo iya henye, "Mongö komoriyë ayëhu rë ni, Wisi 'ba Vidi ëdi toro da kala tiri 'ba Wirí."

⁵⁷ Vo vurë nee agbögbö hë nni na gu kiyembe ehe isi mbili nni. Kandi zë biya alodronni da Setifano,

⁵⁸ ehe u'dunni mo yaga tëmí gawo kyedre ne. Ayetonni mo ku'du yitö aba. Vo kiyë o'banni bongö 'bënni ndi kora maaako ru mo Sawolo.

⁵⁹ Mati ëdinni Setifano ku'du yiyö aba zi koli, mo ako'jo yaga, iya henye, 'Yere Yësu, iri lawo ma kalakyedre aba!'"

⁶⁰ Mo odrɔ domo ni akaŋo, ehe udu ga kyembe aba iya henye, "Yere, aya'ba kò'du kyenyé kò'do 'bèzè ne dè, dè zè." Here mo oli.

8

Yaza 'ba vo kome

¹ Sawolo ra omba da ku'du 'ba Setifano yitò aba. Mi kadra nani kanisa mi Yerusalema mi rayaza kyedre. Biya vo ló'bówè ga Yere, nje vo lituwé, apere rè nni mi Yudiya ehe Samariya.

² Kya vo koma maakowe usunni Setifano ehe i'dinni lu'bè kò'du mo.

³ Sawolo ayeto kò'du kyenyé kò'do zi kanisa. Mo i'bè ta halinɔ ta halinɔ kiri vidi kora ehe vidi mbara zè ki'di mi kamba.

Pilipo mi Samariya

⁴ Vo ló'bówè ga Yere ma apere rè nni ne, i'bènni ta ga bi biya kò'du yöyò laka ne yada mo aba.

⁵ Pilipo i'bè mi gawo kyedre 'ba Samariya ehe ayöyò kò'du 'ba Korisito ne zi vidi.

⁶ Zè oze mbili nni zi Pilipo, kaa mati zè owonni ehe kongonni kò'du koro mati mo o'do.

⁷ Vidi kayo dakyikyabi aba ako'jo zè, ehe dakyikyabi i'bènni yaga ta rè zè ha gbógbò aba. Vo keje kayo ehe vo ka'bo ako'jo zè.

⁸ Vidi biya mi gawo nani na rakyenyi, ga kò'du ma èdi rè ni kò'do ne.

⁹ Kadra maako aba kora maako ru mo Simona alima ani vidi 'ba Samariya kò'do na rakaga. Mo èdi mörì kò'do ehe o'do rè ni na vidi kyedre maako.

¹⁰ Vidi biya ma wadakayo aba ehe vo leri atoto rè nni toko ro mo, zè iyanni henye, "Kora nenyè vo kyigɔ 'ba Wirì, ma ako'jo Kyigɔ ma Kyedre."

¹¹ Kadra konda aba, Simona èdi mörì kò'do zi vidi kò'do na rakaga, ehe zè asesi rè nni toto toko ro mo.

¹² Mora mati zè omanni ku mi kò'du kiya 'ba Pilipo, ga kò'du 'ba Damòku 'ba Wirì ehe ru 'ba Yèsu Korisito, abapatisi zè biya kora mbara aba.

¹³ Simona oma kpa, ehe abapatisi mo. Mo alima kara zi Pilipo, ga kò'du mo ongo bi biya da kò'du koro ne rakaga aba.

¹⁴ Vo lituwé mi Yerusalema owonni henye, kya vidi maakowe mi Samariya irinni me'do 'ba Wirì ku. Here zè utunni Petero ehe Yowani zi zè.

¹⁵ Mati vo litu riyò nenyè okonni, zè amötunni henye zi zè kiri Lawo Laka.

¹⁶ Gba kazi nenyè, Lawo Laka i'di dè gba zi ma kölö maako tëmi zè, abapatisi zè injè mi ru 'ba Yere Yèsu.

¹⁷ Petero, Yowani aba i'di kala nni da vidi 'ba Samariye, ehe zè irinni Lawo Laka.

¹⁸ Simona ongo Lawo Laka i'di zi vo kome mati vo lituwé i'di kala nni dè zè. Here mo i'di kòhi

¹⁹ zi Petero, Yowani aba ehe iya henye, "I'di kyigɔ nenyè kpa zi ma, èzè vidi maako mi'di kala ma ku do mo, akiri Lawo Laka."

²⁰ Mora Petero iya zi mo henye, "Yi d'ò kòhi 'bèyi ne aba akinde re mi wa'do, ga kò'du asòsu zi waki'di 'ba Wirì kogo kòhi aba.

²¹ Nenyè anza dè loo 'bèyi, ehe Wirì ongo ku di'di yi anza dè na laka.

²² Oto dè yi tëmi kò'du sòsu kyenyé 'bèyi ne, ehe ako'jo ha Wirì zi kila yi.

²³ Mongo yi ndo na mikumbè, ehe ida yi ku gò mi gèri kò'du kyenyé kò'do 'bèyi."

²⁴ Simona iya henye, "Amötu zi Yere, here kò'du ma iya ne mo'do rè ni dè zi ma."

²⁵ Tapèti Petero ehe Yowani aba ayètinni kò'du 'ba Yere ku, a'banni zi Yerusalema. Ta da gèri 'bèzè, zè ayètinni kò'du yöyò laka ne mi dalinɔ kayo 'ba Samariya.

Pilipo vo mi turu 'ba Atepiyò aba

²⁶ Malayika 'ba yere iya zi Pilipo henye, "I'bè dambaro da gèri konda 'ba lipi mati i'bè ta Yerusalema zi Gaza."

²⁷⁻²⁸ Here Pilipo i'bè. Kora limu mi turu 'ba Atepiyò èdi kpa ti'bè ta da gèri nani mi gbugburu. Mo kyedre 'ba vo kòhi sesi zi Kadasi, mati èdi mbara yere 'ba Atepiyò. Mo i'bè mi Yerusalema zi mötu, ehe yaanya aba èdi ku da ga gèri èni linɔ. Mo èdi alima mi gbugburu èni kò'du kò'jo tëmi wayöruwè 'ba nèbi Yisaya.

²⁹ Lawo Laka iya zi Pilipo henye, "I'bè zi gbugburu nani, alima kara ro mo."

³⁰ Pilipo aho kara ehe owo kora ne èdi kò'du kò'jo tëmi wayöruwè 'ba nèbi Yisaya. Pilipo ako'jo ho mo iya henye, "Ayolo mi kò'du mati èdi ako'jo ne ku?"

³¹ Mo aya'ba do mo iya henye, "Hala ma to'bo yolo, nje èzè vidi maako ra akonyi ma?" Mo ako'jo Pilipo zi tayi riyè ehe lima dakapa ni.

³² Kora ne èdi wayöru kò'jo iya henye, "Akoko mo kaa timèlè mati da gèri èni zi kofo.

Mo udu dè, kaa timèlè ma yèvu ro mo umu le du udu dè.

³³ O'donni mo na komokaya, mo iri vurè ma ünýò dè. Hala mo ato'bo tëdi gisisi aba, èzè didi mo oba ku 'de?"

³⁴ Vo limu ne iya zi Pilipo henye, "Ayada zi ma, nèbi ne èdi ame'do kò'du ni, mandere kò'du vidi maako?"

³⁵ Here Pilipo ta bi nenyè ayeto tëmi kò'du wayöru nenyè ehe ayada zi mo kò'du yöyò laka ga kò'du 'ba Yèsu.

³⁶ Mati zë ëdi t'ibënni ta da gëri, zë ayinni bi ma wini aba. Kora limu ne iya henye, "Ongo te, kinye wini ëdi. Kö'du a'di c'bo dë bapatisi ma?"

³⁷⁻³⁸ Mo i'di kö'du zi karo ne tɔɔ. Zë 'dö riyö i'bënni akaŋo mi wini, Pilipo abapatisi mo.

³⁹ Tapëti tasi 'bëzë yaga tëmi wini, Lawo 'ba Yere oba Pilipo 'de. Vo limu ne ongo mo dekpe löhu, mora mo ëdi t'ibë da gëri ëni rakenyi aba.

⁴⁰ Pilipo yaa alaya mi Azotusu. Mo i'bë tëmi gawo zi gawo, biya ta da gëri zi Kasariya, yeti kö'du laka zi vidì.

9

Rakopi 'ba Sawolo

(Loo 22:6-16, 26:12-18)

¹ Mi kadra nani Sawolo nduwë yaza, kofu vo lö'böwë ga Yere. Mo i'bë zi kyedre 'ba vo karase,

² ako'jo ho mo kö'du waraga zi vo dagba bi 'ba mötuwë mati ëdinni mi Damasika. Mo o'do nenye ga kö'du mo omba zi kiri ehe koba mi Yerusalema vidì kora mandere mbara ma omani mi gëri 'ba Yere.

³ Mati Sawolo ëdi ku kara zi toko Damasika, bikanyi laka ta komoriyë truku'du ayanyi bi toko ta ro mo.

⁴ Mo alëpi dakaŋo, owo gu iya zi mo henye, "Sawolo, Sawolo, kö'du a'di ëdi ma yaza?"

⁵ Sawolo ako'jo kö'du iya henye, "Yere yi 'bëyi ëyi?" Yere aya'ba do mo iya henye, "Ma Yësu ra. Ma ra vidì ma ëdi ayaza.

⁶ Yaanya aba ënyi riyë ehe i'bë mi gawo kyedre ne, ani akayada zi yi a'di zi kö'do."

⁷ Vidì kora mati ëdinni Sawolo aba, onni ani kazi me'do. Zë owonni gu, mora ongonni vidì maako dë.

⁸ Sawolo ënyi riyë ta akaŋo, ehe mati ayëhu komo ni, mo c'bo dë zi wa maako kongu. Vidì maako ra iri mo kala aba koko mi Damasika,

⁹ ehe kö'do wota aba mo c'bo dë zi bi kongu ehe onyo wa kpa dë, mandere wa kuwë.

¹⁰ Vo lö'bö maako ru mo Ananiya alima mi Damasika. Yere ame'do zi mo tëmi rayada. Ananiya aya'ba do mo iya nenye, "Yere, kinye mëdi."

¹¹ Yere iya zi mo henye, "Ënyi riyë ehe i'bë liŋo 'ba Yudas da gëri mbiyi ne. Èzë oko ku ani, aki'ja kora maako ru Sawolo tëmi gawo 'ba Tasisi. Sawolo ëdi amötu,

¹² ehe mo ongo rayada kora maako ru mo Ananiya ëdi atayi zi mo ehe i'di kala ni do mo, here zi mo bi kongu löhu."

¹³ Ananiya aya'ba do mo iya henye, "Yere, vidì koyo ayadanni zi ma, kö'du

kyënyë mati kora nenye o'do zi vidì laka 'bëyi mi Yerusalema.

¹⁴ Kinye mo ayi kalakonda aba kazi kyedree 'ba vo karase zi kiri vidì biya mati ëdinni ru yi kö'jo."

¹⁵ Yere iya zi Ananiya henye, "I'bë, minzi mo ku zi kö'do mo zi yada ru ma zi tu'dëe, yere, ehe vidì 'ba Yiserele.

¹⁶ Ma na bi da ma ma kayada zi mo hala mo aki'ja riti ga kö'du ma."

¹⁷ Ananiya i'bë ehe ödu mi loko mati Sawolo ëdi lima 'domo. Ananiya i'di kala ni do mo ehe iya henye, "Ondu Sawolo, Yere Yësu ra utu ma. Mo ra kpa alaya zi yi da gëri tayi 'bëyi kinye ne. Mo omba yi zi bi kongu löhu, ehe zi koso ndo Lawo Laka aba."

¹⁸ Truku'du wa maako kaa oko kyanze alëpi ta komo Sawolo, ehe mo c'bo bi kongu löhu. Mo ënyi riyë abapatisi mo.

¹⁹ Here mo onyo wa, ro mo akyigo.

Sawolo ayëti kö'du mi Damasika

Sawolo alima kö'do maakowe aba vo lö'böwë 'ba Yere ëti mi Damasika.

²⁰ Kandi mo i'bë mi bi 'ba mötuwë ayeto yeti zi vidì henye, Yësu ra Wisi 'ba Wirì.

²¹ Vidì biya ma owonni Sawolo, na rakaga ehe iyanni henye, "Anza dë kora nenye ra ëdi riti ki'di zi vidì ma alimanni mi Yerusalema, mati ëdinni amötu mi ru 'ba Yësu? Mo ayi dë kinye zi kiri zë ehe koba zë zi kyedree 'ba vo karase?"

²² Sawolo ayëti kö'du kyigo aba. Yude ma alimanni mi Damasika, mo o'do zë na rakaga mati mo ayonzo zi yada zi zë Yësu ra Korisito.

²³ Yaa kya zë maakowe o'donni mala zi Sawolo kofu,

²⁴ mora mo i'ja. Mo ayolo zë ëdinni ga ha resi 'ba gawo ne kongu kadra ehe yondo aba zi mo kofu.

²⁵ Yondo maako aba, vo lö'böwë Sawolo izanni mo akaŋo mi бага kyedre ta da tëri.

Sawolo mi Yerusalema

²⁶ Mati Sawolo oko mi Yerusalema, ayonzo zi rë ni droko vo lö'böwë ëti. Mora zë biya na tere, ga kö'du zë omani dë mo vo lö'bö ma tnyö ra.

²⁷ Here Baranaba akonyi mo, oba mo zi vo lituwë. Mo ayada hala Sawolo ongo Yere, ehe hala Yere ame'do zi mo. Baranaba iya kpa henye, mati Sawolo ëdi mi Damasika, mo ame'do kazi tere mi ru 'ba Yësu.

²⁸ Sawolo alasi na dangölo vo lö'böwë ëti mi Yerusalema, ehe ayada kö'du 'ba Yere zi vidì biya.

²⁹ Mo 'duwi hë nni wasa Yude ma ëdinni me'do mi ha 'ba Girigi, ehe zë ombanni zi mo kofu.

³⁰ Mora vo lö'böwë i'janni kö'du nenyë, ehe obanni Sawolo zi Kasariya. Ani zë utunni mo zi Tasisi.

³¹ Here kanisa mî Yudiya, Galilaya, ehe Samariya yaanya aba ku mî kadra 'ba rakyëyi, ehe ayinni na kyigö, ehe Lawo Laka akonyi zë zi tövu ehe zi tere Wirî.

Petero ako'jo Anisi

³² Mati Petero ëdi alasi ta ga bi ne biya, mo i'bë zi vo lö'bö lake ma alimanni mî gawo 'ba Liyida.

³³ Ani mo i'ja kora maako ru mo Anisi, mo na rakoo, koo madomowota mî sora o'bo dë zi lasi.

³⁴ Petero iya zi Anisi henye, "Yësu Korisito ako'jo yî ku! Ënyî riyë, ehe aköku agburuku 'bëyi ne." Kandi mo o'ro riyë.

³⁵ Vidî biya mî Liyida ehe Saroo ongonni Anisi, ayinni na vo lö'böwë ga Yere.

Petero injë Doroka tëmî koli

³⁶ Mî Jopa mbara vo lö'bö maako, ëdi ru mo Tabita. Ru mo ha Girigî aba Doroka. Mo ëdi 'duwî kö'du laka ko'do zi vidî ehe zi vo leriye.

³⁷ Mora mo alëpi na koo ehe oli. Zë akakanni ro mo, i'dinni mo mî lokotoro.

³⁸ Jopa anza dë na kowo ta ra Liyida, ehe vo lö'böwë owonni Petero ëdi ani. Zë utunni vidî kora riyö zi kiya zi mo, "Ako, ayi ze aba kandi ëzë ato'bo!"

³⁹ Kandi Petero i'bënni zë ëti. Vidî kora nee obanni Petero riyë mî lokotoro. Mbara lu'bë kayo ëdinni ani akudu. Zë ayadanni zi mo bonge mati Doroka ëdi ako'do mo gba na didi.

⁴⁰ Tapëti Petero utu vidî ku biya yaga ta loko, odrö da omo nî akaño, amötu. Here ofo rë nî zi yöku 'ba Doroka ehe iya henye, "Tabita, ënyî riyë!" Mbara ne ayëhu komo nî. Mati ongo Petero, mo alima riyë.

⁴¹ Petero iri mo kala nî aba akonyi mo da ndi mo. Petero ako'jo mbara lu'bë nee ehe kya 'ba vo lö'bö laka maakowe, ayada zi zë Doroka ënyî ku na didi tëmî koli.

⁴² Vidî biya mî Jopa mati owonni kö'du ma o'do rë nî ne, ma kayo tëmî zë omani mî Yere.

⁴³ Petero alima mî Jopa ko'do kayo aba mî lijo 'ba kora maako ru mo Simona, vo wana ko'jo ra.

10

Petero Koronliyo aba

¹ Mî Kasariya kora maako ëdi ani ru mo Koronliyo, mo vo da kanya lamikölö 'ba Roma ako'jo "Gboko tëmî Italiya."

² Koronliyo kora 'ba yëni ra, mati ere Wirî ehe vidî biya 'bëni ëti. Mo i'di kohl kyö zi vo leriye, ehe 'duwî amötu zi Wirî.

³ Kadra wota tapëti kadra kutë, Koronliyo ongo rayada kazi Wirî. Mo ongo malayika kazi Wirî ëdi tayi zi mo, ehe ko'jo mo ru aba, "Koronliyo."

⁴ Koronliyo na rakaga, mati mo ongo bi da malayika. Here, mo ako'jo kö'du iya henye, "Yere, a'di ra kö'du nenyë biya go mo?" Malayika aya'ba do mo iya henye, "Wirî owo mötu 'bëyi ku, ehe ayolo waki'di 'bëyi zi vo leriye ne ku."

⁵ Yaanya aba utu vidî kora maakowe Jopa, zi kora maako ru mo Simona Petero.

⁶ Mo ëdi alima kora maako aba vo liko ko'do ru mo Simona, mo alima mî lijo ma kara ha rangä."

⁷ Tapëti kö'du nenyë kiya, malayika i'bë wëni. Koronliyo ako'jo riyö vo kalima 'bëniyë ehe vo kanya kölö 'bëni ma ëdi Wirî mötu.

⁸ Mo iya ga kö'du ne biya zi zë, ehe utu zë Jopa.

⁹ Kadra kutë mî ko'do ma ta go mo, mati kora nenyë ëdinni ku tayi kara Jopa, Petero i'bë ku riyë komo lembe amötu.

¹⁰ Mati zë ëdinni wakonyo ko'jo, mo na o'bo, omba zi wakonyo, mora mo ongo rayada kazi Wirî.

¹¹ Mo ongo komoriyë ayëhu rë nî, ehe wa maako ayi akaño kaa mbili bongo kyedre bi golo'bo sowo ëni aba.

¹² Mî mo dakynë ngötu biya, ngötuwë 'ba lijo, watelee, ehe aliye.

¹³ Gu iya zi mo henye, "Petero, ënyî riyë! Ofo nenyë, ehe onyo zë."

¹⁴ Mora Petero iya henye, "Yere, mo'bo dë ko'do mo, gba monyo wa maako na ti'da, ehe anza dë na laka zi konyo."

¹⁵ Gu ame'do zi mo löhu, "Ëzë Wirî o'do wa maako ku n'jala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo."

¹⁶ Nenyë o'do rë nî da wota, gba kazi mbili bongo ne truku'du koba hulëhu komoriyë.

¹⁷ Mati Petero gba sösu mî me'do nenyë a'di, kora ma Koronliyo utu zë ne, ayi oronni ha loko 'ba resi. I'janni gëri lijo 'ba Simona ku,

¹⁸ ehe ako'jonnî ködo here ne Simona Petero ëdi alima ani.

¹⁹ Mati Petero ëdi gba kö'du ma o'do rë nî ne sösu, Lawo iya zi mo henye, "Kora wota ëdinni kinye bi koma kö'du yî."

²⁰ Kandi i'bë akaño, ehe i'bë zë ëti. Asösu dë, ma ra mutu zë."

²¹ Petero i'bë akaño iya zi kora nee henye, "Ma ra ëdiyë akoma. Ayiye ga a'di?"

²² Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Vo da kanye Koronliyo ra utu ze. Mo kora laka ra, mo amötu Wirî, ehe vidî biya 'ba Yuda ombanni mo. Malayika laka 'ba

Wiri ra ayada zi Koronoliyö zi kutu litu zi yi, here mo ato'bo kowo a'di ra zi yi kiya."

²³ Petero ako'jo zë zi ko'do ani. Mi ko'do vere, Petero ehe kya 'ba vo lö'böwë mi Jopa i'bënni kora mati ayinni kazi Koronoliyö ne ëti.

²⁴ Mi ko'do vere aba zë okonni mi Kasariya bi ma Koronoliyö ëdi bi zë kisi. Mo ako'jo karo 'bëniyë ehe aboka ma kare.

²⁵ Mati Petero oko, Koronoliyö amëtë mo, here mo alodro burutu Petero, ehe ayeto mo yeto.

²⁶ Mora Petero injë mo, ehe iya henye, "Oro riye! Ma anza dë ndra ta da vidi köndu."

²⁷ Mati Petero ödu loko, mo ëdi gba me'do Koronoliyö aba, vidi kayo ëdinni ani.

²⁸ Petero iya zi zë henye, "Ayole ku laka, ze Yude kö'du ki'di 'beze ila ze dë zi wa maako ko'do vidi maako ëti, mora Wiri ayada zi ma, mo asösu dë vidi maako ëdi na ti'da mandere anza na laka.

²⁹ Mati utuwë zi ma zi tayi kinye, mayi ku. Yaanya aba momba zi yolo kö'du a'di utu litu ga ma?"

³⁰ Koronoliyö aya'ba do mo iya henye, "Ko'do sowo alaga ëdi kaa kadra wota 'ba hutaga, mëdi amötu lijo. Truku'du kora maako usu bongö kanyi oro da komo ma.

³¹ Mo iya henye, 'Koronoliyö, Wiri owo mötu 'bëyi ku ehe mo ayolo wak'i'di 'bëyi zi vo leri ku.

³² Yaanya aba utu litu mi Jopa zi Simona Petero. Mo ëdi na yingo mi lijo 'ba Simona vo liko ko'do, alima kara ha ranga.'

³³ Mutu litu kandi gë yi, ehe ëdi da kö'du komba laka aba zi yi tayi ne. Ze biya ëdi kinye da komo Wiri zi kowo a'di akiya."

Me'do 'ba Petero

³⁴ Petero ame'do henye, "Yaanya aba ma yolo ku Wiri o'do lovo vidi biya kölö.

³⁵ Wiri na rakenyi vidi ma ere ni, ehe o'do wa ma lake.

³⁶ Ayole kö'du kise mati Wiri i'di zi vidi 'ba Yiserele, mati mo utu Yësu Korisito, Yere 'ba vidi biya, zi rakyëyi ki'di zi zë.

³⁷ Ayole ku wa mati o'do rë ni, ta bi ne biya mi Yudiya. Ayeto biya mi Galilaya, tapëti Yowani ayada biya zi vidi bapatisi.

³⁸ Wiri i'di Lawo Laka ehe kyigo zi Yësu tëmi Nazereta. Mo ëdi Yësu aba, mati mo alasi toko kö'du laka ko'do, ehe vidi ko'jo aba, zë ma hu kyigo 'ba Satani.

³⁹ Ze biya dongo wa ma o'do 'dö mi Yuda ehe mi Yerusalema. I'di Yësu zi koli da taka,

⁴⁰ mora ko'do wota aba yaa, Wiri injë mo na didi, ehe o'do mo zi kongö.

⁴¹ Anza vidi biya ra ongo mo, ze ra nje dongo mo, wakonyo ehe wakuwë mo aba

tapëti tënyi 'bomo tëmi koli. Ze ra Wiri inzi zi yada kö'du mo zi vidi maakowe.

⁴² Wiri ayada zi ze zi yöyö zi vidi henye, Yësu ra inzi mo ku zi vurë 'ba didi yöku ëti kiya.

⁴³ Nëbi biya iyanni henye, vidi biya ma ëdinni koma aba mi Yësu, akila kö'du kyënyë 'bëzë ne mi ru mo."

Tu'dë irinni Lawo Laka

⁴⁴ Mati Petero ëdi gba ame'do, Lawo Laka ayi da vidi ma ëdi mbili nni koze ne.

⁴⁵ Kya 'ba vo kome na nbete, mati ayinni Petero ëti, zë na rakaga ga kö'du Lawo Laka i'di ku zi tu'dëe,

⁴⁶ ga kö'du zë owonni tu'dë ëdinni ku me'do mi ha mënzë maakowe Wiri yeto aba. Here Petero iya henye,

⁴⁷ "Tu'dë nenye i'di Lawo Laka ku zi zë, kpa kaa dëdi mo aba. Ma yolo ku vidi maako o'bo dë ze yata ta bi zë bapatisi."

⁴⁸ Petero i'di kö'du zi zë bapatisi mi ru 'ba Yësu Korisito. Here zë ako'jonnë ho mo zi lima rë nni ko'do tisi aba.

11

Petero mi kutë vo lö'böwë mi Yerusalema

¹ Vo lituwë ehe vo lö'böwë mi Yudiya owonni henye tu'dëe ombanni da kö'du kise 'ba Wiri ku.

² Here mati Petero ayi Yerusalema, kya vo kome nbete ayeto hé nni wasa mo aba,

³ zë iyanni henye, "Yi alima na yingo mi lijo 'ba tu'dëe, ehe onyo wa kpa zë ëti!"

⁴ Here Petero ayada kö'du ma o'do rë ni, iya henye,

⁵ "Mëdi mi gawo 'ba Jopa ehe mëdi amötu, mati mongö rayada kazi Wiri. Mongö komoriyë ayëhu rë ni, ehe wa maako kaa mbili bongö kyedre iri ta bi golo'bo 'bomo sowo tayi akaño zi ma.

⁶ Mati mongö bi mi mo, ngötuwë 'ba lijo, ngötu mökuwë, watelee, ehe aliye.

⁷ Mowo gu iya zi ma henye, 'Petero, ënyi riye! Ofo nenye, ehe onyo zë.'

⁸ Mora miya henye, 'Yere, mo'bo dë ko'do here, gba monyo wa maako mati ëdi na ti'da ehe mandere anza na laka zi konyo ne dë.'

⁹ Gu ta komoriyë ame'do zi ma löhu, iya henye, 'Ezë Wiri o'do wa maako ku nbala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo.'

¹⁰ Nenyë o'do rë ni da wota, gba kazi koba mo biya löhu komoriyë.

¹¹ Truku'du kora wota tëmi Kasariya onni komo loko mati mëdi alima 'domo.

¹² Lawo Laka ayada zi ma ti'bë zë ëti ehe kazi kö'du sösu. Here öndu mi Yësu modaka i'bënni ma aba, ehe dödu mi loko 'ba kora nenye.

¹³ Mo ayada zi ze malayika alaya zi nī, iya henye, 'Utu vidi maako Jopa zi kora maako ru mo Simona Petero,

¹⁴ mo akayada zi ye hala yī ehe vidi biya mī liṅo 'bēyi akayomo.' "

¹⁵ "Tapēti ma yeto me'do, i'di Lawo Laka zi zē, kaa mati Lawo Laka i'di zi ze biyeto aba.

¹⁶ Ma sōsu me'do 'ba Yere, iya henye, 'Yowani abapatisi wini aba, mora akabapatisiye Lawo Laka aba.'

¹⁷ Wirī i'di zi tu'dē naniye kpa waki'di mati mo i'di zi ze, mati di'di koma 'beze mī Yere Yēsu Korisito. Hala ma kayata Wirī?"

¹⁸ Mati zē owonni Petero iya nenye, oronni ta bi hē nni wasa, ehe ayetonni Wirī yeto, iyanni henye, "Wirī yaanya aba o'do tu'dēē ku dē nni koto zi nī, ehe i'di didi ku kpa zi zē."

Kanisa mī Atiyoko

¹⁹ Kya 'ba vo lō'bō 'ba Yere maakowe apere rē nni ga kō'du 'ba wayaza ma ayeto kofo 'ba Setifano aba. Zē i'bēnni kōwo kaa Ponisiya, Seyipurusu, ehe Atiyoko. Zē ayadanni kō'du kise ne nje zi Yude.

²⁰ Kya 'ba vo lō'bō maakowe tēmi Seyipurusu ehe Sirēnē i'bēnni Atiyoko ehe ayetonni yada zi vidi 'ba Giriḡi kō'du yōyō laka ne ga kō'du 'ba Yere Yēsu.

²¹ Kyigo 'ba Yere ēdi zē aba, ehe vidi kayo oto dē nni zi Yere, ehe omanni mī mo.

²² Kō'du yōyō ma o'do rē nī ne, oko zi kanisa mī Yerusalema, ehe zē utunni Baranaba Atiyoko.

²³ Mati Baranaba oko ani, ehe ongo hala Wirī i'di kō'du lake ku zi zē. Mo na rakyenyi, ehe mo alenze zē zi limanni koma aba mī Yere biya di'di nni aba.

²⁴ Baranaba mo kora laka 'ba koma kyedre aba, ehe oso mo ndo Lawo Laka aba. Vidi kayo oto dē nni zi Yere.

²⁵ Here Baranaba i'bē Tasisi Sawolo koma.

²⁶ Mati mo i'ja Sawolo, ika mo Atiyoko. Ani zē adrokonni rē nni kanisa eti koo kōlō, ehe ayandi vidi kayo. Ani mī Atiyoko vo lō'bōwē 'ba Yere dagba ako'jo Korisito 'ba.

²⁷ Mī kadra nenye aba, kya 'ba nēbi maakowe ta Yerusalema ayinni Atiyoko.

²⁸ Ma kōlō tēmi zē ru mo Agabusu. Wakonyi 'ba Lawo Laka aba, mo ayada kō'du iya henye, "Madōyi kyēnyē atēdi tēmi damōku ne biya." O'do rē nī mī kadra ma Kulidasi ra na yere.

²⁹ Vo lō'bō ma ēdinni mī Atiyoko ombanni zi kutu wakonyi maako zē ato'bonni zi onduwē mī Korisito ma ēdinni mī Yudiya.

³⁰ Here zē inzinni Baranaba ehe Sawolo zi koba waki'di 'bēnni zi vo dagbe 'ba vo lō'bōwē mī Yerusalema.

12

Heroda ayaza vo kome

¹ Mī kadra nani, Yere Heroda ayaza kya vidi 'ba kanisa.

² Mo i'di kō'du zi vo kanye zi da Yemisi ondu 'ba Yowani kikyē kulu aba.

³ Mati Heroda ongo nenye o'do vidi 'ba Yude na rakyenyi, mo iri Petero mī kadra karama 'ba mangolo'bo kazi langa.

⁴ Mo i'di Petero mī kamba, ehe i'di kō'du zi vo kanya gboko sowo zi go mo kongo. Heroda o'do mala zi mo ki'di bi 'ba vurē, komo vidi kayo tapēti karama 'ba laga 'ba koli.

⁵ Mati Petero ēdi na sesi mī kamba, vidi 'ba kanisa oronni dē ta bi 'ba mōtu zi Wirī ga kō'du mo.

Ayasi Petero na dangōlō tēmi kamba

⁶ Gba ta komo yondo zi Petero ki'di bi 'ba vurē, mo ēdi ako'do, ehe ida mo nyori riyō aba mī kutē vo kanya riyō. Vo kanya riyō maakowe ēdinni ha loko ma odu mī kamba ne kongo.

⁷ Truku'du malayika kazi Yere alaya, ehe bikanyi ayanyi bi toko mī kamba. Malayika ne isa Petero ta dakapa mo, ehe aliro mo riyē. Here mo iya henye, "Kandi! Ēnyi riyē!" Nyori alēpinni ta kala mo,

⁸ ehe malayika ne iya zi mo henye, "Ēnyi, usu bongō rē yī, ehe usu kamoka 'bēyi." Petero o'do kō'du ma ayada zi nī. Here malayika iya henye, "Yaanya aba usu bongō alikōlu 'bēyi, ehe usu ga ma."

⁹ Petero i'bēnni malayika aba, mora mo asōsu kō'du ne wiri ra isi nī.

¹⁰ Zē i'bē alaganni gboko riyō 'ba vo kanye, ehe mati ayinni ha resi 'ba kōhi zi gawo kyedre, ayēhu rē nī na bi dē nī. Zē i'bēnni yaga, ehe mati ēdi i'bēnni ta da gēri, kandi malayika alaya dē.

¹¹ Mati Petero ayolo kō'du ma o'do rē nī ne, mo iya henye, "Yaanya aba ma yolo ku Yere ra utu malayika ēni zi yomo ma kazi Heroda, ehe kazi wa biya vo dagbe 'ba Yude asōsunni zi ko'do zi ma."

¹² Here Petero i'bē zi liṅo 'ba Mariya, ma 'ba Yowani Marako. Vo lō'bōwē 'ba Yere ayinni ga bi kōlō ani, ehe ēdinni amōtu.

¹³ Petero akōkō ha resi, ehe vo kalima mbara maako ru mo Roda, ayi ha loko zi do mo ya'ba.

¹⁴ Mati mo owo gu Petero, mo rakyenyi aba ndra, mo ayēhu ha resi dē. Mo aho hulēhu loko, ehe iya zi vidiyē henye Petero ēdi atoro ani.

¹⁵ Mora vidi biya ayadanni zi mo, iyanni henye, "Yi vo nōkyi." Mora mo zo kiya

henye, ne Petero ra. Here zë iyannî henye, "Ne malayika omo ra."

¹⁶ Petero zo kökô, le mî ndundu mo zë ayëhunnî ha resi. Zë ongönnî mo ehe zë na rakaga.

¹⁷ Petero ame'do kala nî aba zi zë zi torönnî ti. Mo ayada hala Yere ika nî yaga tëmî kamba. Mo iya kpa henye, "Ayade zi Yemisi ehe zi öndu maakowe kö'du ma o'do rë nî ne." Tapëti mo, mo ila bi nani ehe i'bë bi maako.

¹⁸ Mî damindö vere, vo kanya ma ëdinnî bi kongö rasösu kyedre aba, ehe rakaga aba kö'du a'di öko zi Petero.

¹⁹ Heroda i'di kö'du zi vo kanya 'bëniyë zi mo koma, mora du i'jannî mo dë. Here mo ako'jo ha vo kanye, ehe i'di zë zi kofo. Tapëti nenye, Heroda ila Yudiya i'bë zi lima mî Kasariya yaa.

Koli 'ba Heroda

²⁰ Heroda ehe vidî 'ba Tiyere ehe Sidoni na kamo oka ma kölö maako aba. Here gboko tëmî zë i'bënnî Balatusu kongö, ma kölö tëmî vidî kyedre mî turu 'ba Heroda. Zë alëlunnî da Balatusu henye nombannî zi rakyëyi ko'do mî kutë gawo 'bëzë ehe Heroda, ga kö'du dakaño 'bëzë i'ja wakonyo 'bëni ta bi ma Heroda na vo do mo.

²¹ Mî kadra ma zë ombannî do mo, Heroda ayi usu rë nî mî böngo 'ba yere. Mo alima da kyiti 'ba vurë ëni.

²² Vidî agbögbö hë nnî iyannî henye, "Ame'do ndra kaa Wirî ta da vidî koral!"

²³ Kandi malayika kazi Yere otra mo akaño, ga kö'du mo oba wakoro 'ba Wirî. Kuruwë onyonnî Heroda ehe oli.

²⁴ Kö'du kise 'ba Wirî zo rë nî pere.

²⁵ Tapëti Baranaba ehe Sawolo o'dönnî loo ma utu zë zi ko'do mo ne ku, a'bannî Yerusalem, ehe obannî Yowani Marako kpa nnî aba.

13

Baranaba ehe Sawolo

¹ Mî kutë vidî 'ba kanisa 'ba Atiyöko nëbi maakowe ehe vo komoyandiye ëdinnî. Zë ra Baranaba, Simiyono ako'jo kpa Nigara, Lusiyosi tëmî Sirënë, Manani mo aboka 'ba yere Heroda ma kara, ehe Sawolo.

² Mati zë ëdinnî Yere yeto ehe ha koro, Lawo Laka iya henye, "Inziye Baranaba ehe Sawolo zi loo mati minzi zë zi ko'do."

³ Here tapëti ha koro ehe mötu, zë i'dinnî kala nnî dë zë, ehe utunnî zë da gëri 'bënnî.

Baranaba ehe Sawolo mî Seyipurusu

⁴ Lawo Laka utu Baranaba ehe Sawolo zi Selesiya, ehe ta ani zë i'bënnî da rutu 'ba Seyipurusu.

⁵ Zë ökönnî Salamisi, ayetonni kö'du kise 'ba Wirî yëti mî bi 'ba mötuwë 'ba Yude. Yowani Marako ëdi zë aba kaa vo wakonyi.

⁶ Baranaba ehe Sawolo umunnî da rutu zi Papahösi. Ani zë i'jannî kora maako tëmî Yude, ru mo wisi 'ba Yësu. Mo vo möri ehe nëbi vo ndöndo.

⁷ Mo o'do loo kpa zi Serigisu Pawolosi, yere 'ba rutu ne.

Serigisu Pawolosi, vo kö'du yolo, omba zi kowo kö'du kise 'ba Wirî, ehe mo utu litu kö'du Baranaba ehe Sawolo.

⁸ Mora Barayësu vo möri, ru mo maako Elimasi, awasa kö'du 'bëzë ne. Mo ayonzo zi yere sesi kazi koma mî Yësu.

⁹ Here Sawolo, ru mo maako kpa Pawolo, oso ndö Lawo Laka aba, mo ongo bi mbiyi da Elimasi

¹⁰ ehe iya henye, "Yi wisi 'ba Satani! Yi vo ndöndo ehe vo wehe 'ba kö'du laka. Ndala aba, atorö ta bi me'do kyënyë kiya ra gëri tynyö 'ba Yere?"

¹¹ Yere omba ti'bë riti ki'di zi yi, yi ko'do yaa na vo komoköndu. O'bo dekpe zi bikanyi 'ba kadra kongö."

Kandi komo kora ne ayöfu matutu köndu aba, ehe mo i'bë toko vidî maako koma zi ni gaga kala aba.

¹² Mati yere ongo kö'du mati o'do rë nî ne, mo rakaga aba mî kö'du yandi ga kö'du 'ba Yere ne. Here mo oma mî Yere.

Pawolo ehe Baranaba mî Atiyöko Pisidiya

¹³ Pawolo ehe oka maakowe ëti ilannî Papahösi ehe i'bënnî zi Paga mî Pambaliya, mora Yowani Marako ila zë i'bë hulëhu mî Yerusalem.

¹⁴ Köso zë ne i'bënnî dagba kazi Paga zi Atiyöko mî Pisidiya. Here mî ko'do 'ba ralawo aba zë i'bënnî mî bi 'ba mötu ehe alimannî akaño.

¹⁵ Tapëti kö'du ko'jo tëmî kö'du ki'di ehe wayöruwë 'ba nëbiyë, vo dagbe utunnî vidî maako zi yada zi Pawolo ehe Baranaba henye, "Aboka me, ëzë ëdiyë kö'du maako aba zi kiya mati akakonyi vidî, iye."

¹⁶ Pawolo ënyi riyë. Mo o'do kala nî, ehe ame'do, iya henye, "Vidi 'ba Yiserele, ehe vidî maako 'ba tu'dëe kpa mati ëdinnî mötu Wirî, oze mbili ye.

¹⁷ Wirî 'ba Yiserele inzi zutu 'beze, ehe mo ila vidî 'beze kaa vo leze mati ëdi alimannî Ezipeto. Ani mo o'do zë na kyigo. Here kyigo gära 'bëni aba, mo ayasi zë yaga.

¹⁸ Köo 'butësowo mo ongo gë zë mî da lipi.

¹⁹ Tapëti mo ayaña tu'dë madömoriyö mî Kanana, mo i'di dakaño 'bëzë zi vidî 'bëniyë kaa drivu.

²⁰ Nenyë o'do rë nî iri koo lamisowo 'butëmuyi."

"Tapëti kadra nani, Wiri i'di vidi 'bezee na vo vurëë le mî kadra 'ba nëbi Samowele.

²¹ Here vidi ombanni yere. Wiri i'di zi zë Yere Sawolo, wisi 'ba Kisi ta daliŋo 'ba Benyïmona. Mo iri koo 'butësowo.

²² Tapëti Wiri iri Sawolo, i'di Dawidi na yere pëti mo. Wiri iya ga kö'du mo henye, 'Dawidi wisi 'ba Jese ëdi kyinë 'ba vidi ma o'do ma ndra na rakyenyi. Mo o'do wa biya, mati momba mo zi ko'do.'

²³ Tëmi kozo 'ba kora nenyë, Wiri ika vo wayomo Yësu zi Yiserere, kaa alömu."

²⁴ "Mora gba kazi Yësu ayi dë, Yowani ëdi ayada zi vidi biya mî Yiserere zi dë nni koto hulëhu zi Wiri ehe bapatisi kiri.

²⁵ Mati loo 'ba Yowani ëdi ku kara zi rë nî kinde, mo iya henye, 'Asösu 'be ma ëyi ra? Manza dë vidi mati ëdiyë bi mo kisi. Owowe mo ëdi tayi. Mo atayi 'da, ehe manza dë laka zi kamoka omo kinga.' "

²⁶ "Öndu me, kozowe 'ba Abarayama, tu'dëë biya mati ëdinni kinye Wiri mötu, kö'du kise 'ba wayomo nenyë utu zi ze.

²⁷ Vidi 'ba Yerusalema ehe vo dagba 'bëzëë ayolonnî dë ëyi ra Yësu. Mandere zë ayolonnî kpa dë mî me'do 'ba nëbiyë mati ëdi ako'jonnî mî ko'do 'ba ralawo biya. Zë o'donnî me'do 'ba nëbiyë ayi ku tinyö vurë kikye aba ra Yësu.

²⁸ Gbi le ëzë i'ja kö'du maako dë le zi Yësu ki'di zi kofo, zë nduwë ha Pilato ko'jo zi mo kofo.

²⁹ Tapëti o'donnî wa mati nëbiyë ayörunni kö'du Yësu, oba mo akaŋo ta da taka ehe i'di mî ogo."

³⁰ "Mora Wiri injë mo tëmi koli.

³¹ Ko'do lakyi aba Yësu alaya zi vidi mati i'bënni mo aba tëmi Galilaya zi Yerusalema. Yaanya aba ëdinni kö'du mo yada zi vidi 'bezee.

³² Ze kinye zi yada zi ye kö'du yöyö. Wa mati Wiri alömu zi zutu 'bezee,

³³ na ko'do, yaanya aba mo o'do ku zi ze Yësu kinjë aba zi didi. Eëdi kaa Wayeto 'ba Dawidi ma riyo iya henye, 'Yi wisi ama ra, ndenye mayi ku na 'Bu yi.' "

³⁴ "Wiri injë Yësu tëmi koli ehe ila ida ro mo dë zi teje. Eëdi kaa Wiri iya, 'Ma ki'di zi yi wa laka mati ma lömu zi Dawidi.'

³⁵ Ehe mî Wayeto 'ba Dawidi maako iya henye,

'Ila vidi laka 'bëyi ne dë zi teje mî ogo.'

³⁶ Mati Dawidi ëdi gba na didi, mo oro Wiri. Here tapëti mo oli, usu mo mî ogo 'ba zutu 'bomowe, ehe ida ro mo eje.

³⁷ Mora vidi mati Wiri injë tëmi koli, ida ro mo eje dë."

³⁸ "Aboka me, kö'du kise ne ëdi henye, Yësu akila kö'du kyënyë 'be!

³⁹ Kö'du ki'di 'ba Mosa o'bo dë e ko'do tinyö tëmi kö'du kyënyë 'be biya. Mora vidi ma ëdi koma aba mî Yësu, Wiri ako'do mo tinyö.

⁴⁰ Eëdiyë komokandi aba kazi, kö'du ma nëbi iyanni ne mo'do rë nî dë zi ye. Zë iyanni henye,

⁴¹ 'E vidi ma o'de lasa ra Wiri, ëdi rakaga aba ehe akoli.

Ma ko'do wa maako mî kadra 'be, o'be dë zi koma,

ëzë vidi maako ayada le zi ye.' "

⁴² Mati Pawolo ehe Baranaba ëdinni ku bi 'ba mötu 'ba Yude kila, vidi alenzenni zë zi kiya kyo kö'du kölo nenyee ko'do 'ba ralawo vere aba.

⁴³ Tapëti mötu, Yuda kayo ehe tu'dë kayo ma ëdinni Wiri mötu ne, i'bënni zë ëti. Pawolo ehe Baranaba alenze zë biya zi lima mî rakyëyi 'ba Wiri.

⁴⁴ Mî ko'do 'ba ralawo vere, vidi biya 'ba mî gawo ayinnî zi kö'du kise 'ba Yere kowo.

⁴⁵ Mati Yude ongönni vidi kayo nee, zë na mikumbë. Zë alidinni Pawolo ehe ame'donnî na kyënyë ra kö'du biya mati mo iya ne.

⁴⁶ Mora Pawolo ehe Baranaba kazi tere iyanni henye, "Domba zi yada kö'du kise 'ba Wiri zi ye, gba kazi yada zi vidi maakowe. Mora ombe kö'du kise ne dë! Nenyë ayada henye, ombe didi ma nburu nburu ne dë. Yaanya aba dëdi ti'bë zi tu'dëë.

⁴⁷ Yere i'di kö'du zi ze henye, 'Mî'di yi kinye kaa bikanyi zi tu'dëë, zi koba wayomo 'ba Wiri zi vidi mî dakaŋo biya.' "

⁴⁸ Kö'du kise nenyë o'do tu'dëë na rakyenyi, ehe zë ayetonnî me'do 'ba Yere. Vidi biya ma inzi ku kö'du didi ma nburu nburu, here omanni mî Yere.

⁴⁹ Kö'du kise ga kö'du 'ba Yere apere rë nî biya mî dakaŋo nenyë.

⁵⁰ Mora Yude i'bënni zi mbara kyigo ma erenni Wiri, ehe kora vo dagbe 'ba gawo. Zë ofönni zë na kyënyë ra Pawolo ehe Baranaba, ehe ayetonnî zë yaza. Zë orenni zë yaga tëmi kapa 'ba dakaŋo nenyë.

⁵¹ Pawolo ehe Baranaba akyito durufu 'ba ga bi nani ta ndi nni, ehe i'bënni dagba zi Yiköniyömu.

⁵² Mora vo lö'böwë 'ba ga ndi Yësu biya na rakyenyi, ehe osonni ndo Lawo Laka aba.

14

Pawolo ehe Baranaba mî Yiköniyömu

¹ Pawolo ehe Baranaba ame'donni mi bi 'ba mötu mi Yikoniyömu, ehe Yuda kayo ehe tu'dë kayo omanni mi Yere.

² Mora Yuda ma ombanni dë koma mi mo, o'donni tu'dë maakowe na kamo ehe ofo rë nni na vo wehe ra önduwë mi Korisito.

³ Pawolo ehe Baranaba alimanni ani kadra konda aba, me'do kö'du 'ba Yere kazi tere, ehe Yere i'di kyigo zi zë, zi kö'du koro kö'do ehe rakaga, mati akayada kö'du kise 'ba rakyëyi ëdi tinyö.

⁴ Vidi mi gawo 'ba Yikoniyömu ayolonni dë a'di zi sösu. Kya maakowe omanni mi gboko 'ba Yude ehe maakowe omanni mi vo lituwë.

⁵ Ndundu mo aba, tu'dë maakowe ehe Yude, bi kölö vo dagba 'bënni ëti, ombanni mala kö'do zi kö'do zë na kyënyë ehe zë ku'du yitö aba brua.

⁶ Mati Pawolo ehe Baranaba ayolonni wa ma ëdi rë ni kö'do, zë ahonni mi dakaño 'ba Lëyikoniya, ani mi gawo 'ba Liyisitra ehe Dëbë ehe bi ma kara dakapa dakaño ne.

⁷ Ani zë nduwë kö'du yöyö laka ne yeti.

Pawolo ehe Baranaba mi Liyisitra

⁸ Mi Liyisitra, kora maako ëdi ani o'jo mo na ndi keje ehe o'bo dë zi lasi.

⁹ Kora ne ëdi mbili ni koze da me'do 'ba Pawolo. Mati Pawolo ongö mo ëdi koma aba mi Yësu zi kö'jo,

¹⁰ mo agbögbö hë ni iya henye, "Ënyi riyë!" Kora ne öfu riyë ehe ayeto lasi toko.

¹¹ Mati vidi kayo ne ongonni wa ma Pawolo o'do ne, agbögbö hë nni yaga mi ha 'ba Lëyikoniya, iyanni henye, "Wiriyë ofonni rë nni ku na vidi köndu ehe ayinni ku akaño zi ze!"

¹² Vidi i'dinni ru da Baranaba, Zeyusi, ehe i'dinni ru da Pawolo Hemoso, ga kö'du mo ra ame'do.

¹³ Yëkëlu 'ba Zeyusi ëdi kara ha bi tödu zi gawo kyedre. Vo karasa 'ba Zeyusi ika ise ehe döruwë ha resi 'ba gawo kyedre, ga kö'du mo ehe vidiyë ombanni zi ki'di wakumu zi zë.

¹⁴ Mati Pawolo ehe Baranaba ayolonni kö'du nenyë, zë izanni bongö 'bënni ahonni mi kutë vidi kayo ne hë nni gbögbö aba henye,

¹⁵ "Ëdiyë kö'du nenyë kö'do ga a'di? Ze vidi könduwë ra kaa e. Dika ze kö'du yöyö laka ra zi ye here zi ye kila wiri mbiya ma kazi kö'du, ehe oto de zi Wiriri ma didi, ma o'do komoriyë, dakaño, wini kyedre, ehe wa biya mi zë.

¹⁶ Mi kadra ma alaga, Wiriri ila vidi ti'bënni mi gëri 'bënni,

¹⁷ mora mo ayada mo ëdi ani tēmi wa laka mati mo o'do. Wiriri utu mirë ta

komoriyë ehe o'do wa 'be mi yaka övu. Mo i'di wakonyo zi ye ehe o'do di'di ye na rakyenyi."

¹⁸ Gbi le tapëti Pawolo ehe Baranaba iyanni nenyë biya, na kyigo zi zë yata vidi ta bi wakumu ki'di mo zi nni.

¹⁹ Kya 'ba Yude tēmi Atiyoko ehe Yikoniyömu ayinni, ofonni vidi kayo ne na wehe ra Pawolo. Zë otranni mo yitö aba ehe otanni mo yaga tēmi gawo kyedre. Asösunni mo oli ku,

²⁰ mora mati vo lö'böwë atoto rë nni toko ra Pawolo, mo o'ro riyë ehe i'bë hulëhu mi gawo kyedre ne. Mi kö'do vere aba, mo ehe Baranaba i'bënni zi Dëbë.

Pawolo ehe Baranaba a'banni Atiyoko mi Siriya

²¹ Pawolo ehe Baranaba ayëtinni kö'du yöyö laka ne mi Dëbë ehe vidi kayo ayinni na vo lö'böwë. Here zë i'bënni hulëhu Liyisitra, Yikoniyömu, ehe Atiyoko.

²² Zë akyigonni vo lö'böwë ehe alenzenni zë zi limanni mi koma. Zë ayadanni zi zë henye, "Da tödu ze Damöku 'ba Wiriri tēmi rayaza kyedre."

²³ Pawolo ehe Baranaba inzinni kyedree zi nni mi kanisa biya na kölö kölö. Here zë oro hë nni, amötunni, ehe i'dinni rënni zi Yere zi gë zë gaga, ma ëdinni koma aba mi Yere.

²⁴ Tapëti ti'bë kpuru Pisidiya, ze ayinni Pambaliya,

²⁵ ehe tapëti zë ayëtinni kö'du mi Paga, here zë i'bënni akaño zi Italiya.

²⁶ Ta Italiya i'bënni zi Atiyoko mi Siriya. Ani vo lö'böwë kyere dagba i'dinni zë zi Wiriri gë zë kongö, mati ëdinni löö kö'do, yaanya aba löö inde rë ni ku.

²⁷ Tapëti toko mi Atiyoko, zë ako'jonnii kanisa bi kölö. Zë ayadanni zi vidi wa ma Wiriri akonyi zë zi kö'do, ehe hala mo o'do zi tu'dëe zi koma.

²⁸ Here zë alimanni ani vo lö'bö ëti mi kadra konda.

15

Ratoto mi Yerusalem

¹ Vidi kora maakowe ayinni ta Yudiya zi Atiyoko ehe ayetonni yandi önduwë 'ba Korisito, iyanni henye, "Ayomo zë dë nje ëzë anbete zë ku kaa Mosa ayandi."

² Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni zë ëti. Here kanisa omba zi kutu Pawolo ehe Baranaba ehe vidi maakowe zi ti'bë Yerusalem zi me'do mi kö'du nenyë zi vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalem.

³ Here kanisa utu zë. Mati zë ëdinni ati'bë, zë i'bënni kpuru Ponisiya ehe Samariya, ehe ayadanni hala tu'dëe oto dë nni ku zi Wiriri. Kö'du yöyö nenyë o'do önduwë biya na rakyenyi.

4 Mati kora ne okonni mi Yerusalema, kanisa iri ze kalakyedre aba, ehe vo lituwë kyedree eti. Pawolo, Baranaba ehe vidi ma ayinni ze eti, ayadanni biya zi ze wa ma Wiriri o'do kpuru kazi ze.

5 Here kya 'ba vo koma maakowe mati ze kpa Farasiye, ze oronni riyë iyanni henye, "Tu'dëë ma nbete ze, ehe moronni kö'du ki'di 'ba Mosa."

6 Vo lituwë ehe kyedree atoto re nni me'do mi kö'du nenye.

7 Ame'donni kadra konda aba. Here Petero enyi riyë ehe iya henye, "Önduwë, ayole ku henye, kyere mi kadra ma alaga, Wiriri inzi ma temi kutëë henye tu'dë akowonni ta dami'di ha ma kö'du yöyö laka ehe koma.

8 Wiriri mati ayole a'di ra edi mi di'di vidi biya, mo ayada mo omba ze ku, Lawo Laka ki'di aba zi ze, kaa mo i'di zi ze.

9 Wiriri o'do ze de kutu ta re ze. Mo o'do di'di ze nbala koma aba.

10 Yaanya aba, kö'du a'di ediyë yonzo Wiriri, wa yeto ki'di gu vo lö'bö nenye? Wakinjë nenye ayeto ndra le ze ehe zutu 'beze o'bo de kinjë.

11 Mora doma henye, akayomo ze waki'di 'ba rakyëyi aba kazi Yere Yësu, kpa kaa tu'dëë."

12 Vidi biya alimanni liwo mati owonni Baranaba ehe Pawolo ayadanni hala Wiriri o'do kö'du koro, kyinë kyigo 'bëni, ehe rakaga zi tu'dëë kpuru kazi ze.

13 Tapëti ze indenni me'do ku, Yemisi iya henye, "Önduwë, oze mbili ye zi ma!

14 Simona ayada henye hala Wiriri ayi mi kadra ma dagba zi tu'dëë, ehe o'do kya maakowe na vidi eni.

15 Me'do 'ba nëbïyë ida re ni ku kö'du kiya 'bama aba. Edi na yöru,

16 'Ma kata'ba ehe kuvö löhu loko 'ba Dawidi ma alëpi.

Ma kuvö temi rayanja 'bomo ehe kö'jo mo riyë löhu,

17 here vidi ma ononni ehe tu'dëë, mati ma kö'jo zi tedinni vidi 'bama, akomanni Yere.

Ma Yere ra, miya wa nenyeë.

18 Ma ayada ze mi kadra ma alaganni kyere.' "

19 Here ma sösu de da ki'di wakinjë yeto da tu'dëë, ma edinni ku de nni kopi zi Wiriri.

20 Da yöru ehe nje yada zi ze, anza de zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiriri mbiye, anza de zi ndoro kö'do, anza de zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urü gu mo, ehe anza de zi konyo yama.

21 Ga kö'du ki'di 'ba Mosa ayëti ku mi gawo biya mi köo lakyi, ehe ta ga kö'do 'ba ralawo biya edi ako'jo mi bi 'ba mötu 'beze.

Waraga zi tu'dë ma edinni koma aba mi Yere

22 Vo lituwë ehe kyedree, ehe biya vidi 'ba kanisa ombanni zi kutu kya kora 'bënni maakowe zi Atiyoko zi ti'bënni Pawolo ehe Baranaba eti. Ze inzinni Sila ehe Yudasi, mati ako'jo kpa Barasaba, ze ra na vo dagbe 'ba önduwë.

23 Ze ayörunni waraga iya henye, "Ze vo lituwë, ehe kyedree, ze önduwë dutu wamëtë zi ye biya tu'dë mati vo lö'böwë 'ba Yere mi Atiyoko, Siriya ehe Silisiya."

24 "Dowo ze henye, vidi maakowe ta kinye, o'donni ye rasösu aba, ga kö'du ma ze iyanni, mora dutu ze de.

25 Here da toto re ze ehe domba ku zi kinzi kya kora maakowe kutu ze zi ye, ni aboka laka 'beze Baranaba ehe Pawolo eti.

26 Kora nenyeë i'di didi nni ku kö'du 'ba Yere Yësu Korisito.

27 Dëdi kpa kutu zi ye Yudasi ehe Sila, ze ra akayadanni zi ye hë nni aba, kpa kaa da yöru.

28 Lawo Laka ayada zi ze henye, di'di ze kya wakinjë maako de ndra zi ye ta da ma nenyeë:

29 anza de zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiriri mbiye, anza de zi konyo yama, anza de zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urü gu mo, ehe anza de zi ndoro kö'do. Eze o'de kö'du nenyeë, ako'de na laka. Dutu wamëtë 'beze zi ye."

30 Kora sowo ne ilanni Yerusalema ehe i'bënni Atiyoko. Here ze ako'jonn vidi 'ba kanisa bi kölo ehe i'di waraga ne zi ze.

31 Mati waraga ne ako'jo, i'di rakyigo ehe rakyenyi kyedre zi ze.

32 Yudasi ehe Sila ze ku nëbïyë, ze iyanni kö'du kayo mati i'di kyigo zi önduwë.

33 Kora mati ze ta Yerusalema, tapëti alimanni kadra maako aba mi Atiyoko, ze enyinni ta'ba zi vidi mati utunni ze. Önduwë iyanni zi ze henye, "I'bëë na rakyëyi."

35 Mora Pawolo ehe Baranaba alimanni nduwë mi Atiyoko. Ani ze ayadinni kö'du ehe ayëtinni me'do 'ba Yere, vidi kayo maakowe eti.

Pawolo inye re nni Baranaba aba

36 Kadra maako aba yaa, Pawolo iya zi Baranaba henye, "Di'bë ze hulëhu ehe ti'bë kongo önduwë mi Korisito mi gawo biya mati da yeti me'do 'ba Yere mi ze. Here da kayole ze hala ze edinni ako'do."

37 Baranaba omba zi Yowani koba, ru mo vere Marako.

38 Mora Pawolo omba de, ga kö'du mo ila ze mi Pambaliya ehe mo oro ku ta bi loo kö'do ze eti.

39 Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni, ehe vidi kölo temi ze i'bë geri 'bëni kutu.

Baranaba oba Marako ehe i'běnni Seyipurusu.

⁴⁰ mora Pawolo inzi Sila ehe i'běnni gëri ma kutu. Önduwë mi Korisito i'dinni zë ku da kala Wirī.

⁴¹ Pawolo i'bě kpuru Siriya ehe Silisiya vidi 'ba kanisa ko'do zi kyigo.

16

Timotiyo o'do loo Pawolo aba ehe Sila

¹ Pawolo ehe Sila a'banni zi Dëbë ehe Liyisitra. Ani vo lö'bö maako alima ani, ru mo Timotiyo. Ma mo Yuda ra ehe vo koma, mora 'bu mo tēmi Girīgi.

² Önduwë mi Korisito mi Liyisitra ehe Yikoniyömu iyanni kö'du laka ra Timotiyo, ³ ehe Pawolo omba mo zi ti'běnni eti. Mora Pawolo anbeta mo dagba, ga kö'du vidi 'ba Yude biya toko ani, ayolōnni henye 'bu 'ba Timotiyo tēmi Girīgi.

⁴ Mati zë i'běnni tēmi gawo zi gawo agamo, zë ayadanni zi vidiyë a'di ra vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalema ombanni, ehe zi zë koro kö'du kira nenye.

⁵ Kanise ayinni na kyigo mi koma 'běnni, ehe 'duwi vidi kayo i'di koma 'běnni mi Yere.

Rayada 'ba Pawolo mi Trowasi

⁶ Pawolo aboka 'bēni eti 'běnni kpuru tēmi Paragiya ehe Galatiya, ga kö'du Lawo Laka ila zë dë zi kö'du yēti mi Asiya.

⁷ Tapēti zë okōnni mi Mayisiya, zë ayōzōnni zi ti'bě mi Bataniya, mora Lawo Laka 'ba Yēsu ila zë dë.

⁸ Here zë i'běnni dagba kpuru Mayisiya le okōnni zi Trowasi.

⁹ Yōndo aba, Pawolo ongo rayada, vidi maako tēmi Mesedōniya ēdi toro ani ehe lenze ni, iya henye, "Ayi Mesedōniya zi konyi ze!"

¹⁰ Tapēti Pawolo ongo rayada ne ku, da yeto gëri koma zi ti'bě Mesedōniya. Da yolo ku Wirī ra ako'jo ze zi kö'du yöyo laka ne yēti ani.

Ludiya ayi na vo lö'bö 'ba Yere

¹¹ Di'bě ze mbiyi tēmi Trowasi zi Samotresi baburu aba, ehe mi ko'do vere aba doko ze mi Napolisi.

¹² Ta karani, di'bě ze mi Filipi, gawo mati dagba Roma iri mi Mesedōniya. Do'do ze da kyo mi Filipi.

¹³ Mi ko'do 'ba ralawo, di'bě ze yaga ha resi 'ba gawo kyedre ne dakapa ranga, da sōsu 'beze da ki'ja bi 'ba mötu ani. Da lima ze akaño ehe da me'do zi mbara mati ayinni.

¹⁴ Ma kölo tēmi zë ra Ludiya, mo tēmi gawo kyedre 'ba Tayatira ehe mo vo bongo 'buluyë kogo dagba ra. Mo vo mötu 'ba

Yere Wirī ra, ehe Yere ayēhu di'di mo zi komba da kö'du mati Pawolo ēdi kiya.

¹⁵ Here tapēti mo vo dakota 'bēni eti abapatisi zë, mo asesi zo ze lenze, "Ezë asōsu ma tūyo mēdi koma aba mi Yere, ayi alima linjo 'bama." Ndundu mo aba, mo alēlu de ze gbo.

Pawolo ehe Sila mi kamba

¹⁶ Mi ko'do kölo maako aba, ze da gëri 'beze zi ti'bě bi 'ba mötu, dandosi de ze wu'jë vo kalima aba. Mo ēdi dakyiky iya mi ni here i'di kyigo zi mo zi yada kö'du ma gba ani. Tapēti kö'du nenye ko'do, mo o'do kōhi kyo zi kyedre 'bēniyë.

¹⁷ Wu'jë ne usu ga Pawolo, ehe kosi ze, ehe mo zo nduwë hë ni gbōgbō, henye, "Kora nenye vo kalima 'ba Wirī ma kyedre. Zë ēdinni ayada zi ye hala zi yome."

¹⁸ Nenye i'bě ko'do kayo aba. Ndundu mo aba, Pawolo ofo rë ni ehe iya zi dakyiky na kamo, iya henye, "Mi ru 'ba Yēsu Korisito, mi'di kö'du zi yi kila wu'jë tisi nenye!" Kandi dakyiky ne ila mo.

¹⁹ Mati vo kyeti 'ba wu'jë vo kalima ne ayolōnni henye ga gëri 'ba kōhi ko'do 'bëzë i'bě ku, zë irinni Pawolo ehe Sila ehe ikanni zë zi vo kalakonde mi bi 'ba wakogo.

²⁰ Zë ayadanni zi vo mi turu henye, "Yuda nenye ēdinni ku gawo kyedre 'beze ne yaña!

²¹ Zë ēdinni ayada zi ze ko'do wa mati ze vidi 'ba Rome ila ze dë zi ko'do."

²² Vidi kayo alodronni na radroko wehe aba da Pawolo ehe Sila. Here vidi 'ba mi turu iyanni zi vidiyë henye ote bongo 'bëzë, ehe i'dinni kö'du zi vidiyë zë ku'bō mōvo aba.

²³ Tapēti waku'bō kyēnyë, i'di zë mi kamba, ehe ayada zi vo ga kamba kongō ne zi gë zë kongō laka kazi ahonni.

²⁴ Vo ga kamba kongō ne o'do kaa mati ayada zi mo. Mo i'di zë mi kutë kamba ehe ida ndi zë nyōri aba ra kulugbu yeto.

²⁵ Mi kutë yōndo, Pawolo ehe Sila ēdinni amōtu ehe ngala 'ba wayeto ya'bi aba zi Wirī, maboso maakowe ēdi 'běnni mbili nni koze.

²⁶ Truku'du kinzikinzi kyigo ayi akōho kamba le hu mo aba. Ha loko ayēhu rë nni, ehe nyōri alēpi biya ta ndi mabosowe.

²⁷ Mati vo ga kamba kongō aliro ehe ongo ha loko ayēhu rë ni ku huwë, mo oba kulu 'bēni ehe omba ku kara zi rë ni kōfo, ga kö'du mo asōsu 'bēni maboso ahonni ku.

²⁸ Mora Pawolo agbōgbō hë ni, "Ofo rë yi dë! Vidi maako aho dë."

²⁹ Vo ga kamba kongō ako'jo kö'du wa'do ehe i'bě mi kamba. Mo alēpi tese aba akaño burutu Pawolo ehe Sila.

³⁰ Tapëti mo ayasi zë yaga tëmì kamba, mo ako'jo hë zë iya henye, "A'di ra ma ko'do zi tòmɔ?"

³¹ Zë aya'bannì do mo iyannì henye, "Oma mì Yere Yësu, ehe akayomɔ yì. Nenyë ëdì kpa tɔnyò zi vidì biya ma alima liɲo 'bëyi."

³² Here Pawolo ehe Sila ayadannì zi mo kò'du 'ba Yere, ehe kpa zi vidì biya liɲo 'bomɔ.

³³ Mati gba na yomdo, vo ga kamba kongɔ oba zë bi mati mo ato'bo kaka oɲo zë. Here mo biya vo dakota 'bëni ëti abapatisi zë.

³⁴ Vo ga kamba kongɔ oba Pawolo ehe Sila liɲo 'bëni, i'di wa zi zë konyo. Mo na rakyenyi, ga kò'du mo i'di koma 'bëni ku mì Wirì ehe vo dakota 'bomowe kpa.

³⁵ Mì damindò vere aba, vo 'ba mì turuwë, utunnì kya turu daköndu maakowe kò'du k'i'di aba zi vo ga kamba kongɔ iya henye, "Ile Pawolo ehe Sila m'i'bënni."

³⁶ Vo ga kamba kongɔ ayada zi Pawolo iya henye, "Vo mì turu i'dinni kò'du zi ye kinga yì Sila aba na dangölö. Yaanya aba i'bëe na rakyëyi."

³⁷ Mora Pawolo iya zi turu daköndu nee henye, "Ze vidì 'ba Roma ehe turuwë 'ba Roma ëdì ze ku'bò ta da komo vidì kayo, kazi vurë 'beze kiya. Zë u'dunnì ze mì kamba. Yaanya aba zë asòsu 'bënni, zë ato'bomni ze kutu na liwo? E e, zë o'dönni dè! Zë ra mayinnì kinye ehe ze yasi yaga."

³⁸ Mati turu daköndu ne ayada zi vo mì turu henye, Pawolo ehe Sila zë vidì 'ba Roma, zë na tere.

³⁹ Zë i'bënni ako'jonnì hë zë kò'du 'ba wakila. Zë ayasinnì zë yaga tëmì kamba ehe ako'jonnì hë zë, zi t'i'bënni 'de tëmì gawo ne.

⁴⁰ Here Pawolo ehe Sila i'bënni mbiyi liɲo 'ba Ludiya, ani zë ongönnì önduwë, iyannì me'do 'ba rakyigɔ zi zë, ehe i'bënni gbo.

17

Riti mì Tasalanika

¹ Tapëti zë i'bënni kpuru Ambahipolisi ehe Apoloniya, zë i'bënni dagba zi Tasalanika. Bi 'ba mötu 'ba Yude ëdì mì gawo kyedre nani.

² Here ëdì kaa 'duwì, Pawolo i'bë ani zi bi 'ba mötu, ehe mì ko'do 'ba ralawo wota mo ame'do zi vidiyë. Mo ame'do tëmì wayöruwë

³ zi yada zi zë henye, ëdì laka zi Korisito ki'ja riti, ehe ëdì laka mo ënyì tëmì koli. Pawolo ayada kpa zi zë henye, "Yësu mati mëdì kò'du mo kiya, Korisito ra."

⁴ Kya maakowe tëmì zë omannì mì kò'du ma Pawolo iya, ehe ayinnì na vo lö'bö kaa Pawolo ehe Sila. Tu'dë maakowe ehe

mbara kayo mati vidì ayolönnì zë ndra omannì kpa mì kò'du kise ne.

⁵ Yuda maakowe, na mikumbë ehe zë omannì vidì 'ba kò'du kyënyë ko'do maakowe mati alimannì toko ra bi 'ba wakogo zi yeto wehe ko'do mì gawo kyedre ne. Zë ombannì zi Pawolo kirì ehe Sila kika yaga zi vidì kayo ne, ehe zë i'bënni zo mbiyi liɲo 'ba Jasono.

⁶ Mora mati zë i'jannì zë dë ani, zë irinnì Jasono ehe öndu maakowe ëti. Zë obannì zë zi vo kalakonda 'ba gawo kyedre ehe hë nni gbögbö aba henye, "Pawolo ehe Sila o'dönni kò'du kyënyë ku ta bi ne biya. Yaanya aba, ayinnì ku kinye

⁷ ehe Jasono irì zë kalakyedre aba liɲo 'bëni. Zë biya owennì kò'du k'i'di 'ba Yere 'ba Roma ku, iyannì henye, vere maako ru mo Yësu, Yere ra."

⁸ Vo mì turu nenyee na rasösu, mati owonnì nenyee.

⁹ Here zë o'dönni Jasono ehe maakowe ëti zi kòhi kopi dagba atehe 'da zë kila ati'bë.

Mì Beriya

¹⁰ Mì yomdo kölö ne, önduwë utunnì Pawolo ehe Sila zi Beriya, ehe tapëti zë okönnì, i'bënni mì bi 'ba mötu 'ba Yude.

¹¹ Vidì 'ba Beriya ndra na laka ta da vidì 'ba Tasalanika, ga kò'du zë rakyenyi aba zi kò'du kise ne kirì, ehe ko'do ta ga ko'do, zë ayandinnì wayöruwë, zi kongɔ ëzë kò'du nenyee tɔnyò.

¹² Kayo tëmì zë i'di koma 'bënni mì Yere, vidì mbara Girigì mati vidì ayolönnì zë ndra ehe vidì kora kayo,

¹³ mora mati Yude mì Tasalanika owonnì Pawolo ëdì kò'du kise 'ba Wirì ne yëti mì Beriya, zë i'bënni ani ehe o'dönni vidì kayo ne zi tëdinnì na vo wehe 'ba Pawolo.

¹⁴ Kandi önduwë utunnì Pawolo akaɲo ha ranga, mora Sila ehe Timotiyo alima 'bënni mì Beriya.

¹⁵ Vidì kora maakowe i'bënni na kowo Pawolo aba le kaa Atenisi, ehe a'bannì kò'du aba zi Sila ehe Timotiyo zi tayinnì kandi zi nì.

Mì Atenisi

¹⁶ Mati Pawolo ëdì bi Sila ehe Timotiyo kisi mì Atenisi, mo rasösu kyedre aba zi kongɔ wirì mbiya mì gawo kyedre ne.

¹⁷ Mo i'bë mì bi 'ba mötu 'ba Yude zi me'do zi Yude ehe zi vidì 'ba Girigiyë ma erennì Wirì. Ko'do ta ga ko'do mo ame'do kpa zi vidì mati mo i'ja bi 'ba wakogo.

¹⁸ Kya vo komoyandi Epikuriyono maakowe ehe vo komoyandi Isitowiki maakowe awasa hë nni kpa mo aba. Vidì ako'jonnì kò'du henye, "A'di ra vo lumë nenyee ayonzo zi kiya?"

Maakowe iyanni henye, "Pawolo ëdi kö'du wiri 'ba vo leze ra yeti!" Zë iyanni here ga kö'du mo ëdi ame'do kö'du 'ba Yësu ehe tënyi 'ba vidì tëmì koli.

¹⁹ Zë ikanni Pawolo bi 'ba ratoto ako'jo Aropagusi, ehe iya henye, "Ayada zi ze, a'di ra kö'du yandi kyiyi 'bëyi ne biya ëdi?"

²⁰ Dowo ze ika kö'du rakaga maakowe da yoló zë dë mi me'do 'bëyi ne a'di ra?"

²¹ Kpa ndra ta da wa maako, vidì 'ba Atenisi ehe vo leze mati ëdi alimanni ani, owo zi kowo ehe zi me'do kö'du wakyiyi maako.

²² Here Pawolo owo mi kutë bi 'ba Aropagusi iya henye, "Vidì 'ba Atenisi, monge vidì 'ba yëni ndra.

²³ Mati mëdi ti'bë kpuru bi kongó aba da wa mötuwë, mi'ja me'do da karasa: Zi wiri ma kazi yoló. Amötuwë wiri nenyë, mora tinyö ayole mo dë. Here momba zi yada kö'du mo zi ye."

²⁴ Wiri nenyë ra o'do damöku ehe wa biya mi mo. Mo Yere 'ba komoriyë ehe dakaño ehe mo alima dë mi yëkëlu mati uvö kala vidì köndu aba.

²⁵ Mo omba wakonyi dë kazi vidì maako. Mo i'di didi, lawo, ehe wa kpa biya zi vidì.

²⁶ Tëmi vidì kölö, Wiri o'do vidì mati alimanni dakaño, ehe mo o'do kadra ehe bi zi vidì limanni 'domo.

²⁷ Wiri o'do nenyë biya, here zi ze ni koma, ehe toko yaga, ehe ni ki'ja. Mora mo anza dë na kowo ta re ze,

²⁸ ehe mo i'di kyigo zi ze, zi lima, zi tehe, ehe zi tëdi ëyi 'bëni ze. "Ze gisi omo," kaa vo ngala ya'bi 'be maakowe iyanni.

²⁹ Kyere ze gisi 'ba Wiri, da sösuwë dë henye, mo ëdi kaa wiri mbiya o'do yaga tëmì dahabo mandere manzede mandere yitö. Mo anza dë kaa wa mati vidì köndu akasösu ehe ko'do.

³⁰ Koo mati alaga kyere naniye, Wiri ila nenyë biya ga kö'du vidì ayolönni dë a'di ra nëdinni ko'do. Mora yaanya aba mo iya henye, vidì biya ta bi ne motö dë nni zi mo.

³¹ Mo ako'jo ko'do mo ku mati ako'do vurë vidì 'ba damöku na laka. Ehe mo inzi kora ne, Yësu zi ko'do vurë. Wiri i'di yoló mo nenyë zi ze biya Yësu kinjë aba tëmì koli.

³² Kandi mati vidì owonni Pawolo iya, kora injë tëmì koli, kya zë maakowe ayetonni kogo. Maakowe iyanni henye, "Da kowo ze yi ame'do ga kö'du nenyë kadra maako aba löhu."

³³ Mati Pawolo ila bi 'ba ratoto ne ku,

³⁴ kya kora maakowe i'dinni koma 'bënni mi Yere ehe i'bënni Pawolo aba. Ma kölö tëmì vidì 'ba ratote ru mo Danasiyösi, ehe mbara maako ru mo Damari ehe maakowe kpa kayo i'di koma 'bënni mi Yere.

18

Pawolo mi Koriti

¹ Pawolo ila Atenisi i'bë Koriti,

² ani mo i'ja Akuwila, kora maako Yuda ra tëmì Poniyyitusu. Anza na konda ta ga ma nenyë, Akuwila ayi ta Italiya mbara 'bëni Pirisila aba, ga kö'du Yere Kulidasi i'di kö'du Yude biya zi Roma kila. Pawolo i'bë zi kongó Akuwila ehe Pirisila

³ ehe i'ja zë vo loko da'börö kuvöwë ra. Pawolo kpa vo loko da'börö kuvö ra, here mo alima zë ëti ehe o'donni loo ga bi kölö.

⁴ Mi ko'do 'ba ralawo biya, Pawolo i'bë bi 'ba mötu 'ba Yude. Mo ame'do zi Yude ehe tu'dë maakowe ehe ayonzo zi zë kopi.

⁵ Mora tapëti Sila ehe Timotiyo okonni ta Mesedoniya, mo ayaña kadra 'bëni biya zi yeti kö'du zi Yude Yësu mo Korisito ra.

⁶ Ndundu mo, zë ofo rë nni do mo alidinni mo. Here mo akcho durufu ta ra bongö 'bëni ehe iya zi zë henye, "Wa mati o'do rë ni zi ye, atëdi kö'du litë 'be ra! Ayañe ru ma dë. Yaanya aba ehe dagba ani mëdi ti'bë yeti zi tu'dë maakowe."

⁷ Pawolo idra rë ni liño 'ba kora maako ru Tito Jusitusu mo vo mötu zi Wiri, ehe liño 'bomo kara dakapa bi 'ba mötu.

⁸ Kurusipo ra vo dagba 'ba bi 'ba mötu ne. Mo ehe vidì biya mi dakota 'bomo i'di koma 'bënni mi Yere. Ma kayo maakowe mi Koriti owonni kö'du kise ne kpa, ehe vidì biya mati koma aba mi Yere abapatisi zë.

⁹ Yondo kölö maako aba, Yere ame'do zi Pawolo tëmì rayada iya henye, "Ere dë, zi sesi kö'du yeti nduwë dagba. Oro dë!

¹⁰ Ma yi aba, ehe vidì owonni wa maakowe dë zi yi. Vidì kayo mi gawo kyedre nenyë, 'bama ra."

¹¹ Pawolo alima mi Koriti koo kölö ehe yehe modaka, vidì yandi me'do 'ba Wiri aba.

¹² Mati Galikö Yere 'ba Akasiya, kya Yuda maakowe ayinni bi kölö ehe irinni Pawolo. Zë ikanni mo bi 'ba vurë

¹³ ehe iyanni henye, "Kora nenyë ëdi yonzo zi vidì 'beze ko'do zi mötu Wiri mi gëri mati kö'du ki'di 'beze omba dë."

¹⁴ Gba kazi Pawolo me'do, Galikö iya henye, "Ëzë ëdi vurë kiya ra kora nenyë, na vo kö'du kyënyë ko'do mandere wa maako eme dë, ma kowo me'do 'bëyi ne.

¹⁵ Mora kyere nje me'do 'ba ha, ru ehe kö'du ki'di 'be, onge go mo na bi de. Momba dë zi vurë ma here ne, kiya."

¹⁶ Here mo utu zë yaga ta bi 'ba vurë.

¹⁷ Vidì ne irinni Sositenisi, vo dagba bi 'ba mötu 'ba Yude, u'bönni mo komo bi 'ba vurë. Mora du kö'du ne ogo dë da Galikö.

Pawolo a'ba Atiyoko 'ba Siriya

¹⁸ Tapēti lima 'ba Pawolo yaa vo lö'bō 'ba Yere ēti mi Koriti, mo iya zi zē alime gbo ehe i'bē Siriya, Akuwila aba ehe Pirusila. Mora gba mo i'bē dē, mo atētē dē ni bi 'ba Senesiriya ga kō'du mo o'do lömu zi Wiri.

¹⁹ Mati zē okōnni Efeso, Pawolo ila Pirusila ehe Akuwila. Mo i'bē bi 'ba mötu zi me'do zi Yude ani.

²⁰ Zē ako'jonni ho mo zi lima ani na konda, mora mo omba dē.

²¹ Mo ayada zi zē alime gbo, ehe iya henye, "Ezē Wiri ila ma, ma tayi hulēhu." Here mo ila Efeso.

²² Pawolo i'bē zi Kasariya, bi mati mo amētē kanisa. Here mo i'bē dagba Atiyoko.

²³ Tapēti lima 'bomo tisi ani, mo ila ehe i'bē zi bi kayo mi Galatiya ehe Paragiya. Mo akōnyi vo lö'bōwē ani zi tayinni na kyigo mi koma 'benni.

Apolo mi Efeso

²⁴ Yuda maako ru mo Apolo ayi zi Efeso. Apolo o'jo mo mi gawo kyedre 'ba Alikazenderiya. Mo vo kō'du yolo 'ba wayōruwē 'ba Wiri kayo.

²⁵ Mo ayolo kō'du 'ba gēri 'ba Yere kpa kayo, ehe mo ēdi ame'do mi mo, da kō'du komba kyedre aba. Wa mati mo ayandi kō'du Yēsu ēdi tinyō, mora mo ayolo nje bapatisi 'ba Yowani.

²⁶ Apolo ayeto me'do kazi tere bi 'ba mötu. Mati Pirusila ehe Akuwila owonni mo, zē obanni mo lijo 'benni ehe akōnyinni mo zi yolo kō'du 'ba Wiri na laka.

²⁷ Apolo omba zi ti'bē zi Akasiya. Here önduwē ayörunni waraga ayada zi vo lö'bōwē mati ēdinni ani ne, zi mo kiri kalakyedre aba. Tapēti Apolo oko mi Akasiya, mo na wakōnyi kyedre zi vidi biya mati i'di koma 'benni mi Yere Yēsu ga kō'du waki'di 'ba rakyēyi 'ba Wiri.

²⁸ Mo alēpi mi ha wasa Yude eti, ehe ta da komo vidi kayo. Mo oba tēmi wayōruwē zi yada henye, Yēsu mo Korisito ra.

19

Pawolo mi Efeso

¹ Mati Apolo ēdi mi Koriti, Pawolo i'bē kyēti dakaño, ehe oko mi Efeso. Ani mo i'ja kya vo lö'bō 'ba Yere maakowe.

² Mo ako'jo hē zē iya henye, "Mati i'diyē koma 'be mi Yēsu, i'di Lawo Laka ku zi ye?" Zē aya'banni do mo iyanni henye, "E e, gba dowo ze kō'du 'ba Lawo Laka dē."

³ Pawolo ako'jo hē zē iya henye, "Here, bapatisi 'ba a'di ra iriyē?" Zē aya'banni do mo iyanni henye, "Bapatisi 'ba Yowani."

⁴ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Yowani abapatisi vidi, here zi dē nni koto zi Wiri. Mora mo ayada kpa zi zē, vidi

maako ēdi tayi, ehe zē aki'di koma 'benni mi mo. Yēsu ra vidi mati Yowani ēdi ame'do kō'du mo."

⁵ Tapēti vidi owonni Pawolo iya nenye, abapatisi zē mi ru 'ba Yere Yēsu.

⁶ Here, Pawolo i'di kala ni dē zē. I'di Lawo Laka ku zi zē ehe zē ame'donni ha kazi yolo maako aba, ehe kumē me'do.

⁷ Ani ēdi kaa kora 'butē dömoriyō mi gboko nenye.

⁸ Yehe wota aba, Pawolo i'bē mi bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe ame'do vidi eti kazi tere kō'du damōku 'ba Wiri. Mo ayonzo zi dē zē lēlu,

⁹ mora maakowe tēmi zē na vo kazi kō'du kowo, ehe ombanni dē zi koma. Ta da komo vidi kayo, zē iyanni kō'du kyēnyē ra gēri 'ba Wiri. Pawolo ila zē, ehe oba vo lö'bōwē ni aba zi loko yandi 'ba Tiyerenisi.

¹⁰ Mo ame'do ani 'duwi koo riyō, le Yuda biya ehe tu'dē maakowe mi Asiya owonni kō'du kise 'ba Yere.

Gisi 'ba Seva

¹¹ Wiri i'di kyigo zi Pawolo kō'du koro ko'do.

¹² Vidi obanni mandili ehe bongō mati ise ida ra Pawolo, ehe zē injēnni zē, zi vidi biya mati na rakoo. Biya vidi mati na rakoo ako'jo, ehe dakyiky i'benni yaga.

¹³ Kya kora Yuda maakowe, i'benni toko yonzo zi kore dakyiky yaga mi ru 'ba Yere Yēsu. Zē iyanni zi dakyiky henye, "Ayi yaga mi ru kölō 'ba Yēsu, mati Pawolo ēdi ayēti!"

¹⁴ Gisi kora madōmoriyō 'ba kyedre 'ba vo karase 'ba Yude, ru mo Seva gisi 'bomo ēdinni ko'do nenye.

¹⁵ Ko'do maako aba dakyiky iya zi zē henye, "Ma yolo Yēsu, ehe mowo kō'du Pawolo, mora yi 'bēyi ēyi?"

¹⁶ Mora kora mati dakyiky aba mi ni ne, öfu dē zē ehe u'bō zē. Zē ahonni yaga ta loko, na ga mbiya ehe onjo aba.

¹⁷ Mati Yude ehe tu'dē maakowe mi Efeso owonni kō'du nenye, zē tere aba, here zē ayetonni ru 'ba Yere Yēsu.

¹⁸ Yaanya aba vo lö'bō kayo odro hē nni ga kō'du kyēnyē mati nēdinni ako'do.

¹⁹ Kya maakowe mati na vo möri ne, ikanni buku 'benni ehe o'bo zē komo vidi kayo. Buku nenye ogo kpuluku'butēmyūi kōhi nbiripi.

²⁰ Here kō'du kise 'ba Yere apere rē ni, ehe ayi ndra na kyigo.

Kō'du ki'di kowe mi Efeso

²¹ Tapēti kō'du nenye biya o'do rē ni ku, Pawolo omba zi ti'bē Mesedoniya ehe Akasiya da gēri 'bēni Yerusalema. Pawolo iya henye, "Ta nani ma katibē gba zi Roma."

²² Here mo utu vo konyi 'bëni riyö, Timotiyo ehe Eresito zi Mesedoniya. Mora mo alima nduwë tisi mi Asiya.

²³ Mi kadra nani kö'du kyënyë o'do rë ni mi Efeso ga kö'du Gëri 'ba Yere.

²⁴ Vo toka 'ba manzede kuku maako ru mo Demetrisi ëdi loo 'bëni aba, ko'do wiri mbiya 'ba Aratemisi tëmi manzede. Zë mati o'donni loo zi mo, i'janni kôhi kyö.

²⁵ Demetrisi ika bi kölö vidi mati mi loo kölö ne, ehe iya henye, "Aboka me, ayole dëdi lima na laka ga kö'du nenye.

²⁶ Mora tinyö onge ku, ehe kowo hala kora nenye Pawolo ëdi vidi kayo kofö, anza dë nje mi Efeso, mora ta ga bi ne biya mi Asiya. Mo iya henye, wiri mati ze vidi köndu dëdi ko'do mo ne, anza wiri ma tinyö ra dë.

²⁷ Vidi biya akayeto kö'du kyënyë kiya ra loo 'beze. Vidi atorönni ta bi koro wiri kyedre 'ba Aratemisi, mati ëdi mötu mi Asiya ehe biya mi damöku ne."

²⁸ Mati vidi 'ba loo owonni nenye, ënyinni na kamo ehe ayetönni hë nni gbögbö, "Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso."

²⁹ Kandi gawo kyedre ne ku ha gbögbö aba, ehe vidi kora maakowe irinni Gayisu ehe Arisitarisi, mati ayinni ta Mesedoniya Pawolo aba. Here vidi biya ahonni bi 'ba ratoto 'ba gawo.

³⁰ Pawolo na bi dë ni omba ti'bë komo vidi kayo, vo kome ilanni mo dë.

³¹ Kya 'ba vo kalakonda maakowe mati na aboka 'bömowe utunni kö'du kise kpa zi mo, mo lenze kazi ti'bë.

³² Vidi kayo bi 'ba ratoto ne, hë nni gbögbö kö'du wa maako, ehe agamowe kpa hë nni gbögbö ga kö'du maakowe. Da vidi biya na wiri wiri, ehe na kayo tëmi zë ayölönni dë kö'du a'di nayinni go mo bi kölö.

³³ Vo dagba 'ba Yude adu'dunni kora maako ru mo Alekazende komo vidi kayo, ehe ayetönni yada zi mo a'di ra zi kiya. Mo ame'do kala ni aba zi zë torö ti, ehe ayönzo zi mi kö'du ne ya'ba, a'di ra ëdi ti'bë dagba.

³⁴ Mora mati vidi kayo ongönni mo Yuda ra, zë biya agbögbö hë nni kadra riyö aba, "Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso."

³⁵ Ndundu mo aba vo mi turu 'ba gawo ne, o'do vidi kayo zi tëdi ti. Here mo iya henye, "Vidi 'ba Efeso, vidi biya mi damöku ne ayölönni henye yëkëlu ëdi mi kutë gawo kyedre 'beze, ga kö'du zi mötu kyedre wiri Aratemisi. Eyi ra ayölö dë henye, kyinë mo, mati alëpi ta komoriyë, ëdi kinye?"

³⁶ Vidi maako o'bo dë tandi ga kö'du nenye. Here, alime ti, o'de kö'du kyënyë maako dë.

³⁷ Ike kora nenye kinye, anza dë le, zë ra olönni yëkëlu mandere lidi wiri 'beze.

³⁸ Ežë Demetrisi vo loo 'bëni ëti asusunni vidi maako, dëdi ze kalakonda aba, 'duwi bi 'ba vurë ëdi na yëhu. Vurë akikyë rë ni 'da ani.

³⁹ Ežë waako ëdi ndra ta da mati ombe, akako'jo mi bi 'ba vurë.

⁴⁰ Tapëti kö'du mati o'do rë ni ndenye, kyënyë mo ëdi, akasusu ze ra, na vo kö'du ki'di pere. Wakila anza dë ga kö'du biya 'ba kö'du ki'di pere ne, da to'be dë zi hu kö'du ma laka ne kiya."

⁴¹ Tapëti kö'du nenye kiya, mo apere ratoto ne, mo ayada zi vidi ti'bënni.

20

Pawolo i'bë kpuru Mesedoniya ehe Girigi

¹ Tapëti ha gbögbö inde rë ni ku, Pawolo ise kö'du zi vo lö'böwë ehe ame'do me'do 'ba rakyigo zi zë. Mo ila zë, ehe i'bë zi Mesedoniya.

² Kaa mati mo i'bë ta bi maako zi agamo, mo ame'do me'do 'ba rakyigo zi vo lö'böwë kö'du kise kayo aba. Ndundu mo, mo i'bë Girigi

³ ehe alima ani yehe wota. Pawolo omba ku zi ti'bë Siriya. Mora Yude o'donni yere ro mo, here mo omba zi ti'bë hulëhu ta gëri 'ba Mesedoniya.

⁴ Mo oba Sapatere wisi 'ba Piyasi ta Beriya, Arisitarisi, Sekandusu ta Tasalanika, Gayisu ta Dëbë, Timotiyo, ehe vidi riyö 'ba Asiya ru zë Tayihikasi ehe Trohimusu ni aba.

⁵ Zë i'bënni dagba zi Trowasi, ehe isinni bi ze ani.

⁶ Tapëti karama 'ba mangolo'bo konyo kazi lanta, dayi ze ta Filipi. Yaa ko'do da muyi aba, di'ja zë mi Trowasi, ehe da lima ani ko'do 'ba gima kölö.

Pawolo mi Trowasi

⁷ Mi dagba ko'do 'ba gima, da toto re ze wakonyo bi kölö. Pawolo ame'do zi vidi le mi kutë yöndo, ga kö'du mo omba ti'bë mindö aba.

⁸ Riyë mi lokotöro bi ma dëdi re ze toto, ani lamba kayo ëdi.

⁹ Kora obi maako ru mo Yuteyusi ëdi alima mi bingö 'ba loko. Mati Pawolo ame'do, ame'do na konda, Yuteyusi anano. Ndundu mo aba, mo i'bë ko'do ehe alëpi tëmi lokotöro ma wota 'ba riyë le dakaño. Mati injënni mo riyë, mo oli wëni ku.

¹⁰ Pawolo i'bë akaño ehe idë rë ni da Yuteyusi. Mo iri mo mi kanza ni ehe iya henye, "Asösuwë dë! Mo ëdi na didi."

¹¹ Tapëti Pawolo i'bë hulëhu riyë mi lokotöro, mo owe mangolo'bo ehe onyo. Mo ame'do le ra bi kezi ehe i'bë.

12 Here zë obanni kora obi ne lijo na didi, ehe zë rakyenyi aba.

Ta Trowasi zi Meletusu

13 Di'bë ze dagba zi baburu ehe di'bë baburu aba zi Asoso, ehe domba ti'bë zi Pawolo koba mi baburu. Mo ako'jo nenyega ko'du mo edi ti'bë ani ndi aba.

14 Mati mo i'ja ze mi Asoso, mo ayi mi baburu ehe di'bë zo dagba zi Mitiyilina.

15 Mi ko'do vere, dayi zi bi maako kara ra Kiyosi ehe mi ko'do vere dokò Samoso. Tapëti ko'do ma nani, di'bë ze Meletusu.

16 Pawolo omba zi ti'bë dagba Efeso kopi, ga ko'du mo omba dë zi kadra yanja mi Asiya. Mo na korokoro ehe omba zi tedi mi Yerusalemami ko'do karama 'ba wakumu ta yaka.

Pawolo iya alime laka zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso.

17 Ta Meletusu Pawolo utu ko'du kise zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso zi tayinni zi ni.

18 Mati zë okonni ani, mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do ku biya mi kadra mēdi eti, mati mayi dagba zi Asiya.

19 Yuda maakowe o'donni mala ra ma ehe o'do ma na rasosu ehe riti. Mora mēdi loo 'ba Yere ko'do komo tolo aba ehe kazi rakisi.

20 Mati ma yeti ko'du mi vidi kayo, mandere yandi ko'du mi lijo 'be, miri wa maako dë huluhu ta bi yada wa mati akakonyiye.

21 Ma yada zi Yude ehe tu'dë maakowe zi dë nni kotò zi Wiri tēmi ko'du kyenyē ko'do 'benni ehe zi koma mi Yere 'beze Yēsu.

22 Ma yolo dë, a'di ra ako'do rē ni zi ma mi Yerusalemami, mora ma koro Lawo Laka 'ba Wiri ehe ti'bë ani.

23 Mi gawo kyedre biya mi'bë, Lawo Laka ayada zi ma henye, aki'di ma mi kamba ehe ma tedi mi riti.

24 Mora ma sōsu wa ma ako'do rē ni zi ma dë, momba nje zi taho zi kinde loo mati Yere Yēsu i'di zi ma ko'do. Loo nenyega zi yada ko'du yōyō laka 'ba Wiri, waki'di 'ba rakyēyi."

25 "Mi'bë tēmi bi maako, zi bi maako, yeti zi ye ko'du 'ba damōku 'ba Wiri, mora yaanya aba ma yolo ku, vidi maako tēmi yē ongo ma dekpe lōhu.

26 Ma yada zi ye ndenye, mo'do wa kyenyē maako dë zi ye.

27 Ma yada wa mati Wiri omba zi ye yolo ne, ku biya.

28 Ongō ga re, ehe vidi biya Lawo Laka i'di ku kale ze zi gē zē kongō. Ēdiyē na vo yako 'ba kanisa 'ba Wiri, kanisa mati Wiri ogo yama 'ba wisi 'bēni aba.

29 Ma yolo ku, tapēti ti'bë 'bama, maakowe atayinni kaa wōliwōli kyenyē lēpi de kamo aba.

30 Kya 'ba vidi 'be maakowe, akiganni mbērē zi vo lō'bō 'ba Yere ta'da.

31 Ēdiyē bi kida aba! Asōsuwē hala kadra ehe yondo aba koo wota ma sesi yandi ye tolo aba komo ma.

32 Yaanya aba, mi'di yē ku da kala Wiri. Asōsuwē ko'du kise 'ba waki'di 'bomo 'ba rakyēyi. Kō'du kise nenyega, ato'bo konyi ye, ehe aki'di zi ye drivu mi kutē zē biya mati o'do zē njala.

33 Momba kōhi 'ba vidi maako dē, mandere bongō.

34 Ayole ku hala mo'do loo kala 'bama aba zi ko'do ma na didi ehe aboka me.

35 Mora wa biya mati mo'do, yada hala ako'de zi konyi vo leriye. Asōsuwē, Yere 'beze Yēsu iya henye, 'Ya'da ayi kayo ta bi waki'di ndra ta da wakiri.' "

36 Tapēti Pawolo inde me'do kiya ku, mo alomvo akaño zē eti biya ehe amotunni.

37 Vidi biya udunni ehe onzonni mo ehe unzunni ho mo.

38 Zē na rasōsu ga ko'du Pawolo ayada zi zē henye, "Ongē ma dekpe lōhu." Here zē i'benni mo aba zi baburu.

21

Pawolo i'bë Yerusalemami

1 Tapēti kiya alime gbo, di'bë mbiyi zi Kosi baburu aba. Mi damindō mo aba dokò Rudasiya ehe ta karani, di'bë zo Patara.

2 Di'ja baburu edi ti'bë Ponisiya, dōdu ze mi mo di'bë gbo.

3 Dayi ze bi mati dongō ze Seyipurusu ehe di'bë zo daaba 'bomo, bitoro 'ba baburu 'ba Tiyere mi Siriya, ani baburu omba ku zi wakinjē yasi tēmi ni.

4 Di'ja ze vo lō'bōwē 'ba Yere ehe da lima zē eti gima kōlō. Here Lawo Laka ayada zi zē, zi yada zi Pawolo mi'bë dē Yerusalemami.

5 Mora mati Gima inde rē ni ku, da yeto ti'bë dagba da gēri 'beze lōhu. Vidi kora biya mbara 'benni eti ehe gisisi alasinni ze aba tēmi gawo zi ha ranga kyedre. Dodro domo ze akaño dagōti, damōtu.

6 Tapēti kiya alime gbo zi oka kōlō maako, dēkyi mi baburu ehe zē i'benni huluhu lijo.

7 Di'bë ze ta Tiyere zi Potemasi, ani da mētē ze onduwē ehe da lima zē eti ko'do kōlō aba.

8 Mi ko'do ma vere di'bë zi Kasariya ehe da lima ze lijo 'ba Pilipo vo ko'du yeti. Mo kōlō tēmi vidi kora madomoriyō mati akonyinni vo lō'bōwē.

9 Mo edi gisi minzō kazi koze aba sowo. Zē na vo kumē ko'du.

¹⁰ Dëdî ze mi Kasariya ko'do kayo aba, mati nêbi ru mo Agabusu ayi zi ze ta Yudiya.

¹¹ Mo irî ko'di ga Pawolo, ehe mo ida kala ni ehe ndî ni mo aba. Here mo ayada zi ze, iya nenyë, "Lawo Laka iya henye, Yude mi Yerusalem akidanni kora vo kyeti 'ba ko'di nenyë. Zë aki'dinni mo kpa zi tu'dë maakowe."

¹² Tapëti Agabusu iya nenyë, ze ehe vidi ma ëdinni lima ani, alenzenni Pawolo zi ti'bë dë zi Yerusalem.

¹³ Mora Pawolo aya'ba da me'do iya henye, "Kô'du a'di, ëdiyë kudu ehe di'di ma kowe? Manza dë nje nzo zi kida, mora mëdi kpa nzo zi koli ga kô'du 'ba Yere Yësu mi Yerusalem."

¹⁴ Kyere do'bo dë zi Pawolo ko'do zi dë ni kopi, dila mo ehe damötu, "Ako Yere, o'do zi ze wa mati omba zi rë ni ko'do."

¹⁵ Here ze nzo zi ti'bë Yerusalem.

¹⁶ Kya 'ba vo lö'bö maakowe tëmi Kasariya, i'bënni ze aba ehe obanni ze zi lima lijo 'ba Manasono. Mo ta Seyipurusu ehe vo lö'bö ra biyeto aba.

Pawolo ehe Yemisi

¹⁷ Mati do'ko mi Yerusalem, önduwë na rakyenyi irinni ze kalakyedre aba.

¹⁸ Pawolo i'bë ze aba zi Yemisi kongo ko'do vere aba, ehe kyedree 'ba kanisa ëdinni biya ga bi mo.

¹⁹ Pawolo amëtë zë ehe ayada hala Wirî o'do ni zi konyi tu'dë maakowe.

²⁰ Vidi biya mati owonni nenyë ayetonni Wirî, ehe iyanni zi Pawolo henye, "Öndu ze, ato'bo kongo hala kpuluku 'ba vidi 'beze Yude ayinni ku na vo lö'böwë! Ehe zë biya nzo zi koro kô'du ki'di 'ba Mosa.

²¹ Mora ayada zi zë henye, ëdi ayandi Yude mati ëdinni alima mi kutë tu'dë maakowe, kazi koro kô'du ki'di 'ba Mosa. Zë iyanni henye, ayada zi nni nbete gisi kora 'bënni dë mandere lö'bö ga dalëti 'beze.

²² A'di ra da ko'do yaanya aba, vidi owonni ku ëdi kinye?

²³ Ako, o'do wa ma da ko'jo kö'du mo. Vidi kora sowo 'beze maakowe o'donni lömu ku zi Wirî.

²⁴ Oba kora nenyë o'do rë yi nbala zë ëti na kô'du ki'di 'ba Mosa, ehe opi waki'di 'bëzë here zë mohi dë nni. Here zi vidi biya yolo henye, kô'du ako anza dë mi kô'du yada 'bëzë ne. Zë akayolanni orowe kô'du ki'di 'ba Mosa.

²⁵ Kadra ma alaga nani aba, da yada zi vo lö'böwë 'ba tu'dë maakowe, mati da sösu zi zë ko'do. Diya zi zë, monyonni wa mati i'di zi wirî ma mbiya ne dë. Ayada zi zë, monyonni yama dë, mandere ida 'ba ngötu

mati uri gu mo. Ayada kpa zi zë, mo'donni kô'du kyënyë 'ba ndoro dë."

²⁶ Mi ko'do vere aba, Pawolo oba kora sowo ni aba ehe akô'jo rë nni nzo mi kadra kôlo. Here mo i'bë mi yëkëlu ehe ayada ndala aba kadra 'ba ra ko'do nbala ne akinde rë ni ehe ndala aba aki'di wakumu zi ma kôlo tëmi zë.

Irî Pawolo mi yëkëlu

²⁷ Mati kadra 'ba ra ko'do nbala ku kara zi rë ni kinde, kya 'ba Yuda maakowe tëmi Asiya ongonni Pawolo mi yëkëlu. Zë o'donni vidi kayo na kamo Pawolo aba, ehe zë irinni mo.

²⁸ Vidi kayo hë nni gbögbö aba, iyanni henye, "Kora 'ba Yuda akonyi ye ze! Kora nenyë i'bë ta bi ne toko, kô'du kyënyë kiya aba ra vidi 'ba Yiserele, ehe kô'du ki'di 'ba Mosa, ehe yëkëlu nenyë. Mo ika komokaya kpa zi yëkëlu laka nenyë, tu'dë maakowe kika mi mo."

²⁹ Kya zë maakowe asösunni henye Pawolo ika Trohimusu ta Efeso mi yëkëlu, ga kô'du zë ongonni zë 'dö riyö mi gawo kyedre ne.

³⁰ Mi gawo kyedre ne biya kporo aba, ehe vidi ayinni taho aba. Zë irinni Pawolo ehe otanni mo yaga tëmi yëkëlu. Here ha loko biya isi rë ni.

³¹ Vidi ombanni ku kara zi Pawolo kofu, mati kyedre 'ba turu anjiya mi turu 'ba Roma owo henye biya Yerusalem ayeto ku zi kamo ko'do.

³² Kandi mo oba kya vo kanya maakowe ehe vo da kanye, ehe ahonni bi mati vidi kayo atoto rë nni zi mo. Kandi mati vidi kayo ne ongonni vo kyëlu ne, ehe vo hu kanye, zë ongonni ta bi Pawolo ku'bö.

³³ Kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bë ehe irî mo, ehe ida mo nyori riyö aba. Here mo ayonzo zi yolo, ëyi ra Pawolo ehe a'di ra mo o'do.

³⁴ Kya 'ba vidi kayo maakowe agbögbö hë nni kô'du wa maako, ehe maakowe agbögbö hë nni kô'du wa maako 'beri. Mora ëdinni ku ko'do kporo kyö kyedre 'ba vo kyëlu o'bo dë zi wa maako ki'ja. Here mo i'di kô'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye.

³⁵ Mati zë okonni ani, vidi kayo ayinni na kamo, here vo kanya irinni Pawolo riyë ehe injënni mo.

³⁶ Vidi kayo alö'bönni ga ndi zë ehe nduwë hë nni gbögbö aba henye, "Ofu mo! Ofu mo!"

Pawolo ame'do zi vidi kayo

³⁷ Mati ombanni ku zi Pawolo koba mi bi 'ba vo kanye, mo ako'jo ha kyedre 'ba vo kyëlu ne, iya henye, "Ma to'bo dë kiya kô'du maako zi yi?" Kyedre 'ba vo kyëlu ne ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ha 'ba Giriği?"

³⁸ Anza dë vidî 'ba Ezipeto mati ayeto kamo anza na kowö ehe alëpi dagba zi vo wehe ko'do kpulukusowö yaga mi da lipi?"

³⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "E e. Ma Yuda ra, ta Tasisi gawo kyedre laka mi Silisiya. Ako ila ma, ma me'do zi vidî kayo nee."

⁴⁰ Kyedre 'ba vo kyëlu ayada zi mo, mo ato'bo me'do. Here Pawolo ro riyë ame'do kala ni aba zi vidî. Mati dë zë ku liwo, mo ame'do zi zë ha 'ba Hibiru aba.

22

¹ "Önduwë ehe 'buwë, owowe kaa miya wa mati o'do rë ni."

² Mati vidî kayo ne owonnî Pawolo ame'do zi nni mi ha 'ba Hibiru, zë ayinnî ndra liwo. Here Pawolo iya henye,

³ "Ma Yuda ra, o'jo ma mi gawo kyedre 'ba Tasisi mi Silisiya. Mora mövu kinye mi Yerusalema na vo kö'du ko'jo 'ba Gamalili, ehe ayandi ma zi kusu ga ndi kö'du ki'di 'ba zutu 'beze biya. Tinyö, ma kpa momba zi Wirî koro, kaa e biya mati ndenye."

⁴ "Ma yaza vidî mati usu Gëri 'ba Yere, ehe mofu kya maakowe. Mirî maakowe ehe mi'di mi kamba. Ma sösu dë, ëzë zë kora mandere mbara.

⁵ Kyedre 'ba vo karase, ehe biya vidî mi magalesi akato'bo yadanni zi yi nenye ëdi tinyö. Mirî waraga kazi zë, zi öndu ze mi Damasika, here zi ma kirî vidî ehe zi kika zë mi Yerusalema zi yaza."

*Pawolo ayada kö'du ra kopi 'bëni
(Loo 9:1-19, 26:12-18)*

⁶ "Ko'do kölö maako aba, kaa kadra kutë, mëdi ku zi toko kara Damasika, bikanyi ta komoriyë, kandi ayanyi bi toko ra ma.

⁷ Ma lëpi dakaño ehe mowo gu ëdi ko'jo wa, 'Sawolo, Sawolo, kö'du a'di ëdi yaza ma?"

⁸ "Ma ya'ba do mo henye, 'Yi 'bëni ëyi, Yere?' Yere aya'ba do mo iya henye, 'Ma Yësu 'ba Nazereta! Ma ra, ëdi ayaza ne.'

⁹ Vidî ma ëdinni ti'bë ma aba, ongönnî bikanyi ne, mora owonnî gu dë."

¹⁰ "Ma ko'jo kö'du henye, 'Yere, omba a'di zi ma ko'do?' Here mo ayada zi ma iya henye, 'Ënyi riyë ehe i'bë mi Damasika. Èzë oko ani, a'di akayada zi yi ko'do.'

¹¹ Bikanyi kyedre ne ku ndra here mo'bo dë zi bi kongö. Oke ra irinni ma kala aba kika mi Damasika."

¹² "Mi gawo kyedre nani, kora maako ëdi ru mo Ananiya, mo koma aba mi kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe Yude biya mati alimanni ani, ombanni mo laka.

¹³ Mo ayi zi ma, ehe iya henye, 'Sawolo, öndu ma, yaanya aba akongö bi löhu!' Kandi mo'bo bi kongö.

¹⁴ Here Ananiyasi ayada zi ma iya henye, 'Wirî mati zutu 'beze amötunnî, inzi yi ku zi yolo wa mati mo omba o'do rë ni ku. Mo inzi yi zi kongö Mo Mati Tinyö, ehe zi gu mo kowo,

¹⁵ ga kö'du zi tedi na vo kiya 'ba wa mati ongö ehe owo.

¹⁶ A'di ra ëdi bi mo kisi? Ënyi riyë! Irî bapatisi zi kö'du kyënyë 'bëyi kaka, mötu aba zi Yere.' "

Ako'jo Pawolo zi kö'du yëti zi tu'dë maakowe

¹⁷ "Tapëti ma nenye ma'ba Yerusalema ehe mi'bë mi yëkëlu zi mötu. Ani mongö rayada

¹⁸ 'ba Yere. Mo iya zi ma henye, 'Kandi, ila Yerusalema! Vidî ombanni dë kowo, wa mati ëdi akiya ga kö'du ma.'

¹⁹ Ma ya'ba do mo henye, 'Yere, zë ayölonni henye mi bi 'ba mötu kayo 'beze mirî, ehe mu'bö vidî mati ëdinni koma aba mi yi.

²⁰ Ofo Setifano ga kö'du mo ame'do kö'du yi. Mörö ani, ehe hu kö'du ki'di nduwë. Here mongö ga bongö 'ba kora mati ofonni mo.'

²¹ Mora Yere ayada zi ma ti'bë, ehe mo alömu zi kutu ma kowö zi tu'dë maakowe."

²² Vidî kayo ne owonnî le Pawolo iya nenye. Here zë ayetonni hë nni gbögbö. "Ofowe kora nenye! Mo o'bo dë zi lima."

²³ Zë nduwë hë nni gbögbö. Zë aköhonni bongö 'bënni toko ehe u'dunnî durufu mi buluku.

²⁴ Kyedre 'ba vo kyëlu mi turu 'ba Roma, i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye, ehe ku'bö so'da aba. Mo o'do nenye zi yolo kö'du a'di vidî ëdi hë nni gbögbö da Pawolo.

²⁵ Mati vo kanya ëdinni bi Pawolo kida zi ku'bö, mo ako'jo ha vo da kanye ma ëdi toro ani, "Ëdi na dangölö zi ku'bö vidî 'ba Roma dagba ayonzo mo dë komo vurë?"

²⁶ Mati vo da kanye owo nenye, mo i'bë zi kyedre vo dë ni iya henye, "Ëdi a'di ko'do? Kora nenye vidî 'ba Roma ra!"

²⁷ Here, kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bë zi Pawolo ehe ako'jo ho mo, iya henye, "Ayada zi ma, yi vidî 'ba Roma ra?" Pawolo aya'ba do mo lëzë aba iya henye, "Oo."

²⁸ Kyedre 'ba vo da kyëlu iya henye, "Mopi köhi kyo zi tayi vidî 'ba Roma." Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, "O'jo ma vidî 'ba Roma."

²⁹ Zë mati ombanni zi ho mo ko'jo, ina rë nni kowö kandi ta ro mo. Kyedre 'ba vo da kyëlu na bi dë ni na rakaga mati mo ayolo henye ni'di Pawolo, nida vidî 'ba Roma ku nyöri aba.

Pawolo komo magalesi 'ba Yude

³⁰ Ko'do vere aba, kyedre 'ba da vo kyëlu omba ku zi yolo kö'du ma tinyö, kö'du a'di Yude asusunni Pawolo go mo. Here mo inga nyori 'ba Pawolo 'de, ehe mo i'di kö'du zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude biya zi rë nni totö. Here mo ika Pawolo loko ehe o'do mo toro komo zë.

23

¹ Pawolo ongo bi mbiyi da gboko 'ba magalesi ehe iya henye, "Öndu me, zi ko'do ndenye, ma litu zi Wirri di'di nbala aba."

² Here Ananiya kyedre 'ba vo karase i'di kö'du zi kora mati ödinni atoro kara, dakapa Pawolo zi ho mo kisa.

³ Pawolo opi komo ni zi kyedre vo karasa ehe iya henye, "Yi ta rë yi yaga nbala kaa yiku kanyi, mora miyi ku na köndu kaa kalili. Wirri aku'bö yi. Alima nani zi vurë ko'do ra ma kö'du ki'di 'ba Mosa aba. Mora mi kadra kölo ne, i'di kö'du zi kora nee, zi kowe kö'du ki'di ma ku'bö."

⁴ Kora mati oronni kara dakapa Pawolo ako'jonni kö'du iyanni henye, "Ayolo dë, ëdi kyedre 'ba vo karase 'ba Wirri ra lidi?"

⁵ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Ako öndu me! Ma yolo dë mo kyedre 'ba vo karase ra. Wayöruwë ayada zi ze, anza dë zi me'do kyënyë kiya ra vidi vo dagba 'be."

⁶ Mati Pawolo ongo kya 'ba kyedre maakowe Sadeke, ehe maakowe Farasiye, mo agbögbö hë ni iya henye, "Öndu me, ma Farasi, ehe wisi 'ba Farasi ra. Ma kinye bi 'ba vurë ne, ga kö'du moma yöku atënyi na didi."

⁷ Kandi mati Pawolo iya nenyë, Farasiye ehe Sadeke ayetonni mi ha wasa kyedre, ehe vo dagbe 'ba Yude ayetonni kapa maako.

⁸ Sadeke omanni dë mi malayike, lawowe, mandere yöku atënyi na didi. Mora Farasiye omanni biya mi wa nenyë,

⁹ ehe here ani ha gbögbö kayo ëdi. Kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa mati ödinni Farasiye, zë ayinni na kamo ehe iyanni henye, "Di'ja waako dë na kyënyë ra kora nenyë. A'di ra ëzë lawo mandere malayika tinyö ame'do ku zi mo."

¹⁰ Ha wasa ne ayi ku na kyigo, kyedre 'ba vo da kanye ëdi na tere henye, vidi akizanni Pawolo na nzoyi. Here mo i'di kö'du zi vo kanye zi ti'bë loko ehe Pawolo yomo. Here, zë obanni mo hulëhu bi lima 'ba vo kanye.

¹¹ Yondo nani aba, Yere oro dakapa Pawolo iya henye, "Akyigo rë yi! Te kaa mati ayada kö'du ma zi maakowe mi Yerusalema, akayada kö'du ma kpa mi Roma."

Yere zi Pawolo kofu

¹² Mi damindö vere, Yuda maakowe atoto rë nni ga bi kölo ehe alömunni, iyanni henye, nonyonni wa mandere uwënni wa maako dë, le ëzë nofonni Pawolo ku.

¹³ Zë mati o'donni yere ne ndra ta da 'butësowo.

¹⁴ Here kya zë maakowe i'bënni zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ehe iyanni henye, "Da lömu Wirri henye, donyo wa maako dë, le ëzë dofo Pawolo ku.

¹⁵ E ehe biya magalesi i'bëë zi kyedre 'ba vo da kanye ehe rako'ba henye ombe yolo ndra vurë ma iya ra Pawolo. Ako'jowe kö'du mo zi kika komo vurë 'be. Here, da tedi bi mo kisi, zi mo kofu gba kazi mo toko ani."

¹⁶ Mati wisi 'ba ëmi 'ba Pawolo owo kö'du 'ba yere ne, mo i'bë bi lima 'ba vo kanye ehe ayada zi Pawolo.

¹⁷ Here Pawolo iya zi kyedre 'ba vo da kanya lamikölo maako henye, "Oba kora obi nenyë zi kyedre 'ba vo da kanye. Mo ëdi kö'du aba zi yada zi mo."

¹⁸ Kyedre 'ba vo da kanya lami ne oba mo zi kyedre 'ba vo da kanye iya henye, "Maboso ru mo Pawolo ako'jo ma zi kika kora obi nenyë zi yi, ga kö'du mo ëdi kö'du aba zi yada zi yi."

¹⁹ Kyedre 'ba vo kyëlu oba kora obi ne dakapa ehe ako'jo ho mo na liwo, "A'di ra omba yada zi ma?"

²⁰ Mo aya'ba do mo iya henye, "Vidi kora maakowe ödinni kö'du sösu aba zi hë yi ko'jo zi kika Pawolo aka'jo zi magalesi 'ba Yude mindö aba. Zë akiyanni, nombanni zi kö'du yolo ndra kö'du mo.

²¹ Mora ako, o'do wa ma zë iyanni ne dë. Ndra ta da kora 'butësowo ombanni lodro da Pawolo. Zë o'donni lömu anza dë zi konyo mandere kuwë wa maako le ëzë nofonni Pawolo ku. Yaanya aba ödinni bi mo kisi zi kowo a'di ra akiya."

²² Kyedre 'ba vo kyëlu utu kora obi ne 'de tapëti mo iya zi mo henye, "Ila vidi kölo maako dë yolo kö'du mati ayada zi ma nenyë."

Utu Pawolo zi Felekisi

²³ Kyedre 'ba vo da kanye ako'jo kyedre 'ba vo kanya lamiriyö ehe ayada zi zë, "Kadra madamosowo yondo aba, lamiriyö vo kanya ma ndi mëdinni nzo zi ti'bë zi Kasariya. Oba 'butëmadomoriyö kora da akakya ehe lamiriyö vo kanya wehe aba.

²⁴ Ako'je akakya nzo kö'du Pawolo ehe ayole laka mo moko kazi kö'du maako kpuru zi vo daka'jo Felekisi."

²⁵ Kyedre 'ba vo da kyëlu ne ayöru waraga iya henye,

26 “Wamëtë kazi Kulidasi Layisisi, zi kyedre vo dakaŋo Felekisi.

27 Yuda maakowe iränni kora nenyë ehe kara zi mo kofo. Mora mati ma yolo mo vidi 'ba Roma, moba vo kanya maakowe ehe ayomänni mo.

28 Momba zi yolo kö'du a'di ra ombanni mo dë. Here miika mo komo magalesi

29 ehe ma yolo henye nje kö'du ki'di 'ba yëni 'bëzë. Kora nenyë o'do kö'du kyënyë maako dë zi mo koli mandere ki'di mo mi kamba.

30 Kandi mati ma yolo ëdi yeŋe ko'do ro mo, mutu mo zi yi ehe ma yada vo mo susuwë zi kika kö'du ko'do kyënyë 'bomo ne mi bi vurë 'bëyi.”

31 Vo kanya oronni kö'du ki'di 'ba kyedre 'ba vo da kanye ehe mi yondö kö'lö nani, zë obanni Pawolo zi gawo kyedre 'ba Anitipatrisi.

32 Mi ko'do vere, vo kanye ndi aba, a'banni bi lima 'ba vo kanye, ehe ilanni vo kanye mati da akakya nduwë ti'bë mo aba dagba.

33 Mati zë ayinni zi Kasariya, zë i'dinni waraga ne zi vo dakaŋo ehe i'dinni Pawolo zi mo.

34 Vo dakaŋo ako'jo waraga ne. Here mo ako'jo ha Pawolo, dakaŋo vala ra mo ta 'domo. Mati mo ayolo mo ta Silisiya,

35 vo dakaŋo iya henye, “Ma kowo kö'du 'bëyi ne, ëzë vidi ne ayinni, ikanni kö'du kyënyë mati ombanni yi dë go mo ne ku.” Tapëti mo iya kö'du nenyë, mo i'di kö'du zi Pawolo sesi na maboso mi liŋo 'ba Yere Heroda.

24

Asusu Pawolo bi vurë 'ba Felekisi

1 Yaa ko'do muyi aba, Ananiya kyedre 'ba vo karase, vo dagba 'bënni ëti ehe vo me'do mi bi 'ba vurë kö'du vidi maakowe ru mo Teretalusi, i'bënni zi Felekisi zi yada kö'du kyënyë ma Pawolo o'do.

2 Here, ako'jo Pawolo loko ehe Teretalusi ayeto me'do, “Kyedre Felekisi, ika vidi 'bezee mi rakyëyi konda, ehe ga kö'du ko'do 'bëyi, ga kö'du dakaŋo 'beze, ëdi ndra na laka.

3 Ze biya 'duwi dëdi na rakyenyi ga kö'du wa mati o'do.

4 Momba dë zi yi yaza, mora ako, ëdi na mikuku ze aba, ehe owo ha ma nje kadra tisi aba.

5 Di'ja kora nenyë na vo mikile, mo ayeto kö'du kyënyë ko'do mi kutë Yude ehe biya tëmi damöku ne. Mo ëdi kpa na vo dagbe 'ba gboko maako ako'jo Nazarenesi.

6-7 Mati mo ayonzo zi komokaya kika ra yëkëlu ne, diri ze mo.

8 Èzë ako'jo ho mo, aki'ja na bi dë yi henye, me'do 'beze ne tinyö, akayolo biya kazi mo wa mati da susu mo kö'du mo.”

9 Yuda kayo ame'donni riyë ehe ombanni da kö'du mati Teretalusi iya.

Pawolo agaga gë ni komo Felekisi

10 Vo dakaŋo Felekisi o'do kala zi Pawolo zi me'do, ehe mo ayeto, kiya henye, “Ma yolo ku, o'do vurë 'ba vidi dakaŋo nenyë ku koo lakyi aba, ehe ma rakyenyi aba, zi ga ma gaga komo vurë 'bëyi.

11 Anza dë ndra ta da ko'do 'butë domoriyö mati alaga, mi'bë zi mötu mi Yerusalema. Ako'jo ha vidi maako ëzë anza dë tinyö.

12 Gba Yude i'janni ma dë he ze wasa vidi maako aba mi yëkëlu, mo'do kö'du kyënyë maako dë mi bi 'ba mötuwë mandere mi gawo kyedre.

13 Gëri maako anza dë ani, zë ato'banni yada kö'du kyënyë nenyee, zë yaanya aba ëdinni kika ra ma.

14 Momba do mo nenyë zi ye, mëdi mötu Wiri 'ba zutu 'bezee. Gëri nani kiri aba mati zë iyanni henye anza dë tinyö. Mora moma kpa mi wa biya mati ayöru mi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe mi wayöruwë 'ba Nëbiyë.

15 Mëdi kpa kö'du sösu aba mi Wiri kaa vidi nenyee, henye Wiri akinjë vidi biya tëmi koli, ma laka mandere ma kyënyë.

16 Here ga kö'du tinyö ma yolo ku, mi'di ra ma zi tëdi kö'du sösu ma di'di nbala aba, mi wa mati mo'do zi Wiri mandere zi vidi.

17 “Tapëti tëdi 'bama na kowo ta ra Yerusalema koo lakyi aba, mi'bë ani zi kya 'ba kahi kiri zi vidi 'bame ehe zi wakumuwë ki'di.

18 Nenyë ëdi wa mati mëdi ko'do, mati zë i'janni ma mi yëkëlu, ma na nbala mi kö'du ki'di 'ba Mosa. Manza dë vidi kayo aba, ehe kö'du ko'do kyënyë maako anza dë.

19 Yuda maakowe tëmi Asiya ëdinni mi kadra nani, ehe ëzë, zë ëdinni kö'du maako aba zi kiya ra ma, na kyënyë, zë atëdinni kinye yaanya aba.

20 Mandere ako'jo hë zë, zë mati ëdinni kinye ne. Zë akato'bo yadanni zi yi henye, zë i'janni ma dë kö'du kyënyë maako aba, mati magalesi o'donni vurë le ra ma.

21 Nje kö'du kyënyë kö'lö mati akikanni ra ma ëdi, ma gbögbö ha ma yaga bi 'ba vurë, mati miya henye, 'Ma ndenye bi 'ba vurë, ga kö'du moma henye, yöku atënyi na didi! ”

22 Felekisi ayolo Gëri 'ba Yere ndra. Mi ndundu mo, mo isi ha vurë, ehe iya henye, “Ma ko'do ndundu vurë 'bama tapëti toko 'ba Layisisi, kyedre 'ba vo kyëluwë.”

²³ Mo i'di kö'du zi vo da kanye zi Pawolo sesi na maboso, mora mo misi go mo dë, mandere zi yata aboka mowe ta bi mo konyi.

Ase si Pawolo na maboso

²⁴ Ko'do maakowe aba yaa, Felekisi ayinni mbara 'bëni Dorosila aba. Dorosila Yuda ra. Felekisi utu litu kö'du Pawolo, ehe mo oze mbili ni mati Pawolo ëdi ame'do zi mo, zi tedi koma aba mi Yesu Korisito.

²⁵ Mora Felekisi na tere, mati Pawolo ayeto me'do zi mo, zi kö'du laka ko'do, ase si re yi kazi kö'du kyënyë, ehe vure ma ëdi atayi. Here mo iya zi Pawolo henye, "O'bo ku, yaanya aba. I'bë. Mora ëzë mëdi kadra aba, ma kutu litu kö'du yi."

²⁶ Tapëti ma nenye, Felekisi 'duwi litu kutu kö'du Pawolo ehe me'do mo aba, ga kö'du mo asösu 'bëni Pawolo akogo komo ni.

²⁷ Koo riyö aba, Porosiyasi Fesitösi ayi na vo dakaño tapëti Felekisi. Mora Felekisi omba zi ko'do vo dagbe 'ba Yude na rakyenyi, mo ase si Pawolo mi kamba.

25

Pawolo komo Fesitösi

¹ Ko'do wota aba tapëti Fesitösi ayi mi dakaño, mo i'bë ta Kasariya zi Yerusalema.

² Ani kyedree 'ba vo karase ehe vo dagba 'ba Yude maakowe ayadanni zi mo kö'du kyënyë mati zë ongonni Pawolo o'do.

³ Zë ako'jonnä ha Fesitösi ëzë mo akomba zi Pawolo kika Yerusalema. Zë alenzenni mo zi ko'do nenye ga kö'du zë ëdinni yere ko'do zi lodro da Pawolo ehe mo kofa ta da gëri.

⁴ Mora Fesitösi ayada zi zë, "Akasesi Pawolo mi Kasariya, ehe kandi mëdi ati'bë ani na bi da ma.

⁵ Èzë mo o'do kö'du kyënyë maako, vo dagba 'be mi'bënni ma aba ehe mikanni kö'du kyënyë mati mo o'do ne ani."

⁶ Fesitösi alima mi Yerusalema ko'do madomowota mandere ko'do 'butë ndra gba kazi ti'bë Kasariya. Here ko'do vere aba, mo alima bi 'ba vure, ehe ika Pawolo bi 'ba vure.

⁷ Kandi mati Pawolo ayi loko, vo dagbe ta Yerusalema onni toko ro mo ehe iyanni henye, i'ja mo kö'du kyënyë kayo maako aba. Mora zë onni dë zi yada kö'du ne ëdi tinyö.

⁸ Here Pawolo ame'do gë ni gaga aba, "Mo'do kö'du kyënyë maako dë ra kö'du ki'di 'ba Yude ehe mo'do kö'du kyënyë ako kpa dë ra yëkëlu mandere ra Yere 'ba Roma."

⁹ Fesitösi omba zi vo dagbe ko'do na rakyenyi. Here mo ako'jo ha Pawolo iya

henye, "Omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi ma vure 'bëyi kiya ga kö'du nenye?"

¹⁰ Pawolo aya'ba iya henye, "Ma mëdi mi bi 'ba vure 'ba Yere 'ba Roma, ehe nani bi ma akikye vure ra ma. Ayolo na laka mo'do kö'du kyënyë ako dë zi Yude.

¹¹ Èzë mo'do kö'du maako na kyënyë zi ma koli ho mo, mo'bo dë kiya henye, momba dë zi koli. Mora mo'do kö'du kyënyë maako dë, ehe vidi maako anza dangölö aba zi ma ki'di zi vidi nenye. Yaanya aba ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra zi vure 'bama kiya."

¹² Tapëti Fesitösi ame'do vo magalesi 'bëni ëti, mo ayada zi Pawolo iya henye, "Ako'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra vure 'bëyi kiya, ehe zi Yere 'ba Roma akati'bë!"

Pawolo ame'do zi Agiriba ehe Berenisi

¹³ Ko'do maako aba yaa, Yere Agiriba ehe Berenisi ayinni Kasariya na yingo 'ba Fesitösi.

¹⁴ Alimanni ani ko'do lakyi aba, mati Fesitösi ayada zi yere kö'du 'ba Pawolo, mo iya henye, "Felekisi ila kora maako kinye mi kamba,

¹⁵ ehe mati mi'bë Yerusalema, kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ayinni ehe ayadanni zi ma kö'du kyënyë ko'do 'bomo, ehe ako'jonnä ha ma zi vure 'bomo kikyë.

¹⁶ Ma yada zi zë, anza dë mi dalëti 'ba Roma zi vidi kora ki'di zi vidi mati ikanni kö'du kyënyë ro mo, gba kazi mo i'ja gëri maako dë zi gë ni gaga.

¹⁷ Here mati zë ayinni kinye ma aba, ma yaña kadra dë. Mi ko'do vere ne, miri bi lima 'bama da kyiti 'ba vure, ehe mi'di kö'du zi mo kika.

¹⁸ Mora mati kora nee onni riyë, zi kö'du kyënyë 'bomo kiya, zë asunnä mo ga kö'du kyënyë ma anza dë mi kö'du sösu 'bama.

¹⁹ Zë awasa hë nni mo aba kö'du koma yëni 'bënni ehe kora mati oli ru mo Yesu, Pawolo iya mo ëdi na didi.

²⁰ Ma yolo dë hala zi vure 'bomo kiya tinyö ga kö'du nenye biya, ma ko'jo ha Pawolo ëzë mo omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi vure ko'do ro mo ani.

²¹ Mora Pawolo ako'jo kö'du zi sesini mi kamba le Yere 'ba Roma ra ako'do kö'du ma nomba. Here, mi'di kö'du zi mo sesi kinye le ma kutu mo zi Yere 'ba Roma."

²² Agiriba iya zi Fesitösi henye, "Momba kpa zi kowo a'di kora nenye akiya." Fesitösi aya'ba dë mo iya henye, "Akowo ho mo mindö aba."

²³ Ko'do ma vere aba, Agiriba ehe Berenisi aba o'donni wayada kyedre mati zë ayinni mi loko 'ba ratoto. Vo kyëluwë 'ba anjiya ehe vidi ma dagbe 'ba gawo

édinnĩ kpa ani. Fesitosi i'di kô'du zi Pawolo kika loko

²⁴ ehe iya henye, “Yere Agiriba ehe yinge, onge bi da kora nenyé. Yude biya ta Yerusalemá ehe Kasariya ayinnĩ zi ma, iyanni henye, nombannĩ zi kofó mo.

²⁵ Mi'ja kô'du kyenyé maako zi mo kofó dē. Mora ga kô'du mo ako'jo ku zi Yere 'ba Roma ra zi vuré 'bēni kô'do, momba ku zi mo kutu Roma.

²⁶ Ma kayôru kô'du tinyô maakowe ga kô'du kora nenyé zi Yere 'ba Roma. Here, mika mo komo we biya, mora gogo komo yi, Yere Agiriba. Tapētĩ me'do 'beze ga kô'du 'bomo, ehe mēdi wa maako aba zi yôru.

²⁷ Anza dē na laka zi maboso kutu zi Yere 'ba Roma gba kazi yolo kô'du kyenyé mati mo o'do.”

26

Pawolo komo Agiriba

¹ Agiriba iya zi Pawolo henye, “Yi yaanya aba ame'do ga kô'du yi.” Pawolo iza ga kala nĩ yaga ehe iya nenyé,

² “Yere Agiriba, ma na rakyenyi ga kô'du nenyé, zi me'do 'bama kiya komo yi ndenyé tēmi kô'du biya, mati Yude asusunni ma go mo.

³ Ayolo na kayo kô'du dalētĩ 'ba yēni 'beze ehe koma mati inye mĩ ze. Here ma kô'jo hē yi zi kowo mikuku aba zi ma.

⁴ Yude biya ayolonni ma ku kyere ma gba na wisi obi. Zē ayolonni kyinē 'ba lima a'di mēdi mo aba, mĩ dakanjo 'bama ehe mĩ Yerusalemá.

⁵ Ehe ezé zē ombanni, zē ato'bōnni yada zi yi ma Farasi ra, mĩ gboko mati oro kô'du ki'di ndra ta da maako.

⁶ Yaanya aba, mēdi ku komo vuré ga kô'du moma mĩ lōmu mati Wiri o'do kyere zi vidĩ 'bezee.

⁷ Kadra ehe yōndo 'butē dōmōriyō tu'dē 'beze alitunnĩ zi Wiri, kisi bi lōmu ya'da omo. Yere Agiriba, ga kô'du sōsu nenyé, kya 'ba vo dagba 'beze maakowe ikanni wasusu maako ra ma.

⁸ Kô'du a'di e biya da jiji aba, Wiri injē yōku zi didi?”

⁹ “Ma kadra maako aba, ma sōsu henye, ma kô'do wa maako biya ma to'bo, zi wehe kô'do ra Yēsu 'ba Nazereta.

¹⁰ Mo'do nenyé dagba mĩ Yerusalemá, ehe kalakonda 'ba kyedree 'ba vo karase mi'di vidĩ 'ba Wiri kayo mĩ kamba. Momba da kô'du zi zē kofó.

¹¹ Mēdi zē yaza 'duwi mĩ bi 'ba mōtu 'beze, ehe ma yōnzō kô'do zē, zi kô'du kyenyé kiya ra Wiri. Tinyô, ma na kamo zē eti, henye, mĩ'bē zē koma mĩ gawo kyedre 'ba vo leze maakowe.”

Pawolo ayada kô'du ra kopi 'bēni

(Loo 9:1-19, 22:6-16)

¹² “Yere Agiriba, kadra maako aba, mēdi da gēri 'bama zi Damasika kalakonda ehe dangölō aba kazi kyedree 'ba vo karase.

¹³ Kaa kadra kutē, mongō bikanyi, anyi ndra ta da kadra. Ayanyi bi da ma ta komōriyē ehe da vidĩ biya mati édinnĩ ti'bē ma aba.

¹⁴ Ze biya da lēpĩ dakanjo. Here mowo gu iya zi ma ha 'ba Hibiru aba henye, ‘Sawolo, Sawolo, kô'du a'di ēdi yaza ma? Ēdi na lumē zi wehe kô'do ma aba!’ ”

¹⁵ “Ma kô'jo kô'du henye, ‘Yere, yi 'bēyi ēyi ra?’ ”

“Yere aya'ba do mo iya henye, ‘Ma Yēsu ra! Ma ra ēdi ayaza.

¹⁶ Yaanya aba oro ri'yē da ndi yi. Ma yada ra ma zi yi, ga kô'du minzi yi ku zi tēdi na vo litu ama. Ayada zi maakowe wa ma ayolo kô'du ma ehe a'di ma kayada zi yi yaa.’

¹⁷ Yere iya kpa henye, ‘Ma kagaga gē yi kazi vidĩ 'ba Yude ehe kazi tu'dē maakowe mati mēdi yi kutu zi zē,

¹⁸ zi komo zē yēhu here zi dē nni koto tēmi bikōndu zi bikanyi ehe tēmi kyigo 'ba Satani zi Wiri. Here akila kô'du kyenyé 'bēzē ehe koma mĩ ma, zē ra vidĩ laka ma Wiri inzi.’ ”

Pawolo ayada kô'du loo 'bēni

¹⁹ “Yere Agiriba, moro rayada mati ta komōriyē zi ma nenyé.

²⁰ Dagba mo ma yēti kô'du zi vidĩ mĩ Damasika, ehe here mĩ'bē zi Yerusalemá, ehe biya mĩ Yudiya. Ndundu mo, mĩ'bē zi tu'dē maakowe ehe miya henye, ‘Ore ta bi kô'du kyenyé kô'do, ehe oto de zi Wiri! Here ayada wa ma o'de tēmi gēri lima 'be.’

²¹ Ga kô'du nenyé ra kora maakowe irinni ma mĩ yēkēlu ehe ayōnzōnni zi ma kofó.

²² Mora mĩ kadra nenyé biya Wiri akōnyi ma, ehe ma yēti kô'du 'dō zi vo wadakay-owe ehe zi vo leriye. Ma yada zi zē nje wa ma nēbiyē ehe Mosa iyanni ako'do ré nĩ.

²³ Ma yada zi zē hala Korisito ne akayaza ehe atēdi vo dagba zi tēnyi tēmi koli, here mo akika bikanyi zi vidĩ 'bēniyē 'Ore zi tu'dē maakowe.”

²⁴ Gba kazi Pawolo inde gaga gē nĩ, Fesitosi ambere, “Pawolo! Yi vo lökyi ra. Kô'du yolo kyedre 'bēyi ne ēdi ku yi kô'do na lökyi.”

²⁵ Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, Fesitosi, manza dē vo lökyi. Wa ma, mēdi akiya, ēdi tinyô, ehe me'do laka ra.

²⁶ Yere Agiriba, ma to'bo me'do zi yi biya kazi tere ga kô'du ayolo kô'du nenyee ku. Ma yolo ku tinyô, Yere Agiriba, ayolo zē ku

biya na kölō kölō ga kò'du wa nenyē o'do rē nī dē na koho na kowō mī ga bi golo'bo maako."

²⁷ Pawolo iya zi Yere Agiriba henye, "Oma ku mī nēbiyē? Ma yolo oma ku."

²⁸ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Mī kadra kodo nenyē, asōsu 'bēyī ako'do ma Korisito 'ba?"

²⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Ēzē irī kadra kodo mandere kadra konda, ma sōsu yī ehe vidī biya mati owonnī ma ndenyē atēdinnī kaa ma kazi nyōri nenyē."

³⁰ Here, Yere Agiriba, vo dakaŋo Fesitōsi, Berenis ehe vidī biya maakowe zē ēti, ēnyinnī riyē.

³¹ Mora gba zē i'bēnnī dē, zē iyannī henye, "Kora nenyē, i'ja mo dē kò'du kyēnyē maako aba. Anza dē laka zi mo koli mandere mo kī'dī mī kamba."

³² Agiriba ayada zi Fesitōsi henye, "Kora nenyē o'bo zi kila na dangölō, ēzē mo ako'jo kò'du dē zi Yere 'ba Roma ra zi vurē 'bēni kiya."

27

Pawolo i'bē Roma

¹ Mati oko ku kadra 'beze zi ze ti'bē Italiya, vo da kanye mī turu 'ba Roma, Juliyasi, mo vo da kanya lamikölō 'ba Yere 'ba Roma. I'di mo zi ga fōfō 'ba Asiya. Arisitarisi tēmi Tasalanika mī Mesedōniya, i'bē ze aba mī baburu.

² Di'bē ze yaga baburu 'ba Dramatiyumu, mati ku nzo zi ti'bē bi tōro 'ba baburu maakowe, na ga konda ta ha fōfō 'ba Asiya. Arisitarisi tēmi Tasalanika mī Mesedōniya, i'bē ze aba mī baburu.

³ Mī ko'do vere aba, doko dagōti 'ba Sidoni. Juliyasi kò'du ko'do 'bomo na laka zi Pawolo. Mo ila mo kpa ti'bē oka niyē kongō, here zē o'bōnnī kī'di zi mo wa ma mo omba.

⁴ Mati dila Sidoni ku, buluku ēdi zo luku kī'di zi ze, ehe di'bē ze kara zi rutu 'ba Seyipurusu zi tomo kazi buluku.

⁵ Here di'bē ze dambaro 'ba Silisiya ehe Pambaliya le dayi ze, zi bi tōro 'ba baburu 'ba Mayira mī Lasiya.

⁶ Ani vo kyēlu ne i'ja baburu ta Alikazenderiya mati ēdi ati'bē Italiya. Mo i'di kò'du zi ze ti'bē mī baburu nani.

⁷ Di'bē ze na konda liyaa ko'do kayo aba ehe riti kyedre aba, toko Sinodusi. Buluku ila ze dē zi ti'bē kowō mī bi nani, here di'bē dopi Salamona, bi ma rutu 'ba Keriti akagaga ge ze kazi buluku

⁸ Di'bē ze liyaa na konda ta ha fōfō kyedre ehe ndundu mo aba doko bi ma ako'jo Bitoro 'ba Wayomo, anza na kowō ta ra gawo 'ba Lasiya.

⁹ Yaanya aba da yaŋa kadra ku na kayo, ehe da lima na konda, le Ko'do Kyedre 'ba Wakila alaga. Here anza dē na laka zi ze ti'bē. Here Pawolo ame'do zi vidī 'ba mī baburu,

¹⁰ "Kora nenyē, oze mbili ye zi ma. Ēzē di'bē ze yaanya aba, baburu 'beze ehe sōndu 'bomo akayaŋa rē nī na kyēnyē, ehe vidī kayo akoli."

¹¹ Mora Juliyasi oze mbili nī da me'do 'ba vo baburu kopi ehe vo kyeti mo, anza kò'du Pawolo.

¹² Bitoro 'ba baburu anza dē na laka zi lima 'domo tona aba. Ga kò'du nenyē, vidī kayo idannī kò'du henye, da yonzo ze, zi ti'bē na konda ta ha fōfō kyedre zi Fenekisi. Fenekisi ēdi bitoro 'ba baburu ra mī Keriti mati ayēhu zi dambaro-damirē ehe daaba-damirē, ehe da to'bo lima tona aba ani.

Buluku da fōfō kyedre

¹³ Mati buluku liyaa ta dambaro ayeto luku, kora nee asōsunnī zi mala 'bēnnī ko'do. Here zē otōnnī mongō 'ba baburu, ehe di'bē na konda kara ta dagōti 'ba Keriti.

¹⁴ Mora kandi buluku kyigo mati ako'jo "Daaba-humirē" aluku zo kī'di zi ze tēmi rutu.

¹⁵ Buluku otra baburu, ehe do'bo dē zi ti'bē zi mo. Here dila buluku baburu kinjē.

¹⁶ Di'bē ze na konda zi rutu tisi 'ba Kawuda kapa mati buluku anza. Ze riti kyedre aba zi ga tōŋbō 'ba baburu kīri. Mora ndundu mo aba di'ja ze bi 'bomo.

¹⁷ Here vidī otōnnī tōŋbō mī baburu ehe olonnī ko'di n̄birī toko ra baburu zi nda'ba ga bi kölō. Ga kò'du zē na tere, henye akotra yayi dagōti 'ba Seyiritisi, zē obannī bōŋo 'ba baburu akaŋo, ehe buluku injē baburu na konda.

¹⁸ Buluku ku na kyēnyē, ko'do vere aba, zē u'dunnī kya sōndu 'ba baburu maakowe yaga.

¹⁹ Mī ko'do ma wota kala nni aba, zē u'dunnī kya 'ba wa 'ba baburu maakowe yaga.

²⁰ Ko'do kayo aba, do'bo dē kadra kongō mandere kyēluwē. Buluku kyigo zo nduwē luku, ehe ndundu mo aba, dila biya kò'du sōsu 'ba zi tomo.

²¹ Kyere vidī maako tēmi ze onyo wa maako dē ndi kadra konda aba, Pawolo ozo riyē ehe ayada zi kora nenyē, "Ēzē owowe ha ma, da lime mī Keriti, wa 'be nenyē ayaŋa rē nī dē ehe ōlu kpa dē.

²² Mora yaanya aba, ma lenzee, ere dē ēdiyē rakyenyi aba ga kò'du akayome. Nje baburu ra atōlu.

²³ Ma 'bama zi Wirī, ehe ma mötu mo. Yōndo ma alaga ne, mo utu malayika

²⁴ zi yada zi ma, iya henye, 'Pawolo ere dè! Akataro mi vurè komo Yere 'ba Roma. Ehe ga kò'du yi, Wirì laka akayomò didi 'ba vidì mi baburu biya.'

²⁵ Èdiyè na rakyenyi. Ma yolo ku tinyò henye, Wirì ako'dò te wa ma mo alòmu.

²⁶ Mora buluku akadrònyi ze zi rutu maako, ehe baburu akayaña rè nì."

²⁷ Ko'do 'butè domosowò ehe yòndo, buluku 'ba wini kagba adrònyi ze toko ta ra Fòfò Mediterina. Mora èdi kaa mi kutè yòndo, vidì mati mi baburu ayolònni ze ku kara dakaño aba.

²⁸ Zè ayerinni, ehe i'janni henye, wini ne èdi mitiri 'butésowò na yòndu. Yaa zè ayerinni lòhu ehe i'janni èdi nje mitiri 'butèwota.

²⁹ Vidì mi baburu na tere da kotra kya rì'di maakowe, here zè izanni akaño mongò sowò ta kafa 'ba baburu. Here zè amòtunni kò'du bikanyi 'ba kadra.

³⁰ Vidì mati mi baburu ombanni zi taho. Here izanni tònbo mi wini, o'ba rè nni nédinni kya 'ba mongò maakowe ra kiza akaño ta komo dagba 'ba baburu.

³¹ Mora Pawolo iya zi vo kyèlu Juliyasi ehe vo kanye henye, "Èzè vidì neneye alimanni dè da baburu, anze dè gèri maako aba zi didi yè yomò."

³² Here, vo kanye ikyenni kò'di mati iri tònbo 'ba tomò ne, ehe ila lèpi mi fòfò.

³³ Gba kazi bikanyi 'ba kadra, Pawolo alenze vidiyè zi wakonyo. Mo ayada zi zè iya henye, "Ko'do 'butè domosowò aba èdiyè kò'du sòsu aba henye onyowe waako dè.

³⁴ Ma lenzee zi wa maako konyo. Didi 'be o'ò do mo. O'de nenye ehe vidì ma kòlò maako tèmì yè aki'ja riti."

³⁵ Tapèti Pawolo iya nenye, mo oba nzoyi mangolò'bo ehe i'di òwò'di zi Wirì. Here ta da komo vidì biya, mo owe mangolò'bo ne ehe onyo kya mo.

³⁶ Zè biya rakyenyi aba, ehe vidì biya tèmì zè onyo wa maako.

³⁷ Vidì ma èdinni mi baburu ne, lamiriyò 'butèmadomoriyò domomodaka,

³⁸ ehe tapèti vidì biya onyonni wa ku, zè u'dunni sòndu 'ba wakonyo mi fòfò zi baburu kò'do na pèlè.

Baburu ayaña rè nì

³⁹ Damindò ayi, ehe vidì ma mi baburu ne ongonni fòyi maako zè ayolònni dè. Mora zè ongonni yayi 'ba ha fòfò. Here zè ombanni zi yonzò zi taho baburu aba dakaño da ha fòfò.

⁴⁰ Zè ikyenni mongò nee ehe ila zè alèndi mi fòfò. Mi kadra kòlò ne zè inganni kò'di mati èdi gèri yada zi baburu ne. Tapèti mo, zè injènni bongò ma dagba komo baburu ehe ila buluku ra zi baburu drònyi dagòti.

⁴¹ Mora aho dakaño otra rè nì ra lumu 'ba yayi 'ba ha fòfò. Kapa baburu ma dagba ne alaka mi yayi, ehe kapa mo, ma hulèhu alowe na nzoyi kazi kyigo 'ba wini kagba.

⁴² Vo kanye ombanni ku zi mabosowe kofo zi sesi zè ta bi tele ehe kazi ahonni.

⁴³ Mora kyedre vo kyèlu omba zi didi 'ba Pawolo yomò, ehe mo ila vo kanye dè zi mala ma zè ombanni zi kò'do. Tapèti mo, mo i'di kò'du vidì biya mati ato'bo tele zi tòfu mi wini ehe dagba zi dagòti.

⁴⁴ Here mo ayada zi maakowe mirinni nzoyi kaga 'ba baburu. Ndundu mo aba, vidì biya oko dagòti kazi kò'du maako.

28

Mi Malata

¹ Mati dayi ze dagòti, da yolo ze rutu ne ako'jo Malata.

² Vidì bi naniye na aboka, ehe zè irinni ze kalakyedre aba wa'do dròko, ga kò'du mirè èdi ata'di ehe bi na bikyèyi.

³ Tapèti Pawolo atoto dawanya yèri, ehe i'di da wa'do, bikyitu o'do wiri zi tele yaga ehe onyo kala mo.

⁴ Mati vidì bi naniye ongonni wiri ove rè nì ra kala Pawolo, iyanni zi oka ma kòlò maako henye, "Kora nenye vo wakofò ra! Mo aluyi dè mi fòfò, mora kò'du laka kò'do akila mo dè zi lima."

⁵ Pawolo akòho wiri ne mi wa'do ehe o'do wa kyènyè maako dè.

⁶ Vidì asesinni sòsu henye kala Pawolo ne atò'bu riyè mandere kandi akalèpi brua. Alimanni mo kongò kadra konda aba, ehe mati kò'du ako o'do rè nì dè zi mo, zè ofò kò'du sòsu 'bènni ehe iyanni henye, "Kora nenye, wiri ra."

⁷ Vo dagba 'ba rutu ne ako'jo Pobiliyò, ehe mo èdi kaño maako aba ani na 'bèni. Mo iri ze kalakyedre aba linò 'bèni kò'do wota aba.

⁸ 'Bu mo mi sora, na koo rakyitu aba, ehe mikoo kindri aba. Pawolo i'bè zi mo, ehe i'di kala ni do mo, ehe ako'jo kora ne mòtu aba.

⁹ Tapèti kò'du nenye o'do rè nì, vidì biya da rutu ne ika vidì 'bènni 'ba rakoo zi Pawolo, ehe ako'jo zè biya.

¹⁰ Vidì nee oronni ze, ehe mati di'bè, zè i'dinni zi ze wa biya ma domba.

Ta Malata zi Roma

¹¹ Yehe wota aba yaa, di'bè ze mi baburu mati alima mi Malata tona aba. Baburu ne ta Alikazenderiya mi Ezipeto, ehe èdi na yolo henye, "Wirì lonja."

¹² Dokò ze mi Seyirakusi da lima ze ani kò'do wota aba.

¹³ Ta karani, di' bē ze zi Rahagīmu. Ko'do vere aba, buluku 'ba dambaro ayeto luku, ehe ko'do riyō aba yaa, doko ze Putali.

¹⁴ Ani di'ja ze öndu maakowe. Zē alenzenni ze zi lima rē nni. Ko'do kölō 'ba gima aba yaa, di' bē gawo kyedre 'ba Roma.

¹⁵ Kya öndu maakowe mi Roma owonni kö'du ze, ehe ayinni de ze kutrē Bi Wakogo 'ba Apiyusi ehe, Loko 'ba Yingō Wota. Mati Pawolo ongō zē, mo o'dō öwō'di zi Wirī rakyenyi kyedre aba.

Mi Roma

¹⁶ Doko ze mi Roma, ehe ila Pawolo zi lima mi loko na bi dē ni, vo kanya aba kölō zi gō mo kongō.

¹⁷ Tapēti ko'do wota aba mati doko ani, Pawolo ako'jo bi kölō kya 'ba vo dagbe 'ba Yude, ehe iya henye, "E öndu me, mo'do waako dē na kyēnyē zi vidī 'bezee, ehe mo'do waako kpa dē na kyēnyē ra dalēti 'ba zutu 'bezee. Mora mi Yerusalemā i'di ma na maboso mi Roma.

¹⁸ Zē ongōnni mi kö'du kyēnyē ma asusu ma gō mo, ehe omba zi ma kinga na dangölō. Zē i'janni mo'do kö'du ako dē na kyēnyē zi koli.

¹⁹ Vo dagba 'ba Yude ombanni da kö'du ne dē, herē ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma zi vurē 'bama kiya. Mora manza dē kö'du kyēnyē maako aba zi kiya ra dakanjo 'bama.

²⁰ Ida ma nyōri nenyee aba ga kö'du wa ma ze vidī 'ba Yiserele domba zi rē ni ko'do. Kö'du nenyē ra ma ko'jowe kinye zi me'do ga kö'du wa ma domba ze nenyē."

²¹ Vo dagbe aya'banni dō mo iyanni henye, "Vidī kölō maako tēmi Yudiya ayōru waraga dē zi ze ga kö'du yi. Ehe ma kölō tēmi zē ayi dē zi kö'du ko'do 'bēyi yada mandere zi kö'du kyēnyē maako kiya rē yi.

²² Mora domba ze zi kowo wa ma akiya. Da yolo ze ku henye, vidī biya ta bi ne ombanni gboko kyiyi nenyē dē."

²³ Here, zē i'dinni kadra 'ba ko'do zi Pawolo, watiti kyedre 'bēzē ayinni mi kadra nani, bi mati Pawolo ēdi lima 'domo. Ta damindō le yondō aba, mo ayada zi zē kö'du kise 'ba Damōku 'ba Wirī. Mo iri tēmi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe wayōruwē 'ba Nēbiyē zi yonzō zi kika zē zi Yēsu.

²⁴ Kya vo dagba maakowe ombanni da kö'du ma Pawolo iya ne, mora maakowe ombanni dē.

²⁵ Kyere zē ombanni da kö'du tēmi kutē nni dē, ayetonni ti'bē wēnni. Mora Pawolo iya henye, "Lawo Laka iya kö'du tūnyō mati mo utu nēbi Yisaya

²⁶ zi yada zi zutu 'bezee,

ī'bē zi vidī nenyee ehe ayada zi zē,

"Akowowe ehe akowowe, mora ayole dē.

Akonge ehe akonge mora ayole dē."

²⁷ Ge biya ēdiyē di'di kyēnyē aba.

Mbili ye owo kö'du dē ehe komowe ayōfu ku.

Zē o'bōnni dē zi bi kongō,
mandere kö'du kowo,
mandere kö'du yolo.

Ēzē ato'be, oto de zi ma, ehe ma kako'je.' "
²⁸⁻²⁹ Pawolo iya henye, "Momba zi ye yolo henye, Wirī omba zi yomō tu'dēē, ehe zē akowonni."

³⁰ Kōō riyō aba Pawolo alima mi loko kopi ehe iri vidī biya ma ēdi tayi mo kongō ne kalakyedre aba.

³¹ Mo ayēti kö'du 'ba Damōku 'ba Wirī kazi tere ehe yandi kö'du 'ba Yere Yēsu Korisito, ehe vidī maako ayonzō dē zi mo yata.

Waraga kazi Yemisi

Koma kō'du yolo aba

¹ Kazi Yemisi, vo litu 'ba Wiri ehe 'ba Yere Yesu Korisito. Wamētē biya zi vidī a Wiri mati opere rē nni mī damōku ne biya.

² Ōndu ma'e emi ma eti, edi 'e na rakyenyi ezē kyinē 'ba kō'du yonzo biya ayi le gēri 'be'e,

³ ga kō'du ayolo 'e koma 'be'e yonzo, atēdi nduwē zi ye.

⁴ Ayolo 'e nduwē 'be'e, ako'do 'e ndo na kyigo.

⁵ Mora ezē vidī maako tēmi 'e omba kō'du yolo, mo ma mōtu zi Wiri, mati akī'di zi mo kyo ndra, kazi kō'du kyēnyē ki'ja mī mo.

⁶ Mora ezē mo amōtu, mo moma kazi da jijiji. Vidī mati do mo jijiji edi kaa kagba 'ba wini mī ranga mati edi kope ehe buluk injē.

⁷ Vidī ma here ne'e ma asōsunnī dē na kirinnī wa kazi Wiri.

⁸ Zē orōnni dē da gēri kōlō.

Leri wa kyo aba

⁹ Ōndu mati na vo leri, mo mēdi rakyenyi aba ga kō'du mo edi vo da wa kayo.

¹⁰ Mora vo da wa kayo, mo mēdi rakyenyi aba ga kō'du mo vo leri. Wa kayo 'bomo akalaga kaa dōru 'ba wevo 'ba mōku.

¹¹ Kadra asi nzere, bi kyitu o'bo weno ne, dōru mo alēpi, ehe temē 'bomo ne ayaṅa gbo. Mī gēri kōlō ne, vo wa kayo akayaṅa mī lo'o 'bomo.

¹² Vo rakyenyiye ra mati alimannī koma aba hu wa yonzo. Ezē zē orōnni na kyigo mī wa yonzo, akirinnī biriti 'ba didi mati Wiri alōmu ku zi zē mati o'dōnni lovo mo.

¹³ Ezē ayonzo vidī, mo miya dē henye, "Wa yonzo nenyē ayi kazi Wiri." Ga kō'du Satani o'bo yonzo Wiri dē, ehe Wiri o'bo yonzo vidī maako dē.

¹⁴ Mora ayonzo vidiye, mati kō'du komba kyēnyē 'bēzē oto zē ku 'de, ehe kuyi zē akpa kō'du kō'do 'bēzē aba.

¹⁵ Here kō'du sōsu kyēnyē 'bēzē ne omo, ehe o'jo kō'du kyēnyē, ehe kō'du kyēnyē, mati ovu ku kyedre, o'jo koli.

¹⁶ Ōndu ma'e emi ma eti, mo'ba 'e dē.

¹⁷ Wa kī'di biya laka ne, ehe wakī'di biya ṅbala ne ayi ta komoriyē, ayi akaṅo kazi Wiri 'Bu 'ba bi kanyi 'ba komoriyē. Mo ofo dē kaa galili.

¹⁸ Mī kō'du kō'do omo, mo ika ze zi tēdi nenyē kpuru tēmi me'do 'ba tinyō, here zi

ze tēdi na vo dagba mī kutē wa kō'do omo'e biya.

Kowo kō'do aba

¹⁹ Ōndu ma'e emi ma eti, asōsu 'e kō'du nenyē. Vidī biya mē'di kandi zi me'do kowo, mora liya zi me'do ehe liya zi tayi na kamo.

²⁰ Kamo 'ba vidī kōndu o'do kō'du laka dē, mati Wiri omba.

²¹ Here ayaṅa 'e kō'du kō'do ma kyēnyē, ehe biya rasesi tēmi kō'du mati eme dē, mati kyo mī kutē 'e. Ra kī'di zi Wiri, ehe njē me'do mati mo iyī mī di'di 'e, mati ato'bo yomo 'e.

²² O'ba'e re 'e dē nje mbiliye koze aba da me'do omo. Ta go mo, i'di 'e mī go mo yonzo.

²³ Vidī mati oze mbili nī da me'do, mora i'di dē mī go mo yonzo, edi kaa kora mati ongo bi mī ngana, ehe ongo rē nī kaa mati nēdi,

²⁴ ehe i'bē gbo 'de, kandi atōlu tēmi mo wa mati mo ongo ne alaya kaa a'da.

²⁵ Mora kora mati ongo bi kara mī kō'du kī'di ma tinyō, mati inga vidī na da ngōlō, ehe mo nduwē mbili nī koze go mo, anza dē nje kowo mo mora kpa kō'do mo, Wiri akī'di ya'da zi mo mī wa mati mo o'do.

²⁶ Ezē vidī mati ongo rē nī 'ba yēni, ehe asesi ndende nī dē, mo edi rē nī ko'ba, ehe yēni 'bomo ne o'do waako dē.

²⁷ Yēni mati Wiri 'Bu ze omba edi ṅbala kazi ndondo edi henye: Zi ga gisiwala ehe ga mbara lu'bē kongo tēmi riti 'bēzē, ehe rasesi kazi wa kyēnyē 'ba damōku ne.

2

Kō'do vidī 'e mī gēri maako

¹ Ōndu ma'e emi ma eti, kaa vo koma'e mī Yere 'beze Yesu Korisito, Yere 'ba bikanyi, o'do 'e vidī 'e dē mī gēri maako 'beri tara da laya 'bēzē ta yaga.

² Kaa kora vo wa aba kyo usu inzī 'ba dahabo ehe bongō ma laka ayi mī ratoto 'be'e ehe kora vo leri mī bongō liza ayi kpa.

³ Ezē, ayada wa towo ndra zi kora mati usu rē nī na laka ehe iya, henye zi mo, "Alima da bi lima makaka nenyē kinye. Mora iya zi kora vo leri henye, oro nani, mandere alima kinye dakaṅo da ndi yi."

⁴ Here, o'do 'e kō'du kyēnyē 'ba rakinye ku mī kutē 'e. Edi 'e na vo vurē 'ba kō'du sōsu 'ba Satani aba.

⁵ Owo'e te, ōndu ma'e emi eti. Wiri inzī vidī leri 'ba damōku nenyē, zi tēdi ndo koma aba ehe zi tēdi damōku mati mo alōmu ku zi zē, mati o'dōnni lovo mo.

⁶ Mora alidi 'e vo leri. Anza dē vo wa aba kyo'e ra ēdinnī 'e kō'do na kyēnyē kika mo komo vo vurē'e?

7 Zè ra dè mati ame'donnì mī kò'du kyènyè mī ru laka nani mati i'di zi ye ne?

8 Ako'do 'e kò'du ma laka, èzè oro 'e kò'du k'i'di 'ba damòku mati i'ja mī kò'du yöru, "O'do lo'vo vo halinjò oka, kaa o'do lo'vo yi."

9 Mora èzè o'do kò'du zi vidì 'e tada ra laya 'bèzè, o'do kò'du kyènyè ku, ehe kò'du k'i'di aki'di yi mī kamba kaa vo kò'du k'i'di kowe.

10 Vidì mati owe kò'du k'i'di kòlò o'do kò'du kyènyè ku zè kowe aba biya.

11 Iya henye, "O'do ndoro dè." Iya kpa henye, "Ofo vidì dè." Èzè o'do ndoro dè, mora ofo vidì ku, ayi ku na vo kò'du k'i'di kowe.

12 Ame'do ehe o'do kaa vidì mati akiya vo vurè ro mo kò'du k'i'di aba, mati akila 'e na dangölò.

13 Wiri ayada mikyèyi 'bèni dè, zi vidì mati ikye vurè kazi mikyèyi. Mikyèyi i'bè ndra tada vurè kiya!

Koma kò'do aba

14 Öndu ma'e èmi ma èti, èzè vidì maako iya noma, mora mo o'do kò'du laka, a'di ra èdi na laka zi mo? Koma nani ato'bo mo yömo?

15 Èzè öndu maako'e èmi maako'e èti anzanni bongo aba ehe wakonyo,

16 a'di ra èdi na laka mī kò'du kiya 'bèyi zi zè, "Wiri m'i'di ya'da zi ye, asesi 'e na kyètu, onyo 'e na laka," èzè i'di wa ma laka dè zi zè?

17 Here èzè koma èdi kòlò ehe o'do waako dè, anza koma laka ra dè.

18 Mora vidì maako akiya henye, "Vidì kòlò maako èdi koma aba, agamo èdi 'ba kò'do mo." Kò'du ya'ba 'bama èdi henye, "Ayada zi ma, hala vidì maako ato'bo tèdi koma aba kazi kò'do mo, makayada koma 'bama zi mo kò'du kò'do aba."

19 Oma ku henye Wiri èdi nje kòlò? Laka. Dakyikyì esennì kpa tere aba komo Wiri.

20 Yi kora vo lumè. Omba yölo koma kazi kò'do mo, eme dè?

21 Anza dè zutu 'beze Abarayama ra komo Wiri na laka tèmi kò'du kò'do 'bomo, mati mo i'di wisi èni Yisika da bi 'ba wakumu?

22 O'bo 'e dè kongò? Koma omo kò'du kò'do omo aba o'donnì lo'vo bi kolo. Koma omo èdi ndo tèmi lo'vo kò'do omo.

23 Kò'du yöru ayi ku tünjö, mati iya henye, "Abarayama oma mī Wiri, Wiri iri mo na vo kò'du laka kò'do tèmi koma omo." Here ako'jo Abarayama na aboka a Wiri.

24 Ongò te henye, èdi lo'vo kò'do 'ba vidì 'e ra i'di zè na laka Wiri aba, anza dè nje koma 'bèzè aba.

25 Èdi kpa te kaa vo rönyì Rahaba aba here. I'di mo na laka komo Wiri tèmi kò'du kò'do omo vo buluku'e 'ba Yiserere kiri kala kyedre aba, konyi tahonnì ta gèri 'beri maako.

26 Here ida ra ma kazi lawo ne yöku ra. Kpa here koma ma kazi lo'vo kò'do ne yöku.

3

Ndende

1 Öndu ma 'e èmi ma èti, anza dè kyò tènü 'e zi tayinnì na vo komo yandi 'e. Kaa ayolo 'e henye, ze vo komoyandi 'e akiya vurè kyedre kyigò re ze ndra tada oka'e.

2 Ge ze biya 'duwi dèdi kò'du litè kò'do. Èzè vidì o'do kò'du litè dè mī kò'do kiya 'bèni, mo èdi tünjö laka, ato'bo kpa zi gè nì kongò laka.

3 Di'di ze kò'di ha akakya zi kò'do zi he ze kowo zi kò'do mo ti'bè bi mati domba ze.

4 Mandere akoba tönjö kyedre kaa ga kò'du yada, mati buluku kyigò adu'du, dato'bo kopi wa tisi 'ba dahu tönjö aba, mati domba ti'bè zi mo.

5 Here èdi ndende aba. Tisi wa aba kaa èdi, ato'bo me'do kò'du wa kyedre'e.

Asösu 'e te hala möku kyedre ato'bo kusu mo wa'do tisi aba.

6 Ndende èdi kaa wa'do. Èdi damòku 'ba kò'du kyènyè, i'ja bi 'bèni mida re ze ehe apere kò'du kyènyè kpuru tèmi lima 'beze. Usu wa'do mī bi tünjö lima 'beze, wa'do mati ayi zi mo kazi gehena.

7 Vidì kòndu ato'bo kopi wa widì maako'e biya, ngötu möku'e, aliye, watele'e, kyenze èti.

8 Vidì maako gba o'bo dè zi ndende kopi. Èdi kò'du kyènyè kò'do, èdi kyò waroso 'ba koli aba.

9 Di'di ze öwö'di zi Yere ehe 'Bu ndende ze aba, ehe kpa zi vidì maako'e sènè mo aba, mati o'do zè kpa na kyinè 'ba Wiri.

10 Me'do 'ba öwö'di k'i'di ehe wa sènè ope yaga tèmi ha kòlò ne. Öndu ma 'e èmi ma èti, nenyè o'do rè nì dè here.

11 Ku'ju 'ba wini ope yaga wini ma ndili ehe ope wini ma kata dè tèmi bi hwèrè kòlò ne.

12 Öndu ma 'e èmi ma èti, kaga linjö o'bo dè tana manga, manga o'bo dè tana linjö. Ku'ju alöwu 'dö wini ma yö'do ehe wini ma ndili dè.

Kyinè 'ba kò'du yölo ri'yö

13 Èyi ra na vo kò'du yölo mī kutè 'e? Mo ma yada mī lima laka 'bèni, kò'du kò'do mati ayi kazi vo kò'du yölo.

14 Mora èzè yi na mikumbè 'ba mikata mī di'di yi, o'do dakumbè dè ehe iga ndondo dè ra kò'du tünjö.

¹⁵ Kyinè 'ba kö'du yolo nani ayi dë akaṅo ta komoriyè, ayi kazi dakyikiyiye.

¹⁶ Bi ma mükumbè mükata aba 'do mo, kpa kyinè 'ba kö'du ko'do kyinyè 'ba Satani aba biya.

¹⁷ Kö'du yolo 'ba riyè ëdi biya na ṅbala, na rakyëyi, liya, akonyi aboka, mi kyëyi ndo, kö'du ko'do laka aba. Èdi vo tynyö, anza vo komokandi.

¹⁸ Vidì 'ba mi kyëyi o'donnì kö'du laka.

4

İ'di re 'e zi Wirì

¹ Kamo ralamo aba mi kutè 'e ne ayi ta kila? Ayinnì tēmì da kö'du komba 'ba mi di'di 'e, mati lifonnì mi re 'e.

² Omba 'e wa, mora i'ja 'e zè dë. 'E gbo nzo zi wakofò, ehe omba'e wa'e, mora i'ja 'e zè dë. Alamo re 'e ehe u'bò re 'e. Anza dë wa mati omba 'e, ga kö'du ako'jo 'e ha Wirì dë kö'du mo.

³ Èzè ako'jo'e, irì 'e dë, ga kö'du ako'jo 'e kö'du wa zi ko'do mo mi da kö'du komba 'be'e.

⁴ Vidì kazi koma'e ra. Ayolo 'e dë henye ere, zi tēdi na obaka 'ba damökü, ne ku vo wehe 'ba Wirì.

⁵ Asösu'e dë henye ere, kö'du tynyö anza dë mi kö'du yöru mati iya henye, "Lawo mati Wirì i'di mi ze, oso ndo na kö'du komba."

⁶ Mora rakyëyi mati Wirì i'di ëdi ndrè. Kaa wayöru iya henye, "Wirì omba vo rakisiye dë, mora i'di rakyëyi zi vo raya'ba'e."

⁷ Here, i'di re 'e zi Wirì. Agaga ge 'e kazi Satani, ehe mo ataho 'de kazi 'e.

⁸ Ayiye kara zi Wirì, ehe mo atayi kara re 'e. Akaka kala 'e, 'e vo kö'du kyënyè ne'e. O'do di'di 'e ṅbala, 'e vo komokandi ne'e.

⁹ Èdi 'e rasösu, kudu lu'bè aba. Opi 'e kogo 'be'e mi kudu. Opi 'e rakyenyi mi da komo yaṅa.

¹⁰ Ala'ba re 'e di'di Yere, mo akinjè 'e riyè.

¹¹ Öndu ma'e, ëmi ma ëti, ame'do 'e dë na kyënyè ra aboka maako. Èzè ame'do 'e na kyënyè ra aboka maako, ame'do 'e na kyënyè ra kö'du ki'di. Èzè ame'do 'e na kyënyè ra kö'du ki'di, oro 'e kö'du ki'di dë, mora ëdi 'e vurè ra ko'do.

¹² Vo kö'du ki'di kölö, vo vurè kölö, mati ato'bo yomo ehe yaṅa. Yi ëyi ra zi vurè 'ba aboka yi ko'do?

¹³ Yaanya aba owò'e ha ma, 'e mati iya 'e henye, "Ndenye mandere mindö aba dat'i'bè zi gawo kyedre maako, bi ma dakalima koo, ti'bè mi lo'o maako, kóhi ko'do kyo."

¹⁴ Ayol o'e dë, a'di ra ako'do rē nī mindö aba. 'E kaa kyëtu 'ba wa'do, mati alaya mi kadra tisi, ehe inde rē nī gbo.

¹⁵ Wa mati akiya 'e ëdi henye, "Èzè Yere omba, dakalima ze da ko'do nenye mandere nani."

¹⁶ Mora yaanya aba 'e na rakisi, ame'do 'e na rakisi. Rakisi ne biya anza laka.

¹⁷ Here zè maako'e mati ayolonnì kö'du laka zi ko'do, mora zè o'donnì dë, zè o'donnì kö'du kyënyè ku.

5

Kö'du zi vo wa kyo

¹ Yaanya aba, 'e vidì 'ba wa aba kyo, oze mbiliye zi ma. Udu 'e tolo aba, ga kö'du riti kyënyè mati ëdi tayi de 'e ne.

² Wa da kayo 'be'e ne eṅe ku 'de, bongo 'be'e kuru onyo ku.

³ Dahabo 'be'e manzede aba ayöfu do mo ku wa lëndrè aba. Wa lëndrè nenye atēdi na vo kiya ma ra 'e, akonyo ida re 'e kaa wa'do. Ülu 'e ha wa ku kyo mi ko'do ma alaga nenye'e.

⁴ İ'di 'e biriti kpa dë zi zè mati o'donnì lo'o mi yaka 'be'e. Yere kyedre owo kudu 'bèzè ku.

⁵ Lima 'be'e ma dakaṅo kinye ne, kyo na rakyenyi. O'do re 'e ku nzo zi riti ki'di zi ye.

⁶ Asusu 'e vidì mbiya kofò mo, agagannì gè nī kpa dë kazi 'e.

Mükuku mötu aba

⁷ Öndu ma 'e ëmi ma ëti, ëdi 'e mükuku aba le Yere 'boko. Ongò 'e te hala vo yaka uku mi nī, bi kaṅo ëni kisi zi tana wa kyo. Mo isi bi mo mükuku aba zi mürè tayi.

⁸ Èdi 'e kpa na mükuku. Asesi 'e kö'du sösu 'be'e ri yè, ga kö'du tayi 'ba Yere ëdi ku kara.

⁹ Öndu ma'e ëmi ma ëti, ame'do 'e dë ra oka maako, kazi Wirì ikye vurè re 'e. Vo vurè kikye ëdi ku kara, nzo zi laya.

¹⁰ Öndu ma 'e ëmi ma ëti, asösu 'e kö'du nēbi mati ame'do nni mi ru 'ba Yere. Oba zè kaa ga kö'du yada 'ba mükuku mi riti.

¹¹ Dako'jo zè na vo rakyenyi, ga kö'du zè nduwè kö'du laka ko'do. Owo 'e hala Yakoba nduwè kö'du laka ko'do, ayolo 'e ku hala Wirì i'di zi mo mi ndundu mo. Kö'du Yere ndo na mi kyëyi ehe lovo.

¹² Ta da mo biya, öndu ma 'e ëmi ma ëti, alömu 'e dë komoriyè aba, mandere dakaṅo aba, mandere kpa wa maako aba. Iya 'e nje henye "oo," èzè omba kiya oo, ehe "e'e" èzè omba kiya 'e'e. Here ayi 'e dë mi vurè a Wirì.

¹³ Vidì maako tēmì 'e mi riti? Mo ma mötu. Vidì maako na rakyenyi? Mo ma ya'bi ngala 'ba wayeto.

¹⁴ Vidì maako tēmì 'e na ko'o? Mo ma ko'jo vidì kyedre 'ba kanisa'e zi mötu dë nī yēni kulö ro mo mi ru 'ba Yere.

¹⁵ Mōtu mati koma aba ne, ako'do vīdī ko'ɔ ne na laka, Yere akīnjē mo riyē. Ēzē mo o'do kō'du kyēnyē, akila mo.

¹⁶ Here ayasi kō'du kyēnyē 'bēyī zi oka ma kōlō maako, ehe amōtu kō'du oka ma kōlō maako, here zi ko'jo na laka. Mōtu 'ba vīdī laka ēdī na kyigɔ.

¹⁷ Eliya mo kora kaa ze. Mo amōtu henye mīrē a'di dē, ehe mīrē a'di dē dakaŋo koo wota dēnī aba.

¹⁸ Lōhu mo amōtu, ehe komoriyē i'di mīrē, dakaŋo o'jo wa tana 'bēnī gbɔ.

¹⁹ Ōndu ma 'e, ēzē vīdī kōlō maako tēmī 'e awīrī dē nī tēmī kō'du tīnyō, ehe vīdī maako mika mo hulēhu,

²⁰ asōsu 'e kō'du nenyē: Vīdī mati opi da vo kō'du kyēnyē ko'do ku tēmī gērī litē 'bomo, akayomo mo tēmī koli, akayofu da kō'du kēnyē kayo ne'e biya.

Dagba waraga 'ba Yowani

Me'do 'ba dīdī

¹ Dayōru zi ye kō'du me'do 'ba dīdī, mati ēdī kyere biyeto aba. Dowo ze ku, dongo ze ku komo ze aba. Ɔɔ, dongo ze ku, kala ze ise rɔ mo ku.

² Mati dīdī nenyē alaya ku, dongo ze, here da me'do kō'du mo ehe yada zi ye kō'du 'ba dīdī n̄buru n̄buru mati 'Bu o'do na yolo zi ze.

³ Wa mati dongo kowo mo aba, dayōyō ze kpa zi ye, here zi ye re 'e drɔko ze aba mī mōtu 'ba ga bi kōlō mati dēdī mo aba, Wiri ehe Wisi omo Yēsu Korisito.

⁴ Dayōru ze henyē zi rakyenyi 'beze kinde.

Wiri bikanyi ra

⁵ Yaanya aba kō'du kise dowo ze kazi Wisi omo, ehe yōyō mo ēdī henyē, Wiri bikanyi ra, bikōndu ako anza dē mī mo.

⁶ Ēzē diya ze henyē, ze na radrɔko mo aba, mora mī kadra kōlō ne zo lima mī bikōndu, ze ne 'dō ndɔndo kiga mī me'do 'beze kpa kō'du ko'do 'beze aba.

⁷ Mora ēzē dalima ze mī bikanyi, kaa mo ēdī mī bikanyi, here datēdī ze mī lima kōlō oka maako aba, ehe yama 'ba Yēsu, Wisi omo o'do ze ku n̄bala tēmī kō'du kyēnyē.

⁸ Ēzē diya ze danza kō'du kyēnyē aba, do'ba re ze ku, ani kō'du tīnyō ako anza dē mī ze.

⁹ Mora ēzē dayasi kō'du kyēnyē 'beze zi Wiri, mo akasesi kō'du kī'dī ēnī ako'do wa mati ēdī laka, mo akila ze tēmī kō'du kyēnyē 'beze, mañbala biya tēmī kō'du ko'do kyēnyē 'beze.

¹⁰ Ēzē diya ze henyē, do'do kō'du kyēnyē dē, do'do ze Wiri yada zi tēdī na vo ndɔndo, me'do 'bomo anza dē mī ze.

2

Korisito vo konyi 'beze

¹ Mēdī nenyē yōru zi ye, gisi ama'e, kazi o'do'e kō'du kyēnyē, mora ēzē vīdī maako o'do kō'du kyēnyē ku, dēdī maako aba mo akayata ge ze zi 'Bu, Yēsu Korisito ra tīnyō laka.

² Korisito ra na bi dē nī umu rē nī zi kō'du kyēnyē 'beze kila, anza dē n̄je kō'du kyēnyē 'beze, mora kpa kō'du kyēnyē 'ba vīdī biya.

³ Ēzē dowo 'e kō'du kī'dī a Wiri, ani tīnyō dayolo mo ku.

⁴ Zē mati iyannī henyē na yolonni mo ku, mora owonni kō'du kī'dī 'bomo dē, vo ndondo 'e ra, kō'du tīnyō anza dē mī zē.

⁵ Zē biya mati owonni me'do 'bomo, lovo 'ba Wiri ēdī ndo mī mo. Nenyē ēdī hala dato'bo yolo henyē, dēdī mī ra drɔko Wiri aba.

⁶ Zē mati iyannī henyē, nēdinnī ku na radrɔko Wiri aba, ma limannī te kaa Yēsu Korisito o'do.

⁷ Aboka ma'e, kō'du kī'dī nenyē mēdī ayōru zi ye anza na kyīyī, ēdī kō'du kī'dī ko'ɔ ra, mati owo'e tēmī biyeto aba. Kō'du kī'dī ko'ɔ ne ēdī kō'du kise mati owo'e ku nzo ne.

⁸ Here, kō'du kī'dī mati yaanya aba mēdī ayōru zi ye ne, kō'du kī'dī kyīyī ra. Nenyē kō'du tīnyō ongo mī Yēsu kpa mī ye, ga kō'du bikōndu ēdī laga 'de, bikanyi ma tīnyō ēdī ku nzo biyanyi.

⁹ Zē mati iyannī henyē, nēdinnī lima mī bikanyi, mora zē nduwē koyi ōndu nni 'e ēmī eti, ēdinnī mī bikōndu mī kadra nenyē.

¹⁰ Zē mati o'donni lovo ōndu nniye, ēdinnī mī bikanyi, here waako anza dē mī zē zi vīdī maako zi kō'du kyēnyē ko'do.

¹¹ Mora zē mati oyi ōndu nni 'e ēmī eti, zē ēdinnī mī bikōndu, zē ēdinnī alasi mī mo, ayolonni dē kila nēdinnī ati'bē, ga kō'du bikōndu ne o'do zē ku na komo kōndu.

¹² Mēdī ayōru zi ye gisi a ma 'e, ga kō'du kyēnyē 'be 'e ila ku ga kō'du 'ba Korisito.

¹³ Mēdī ayōru zi ye, 'bu 'e, ga kō'du ayolo 'e mo ēdī kyere biyeto aba. Mēdī ayōru zi ye, vīdī mati zē gba na obi, ga kō'du a'da 'e Satani ku. Mēdī ayōru zi ye gisi ama 'e, ga kō'du ayolo 'e 'bu ne ku.

¹⁴ Mēdī ayōru zi ye 'bu'e, ga kō'du ayolo 'e mo ēdī kyere biyeto aba. Mēdī ayōru zi ye vīdī mati zē gba na obi, ga kō'du 'e na kyigo, me'do 'ba Wiri alima mī ye, a'da'e Satani ku.

Lovo 'ba damōku

¹⁵ O'do 'e lovo damōku dē mandere wa mati ēdī na 'ba damōku ne. Ēzē o'do'e lovo damōku, o'do'e lovo 'bu ne dē.

¹⁶ Wa mati biya 'ba damōku ne, wa mati ra 'ba kō'du kyēnyē omba ne, wa mati vīdī ongo komba aba, wa biya mī damōku nenyē mati vīdī ēdī rē nni kisi kō'du mo, ma kōlō tēmī zē ayi dē kazi 'bu, ayi biya tēmī damōku ne.

¹⁷ Damōku wa biya mī mo aba mati vīdī omba ēdī alaga 'de, mora zē mati o'donni da kō'du komba 'ba Wiri, akalimannī n̄buru.

Vo wehe 'ba Korisito

¹⁸ Gisi ama 'e, ndundu mo ēdī ku kara. Ayada zi ye henyē, vo wehe 'ba Korisito

atayi, yaanya aba vo wehe kayo 'ba Korisito alayanni ku nzo, here dayolo ze ndundu mo edi ku kara.

¹⁹ Vidi nenyee anza nni de tinyo mi gboko 'beze, ko'du nere ra ze ilanni ze. Eze edinni mi gboko 'beze, ze akalimanni ze aba. Mora ze i'be wenni, here edi na yolo henye ma kolö maako anza de temi gboko 'beze.

²⁰ Mora Lawo Kolö Laka aloko yaga de 'e, here 'e biya ayolo'e tinyo ku.

²¹ Medi ayöru zi ye, anza de ga ko'du ayolo tinyo de, edi ga ko'du ayolo 'e ku, ehe ayolo 'e kpa henye, ndondo ayi de temi ko'du tinyo.

²² Eyi ra edi na vo ndondo ne? Edi ze mati iyanni henye, Yesu anza de Korisito. Vidi ma here ne'e ze vo wehe 'ba Korisito, ze ombanni 'bu de dö Wisi aba.

²³ Ko'du ze mati biya ombanni Wisi de, kpa ombanni 'bu de. Ze mati ombanni Wisi, ombanni 'bu kpa.

²⁴ Ayolo'e laka zi sesi ko'du kise ne mi di'di 'e temi biyeto aba. Eze asesiye ko'du kise nani, ediye 'duwi na radroko mi Wisi 'bu aba.

²⁵ Nenyee edi wa mati Korisito na bi deni alömu zi didi nburu ki'di zi ze.

²⁶ Medi nenyee yöru zi ye ko'du ze mati edinni yonzö zi ye ko'ba.

²⁷ Mora ko'du 'e, Korisito ope yaga Lawo Kolö Laka eni de 'e. Lawo Kolö Laka omo ayandi ko'du wa ku biya zi ye, wa mati mo ayandi edi tinyo anza ndondo ra de. Oro'e wa yandi 'ba Lawo Kolö Laka, alima'e na radroko mi Korisito.

²⁸ Jo, gisi ama'e, alima 'e na radroko mo aba, here eze mo alaya, datedi ze kyigo aba, doho re ze de kazi komokaya mi kadra mati mo ayi.

²⁹ Eze ayolo'e ku mo edi laka, akayolo'e henye, vidi biya mati o'do wa mati na laka, mo Wisi omo ra.

3

Gisisi 'ba Wiri

¹ Ongö 'e te, hala 'bu o'do lövo ze ndra. Lövo 'bomo edi kyedre ne re ra ako'jo ze gisisi 'ba Wiri, here tinyo, dedi ze. Ko'du ne re ra damöku ayolo ze de, ayolo Wiri de.

² Aboka ma'e, yaanya aba ze gisisi a Wiri, mora anza de gba na yolo datayi ze na a'di. Mora dayolo ze ku henye eze Korisito alaya, datedi ze kaa mo, ga ko'du dakongo ze mo tinyo kaa mati mo edi.

³ Vidi mati edi ko'du sösu nenyee aba mi Korisito, ma sesi re ni nbala, kpa te kaa Korisito edi nbala.

⁴ Vidi mati o'do ko'du kyenyé, o'do ko'du kyenyé ku ko'du ki'di 'ba Wiri kowe.

⁵ Ayolo'e ku henye, Korisito alaya zi ko'du kyenyé koba 'de, ani ko'du kyenyé anza de mi mo.

⁶ Here, vidi mati alima na radroko Korisito aba, anza de nduwé zi ko'du kyenyé ko'do, mora mo mati zo nduwé zi ko'du kyenyé ko'do, ongo mo de mandere ayolo mo de.

⁷ Vidi maako mo'ba 'e de, gisi a ma. Vidi mati o'do wa ma laka, edi nbala, kpa te kaa Korisito edi nbala.

⁸ Vidi mati nduwé zi ko'du kyenyé ko'do, 'ba Satani ra, ga ko'du Satani o'do ko'du kyenyé akpa biyeto aba. Wisi 'ba Wiri alaya ga ko'du nenyee zi yanja wa mati Satani o'do.

⁹ Vidi mati ze na gisi 'ba da ko'du ko'do komba 'ba Wiri edi mi di'di ze, ga ko'du Wiri 'bu ze, o'banni de nduwé zi ko'du kyenyé ko'do.

¹⁰ Nenyee ko'du 'beri mi kuté gisi a Wiri gisi 'ba Satani aba. Ze mati biya o'do nni wa ma laka de mandere o'donni lövo oka'e de anza nni de gisi 'ba Wiri.

O'do lövo oka maako

¹¹ Ko'du kise mati owo'e biyeto aba edi henye do'do 'e lövo oka.

¹² Danza 'e de kaa Kayina, mo 'ba Satani, ofo öndu ni Abele. Ko'du a'di Kayina ofo mo? Ga ko'du wa mati mo o'do biya na kyenyé, mora wa mati öndu mo o'do biya na laka.

¹³ Here, re 'e maga de, öndu ma'e emi eti. Eze vidi 'ba damöku nenyee oyinni 'e.

¹⁴ Dayolo ze dila koli ku, daiyi ku mi didi, dayolo ze here, ga ko'du do'do ze lövo öndu ze 'e emi ze eti. Vidi mati o'do lövo de gba hu kyigo 'ba koli.

¹⁵ Ze biya mati na vo wa koyi 'e ne, ze vo wa kofö 'e ra, ayolo 'e ku henye, vo wa kofö 'e anzanni de didi nburu nburu aba mi nni.

¹⁶ Nenyee dayolo hala lövo edi, Korisito i'di didi ni ko'du ze. Ze kpa zi didi ze ki'di ko'du öndu ze 'e emi ze eti.

¹⁷ Vidi mati ze wa aba kyö, ongo öndu mandere emi mati omba wa maako, isi di'di nni kazi ze, o'bo de zi kiyanni henye, no'donni lövo Wiri.

¹⁸ Gisi ama'e, lövo 'beze anza de nje me'do kiya, medi lövo ma tinyo, mati ayada re ni mi lövo ko'do.

Kyigo koma Wiri

¹⁹ Nenyee edi hala dakayolo henye ere, ze 'ba tinyo. Nenyee edi hala

²⁰ eze didi ze o'do ze na komo kaya daiya ze ralawo tinyo a Wiri. Dayolo ku henye Wiri edi kyedre ndra tada ko'du 'ba mi di'di ze, ehe mo ayolo wa biya.

²¹ Aboka ma'e, ezè kö'du sösu mi di'di ze o'do ze dè na komokaya, dèdi ze kyigo aba mi komo Wirì.

²² Dirì ze kazi mo wa mati da ko'jo, ga kö'du dorò ze kö'du ki'di omo ehe ko'du wa mati o'do mo na rakyenyi.

²³ Wa mati mo i'di mi kö'du ki'di èdi henye, doma ze mi Wisi èni Yèsu Korisito ehe do'do ze lovo oka maako te kaa mati Korisito i'di kö'du mo zi ze.

²⁴ Zè mati oronni kö'du ki'di a Wirì alimanni na radroko Wirì aba, ehe Wirì alima mi radroko ze aba. Nenyè hala dayolo mo alima mi ze, dayolo ga kö'du mo i'di Lawo Kölö Laka zi ze.

4

Lawo ma tinyö ma ndondo aba

¹ Aboka ma'e, oma 'e dè mi lawo biya, mora ayonzo'e lawo ne'e ezè èdinni kazi Wirì. Nèbi vo ndondo 'e kyo i'benni yaga taga bi ne biya.

² Nenyè èdi hala akato'bo yolo'e Lawo Laka a Wirì: Vidì maako mati iya tinyö henye, Yèsu Korisito ayi kaa vidì köndu, èdi Lawo Laka mati ayi kazi Wirì aba.

³ Mora lawo maako mati andi kö'du 'ba Yèsu, anza dè kazi Wirì. Lawo mati mo èdi mo aba, èdi vo wehe 'ba Korisito, owo'e henye, atayi ehe yaanya aba èdi ku kinye mi damöku ne nzo.

⁴ Mora 'e 'ba Wirì ra, gisi ama 'e, a'da 'e da nèbi vo ndondo 'e ku ga kö'du Lawo Laka mati èdi mi ye ne, èdi ndra na kyigo tada lawo mi zè mati 'ba damöku.

⁵ Nèbi vo ndondo naniye ame'donni kö'du wa 'ba damöku, ehe damöku oze mbili dè zè ga kö'du zè 'ba damöku ne.

⁶ Mora ze 'ba Wirì ra. Vidì mati ayolo Wirì owo de ze, vidì mati anza dè 'ba Wirì, owo de ze dè. Nenyè èdi hala daka to'bo yada wa mati 'beri mi kutè 'ba Lawo ma tinyö lawo ma anza dè tinyö aba.

Wirì èdi lovo

⁷ Aboka'e, do'do 'e lovo oka maako, ga kö'du lovo ayi kazi Wirì. Vidì mati o'do lovo, mo Wisi 'ba Wirì ra, ayolo Wirì.

⁸ Vidì mati o'do lovo dè, ayolo Wirì dè, ga kö'du Wirì lovo ra.

⁹ Wirì ayada lovo èni zi ze Wisi kölö èni kutu mi damöku ne, ga kö'du zi ze tedi didi aba kpuru kazi mo.

¹⁰ Nenyè èdi hala lovo èdi. Anza dè henye do'do ze lovo Wirì, mora mo o'do lovo ze, ehe utu Wisi èni zi kumu rè ni zi kö'du kyenyè 'beze kila.

¹¹ Aboka'e, ezè èdi nenyè hala Wirì o'do lovo ze, do'do lovo oka maako.

¹² Vidì maako gba ongo Wirì dè, mora ezè do'do lovo oka maako, Wirì alima mi radroko ze aba, lovo omo èdi ndo mi ze.

¹³ Dayolo ku henye, dalima mi radroko Wirì aba, here mo alima mi radroko ze aba, ga kö'du mo i'di Lawo Laka èni ku zi ze.

¹⁴ Dongo ze dayada zi zè maako'e henye, 'Bu utu Wisi èni zi tedi vo wa yomo 'ba damöku.

¹⁵ Ezè vidì mati iya henye Yèsu Wisi 'ba Wirì ra, mo alima mi radroko Wirì aba, ehe Wirì alima mi radroko mo aba.

¹⁶ Ze na bi de ze dayolo, doma ku lovo mati Wirì èdi mo aba kö'du ze.

Wirì lovo ra, zè mati alimanni mi lovo, alimanni mi radroko Wirì aba, ehe Wirì alima mi radroko zè aba.

¹⁷ Lovo o'do ndo mi ze, zi ze tedi ze na kyigo da kadra 'ba vurè, ehe datèdi ze mo aba, ga kö'du didi 'beze mi damöku nenyè èdi kpa te kaa 'ba Korisito.

¹⁸ Ani tere anza dè mi lovo, lovo ma laka ore tere biya yaga. Here, lovo o'do dè ndo mi vidì mati èdi na tere, ga kö'du tere èdi zi riti ko'do.

¹⁹ Do'do lovo ga kö'du Wirì o'do lovo ze dagba.

²⁰ Ezè diya do'do lovo Wirì, mora doyi öndu'e èmi èti, ze vo ndondo. Kö'du vidì ma o'do lovo öndu ni 'e dè, mati mo ongo, mo o'bo dè lovo Wirì, mati mo ongo dè ne ko'do.

²¹ Kö'du ki'di mati Korisito i'di zi ze èdi nenyè, zè biya mati o'donni lovo Wirì, mo'donni lovo öndu nni mandere èmi 'e kpa.

5

Da'da damöku ku

¹ Mo mati oma henye ere, Yèsu ne Korisito ra, èdi wisi 'ba Wirì ra, ehe mo mati o'do lovo 'Bu, o'do lovo Wisi kpa.

² Nenyè èdi hala dayolo ze henye ere, do'do lovo gisi a Wirì, ezè do'do lovo Wirì, ehe dorò kö'du ki'di omo kpa.

³ Kö'du lovo Wirì ko'do 'beze èdi henye, dorò kö'du ki'di omo. Kö'du ki'di omo anza dè na kyigo kö'du ze,

⁴ ga kö'du gisi 'ba Wirì biya ato'bo ta'da damöku ne. Da'da ze damöku nenyè tëmi gèri 'ba koma.

⁵ Èyi ra ato'bo ta'da damöku? Nje vidì mati oma henye, Yèsu Korisito Wisi 'ba Wirì ra.

Hu kö'du dorö ga kö'du Yèsu Korisito

⁶ Yèsu Korisito ra ayi wini 'ba bapatisi 'bèni aba, ehe yama 'ba koli 'bomo. Mo ayi dè nje wini aba, mora 'dö wini yama aba. Lawo Kölö Laka ayada, ga kö'du mo èdi tinyö.

⁷ Vo kiya èdinni wota:

⁸ Lawo Kölö Laka, wini, yama. Zê wota ne ayadanni biya kpa te kö'du Kölö ne.

⁹ Doma ze kö'du kiya 'ba vidi köndu, mora kö'du kiya a Wirī ēdī ndra na kyigɔ, mati mo iya kö'du Wisi ēnī.

¹⁰ Here zê biya mati omanni mī Wisi 'ba Wirī, ēdinni kö'du yada nenyē aba mī di'di nnī, mora zê mati omanni dē mī Wirī, o'donni Wirī zi tēdi na vo ndondo.

¹¹ Kö'du yada ne ēdī: Wirī i'dī zi ze dīdī ma nburu nburu, ehe dīdī nenyē ēdī Wisi omo aba.

¹² Mo mati ēdī Wisi ne aba, ēdī dīdī nenyē aba. Mo mati anza dē Wisi 'ba Wirī aba, anza dē dīdī aba.

Dīdī nburu nburu

¹³ Mēdī nenyē yōru zi ye, zi ye yolo 'e ēdī 'e dīdī nburu nburu aba, ēzē oma 'e mī Wisi 'ba Wirī.

¹⁴ Dakyigɔ re ze komo Wirī, ga kö'du dayolo ze henye, mo owo de ze ēzē dako'jo ze ho mo kö'du wa maako'e kaa da komba 'bomo.

¹⁵ Mo owo de ze ēzē da ko'jo ze ho mo, kyere dayolo ze nenyē ēdī tīnyō. Dayolo

kpa henye mo i'dī zi ze wa mati dako'jo kö'du mo ku nzo.

¹⁶ Ēzē ondu yī mandere emī o'do kö'du kyēnyē, mati ika zē dē zi koli, amōtu zi Wirī mati akī'dī dīdī zi zē. Nenyē zi zē mati kö'du kyēnyē ika zē dē zi koli. Kö'du kyēnyē maako ika koli. Damōtu dē zi Wirī ga kö'du nani.

¹⁷ Biya wa ko'do mati eme dē, ne na kö'du kyēnyē, mora ani kö'du kyēnyē maako ēdī ika koli dē.

¹⁸ Dayolo ku henye, gisi a Wirī maako anza dē sesi nduwē kö'du kyēnyē ko'do, ga kö'du Wisi 'ba Wirī asesi zē ne laka, ehe Satani o'bo dē zi zē ko'do na kyēnyē.

¹⁹ Dayolo ku henye, ze gisi 'ba Wirī ra, ehe damōku ne ēdī mī kyigɔ 'ba Satani.

²⁰ Dayolo ku Wisi 'ba Wirī ayi i'dī kö'du yolo ku zi ze, here zi ze yolo Wirī ma tīnyō ne. Dalima mī radroko Wirī ma tīnyō aba, kpa mī radroko Wisi omo Yēsu Korisitɔ aba. Nenyē Wirī tīnyō ra, ehe nenyē ēdī dīdī ma nburu nburu ra.

²¹ Gisi ama'e, asesi re 'e laka kazi wiri ndondo 'e.